

CHILIDÚGU
SIVE
TRACTATUS
LINGVAE CHILENSIS

OPERA

BERNARDI HAVESTADT.

EDITIONEM NOVAM IMMUTATAM

CURAVIT

DR. JULIUS PLATZMANN.

VOLUMEN II.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI
MDCCCLXXXIII

S. TRINITAS unus DEUS M. n.
S. semper Virgo MARIA O. p. n.
S. Joseph Nutritie JESU O. p. n.
B. H. C. Mocha. Hier. Strübel sc.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

CHILIDÚGU

PARS TERTIA.

CATECHISMUS

IN

PROSA & VERSU.

TOMUS II.

Monasterii Westphaliæ Typis Afchendorfianis.

1777.

N B.

Si forte Benevolus Lector, ea quæ hic habentur, alibi vel in Mss., vel in libris impressis invenerit; sciat me non sua illius, sed illum mea sumpsisse. V. N. 299. & P. 5. sub finem.

CAPUT I.

PRECES. REZAN.

Per signum Crucis.

575. Santa Cruz ta ni gnel meu, inchin ta in pu caine meu, montulmoîn inchin ta in senor DIOS, Chao, Votm cai, Espiritu santo cai ta ni uîi meu. Amen.

Pater noster.

576. Inchin ta in chao huenu mo ta mlelu ùfchigepe ta mi uîi; eimi ta mi Reyno inchin mo cupape; chumgechi ta mi piel vemgequei Huenu mapu meu, vemgechi cai vemgepe ta Tue mapu meu: Chai elumoîn ta in vill antù cofque; perdonanmoîn ta in puhuerilcan, chumgechi inchin perdonaquebiin ta in pu huerileteu; lelmoquilin ta in huerilcanoam; huera meu montulmoîn. Amen.

Ave Maria.

577 ùfchieimi MARIA, DIOS ni gracia meu opuleimi, senor DIOS eimi egu ta mlei, pu domu meu iod cùmeimi, ta mi pue meu geuyeluchi JESUS cad cùmei cai. A santa MARIA DIOS ta ni Źuque, inchin ta in huerilcavoe chegen ùfchindugunmoîn ta DIOS veula, ape lalin cai, Amen.

Credo.

578. Mupiltun ta DIOS, Chao meu vill pepilvoe, huenu vemvoe, Tue vemvoe cai. Ta in Apo senor JESU Christo meu cai, Vei ta ni mtn votm; Espiritu santo meu chegeluyelu; Virgen santa MARIA meu geuyelu; Poncio Pilato ta ni dugu meu cùtantulgeuyelu, Cruz meu clavos tuculgeuyelu, lauyelu, rgalgeuyelu cai; minu Tue meu naúuyelu, cùlan antù meu laluchi pu che meu mogetuuyelu, prauyelu Huenu meu; villpepilvoe DIOS Chao ta ni man meu anúlelu; vei meu ramtupaialu mogeluchi che, laluchi che cai. Espiritu santo meu mupiltun; santa Iglesia Catholica; pu santo ta ni comunion; pu huerilcan ta ni entugequen; mogetual ta ni anca; moll ta in mogeal cai. Amen.

Decalogus.

579. DIOS ni toquielchi dgu marii: Cùla uneleluchi dugu quidu DIOS ta ni raquigeam; relúe huelumai vill pu che ta ni cúmeleam. Une dugu pii: vill dgu meu iod aiúabimi ta DIOS Epu dugu pii: jurapralaiaimi. Cùla dugu pii: Domingo antù meu, Fiesta meu cai urcutuaimi ta mi ùfchiabium ta Dios. Meli dugu pii: Raquiabimi ta mi Chao, ta mi Nuque cai. Quechu dugu pii: lagmchelaiaimi. Cayu dugu pii: nualaiaimi.

laiaimi. Relûe dugu pii : huenelaiaimi. Pura dugu pii: colla dgu pilelpralaiaimi. Ailla dugu pii: ca che ni pinom cúlmeienmalaiabimi. Mari dugu pii: ca che ni cullin cúlmeienmalaiabimi. Vachi mari dugu epu dugu meu tauleign: vill dgu meu iod aiùabimi ta Dios , aiùabimi cai vill poche, chumgechi quidu aiùuqueimi. 656. 603.

Quinque Præcepta Ecclesiæ.

580. Ta in nuque santa Iglesia ta ni toquielchi dgu quechui. Une dugu pii: lli-tugen meu allcùaimi ta Missa Domingo antù Fiesta meu cai; huechun pouai ta mi allcùbiel. Epu dugu pii : Tipantu meu quinechi confessaiaimi; ape lalmi confessatuaimi; cupa comulgalmi cai. Cùla dugu pii: quinechi tipantu meu comulgaiaimi. Meli dugu pii: santa Iglesia ta ni toquielchi ayunan antù ayunaiaimi. Quechu dugu pii: Diezmos, primitias cai eluculliaimi.

Septem Sacramenta.

581. Ta in Nuque santa Iglesia ta ni Sacramento relûei Unelelu Bautismo Epu-lelu Confirmacion. Cùlalelu Penitencia, Melilelu Comunion. Quechulelu Extrema uncion. Cayulelu Orden Sacerdotal. Relûelelu Matrimonio.

Actus Contritionis.

582. Ta in Apo senor JESU Christo,
L1 3 mu-

mupin Dios, mupin Che cai, ta in Vem-
voe, Montulvoe cai! villchi dgu meu iod
aiùeimi ta mi venten cùmegem meu: vei ni
vla Dios ema, Chao ema, Montulvoe ema,
inche aldún cutanduamn vill ta ni piuque
meu ta ni pu huerilcan ni vla: huerilcahue-
laian, huerilcahuelaian / perdonaen ta Dios,
perdonaen senor JESU Christo, eluaen ta
mi gracia ta ni huerilcatunoam. Amen. 662.

Salve Regina.

583. úfchieimi Reyna cutanievoechi Nu-
que; inchin ta in mögen, ta in cochugen,
ta in úgelgen cai úfchitueimi. Inchin Eva
ta ni pu pnen ta in giuntugeel mtmeimi;
Eimi meu pratulihuein eyutun meu gùman-
quechi vachi gùmageluchi lof meu. Ta in
úfchindugunmaeteu mai, mi cutanievoechi
ge inche meu unolpage; pelemoin cai JE-
SUS bendito mi pue meu geuyelu, deuma
rupale tva ta in numqueiauqueel. Burenie-
voe ema, Cutanievoe ema, quimhuentu-
noluchi ullcha ema, Dios ta ni santa Nuque
Dios ta dugunmamoınca. Amen. 666.

Interrogatiuncula.

584. 1 gei cam ta Dios? mai Padre. Qui-
ne Dios gei villpepilvoe, vill quimlu, vill
mapu mo mlelu cai.

2. Inei cam ta Dios? Huenu mapu, Tue
mapu, vill caque dgu Vemvoe, Eltuquelu
Toquiquelu cai; Dios pigei. 3.

3. Antù, cùyen, huagln, armco, talca, pillan Dios cam ve? mu P.e. vill vachi dgu Dios gelai, huelu Dios ni elel, Dios ni vemel ta ni cùmeleam vill pu Che.

4. Mivui cam ta Dios? Quine Dios mtn.

5. Mivui Persona? cùla Persona. Unelelu Persona Dios Chao pigei; epulelu Dios votm; cùlalelu Dios Espiritu santo pigelu: moll quine Persona ca Persona gei, huelu ca Dios no: Quine Dios mtn.

6. Veichi cùla Persona meu chuchi Persona Chegepauyei inchiñ ni vla? Epulelu Persona Dios votm Virgen MARIA ni pue meu chegetui.

7. Inei pigei veichi Dios votm deuma ta ni chegeuyeum? Señor JESU Christo.

8. Santa Maria chem ni vla cam Virgen pigei? San Joseph ta ni pinom mo rume, peancagelai: Virgen santa Maria Espiritu santo ni gracia mo conibui.

9. Lai cam Señor JESU Christo quine cruz meu inchiñ ni vla? mai P.e. ta ni ancaem lai senor JESU Christo; ta ni pllú, ta ni Diosgen cai pepi lalai.

10. Chem ni vla cam lai senor JESU Christo? inchiñ ta in perdonageam ta in pu huerilcan; ta in pounoam cai ktal mapu meu.

11. Mogetui cam ta senor JESU Christo? mai P.e. cùlan antú meu mogetui senor JESU Christo; veimo pratui Huenu mapu meu,

avle vachi mapu ramtupaialu vill pu che ni pu huerilcan.

12. Lale ta cúme que che ta ni anca, cheu cam poualu ni pllú egn? Dios ni mapu meu, abnoalu ta ni túúún; ta ni tepen; ta ni cú-melen egn cai.

13. Lale huera que che ni anca; cheu cam poualu ni pllù egn; alhue ni ktal mapu meu, avnoalu ta ni ptegen, ta ni alim-gen, ta ni hueralen egn cai.

14. Lai cam inchin ta in pllù? mu P.e. lalai inchin ta in pllù cahuellu ta ni pllú vemgelu; ta in laluchi anca cai afle vachi mapu, mogetualu.

15. Ragi Missa mo pramgele santa Hostia, Caliz cai; inei cam veimo mlei? senor JESU Christo ta ni anca, ta ni mollbun, ta ni pllù, vill ta ni Chegen, Diosgen cai veimo mlei.

16. Vill vachi dgu mupiltubimn cam? mai P.e. vill quimlu, vill pepilvoe, pepi coilatunolu cai Dios ta ni pin mo.

17. Chumgechi quimimn ta pielgen tva ta Dios? vamgechi gnelin mo ta santa Iglesia Catholica.

18. Chem cam ta santa Iglesia Catholica? vill pu Christianogeluchi Che ta ni taucen, nielu ta ni unen Apo senor JESU Christo; ta ni inan Apo Roma Cara meu mlequeluchi santo sumo Pontifice.

Niei cam fanta Iglefia Catholica cùme que ampin inchiñ ta in pllù ni ampigeam? mai P. e. Relûe Sacramento.

20. Inei elpabilu veichi Relûe Sacramento? Señor Jêfu Christu.

21. Chumal? Dituam Dios ni gracia.

22. Chumai chei quine Christiano che ta ni perdonageam ni pu huerilcan; ta ni pounoam cai ktal mapu meu? Missan Patiru meu confessaialu vill ni pu huerilcan; huerilcahuelaian pialu Dios ni vla ni duam.

23. Chumai chei genolu Patiru ta ni confessaiam? Re aiùbiel mo ta Dios ni Diosgen ni vla; udebipe vill ta ni pu huerilcan. 659. 660. 661. 662. 663. 664.

585. CAPUT II.

Tres Sermones, quibus dictæ Interrogatiunculæ acclarantur.

SERMO PRIMUS,

Quo explicantur tres primæ Quæstiunculæ.

586. Mari mari pu Ulmen, pu Cona, vill pu mallûen cai mari mari! Aldún dgu nieabun ta mn nutamtubiel; huelu munan antú gei mtn ta mn pepidugubiel; vei ni vla muchai centuquellseeimn; chumal chei cupan ta mn mapu meu. Re eimn ta mn cùmeleam, ta mn mollmogeam, cùme peumageam cai. Dituam mai tva ta mn pibiel,

nutamtuaeimn quine dgu doi cùmelu chei, tepegelu chei quimlan; quimaimn mai, inei mo, chuml, chumal, chumgechi cai elgei vachi mapu Huenu Tue mapu mai: Quimbium vachi mu Vuta Apo vill tva vemvove, Eltuquelu, Toquiquelu cai; ta mn raquibium, inaituabium cai vill ta ni piel tvei. Dituli tva inche eimn mo; moll cùmelea-imn, cùme peuma geaimn cai: Ta ni cullin, ta ni manumn mo cai veichi mu Vuta Apo ta ni serviqueel, inaitulu cai ta ni piel, ca mogen mo moll maialuchi tepen meu. Ta ni iod quimgeam ta dugu, ramtuyecuúme-an. Cùme allcùtum mai; cùme mlemn, duguquilmn; inche dugupeli, inei rume duguquile.

587. Inei chei eli vill vachi mapu? Dios entubi chem meu no. Chumtn tipantu gepi ta ni elgen cùtu? Cayu huaranca, ailla pataca, relûe mari, quine tipantu cai (usque ad hunc 1772 juxta Martyrologium Roman. 25. Decembris) Chumtn antù mo eli? cayu antù mo elbi, muchai pepi vemuyeabui rume. Chemchi dgu vemi unelelu antù meu? Doi Huenuleluchi mapu, pu Angel, Tue mapu, co, pelon cai. Chumi epulelu antu meu? pu huagln ta ni mlequeum. Chemchei vemi cùlalelu meu? co huente Tue mapu mo mlebulu, ta ni piel mo ta Dios
coni

coni pu rgan meu: veimo tipaign ta pu mahuida, pu lafquen, veimo cai ta Tue mapu lletui pu mamll, vill pu lahuen cai. Chumi chei melilelu, quechulelu, cayulelu meu? melilelu meu eli antú, cúyen, cage-luchi pu huagln. Quechulelu mo pu Challa, pu ùnm cai. Cayulelu meu pu cahuelu, pu huaca, pu vilu, caque vamgeluchi animal llavacha cai: Veimo ta pu Che Huentu mai, Domo che cai.

588. Tva ta mn pibiél mo quimaimn, quinemel Huenu mapu, Tue mapu, vill caque dgu cai, chem rume gelabuign. Eltubilu vill tvei Dios pigei. Vachi mu Vúta Apo moll gebui vill vemquelu, hueluinei mo rume quidu vemgenolu. Ado ramtu-moan, chumal cam eli Dios vill vachi mapu?

589. Deuma quimilmn, chumtn mapu gei; veimo pian: Chumtn mapu gei mai? gei Huenu mapu; gei Tue mapu cai. Vechi Huenu mapu epu geigu: Doi Huenuleluchi mapu mai, pu huagln ni mlequeum cai. Doi Huenuleluchi mapu chuchi mapu tvei? iod vutagelu, iod pelongelu, iod temogelu, iod cúmelu cai vill pu mapu meu. Chumal cam Dios eli vachi mapu? moll peumagelu ica ni mleam. Inei cam geign vachi pu peumagelu? pu Angel mai; pu Santo

Santo cai. Chemchi dgu gei cam Angel? Espiritu gei ta in pllù vemgelu, huelu anca nienolu. Vill pu Angel mlequeign cam Huenu mapu meu? mu. Vill pu Angel Huenu mapu ta ni llitugen meu elgelu ta Dios mo, cúlalelu chag pichi veimo getuign pu Pillan, utuventugeign cai mu minche Tue mapu meu. Chem ni vla cam? ta ni huerilcan egn ni vla. Vill pu cùmeque Angel uâuaign cam? mu: udantugeign cùla Hierarquia meu; moll quine Hierarquia cai cùla orden meu. Chuchi pu Angel geign unelelu, doi raquivaluchi Hierarquia meu cai? allcùtumn ta ni pu Hierarquia egn, ta ni pu orden cai. Unelelu Hierarquia pu Serafim, pu Cherubim, pu Throno cai. Epulelu Hierarquia pu Virtud, pu Potestad, pu Dominacion cai. Inalelu Hierarquia pu Principad, pu Arcangel, pu Angel cai. Chumgechi pu Orden meu udantugeign pu santo Huenu mapu mo mlelu? aldùn meu. Tva ta ni uù egn: pu Apostol, pu Patriarca, pu Profeta, pu Martyr, pu Confessor, pu Gnelvoe, pu Quimhuentunolu: gehuei pu Santo, pu Santa cai, ta ni mu Vuta Apo egn JESU Christo gei; mu Vuta Toquiquelu cai Virgen santa Maria. Inei chei Senor JESU Christo, inei cai Virgen santa Maria?

590. Ta ni aldùn dugunoam, ca couau meu

meu elcaniebin tafdugun vachi ramtun meu, gehuei mtn dituam ta mn cúmeleal raquibin, aiùbin, inaitubin vachi Dios vill Vemvoe, vill Eltuquelu, Toquiqueluchi mu Vuta Apo ta ñi piel: Vachi Dios mai elbilu pu Angel Huenu mapu meu, inchin cai Tue Mapu meu; chumgechi cullibi pu cúme Angel ta ñi inaitubiel mo ta ñi piel ta Dios: utuventubi cai pu auca Angel Huenu mapu cùtu, minche Tue ktal mapu mo; vamgechi cai pu Cúmeque Che inaitulu ta ñi piel lloubi Huenu mapu meu: Huera que Che utuventuabi veichi ktal mapu mo cai. Duamtumn veula, chumtn cùmelcai raquibin ta Dios! inche gnatu ca dgu ñi vla cupalan vachi mapu meu venten lafquen mo, venten pu Mahuida mo, venten kdau mo, venten cunium mo cai, dituam mtn ñi raquigeal vachi venten raquivaluchi DIOS; eimn cai ta mn mogeam Huenu mapu meu: Veimo ta mn moll culligeal elgeimn, mogequeimn cai vachi Tue mapu meu. Venteni.

591. SERMO SECUNDUS

Super quartam, 5. 6. 7. 8. 9. 10 & 11. Interrogationes.

Vachi epulelu Coúau meu tafdugupan inalelu ramtun meu inei chei JESU Christo, inei cai santa Maria. Vei piquelen ado, JESU Christo mupin Dios mupin chegei cai:

cai: Ta ni Diosgen ta in Vemvoe gei; ta ni Chegen ta in montulvoe gei. Ta ni Diosgen re Chao niei, Ūuque no: Ta ni Chegen re Ūuque niei Virgen santa Maria lle, huelu Chao no. Ta ni Diosgen pepi lalai; ta ni Chegen lai inchiñ ni vla Cruz meu. Vei pipei ado ta mn duam: JESU Christo Diosgelu, chumgechi pepi Chegei cai? Chegelu chumgechi pepi Dios gei? iom ramtumoan chei: Jesu Christo ta ni Diosgen Chao niei; chem ni vla cam nielai Ūuque cai? ta ni chegen Ūuque nielu, chem ni vla cam nielai chao cai?

592. Ta mn cúme quimam vill tva ta mn pibiel, duamtulaiaimn Huenu mapuchi dgu, Tue Mapuchi dgu vamgeign. Quimn mai: veichi mu Vuta Apo vill Vemvoe, vill Toquiquelu, vill dgu eltuqueluchi Dios, quine gen gei vill dgu mo iod cumelu, iod temogelu, moll gebulu, moll gealu cai. Tvei quine Dios gei, quine ta ni gen mo, huelu cúla ta ni pu Persona mo. Unelelu Persona Dios Chao pigelu; epulelu DIOS votm; cúlalelu Persona Dios Espiritu santo pigequei. Moll quine Persona ca Persona gei, huelu ca Dios no: Quine Dios mtn.

593. Unelelu Persona Chao pigequei moll ta ni yallbiel mo ta ni requine votm!
Huelu

Huelu chumgechi yallbi? ado pian ta mn peknounoam yallbi Dios ta ni votm pu che vemgelu. Moll geum ta Dios vill dgu meu iod cùmelu, iod temogelu, iod raquivalu, pepi nutamtuvallai vill ta ni cùmegem, quidu quimui vill ta ni cùmegem! Vachi quimun Dios ta ni votm gei, Mupin Dios, epulelu Persona cai veichi cùla pu Persona meu. Vachi Dios ni votm deuma ni chegetun meu JEsu Christo pigei.

594. Chumgechi, chuml cai Chegetui, cùpa quimimn cam? allcùtum mai: JESU Christo ta ni Diosgen mollgelu vemi Virgen santa Maria ta ni mollbùn meu ta ni anca: veichi anca vamgechi mlgelu, conigei Virgen santa Maria meu, moll Virgen, quimhuentunolu mleum Huaranca, relûe pataca, relûe mari, epu tipantu mo. *Qui est annus præsens 1772.*

595. Deuma allcuimninei chei Dios Chao gei, inei cai Dios votm JEsu Christo, ado piaeimn cai inei cam cùlalelu Persona gei Espiritu santo pigelu! Piquelen mai: Quidu quimuium Dios Chao, vachi quimun meu tipai quidu ta ni aiùn, ta ni quimgeelchi venten cùmegem ni vla: vachi aiùn Espiritu santo gei, mupin Dios cùlalelu Persona cai

596. gei ape vamgeluchi dgu aldùn remo-

mogeluchi Che meu: Tvei peuium quine espejo mo, co meu chei, huiriuquei veimo vill ta ni age, ta ni temogen mo tva, quidu aiùuquei.

597. Afcùduamquilmn, cùme quimnolmn rume tva ta mn gnelbiel; poui yavugechi mupiltubin ta ni piel mo ta Dios; Tvei pepi coillatunon mo, moll mupiquei; ta ni vill quimn mo, pepi gnencagelai; ta ni vill pepilvoe gen mo iod pepi vemi ta in duamtuel meu.

598. gehuei ta mn quimal, chem ni vla Dios ni votm chegetui? Ta in montulgeal mai ta in huerilcan original mo! Chemchei vachi huerilcan original? cume allcutumn cacha ado ta mn nutamtubiel. Deuma ta ni elgeum Huenu Tue mapu cai, chumgelu allcúimn unelelu coúau meu; eli cai ta Dios veimo vill caque dgu unelelu huentu Adan pigelu, unelelu domo che cai Eva pigelu. Veimo vachi epu che meu muchai vei pibi: imu vill ta mi aiùel; re quine vùn mamll meu ilaiaimu. Tva mtn pibi egu. Inaituim vachi Dios ni piel, vei egu vill ta ni pu yall cai, genoium ca kdau, llouabuign Huenu mapu meu. Huelu inaitunoium tvei; vei pibi egu cai, mutu lai-aimn eimu vill ta mu puyall cai Chumigu chei. ehuem pu Cunùval inchin! gnenca-gelu

gelu ta Pillan meu , igu vachi vún mamll meu. Vachi huerilcan ni vla deuma ta ni laium , utuventugeabuigu cai ktal mapu meu , chungelu huema utuventugebuign vill pu Pillan ta ni huerilcan egn ni vla ; inchin cai ta ni pu yall egu marichi no rumelougelaiabuin Huenu mapu meu ; hueluquemai ta in búrenieeteu meu ta Dios , Dios ni votm chegetui , lai cai inchin ni vla cruz meu ta in montulaeum. Cachentu-peaimn ta ni chegetun ta Dios ta in montulgeam ; huelu tva gei ta mn quimnon mo , chumtn huera gei ta huerilcan.

599. Inagechi ramtumoan : Deuma ta ni laium senor JEsu Christo cruz meu inchin ni vla , vill perdonageign cam ta in huerilcan Original pigelu ; pouain cai Huenu mapu meu ? tafduguquen : mu ca. Ta in Bautizageal inchin cai pitui ; ta in pepi montunon mo bautizagenolu. Duamtumn ado , chumtn pnegei utucogen ta ni bautizageal ; chem ni vla cai venten pu cupain inchin ta in Patirugen , ta mn utucoabiel uñielabiel cai.

600. Tva cai quimaimn , bautizagen re utucogen gei duamtuquilmn. mu mai. Ta ni utucogen mo quine che ta ni anca , Dios perdonaquebi ta Che bautizagelu huerilcan Original egu vill caque huerilcan bautiza-

genioium ula vemgelu, ta ni quine piuque mo afcuduamle vill ni pu huerilcan ni vla: Huente tva eluquebi ta Dios ta ni pllù gracia ta ni pepi mupiltual, yavúlual, aiùabiel cai ta Dios: culliabin cai deuma lale Huenu mapu meu huerilcatunole; pi ta Dios.

601. Uduamgequile, re quinechi pepi bautizagen quine che; epuchi bautizagen serviquelai, une mu vùta huerilcan gei.

602. Ta mn cúme duamtuam ta mn pi-biel; munan nemel meu unopituquellen: gei mai quine Dios vill vemvoe; vachi Dios re quinei ta ni gen, huelu cùlai ta ni pu Persona: Dios Chao mai, Dios Votm, Dios Espiritu santo: Vachi cùla Persona meu Dios votm chegetui, lai cai ta in Montulaeteu cruz meu: Vei gele rume, inchiñ cai ta in bautizageel, inaitubin cai Dios ni piel; pitui. Venteni.

603. SERMO TERTIUS

*Super Interrogatiunculam duodecimam
& reliquas.*

Aldún cuniun geum, avifagenole ta quine che petu pepi montulu veimo; huera-gei piquelaimn cam? huelu avifagele ta quine che ta ni pepi petuam ta ni namelchi cullin; cumei piquelaimn cam cai? Vemgele ta dgu; cùme duam mo allcúaimn vula ta mn gnelabiel vachi cùlalelu coúau meu.

604. Deuma quimimn Dios inchin vill caque dgu ni Vemvoe gei; chem ni vla chei vemein mo. Ta ni serviabiel vei, inchin cai ta in llougeam Huenu mapu meu ta ni serviuyebiel ni vla; Dios mai vill ta ni serviel tvei vachi mogen meu, llouabin pi deuma lale Huenu mapu meu: huelu ta ni servinobilu tvei, utuventuabin ktal mapu meu ta ni anca pllú egu, pi cai. Ta ni anca pllù egu piquen! moll quine inchin meu ta ni nien mo anca pllù cai. Vachi pllú pepi lalai, ta anca laquei; huelu able vachi mapu mogetuai ta ni taugeam ta ni pllú egu. Vill ta mn pibiel mo chagalei ta cunyun ta mn poual ktal mapu meu, serviu-yenobilmn ta Dios. Chem cam gei servibin ta Dios? inaitubin gei Dios ni piel.

605. Chem piquei mai ta Dios? Huerilcanoium ùla Adan Eva cai ta in unen pu Chao, requinebui Dios ni piel; huelu deuma ta ni huerilcaium; ta ni vùlknogen mo pu Che ni duam huerilcatuam; doi piel eli ta Dios: ado mai pian veichi doi pnegel ta mn quimam; ta mn iod vùlknogen mo ta ni inaitunoabiel egu.

606. Vei piquei ta Dios: Valiuquilmn, ramtuquibilmn, cùpa incagequilmn pu auca Angel meu pu pillan, pu alhue lle ve; ta ni pu serviqueel egn meu no cai, pu Calcu, pu Machi lle ve. Dios mo poulainn, pu

Santos, fanta Iglesia Catholica mo cai : ta mn pu cutan meu cùme que lahuen meu ampinnageaimn. Vei piquei cai ta Dios: raquibimn ca ta mn pu chao, pu nuque cai: hueraknobin, huitafcubin egnchei, vùta huerilcan gei. Iom piquei ta Dios: huenequilmn, huincuquilmn cai ca che ni cullin: Huaca, cahuessu, macun, ca vùta cullin chei huenen, vuta huerilcan gei: Mapuche Huinca chei gele, pivallei.

607. Nuagequile, crùiauquile pu che, piquei cai ta Dios: ta ni yallam pu che, calli pinomtupe pu che, huelu quine mtn, ucullaiabi tvei lan cùtu: iod pu domo che gapitubilmn, munan antú meu petu mogequeimn, tepelcaiabimn ta mn anca; huelu ca mogen meu moll antú pteceageaimn.

608. Doi piquei ta Dios: ial meu pútun meu cai venten mtn tugepe, chumtn cùmei yavùtuam; huelu cùme gollin, quimhue-nole ula ta che, gollilcabin chei ca che, chumgelu vemqueign ta mn uleteu ta vinu, catùtubile rume tva Rey, Dios cai; vuta huerilcan gei.

609. Veichi pu Huinca ta mn uleteu ta vinu, veichi huera pu Toquiquelu cai licencia eluquelu, quimbubile ta Rey; peabuign ta Rey mo ta ni cauchu hueracaiabuteu egn, chumgelu mutu peaign Dios mo ta ni castigaiateu egn: hueluquemai vill
mapu

mapu mo mlequelai ta Rey, cheu mlelai pepi quimlai chem chei vemgequei; Dios vill mapu mo mlelu, vill quimlu rume cai, vachi mogen mo ula ad nielai muchai castigaiam; huelu vau mo castiganole; mutu castigaiam ca mogen meu.

610 Inagechi tvei piquei ta Dios: Hueracaquibilmi ca pu che, chgarcubium, lagmbium ve chei. Coilla dgu pramlaiabimi cai, calcu che, huenevoe che, nua chei gei piqueum: une vill pu che meu cumelcaiabimi.

611. Vill tva ta mn allcuel Dios piquei. Ta mn pounoam ktal mapu meu, praiam cai Huenu mapu meu, vill tva opulabimn. Vei ni vla ado quimbimn ta cuniun ta mn pouam ktal mapu meu Huenu mapu mo no, opulnobilmn chei vill vachi Dios ni piel: Vachi cuniun quimlcaeimn ta mn pepi petu montun veimo. Chumgechi chei montuaimn? cume confessan mo ta mn vemelchi pu huerilcan, huerilcahuelaian ta mn quine piuque meu pibilimn ta Dios.

612. Vemn ca mai vill tva: raquihuequilmn ca antu meu ta pillan, pu calcu no cai. Re santa Cruz ta ni gncl meu pium quine Christianoche, venteni lepumam vill pu alhue: huelu raquibimn ta mn pu chao, ta mn nuque cai. Vemnomn chei, perdon nissabimn, Unoltumn ta mn hueneel.

613. gapitulu aldùn pu domo che, tulipe quine ta ñi doi aiùel, pinomtubipe inche ta ñi vutalen meu ta mn mleam vei egu mtn lan cútu : Deuma lale quine pinom huentu chei, domo chei, pepi pinomtui cagelu. Perdonaumn quine cagelu Dios ñi vla, in-aitumn cai vill ca Dios ñi piel.

614. Ca dgu duamtuquilmn! vill tva Toquiquelu Dios llechi: Dios pitulen, culliquelu Huenu mapu meu; hueracabilu cai ktal mapu mo pu huerilcavoe; inaituvalu tvei ta ñi vill vemvove gen mo, vill Toquiquevove gen mo, ta ñi venten vutagen, temogen, apogen, cùmegem mo cai; genobule rume Huenu mapu, ktal mapu cai. Lalaiañ cam quine antú vill inchin ta in chegen, ado, muchai cai, chungelu venten ca pu che larumeign. Chumtnmoi mai vachi mogen! doi cùmelaiabui cam ado inaitubin vill Dios ñi piel, veimo deuma lalin poun Huenu mapu meu moll tepeam, moll cùmeleam moll mogeam cai. Tva cúlmeiequen, vei ñi vla inche cupan, vill caque pu Patiru cai. Venteni.

615. CAPUT III.

SERMO QUARTUS

*super Interrogationes duodecimam, 13tiam
& 14tam.*

Mari mari &c. 586. Deuma ca mita acun
ta

ta mn mapu meu, huelu chem quintupalu? Ta mn ial, ta mn cahuellu, ta mn huaca, ta mn ovicha, ca te, cullin chei quintupabin cam ve? mu ca. Vill tva ta ni ruca mo mlelai cam? inche vei quintupalan. Ta mn búreniebin meu conpan ta mn mapu meu, Dios ni dgu nutamtuupaquein! Vuta dgu llechi, vill pu che ta ni pllù ni mogepeium llechi, vei gneituluiñ. Cúme mlemn, duguquilmn, inche dugupeli,inei rume duguquilepe.

616. Allcútumochi pu peni ema, pu lamúen cai! Inchiñ cahuellu no, tehua no, ovicha no: chem chei inchiñ? Che no cam? lale cahuellu, vill ta abi: namtui ni anca, ni pllù cai: quine vla abi vill ta ni cahuellu gen. Inchiñ vemgelain. Lale ta Che, ni anca lai, huelu ni pllù lalai! Laclolai ta in pllù ta in anca egu; namtulai ta ni pllù: pllù anca mo tipai mtn! udaigu anca pllù egu cai: huelu pepi lalai pllú Dios ni toquin meu: mogepe, moll antù mo mogepe ta pllù, piquei ta Dios. Ta in laluchi anca cai able vachi mapu, mogetualu. Mupin dugu tva! vei ta pu Huinca, pu Muruhuinca cai mupiltuquei.

617. Huelu ta in pllú lanole, tipale cai anca mo mtn; cheu uquei? Vei inche piuain ado: Cúme allcútumn cache. Epui ta mapu ta in pu pllu ta ni poumequeum ti-

pale ta in anca meu. Quine mapu Huenu mapu llechi; ca mapu pu alhue mapu pi-gei. Huenu mapu vuri antù, vuri cùyen, vuri huagln mlei: alhue mapu mu minche Tue meu mlei cai. Quinelque pllù ni anca meu ta ni tipaium mo, Huenu mapu mo praquei; caque pllù cai alhue ta ni mapu mo pouquei cai.

618 Huenu mapu mo pralu, tùyùgechi prai pemebilu Dios ta ni age; Dios ni ruca meu ta ni mleam; Dios egu ta ni cùme mogeam vill antù, moll tipantu meu. Vill vachi pu pllù Huenu mapu mo poulu, Dios cùme dugubi, roblbi, quine Chao vemgelu aldùn mari mari pillebi, cùme tafbi, aldùn manumbi, aldùn vutaque cullin elubilu cai. Venten ulmen gei ta Dios, aldùn cùme piuque niei ta Dios, vei ni vla quine no rume cunúvalgei Dios ni mapu meu: Vill ulmegeign, quine no rume huenanmagei, quine no rume aretumogelu cai. Vill vachi cùme que pllù opunieie cullin, iodi ni cullin vill pu Ulmen vachi mapu meu mlequelu ni cullin mo. Cutan cai quimgelai Dios ni mapu meu; pichi afcúduamn rume allcúgelai: lucatun cai quimgelai; anùpiuque nieign, epunple tepeign; peni, lamùen chei piuign, aiùuign cai. Inei rume kúdaucavoe gelai Huenu mapu meu: Vill ni duamelchi cullin ni mogeam, ni yavutuam,
ni

ni tùúúam cai, re mari mari Dios elubi. Vemgei ni mogen, ni mlen, ni tepen vill ta pu pllu Huenu mapu meu ditulu.

619. Huelu pu cunúval alhue mapu mo deflugelu calei, calei ta ni mogen! alhue pillan chei, Diablu ta in piqueel, inchin ta in caine no cam? ta in udeeteu ni huera piuquegen meu? Vei ni vla pu che alhue ni mapu mo cunival gei. Vachi huera mapu, alhue ni mapu lle, opui ktal; villple meu lúbi. Quine challua leuvu mo, lafquen mo chei pelabimn? ni hueúúln pelabimn cam ve? Veichi villple meu cogei: huentu mo ple, minche mo ple, minuple, pun mo ple, vuri mo ple cai rumei ta co: Vemgei cai pu cunúval ta ni mlen alhue ta ni mapu meu: vill ple meu areign; ni namun, ni lonco, ni queuún, ni piuque, ni pùta, ni ge vill ptequei. Vei ni vla vill antú gúmaquelu egn, eyutulu egn cai. Vei ni mlen pu cunúval pllu ktal mapu mo.

620. A cunúval inche! pile rume, raquigelai: calli gúmape, pigei: deuma rupai búrenien antú; afnoaluchi tipantu mlehueai, pigei cai. Vachi huera que che alhue mapu mo mlelu, cullin nielai rume; pichi te rume nienolu egn; ial no, putual no, hua no, poni no; pichi almorzan rume eluge-lai. Uncon em! pile, aiegei: cúme roquin aiùabuimi picatubi alhue, huelu cagei

ad mapu, pituquellebi cai. LLavacha, quirque, vilu mai ta mi iael! aren titi, vurnapue cai elugeaimi: vei ta mi pùtual. Aiùlan pitule rume, chumgelu cumentuabin venten huera ial; tva pitule; allcùgelai. Aiùlmi, aiùnolmi, vill huera vilu rulmeaimi, pigei.

621. Mlehuei vill vachi cunúval pu pllù ta ni cutantulgepeium. Vill tva epunple ùdeuign: cainetuign, huera que tehua vamgelu ùnatuulu egn; pepi chagtuugebule egn, vemabuign; moll quine cai pepi lagmubule, lagmuabui, quine vla abam ni huera cutantulgeal: huelu pepi lallai: cutantulgeai, huera mogeai afnochi antù, avnochi tipantu meu.

622. Mupin dgu vill tva pu peni ema, pu lamúen ema! leù dgu mai: coillatupalan, coillatu caman pu Patiru no. Epu mapu gei vill ta che ni poupeium acule ni antù! ado ramtumoan:inei chei poualu Huenu mapu meu;inei cai naúalu ktal mapu meu? tva piuain ado:

623 Huera che gelu, huera piuque gelu, tecanobilu Dios ni toquin, inaitunolu Dios ni piel, alhue ruca mo tucugepe pigealu egn: pu huenevoe mai, huincubilu ca che ta ni te, ovicha mai, cahuellu mai, huaca mai, espuela mai, ca que vuta cullin, te chei; venten huera mapu mo conpe, pigei.

gei. Veimo amulgealu cai ta nuamiauvoe, damentuvoe, mùvove, mùgevove cai: lagm-
chebilu cai, chgarcùnbilu chei; vurentu-
quebilu cai ca que che, alhue ta ni mapu
meu conalu cai.

624. Mlehuei cai ca huera que che mutu
poualu vachi huera mapu meu, vill, vill,
huaranca gebule rume, huifcontualu ktal
ruca mo. Inei chei tvei? aldùn cure gelu-
chi pu huentu, epu chei, iom chei nielu,
Dios ta ni mupin toquin meu alhue ni ru-
ca mo elmegealu egn. Ado mai vachi hue-
raque che munan antù meu, petu moge-
queign, tepelcaign ta ni anca; huelu ca
mogen meu moll antù, vill tipantu meu
ptecageaign. Veichi huera pu che acule
ni laial, avle ni lihuen; abai cai ni tepen,
ni nuamogen, epu curetun; epu, cùla,
iom chei gapitun afalu cai. Ventenpe mtn
vachi huera huentu ta ni nuagen; afpe ni
aldùn cure egu ni mletun pialu ta Dios!
afnoluchi tipantu meu aldùn cure egu mle-
abui cam ve? mu mai. Vuta Ulmen gele
rume; raquigebule rume vill mapu mo, al-
dùn cullin rume, aldùn te rume niebule;
llúcagebule rume ca pu ulmen meu, pival-
lei tva: iod vuta Ulmen gei ta Dios! ul-
mengen ni vla, aldùn cullin nien mo, con-
quile alhue mapu mo piai cam ta Dios?
Veichi cad mupin Toquiqueluchi mu Vuta,
Re

Re Apo cai? mu ca. Vill epu cure gelu, iom gelu chei, huera peuma elugeai, acule ni lan antù.

625. Huelu gelai vachi dgu pimoaen chei? aldùn cure nielain: quinei ta in unen domo, ca que mallûen mlele rume ta in ruca mo, cure gelai: Ta in Criadas, ta in Servieteu llechi: Ta pu Huinca cai aldùn criadas gelai cam? huelu nehue gelai ta mn piel. Vachi pu mallûen egu, criadas ta mn piqueel, quine gtantu meu umautulaimn cam? chungelu mai cure gelaigñ pituimn. Pu Huinca vemlai, vembule cai; alhue ktal ruca mo pouai cai. Vill huera que che aldùn domo che egu umautulu, nuamiaulu cai, Huinca gele chei, rechegele rume; vachi ktal mapu mo poualu: ni Huincagen meu calli conpaquile pigelai: Re Chegen meu cai, defugequile huera meu, pigelaiai cai. Vill, vill nuamiaulu aldùn cure meu, afnochi tipantu meu lúbai ktalchi ruca mo.

626. DIOS ni piel tva, pepi catùtugelai Dios ni toquielchi dugu, pepi unotulai Dios ni nemel: Vemgepe pile ta Dios, mutu vemgeai mai. Vei ni vla nehuegechi ta pu Patiru càmè que Huerquen vemgelu vei pitubi ta pu Huinca, vill ca que pu che cai: Ta mn pounoam Alhue ktal ruca meu, quine mtn pinomtumn; iom cure tuquilmn.

627. Huerculmn eimn quine Hue che, mutu entubige vill ta in piqueel, piquelaimn cam? entunolu vill ta mn piqueel; huera Huerquen pigei tva: Inchin pu Patirugeu Dios ni Huerquen no cam cai? entuam vill pu che meu Chumgelu aiùbi ta Dios vill pu che ta ni poual Huenu mapu mo ta ni moll càmleam, moll mogeam egn; magelbi cai vill egn veimo: huelu càmme que che mtn, mupiltubilu Dios ni piel, opulbilu cai Dios ni dugu; vei mtn llouabin pi ta Dios Huenu mapu meu: Huera que che, raquinobilu ta Dios, inaitunolu ni piel tvei; alhue ktal mapu mo pouaign.

628. Huelu ape lalin, udaiaïn ta in inan cura mo, pimoaen; lleculele ni lan antú, laduamli cai; quine cure mtn pinomtuan. Huelu raquivallai ta mn piel tva: aldùn ullcuquei ta Dios venten huera piel mo. Ta mn piuque utintulai Dios cam ve? Dios ni vla càpa ucallabimn ta mn inan cure; quidu ta mn toquiun mo, ta mn piuque ni aiùn mo vemaiïn, pituimn. Quimbimn cam ve, chumgelu, chuml, cheu chei laiaimn?

629. Vei ni vla pu peni ema! gapitulu aldùn pu domo che, tulipe quine ta ni iod aiùel; pinomtubipe cai Patiru ta ni vutalen meu ta ni mleam vei egu mtn lan càtu. Tva Toquiquelu Dios llechi, veichi mu vuta Apo ta in Vemvoe, ta in Montulvoe, Culliquelu

Iliquelu ta cùme que che huenu mapu meu; hueracabilu cai ktal mapu mo pu huerilca-voe: Dios pitulen inaituvalu ta ni venten càmegen, aiúgen, vutagen, temogen, Apogen, quine Dio gen cùla pu Persona mo ni vla; genobule rume Huenu mapu, ktal mapu cai. Venteni.

630. CAPUT IV.

*Praxis administrandi Indis Chilensibus
Matrimonium.*

E X A M E N.

Mari mari votm! cùpa pinomquebimi vachi domo che chungelu toquiquei ta Dios fanta Iglesia mo? càmelcaqueimi. Monmahuelabimi? deuma Christianogeimi? inei utulcoeimu v. bautizaeimu? inei pigeimi ta mi Christiano, ta mi mapu uúí cai? chuchi mapu mo conigeimi? inei ta mi chao. ta mi nuque cai? soltero eimi v. llùdimi cam? chuchi ta mi epu quimquelu, testigo chei ta mi llùdgen v. solterogen meu? quimimi Dios ni dgu, rezan cai quimimi cam? cùme allcùtubimi? Mari mari nahue! Eimi cai cùpa pinomquebimi vachi huentu, chungelu toquiquei &c.

631. *De Proclamationibus.*

Fulano santa Feè mapuche, Sempronio
ta

ta ni votm, Berta ta ni coní, cùpa pinom-
quei chungelu toquiquei ta Dios santa Igle-
sia mo, Caya san Christoval mapu Che,
Titio ta ni nahue, çutana ta ni coní cai;
gele chei dgu catùtualu ta ni pinomnoal,
nùtamtugean ta ni quimam. Unelelu, epu-
lelu, cúlalelu avifan tva. *Vel:*

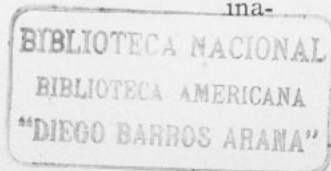
631. Fulano vau mlelu cùpa pinombi,
chungelu toquiquei ta Dios santa Iglefia mo
Zutana vau mlelu cai; gele chei dgu catù-
tualu ta ni pinomnoal, nùtamtugean ta ni
quimam. Unelelu, epulelu, cúlalelu avifan
tva. *Confessio ac deinde Matrimonium sic:*

633. Cupape veichi pinomalu egu ta ni
pu Padrino egu: Novio manple vutallei.
Fulano vachi domo che vau mo vutallelu,
ado pinomquebimi cam chungelu toqui-
quei ta Dios santa Iglefia Catholica mo?
cùme mogeaimi lan cùtu vei mtn egu? Ilo-
bimi mupin pinom vemgelu? Zutana vachi
huentu vau mo vutallelu ado &c. Elubige
ta mi mancuù *Et ego vos in Matrimonium
conjungo in Nomine Patris & Filii & Spi-
ritus sancti. Amen.*

634. CAPUT V.

De Sacramento Pœnitentiæ.

1. Chumtn dgu pitui ta ni cùme Con-
fessaiam? Quechu dgu pitui. Unelelu:
ina-

inaduantubin ta ni pu huerilcan. Epulelu :
 afcúduamn, lladcún cai. Cùlalelu : Hueril-
 cahuelaian pin. Melilelu : entubin ni hue-
 rilcan ica. Quechulelu : opulbin ta ni pi-
 geal Patiru meu.

2. Chumgechi inaduantuabin vill ta ni
 pu huerilcan? une rezaquelu Inchin ta in
 Chao, nissan Dios ni gracia ta ni cume
 quimam ta ni pu huerilcan; mupigechi ta
 ni afcúduamam; vill entuam; cume Con-
 fessaian cai. Veimo duamtun chuml chei
 inagechi entubin ni pu huerilcan; opulbin
 chei ni vemacl Patiru ni piel mo; elcalbin
 chei quine huerilcan; inalelu Confassan mo
 cùtu chemchi huera dgu ventun. Vei ni
 vla iom duamtun chumgechi, chem cai ta
 ni ruca mo, Iglesia mo, rpu mo, caple
 chei; vachi veichi taun cahuin mo chei;
 lihuen, tavuia mo chei, quine antú meu
 hueraknobin ta Dios mo, pu che mo chei,
 pu nemel mo, pu vemel, pu duamtuel,
 ucaln mo chei huerilcan.

3. Chuman ta ni afcuduamam vill ta ni
 piuque mo ni huerilcan ni vla? yavúgechi
 mupiltun ni quimbiel ta Dios vill ni hue-
 rilcan; vill duamtuel, vemel, nemel, ucaln
 cai quidu ta ni ge meu ta ni utintubiel. Iom
 mupiltun ta ni mu aldùn cutantulcabiél pu
 che huerilcan ni vla. Duamtun chuchi
 yovugei

yovugei calli duam mo Dios ni ùllcun mo mletun, vei ni cuù mo mleum ni ança, ni pllù, vill ta ni cùme peuma cai. Duamtun cai ta ni cauchu manumnon JESU Christo meu, vei ta ni connoam ktal mapu meu, praiam cai Huenu mapu meu, utuntubi vill ta ni mollbún lalu cruz meu. Hueluquemai iod duamtun chumtn aiúvali, raquivali, inaituvali cai ta Dios ta ni venten cùmegen, temogen, apogen, Diosgen ni vla. Inagechi mupiltun Dios ta ni cùpa perdonaibel vill ta ni huerilcan cùme Confessan mo, ta ni magelbiel vill pu che tva mo, ta ni aldún cùpa peumacabiel cai. Vill vachi dgu duamtubilu, mupiltubilu cai piquen: Ta in Apo &c. 582. Ca afcùduamlluchi rezan, ùlcatun chei. 659. 662.

4. Chumgelu huerilcahuelaian pian mupigechi, vill ta ni piuque mo cai? cùpa ucalbilu vill ta ni rupaluchi huerilcan, vill caque dgu ta ni yeeteu veimo. Doi cùpa unoltubilu ca che ta ni raquin, ni te, ni cùllin, hueracabili chei quine che ta ni raquigen mo, ni cullin mo chei. Inagechi ta ni pu caine meu quine piuque mo perdonabilu.

5. Chem piqueimi Confessaqueum mo poulu? deuma taflu Bendicion vei piquen: Ta in Apo &c. 582. v. Inche Huerilcavoe

N n

con-

confessabin vill pepilvoe Dios meu, moll Virgen santa Maria cai, vill pu Santo meu, eimi mo Patiru Dios ni vla mlelu, ta ni alduchi huerilcauyen duamtuel, nemel, vemel mo cai. Veimo piquen chuml inagechi confassauyen, cume entubin cai vill ta ni pu huerilcan petu cume entunobiel; chumgechi, chumtn mita cai huerilcabun.

6. Chumqueimi deuma confessalu? marnumbin ta Dios ta ni perdonagen: veimo opulbin ni vemimi pigeel Patiru mo.

7. Pepi entubi cam ta Patiru ta ni confessamom che ni huerilcan? mu ca. Ca que che rume allcuyelu Confessalu quine che ni huerilcan, caple pepi entulaign. Vei ni vla hueragei aldun inaulen ta Confessaquem mo.

635. *Ratio interrogandi accedentem Indum Chilensem ad Pœnitentiæ Tribunal.*

1. Chumtn antù, cuyen, tipantu mo Confessalaimi?

2. Opulbimi cam ta mi pigen Patiru mo?

3. Pillan, antù, cuyen, ca que dgu chei ufchibimi cam Dios vemgelu?

4. Machituimi, machitugeimi chei?

5. Coilla dgu jurapraimi cam?

6. Domingo antù meu, fiesta mo cai pepi allcuyelu ta Missa, allcubimi cam? mi-vuchi allcùlaimi chovuum ta mi duam? 7.

7. Ayunan antú mo ayunaimi cam ve?
8. Raquibimi cam ta mi chao, mi nuque, ca pu Toquiquelu cai? ta mi rucatu che cù-me glambimi cam?
9. Lagmlaimi ta quine che, chgarcùlai-mi ta quine che? laiabui veichi che pibui ta mi duam vill ta mi piuque mo?
10. Huera duamtuel niebuimi cam pu Mallûen mo, pu huentu mo? mivuchi vemabun pibui ta mi duam? yehue genoquechi maldùtubimi cam ve tepen mo? Huerilcaimi cam huentu egu, mallûen egu chei? chumtn mita? pinomgelu egu cam ve? monmahue gelu egu cam ve? chem gebimi veichi huentu, veichi mallûen? eimi cai pinomgebuimi, pinomlabuimi chei? quidu eimi maldùtuuimi tepelcaiam ta mi anca? tipanmami cam ve? nudotuimi cam? ibum egu che gebule vemgelu, huerilcaimi cam?
11. Hueneimi cam? hueneabun pibui ta mi duam? unoltubimi ta mi hueneel? aldùn mobui?
12. gollimi cam? quimhuelabuimi cam? huerilcaimi cam ta mi gollin mo? gehuei cam ta mi confessaial?

636. CAPUT VI.

DE Ssmo EUCHARISTIÆ SACRAMENTO.

§. I.

De Communione Infirmorum seu sacro Viatico.

Pax huic domui &c. V. Rituale Romanum vel Mexicanum.

Mari mari votm, chao, papai, nahue!
 Ta mi cùme llouam ta in Apo senor JESU
 Christo ta in vemvoe, montulvoe cai, vau
 ta mi eluupaeteu yavúgechi mupiltuaimi
 vill ta mupiltuel santa Iglesia Catholica R.
 mupiltun *Hic inferitur Catechismus* : gei
 cam ta Dios? &c. 584. *Deinde Sacerdos
 profequitur* : Tva ta mi mupiltubiel mo, ùf-
 chibige vachi santa Cruz, muchatubige cai:
 ùfchieimi senor JESU Christo, cùme ul-
 meeimi cai, ta mi lauyen mo inchn ni vla
 cruz meu.

637. Allcùaen votm! nahue! Vachi santa
 Hostia ado ta mi eluabiel, Ta in Apo senor
 JESU Christo gei, mupin Dios, mupin
 Che cai: mupiltubimi cam ve? R mupil-
 tun. Cùpa lloubimi cam ta mi cùmeleam ta
 mi pllù, ta mi anca cai? R cùpa lloubin.
 Vamgechi ta mi cùmeleam, vill ta mi hue-
 riletu perdonaiabimi? R. perdonabin. Per-
 donaechi mo piaimi cai, vill ta mi hueril-
 cael.

cael. R. perdonaechi mo mai. Inagechi vei pige: Ta ni senor JESU Christo ema! ta ni pu huerilcan ni vla llouvalnolu ta ni piuque meu: re ta ni Bùreniebiel mo llou-eimi: vemgepe mai ta ni perdonaiam ta ni pu huerilcan, ta ni moll mogeam, cùme-learn cai.

638. §. 2. *De Sacramento Extremæ
Unctionis.*

Allcùtuge Votm, nahue ema! gehuei ca Sacramento Extrema Uncion pigelu. Vachi Sacramento ampinmaquebi anca ni cutan, cùmele chei ta mi praiam Huenu mapu meu; ampinmanole ta anca, ampinmabi pllú, yayùlulbi cai ta ni cùme duam mo laiam. Cùpa lloubimi mai vei ni vla vachi Sacramento? R. Cùpa lloubin. *Reliqua v. in Rituali.*

§. 639. § 3. *Doctrina de Ssmo Euchari-
stie Sacramento.*

Præparatio ad sacram Communionem.

1. Chem llouin sagraada Comunion meu? mupin anca senor JESU Christo ta ni mollvún cai, mupigechi mlelu pu minu cofque ni vemgen mo.

2. gehuei chei cofque Santa Hostia meu? mu ca. Missan Patiru santo nemel huente cofque deuma ta ni pin mo, veichi chem no getui.

3 Petu pegelai cam ta cofque? Cofque pegelai, ni vemgen mtn, vei mtn pegei.

4 Cheu mletui mai ta cofque? senor Jēsu Christo ni mogeluchi anca getui.

5. Vill vachi dgu mupiltubimn cam? mai Padre vill quimlu, vill pepilvoe, pepi coi-llatunolu cai Dios ta ni pin mo.

6. Tva ta in mupiltubiel mo lucutugechi piain.

640. *Oratio ante sacram Communionem.*

A senor JĒsu Christo aiúelchi Montulvoe em! mupiltubin ta mi mupigechi mlequeel fanta Comunion meu, cofque vemgele rume. A aiúelchi Chao em! chumtn cútu aiúgean eimi meu! Quine huerilcan nienolu rume, ta mi anca ulbimi venten cutantulgeam inche ni vla; ta ni aiúbiel mo utuntubimi vill ta mi mollbùn; inagechi pltegelu cruz meu laimi inche ni vla, ta ni dituam vill ta ni pu huerilcan ni perdon; ta ni montuam ktal mapu meu; ta ni dituam afnoalu tỳyàal Huenu mapu mo: ado petu vachi ni aiúbiel mo magelen llouam ta mi anca ta mi Diosgen egu, cúpa eluutuen ta ni iael. Chungelu manumabin tva inche! pequebin A pequebin aiúelchi montulvoe em! ta mi venten cùmegen! vei ni vla villchi dgu meu iod aiúeimi, údebilu re ta mi aiúbiel mo, vill ta ni huerilcan, huerilca-

rilcahuelaialu marichi no rume eimi meu aiùelchi Montulvoe em! vachi duam mo cùpa llouaeimi: Cunapage mai, cunapage aiùelchi Chao em! eluaen ta mi anca egu ta mi gracia ta ni huerilcatunoam; ta mi piel inaituam vill ni mogen meu. Amen.

7 Tavogele chei Santa Hostia? Petu mlehuei senor JESU Christo moll quine chag mo, tavogenolu mo vemgelu: vill ca pu Hostia mo cai. Vei ni vla iom tavlai epu Hostia, quine chei, llaù chei tafllu.

8. Chem mlei malhue meu pu comulgalu ni pùtùqueum mo? Re co gei ùrcàmam fanta Hostia.

9. Chem pnegei càmè comulgaam? càmè quimai quine che ta mupiltun, ca que Dios ni dgu cai. 2. Lifgeai huerilcan mai. 3. Re lihueleai ragi pun cùtu.

10. Chumgechi lifgeai quine che huerilcan meu? càmè confellan mo. Vuta huerilcan mo Comulgalu hue vuta huerilcan vemquei.

11. Vill uàu gracia tavign fanta Comunión meu? mu Iod càmè piuque mo aculu vachi Ssmo Sacramento mo, iod al-dùlu gracia tafquei; ta ni pllù iod temolgei Dios ni age meu; yavùlgei cai huerilcatunoam.

12. Chumai quine che Comunión mo. 1. Lucutuai. 2. Comulgan panu huenuabi

uún ple. 3. ni lonco huenutuabi, negúmlaiabi cai. 4. Elupale Patiru santa Hostia, nùlaiabi ta ni uún, entuai cai pichi ta ni queuún. 5. Deuma ta ni lloun santa Comunion, tuai pichi malhue meu ta ni mlenoam chem rume uún mo. 6 Vei mo lucutugechi úfchiabi mu aldún úfchivaluchi Sacramento, caqlcléluchi pu cuú meu, naúcléluchi ge meu cai, ta ni mlequeum mo utuai.

13. Chumam deuma ni comulgaum? manumabin, úfchiabin cai inche mo mleluchi Dios vachi rezan mo, ca ta ni quimelchi rezan mo chei. Vei mo túfculaiain muchai.

641 *Gratiarum actio post sacram Communionem.*

A Señor JESU Christo inche meu mlelu aiúelchi montulvoe em! Chumgelu manumaeimi, chumgelu ulmeaeimi ta mi venten cúmelcauyeel ni vla; deuma ptegeabun ktal mapu meu ni aldún huerilcan ni vla; huelu eimi ni búrenievoechi Chao em! aiúlabimi tva. Ta mi aldún valiqueluchi mollvùn ni vla, ta mi lan ni vla conlan petu ktal mapu meu: Hueluquemaí aldún peumægelu lloueimi vachi antù ta ni iael. Lucutueimi mai venten cúmelqueluchi chao vill pu santo Angel egu: quine dgu mtn nillaeiu ta mi quechu chgarcùn meu, eluaen ta mi gracia ta ni marichi no rume huerilcatunoam. Eimi cutanievoechi Quque Virgen santa Maria em! dituaen

tuaen tva eimi ta mi santo Coni meu: vachi duam mo mari mari ùfchitueimi piquelu vill ta ni piuque mo santo Gabriel egu: ùfchieimi Maria. 577. 583. 666.

14. Mivuchi comulgaiabun? Santa Iglesia quinechi comulgape quine tipantu mo, toquiquei; huelu aldùn cúmei aldùn mita comulgan, santa Comunión ni venten cùmelgeum.

642. §. 4. *De sacrosancto Missæ Sacrificio.*

1. Chemgei ta Missa? Cofque ni, Vinu cai ni vemgen mo mlelu senor JESU Christo ta ni eluutuel, mogeluchi che laluchi che cai ni cùmeleam; ta ni inaduantugeam cai ni aldùn cutantulgen cruz meu.

2. Chumquei mai Patiru ta ni Missan mo? Missan Patiru santo nemel huente cofque, vinu chei ta ni pin mo dullibi senor JESU Christo ta ni mogeluchi anca: vei mo senor JESU Christo chumgelu cuivi eluui santa Cruz meu, vamgelu Missa mo eluutuquei ni cùmeleam vill pu che,

3. Aldùn cúmei cam allcumissan? gelai dgu iod cùmelu iod aiùgelu cai Dios mo: Ta Missa mo aldùn raquibiin ta Dios, camaricueabium vei ta JESU Christo ta ni raquivalnoelchi cùme vemel egu.

4. Chumgelu cùme allcùain Missa? Rezaquechi utintuain Missaquelu Patiru mtn.

643. *De sanctissimo Rosario.*

V. Raquigepe Dios Chao, Dios Votm, Dios Espiritu santo! R. Chumgelu cuiya gebui, adogei, gealu cai moll antú meu.

úfchieimi Maria Dios Chao ni nahue em!

úfchieimi Maria Dios votm ni nuque em!

úfchieimi Maria Dios Espiritu santo ni ai-úelchi Espofa em!

úfchieimi Maria quimhuentunolu ta mi conium ula, ta mi conibuium, deuma ta mi conium.

644. CAPUT VII.

De Sacramento Baptismi.

1. Chuchi unelelu gei, iod pnegeelchi Sacramento cai? Bautismo gei.

2. Chem ni vla unelelu gei? Ta in Christianogetun mo Bautismo meu, veimo cai ta in pepi lloun ca santo Sacramento ica.

3. Chem ni vla Bautismo iod pnegeelchi Sacramento gei? ta ni pepi pranon mo Huenu mapu mo bautizagenolu.

4. Chemchi huera dgu mo montuin Bautismo ni vla? Ta in unen pu chao ni huerilcan meu, huerilcan Original pigelu: quidu inchin ta in pu huerilcan mo cai, ta in vemel utucogenoium uúielgenoium ula cai.

5. Chemchi huerilcan gei ta in unen pu Chao ni huerilcan? V. 598.

6. Vill pu Che Adan ni huerilcan nielu che-

chegetuign cam? mai: Senor JESU Christo, vei ta ni santa Nuque Virgen cai santa Maria cai mtn no. V. *Dedicatoriam latinam.*

7. Chemchi co pitui cùme Bautizageam quine che? re co; maun, leuvu, lafquen co vemgelu: vamgei cai lleumgele ta pire, chapad chei, múlven cai.

8. Cheuple utuntugeai co? utuntugealu ta ni tampal anca meu; huente lonco pepi utuntucogele tvei.

9. Chuchign pu nemel pigealu mupin bautizageam? Inche Bautizaeimi Dios Chao, votm cai, Espiritu fanto cai ta ni uùì meu. Amen.

10. Tom pepi pigelai chem no rume? muca.

11. Pepi ucalgelai cai chem no rume? Chem no rume.

12. Chuml chei pigeaign vachi nemel ica? petu utulcogei uùìgealu.

13. Inei chei huente uùìgealu utintuai co? piquelu ta nemel quidu tvei utuntuquei co, cagelu vembule; mupilabui Bautifmo.

14. Inei chei utuntuquelu co? Missan Patiru, diacono chei; huelu genolu tvei; moll quine quimluchi che pepi utulcoi cai.

15. Chuchi pu Persona monmahue getuign vei ni vla ni pepi pinomcagenoal quine

ne cagelu mo? une utulcoquelu utucogelu cai. 2. Veimo utulcoquelu utulcogeluchi pu Chao cai. 3. Huichatuquelu Padrino utulcogelu ni nuque cai; Madrina utulcogelu ni chao cai. 4. Inagechi Padrino utulcogeluchi domo che. cai; Madrina utulcogeluchi huentu cai.

645 *Interroganda ante Baptismum juxta Ritale Mexican.*

1. Chem nillaqueimi fanta Iglesia mo? Mupiltun.
2. Chem dituaimi Mupiltun mo? ni moll mogen.
3. Aiùlaimi ta pillan? aiùlabin.* Vei ta ni vemel aiùlaimi cai? aiùlabin. Alhue ta ni gnencan, huera glam chei, aiùlaimi cam ve? aiùlabin cai.
4. Cùpa utulcogeimi bautizageam? mai Padre.
5. Cùpa Bautizageimi? cùpa Bautizagen.

646. CAPUT VIII.

De Confirmationis Sacramento.

1. Chem gei Confirmacion? Sacramento gei, vei mo Christiano che yavùlgei ta ni yavùgechi mupiltuam vill Dios ni piel.
2. Chem pnegei cùme llouam ta santo Sacramento Confirmacion pigelu? lifai hue-rilcan meu.

3. Chumgechi lifai quine Christiano che huerilcan meu? cùme Confessan mo. 634.

647. *De Sacramento Ordinis sacri.*

Chem cam Orden pigei? Eimn molai vachi dugu pu Vochm: Vei mtn piaeimn ta mn quimabiel: Tubilu vachi Sacramento, Missan Patiru getui; vei mo cai pepi Confessali; pepi perdonaquebi cai cùme Confessalu ni huerilcan ica. Vei ni vla mu raquivali ta Missan Patiru; datuvalgelai; cochimvalgelai cai ca che vamgelu: Pu Huinca, pu Apo, Ta Rey ple lucutuquei Patiru meu, yehuequebi cai. Duamtumn ado, chumtn yehueabimn, chumtn raquiabimn pu Patiru eimn ta mn Chegen.

648. CAPUT IX.

De Actibus Fidei, Spei, & Charitatis.

Actus Fidei.

A Huenu Tue Vemvoe senor Dios! inche yavùgèchi mupiltun eimi ta mi quine Diosgen cùla pu Persona meu Dios Chao, Dios Votm, Dios Espiritu santo cai. Mupiltun cai Dios Votm ta ni Chegeltuel moll Virgen santa Maria ni pue mo; ta ni lauyeel cruz meu inchin ni vla. Mupiltun cai A Senor Dios! ta mi cullibiel vill cùme que che Huenu mapu mo; ta mi cutantulcabel cai huera que che ktal mapu meu.

Vill

Vill tva, ca que santa Iglesia Catholica ni mupiltuelchi dgu mupiltubin vill, Eimi quidu Villpepilvoe, vill quimlu, pepi coiffatunolu senor Dios santa Iglesia mo elvalgeluchi ta pin mo.

649. *Actus Spei.*

Vuta huerilcavoe rume inche, huelu Eimi ta mi venten Bùrenjen ni vla senor Dios; senor JESU Christo ta ni mollbùn, ta ni lan ni vla cai, yavuluquelu eimi meu senor Dios, ugelbin cùme confellan mo ni dituael vill ni huerilcan ni perdon, ta ni pouael cai Huenu mapu meu, Eimi moll mupiquelu, vill pepilquelu Dios ni Bùrenyevoechi Chao cai ta mi pin mo.

Actus Charitatis habentur tum in prosa, tum in versu 582. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665.

650. CAPUT X.

Catechismus in Versu

úlcatuam.

I *Credo:*

Vill pu Che allcútumn
 Dios ni dgu, Dios ni piel:
 Quine piuque mo mugeltumn,
 Inaitumn cai ta ni glamel.

651. (a) 2.

Quine Dios gei vill pepilvoe,
Vill mapu Toquiquelu cai:
Vill dgu ta vei quimvoe,
Vill mapu mo mlelu cai.

3.

Pillan, antù Dios gelai,
Talca, armco, cùyen no cai:
Dios ni elel, Dios ni vemel,
Vill che ni cùme mogeam tvei.

4.

Quinelu Dios, mai Dios Chao,
Dios ni votm Dios gei cai:
Dios gei cai Espiritu santo,
Huelu cùla Dios gelai.

652. (b) 5.

Dios ni Votm JESU Christo
Mupin Dios, mupin Che gei,
Virgen Maria ni pue mo
Chegetui inchin mo tvei.

6.

Ta Virgen fanta Maria
San Joseph egu pinombui,
Huelu Tva pelai ni anca;
Dios ni gracia mo conibui.

7.

(a) Canitur in Missa ad Credo. Sonus: Verbum
supernum prodiens.

(b) Creator alme siderum: Ad Gloria.

7.

JESU Christo Cruz meu lai
 Ta ni anca, ni Chegen mai:
 Ta ni pllù pepi lalai,
 Ta ni Diosgen tvei no cai.

8.

Cùlan antú mo mogetulu
 Pratulai Huenu mapu cam?
 Avle mapu tva ramtupaialu
 Vill pu Che ta ni huerilcan.

653. (c) 9.

Cúme que che ni anca lale,
 Huenu mapu mo ni pllù prai:
 Veimo vachi mapu able rume,
 Moll antú mo tepeai.

10.

Huera que Che ni anca lale,
 Ta ni pllù ktal mo pouai:
 Cauchu rume veimo gúmale,
 Vill antú mo ptegeai.

11.

Ta pu Che ni pllú egn
 Cahuellu vemgelu laquelai:
 Lale rume ta ni anca egn,
 Afle mapu tva mogetuai.

654. (d) 12.

Ragi Missa mo huenutugeum
 Santa Hostia Caliz cai,

JESU

(c) Jesu meæ deliciae. In Missa Defunctorum.

(d) O Koska Lux Poloniae.

JESU Christo ni Chegen mleum
Vei mo ni Diosgen mlei cai.

13.

Christianoche ta Montualu
Huerilcan mo ktal mo cai
Patiru mo Confessaialu
Herilcahuelaian pialu cai.

14.

Genolu Chei Missan Patiru
Ta mi pepi Confessaiam;
Dios mi re aiùbiel mo
ùdebin ni huerin! pipe ta mi duam.

Pater noster.

655. (e) 15.

Dios Chao Huenu mo mlelu,
Ufchigepe ta mi uù;
Vill ta mi piel opulquelu,
Huenu mapu mo prachi.

16.

Ta in ial elumamoinca;
Ta in vuta que huerilcan
Inchin perdonanmamoinca,
Chumgechi inchin ta in perdonan.

17.

Marichi lelmoquieli
Ta ni cupa huerilnoam,
Quine antù chei elugeli
Pissan ta ni huera glam.

O o.

18.

18.

Huera dgu mo montulleen
 Ado, ta ni lan antú cai:
 Eimi mo mtn yavuluquen
 Ni piuque cai tva mañumai.

Decalogus.

656. (f) 19.

Vill dgu mo iod aiúabimi
 Dios ni venten cúmegén,
 Vill cullin mo iod raquiabimi
 Mu Vuta ta ni Apogen.

20.

Coilla dgu jurapraquilmi;
 Christo votaquilmi rume;
 Missamen mo chovùquilmi,
 Domingo Fiesta antú gele.

21.

Vill pu Apo ni toquiel
 Cúme duam mo opulbigé;
 Ta mi Chao cai ta ni piel
 Mandagelmi; Vembige.

22.

Quine che rume údequilmi,
 Huelu mi caine aiúaimi:
 Nuaquechi rume mogequilmi;
 Quine mtn, lan cùtu pinomaimi.

23.

Huera dgu ta huenen;
 Huera cai ta golliman;

Mu-

(f) Sonus: O Deus ego amo te. Quandoque per annum.

Munaquechi ilmn , pùtùlmn ,
Vei mo gelai ta huerilcan.

Ad Ssmam Eucharistiam & simul de Immaculata B. V. M. Conceptione. Sono Paraguayensi. ad Sstæ Hostiæ elevationem.

657. Ufchigepe santissimo Sacramento
Altar mo mlelu : Virgen santa Maria cai
Dios ta ni santa Ñuque , une ta ni Chegen
mo cùtu , huerilcan quimnolu. Amen JE-
SUS , MARIA , JOSEPH !

Scitu necessaria necessitate medii : Quia DEUS est,
& Credentibus in se Remunerator est. Sonus
militaris. Ad Credo in festis solemnioribus.

658.

1.

Quine Dios gei vill pepilvoe ,
Vill mapu Toquiquelu ,
Vill dgu ta vei quimvoe ,
Vill mapu mo mlelu ;
Culliquebilu ta cùme que che
Huenu mapu meu ,
Hueracabilu ktal mapu mo
Pu Huerilcaluchi che.

2.

Duamtumn veula pu peni em
Chumtn cùmelcaquei
Raquibin ta Dios , aiùbin ta Dios
Opuln ni pibiel :

O o 2

A .

A cùme quimquelu
 Vill cùme que che!
 Quimnolu, renmalu
 Vill huerilcaluchi che.

Varii Actus Charitatis.

Sonus Prussianus.

659. I.

Aiùeimi ta senor Dios :!
 Aldùn cùme geimi,
 Aldùn aiùgeimi,
 Aldúi mi Apogen,
 Aldúi mi Temogen,
 Ventengelu mi Quineluchi Diosgen.

Sonus: Cur mundus militat.

I.

Duamtumn vill pu che
 Dios ni cùmegén,
 Dios ni aiùgen,
 Ni venten vutagen,
 Ni quine Diosgen!
 Ni venten vutagen,
 Dios ni aiùgen,
 Dios ni cùmegén,
 Duamtumn vill pu che.

Actus Contritionis.

Sonus: Joannes magna Lux Bohemiæ, Pragenfis
 clara fax Ecclesiæ.

660. I.

Ventenlu ta Dios ni cùmegén!

Ven-

Ventenlu ta Dios ni Apogen!
Chungelu mai inche
Vei vemgenobule,
Eapilan?
Deuma afcúduamquen,
Perdonaiiaen piquen,
A ni Dios em!

Actus Charitatis & Contritionis.

Sonus militaris Auftriacus: Eugeni &c.

661. I.

Duamtunn Vill pu che
Dios ni cúmegén,
Dios ni temogen,
Ni venten Apogen,
Quine Diosgen!
Vill duamtubilu tvei,
Tva ta mn pibiel:
Veicu údequebin
Vill ta ni huerin
A ni Dios em!

Idem.

Sonus: O Anima par cælo Spiritus.

662. I.

A Señor Dios
Huenu vemvoe,
Ta Tue vemvoe,
Montulvoe!

O o 3

Ta

Ta mi cùmegén,
 Ta mi Vùtagen,
 Ta mi Diosgen ñi vla
 Villchi dgu mo cacha
 Iod aiùeimi!

2.

údequebin
 Vill ta ñi piúque mo,
 Villchi huera dgu mo
 Vill ta ñi huerin:
 Dios ema!
 Chao ema!
 Perdon ñillaeiu:
 Huerilcahuelaian
 Une laian.

Actus Contritionis & Attritionis.

Sonus: Horrenda mors Tremenda fors.

663.

1.

Ktal mapu mo ptegealu
 Inaitunolu Dios ñi piel;
 Huenu mapu mo pranoalu
 Ucalnobilu ñi huera vemel;
 Huelu doi údequebin
 Huerilcan ta ñi hueragen,
 Huerilcalu úllculcabin
 Dios! mi venten vùtagen.

Alius.

Alius.

Sonus Auftriacus.

664.

I.

Huera que che ktal mo pouai ;
Huenu mapu mo rume pralaiai ;
Huelu ni huerin iod údequebin,
Huerilcalu ni Dios em ùllcùlcabin.

Cantio R. P. Ludivici Baldivia de puero
ƷESULO.

665.

I.

JESUS pellebichi, pi ta ni duam,
JESUS pellebichi, deuma ni laam,
Chem mo cùpa peabun
Antù lumlumquelu ;
Chem mo ta quintuabun
Cùyen purilelu ;
Iod cùmei JEsus em ta ni pegeal :
JEsus pellebichi, pi ta ni duam,
JEsus pellebichi deuma ni laiam.

2.

Antù tipapeium
Inaquei ta pun ;
Aflu ni alelpeium
Tipalu yepun :
JESUS quimpunlai,
Afnoalu ni alen.

O o 4

3.

3.

Caque che pebipe
 Cùmei ta unelvoe,
 Pillan quintubipe;
 JEFus ta in Montulvoe
 Vei duamtubin,
 Iod ni alabam.

4.

Huagln pelongelu,
 Ta raquivalnolu,
 Doi Temogelu
 Nutamtuvalnolu
 JEFus mi alequen
 In alelgeam.

Hualug ni cupaium
 ùnm tepelquelu,
 Raùùn ni tipaium
 Cùme numuquelu;
 Iod hualug, iod raùùn
 Ta JEFus no cam?

De Ssmo JESU Nomine.

Sonus : Rhatgeberi.

1.

JESUS cad cùme uù
 In Montulvoe ni ùù
 Ufchiqueeimi,
 Pramlqueeimi

Ūi aiùelchi ùùì !:
Vei vill ni mogen mo,
Vei ni lan antù mo,
Vill ni piuque mo,
Opuelchi ni uùn mo
Pituabin:

JESUS cad cùme uùì,
In Montulvoe ni ùùì,
ùfchiqueeimi,
Pramlqueeimi
Ūi aiùelchi uùì!

Salve Regina.

Sonus: Salve Regina cœlitum.

666. I.

Ufchiqueeimi Reyna A MARIA!
Cutanievoechi Ūuque A Maria!
Inchin ta in mogen em!
Inchin ta in cochùgen!
Inchin ta in ùgelgen!
ùfchitu - ùfchitu-
ùfchituqueimi!

2.

Inchin Eva ta ni pu pnen A Maria!
Ta in giuntugeel A Maria!
Eimi mo mtmeimi,
Eimi mo pratulihuein
Eyutun meu

gùmanquechi, gùmanquechi
Tva gùmageluchi lof meu.

3.

Ta in ùfchinduḡunmaqueeteu mai A Maria!
Mi cutanyevoechi ge A Maria!
Inchin mo unolpage,
Pelelmoïn cai JĒfus
Mi pue mo geuyelu,
Deuma rupale, deuma rupale
Tva ta in numqueiaunqueel.

4.

Bùrenyevoe ema A Maria!
Cutanyevoe ema A Maria!
Virgen sēnta Maria ema!
Dios ta ni Ūuque ema!
Dios ta dugunmamoinca!
Amen, Amen, Amen JESUS, Maria,
Joseph.

Omni die dic Mariæ.

667.

1.

Aiùbige Dios ni Ūuque
Villchi Christianoche ;
Duamtubipe, quintubipe
Vill antú ta mi piuque.

2.

Venten cùme vachi Ūuque

Inchin

Inchin Bùreniemaeteu,
Huenu meu, Dios ni age meu
Ta in dugunmaeteu.

3.
Huerilcauyebulmi, mtmbige
Huerilcan mo tipaiam;
Dios meu, ta mi chao meu
Ca mita unotuam.

Quine duam san Coze mo.

Sonus: Xaveri rumpe moras, ad Indias i.

668. 1.
Mari mari vill pieimu A san Joseph!
Vill piuque mo mtmeimu: san Joseph du-
gunmamoĩca.

2.
Aldùn pepilqueimi,
Vill Dios mo dituqueimi:

3.
Dios ni Ũuque ni Virgen Pinom
Pequelu in Huerilcaknon

4.
Cùme mogeam, cùme laiam
Vei mtn piquei ta in duam:

Ad

Ad sanctum Angelum Custodem.

Sonus: Defensor noster aspice, ad Sanctus, ter.

669.

I.

Santo Angel em ni Quintunieteu!
 Vill antù quintunmaiaen!
 Vill ni mogen mo toquinmaiaen!
 Ta ni pouam Dios ni mapu meu.

670 *Pie Jesu Domine dona eis Requiem.*

Ad memento def.

JESU Christo Bùrenyevoe em!
 Duamtubige ta in pu peni em!
 Veichi pu lalu em!
 Veichi cutangelu em!

Aliter.

Sonus de S. Joanne Nepomuc.

671.

I.

Cad Bùrenyeve senor Jesu Christo em!
 Mu Cutanyeve inchin ta in Chao em!
 Petu cutantulgei, petu hueralei
 Ta in pulalu em!

Modus mane surgendi & de bona Intentione.

Sonus Hispanus.

672.

I.

Lihuen mo Vutalmi,

Quine

Quine Puelche vemgequilmi;
Dios uduamquilmi,
Vangeluchi pialmi:
 Villchi ni nemel,
 Vill ni kdauquen,
 Vill duamtuel
 Dios mo eluquen!
Tva Rezan deuma pibilu
Pibige ca Rezan,
Dios duamtubilu
Vemquilmi huerilcan.

*Cantanda in Adventu Principis, Episcopi,
R. P. Provincialis. &c.*

673.

I.

Acui ta in Mapu mo
Vachi Reyno ni Apo (pu Patiru ni Apo)
 Veimo tepequein,
 Vill piuque mo piquein:
 Viva, viva, viva
 Ni Excellencia!
 Ni Illustrissima!
 Ni Reverencia!
Ni cupan mo túúuin
Doi mita pituin:
 Viva, viva, viva
 Ni Excellencia!
 Ni Illustrissima!
 Ni Reverencia!

2.

2.

Cúme piuque niepei
 Inchin ta in Chao tvei:
 Veimo tepequein &c.

3.

Tva Camaricu em!
 Cúme Chao cùme Apo em!
 Aldùn tepequein,
 Vill piuque mo piquein
 Viva, viva, viva
 Ni Excellencia!
 Mi cupan mo tùúin &c.

v.

Acui ta in ruca mo &c.

In Comitibus Generalibus seu
 Hueupin.

675.

1.

Vau mlei, vau mlei pu Mapu Che,
 Venten yavún Ulmen!
 Mlei cai pu Huinca Che,
 Quimgei ni Conagen:
 Mlei señor Presidente,
 Aldún vúta Apo no cam?
 Pu Patiru mlei huente,
 Anùlei ta ni duam.

2.

2.

Veimo ado yavulumn
Ta in pu peni em!
Gele; cùme entumn
Vill ta mn duguquen:
Rey venten quintuquelu
Ta mn aldùn cùmelen,
Gecai aculquelu
Pùtùn, iquen, ptem.

3.

Vemgei vemgei deuma venteni,
Abi ta Hueupin;
Chumtn Rey ta venteni
Dios duamtubin!
Dios Rey ni Rey no cam ve?
Dios Re Apo mtn!
Gelai Rey, Dios elunobile
Gen, temn, mogequen.

Versus latini habentur sparsim, plures
junctim dabit qui ad calcem annectitur ap-
pendix: *Lachrymæ salutare*, etiam separa-
tim, quando petitur, vendendus.

PRO-

PROTESTATIO AUTHORIS.

Omnia sub Censura Dilectissimæ Matris
 meæ Romanæ Ecclesiæ, quam solam esse
 unam, sanctam, Catholicam atque Aposto-
 licam, proinde veram, confiteor certissimus
 & oculatus testis. 574. in domo & arce *
 nostra Geistana 7. Octobris 1772.

* Idcirco R. P. Collart, qui anno 1744 ibidem pie
 obiit, sic canebat:

Clara dies Claræ Geistanam vexit ad Arcem,
 Clarior in cælum me vehet inde dies.

CHILIDÚGU

PARS QUARTA.

Voces Indicæ ordine alphabetico, adjectisque Numeris, ubi singulæ plenius & copiosius explicantur.

IHS

NB. 1. Ignoscat benevolus Lector, quod in toto hoc libro, maxime a Nro. 676. sub alio plures, pauciores sub alio Numero voces comprehendantur: cum enim duodecim & amplius annis huic operi infudaverim, & arbitror duodecies denuo laborem sim exorsus jam addendo, jam mutando; fieri aliter non poterat, quin illa aliaque ejusmodi succederent: at parum refert; supplet enim Ordo alphabeticus, qui in singulis vocibus servatur. 2. Literâ C, a N. 705. Ordinem alphabeticum non nihil esse turbatum, ut monet *

676.

A.

A. nota Vocativi. 6. communiter præponitur huic dictioni: *pu huen*. E. g. *A pu huen*, pro *pu huentu*, O viri! 14. 640.

Abn, *afn*, *afcùn*, finiri, destrui, absumi, consumi, ad nihilum redigi. 532. 349.

Ab-v. afcùduam, luctus, afflictio, tristitia. 486.

Pp

Af-

Afcúduamn, affligi, dolere, conteri: afflictionem pati. 487. 488

Achahuall, *achaval*, gallina. 386.

Achircún, acerbitas, acor, nausea: nauseam pati. 535.

Acun, venio. 452. 453. 494. 673.

Ad, vultus, facies, frons, os oris. 461. 465. 516 Item, Mos, usus, consuetudo. 525. 527.

Adcan, præferre: a fronte, ex adverso portare. *ibid.*

Adelcan, culpam aut crimen in aliquem conferre, derivare, conijcere, transcribere: noxam alicui attribuere: criminari, falso accusare 526

Adien, *adyen*, alicui similem esse: aliquem vultu, incessu, &c. referre. 464

Adln, assuescere: morem ac modum invenire. 567.

Adman, resistere, se opponere. 193.

Adn, usum habere, congruere, convenire. 468.

Adquintun, ex adverso, e regione videre, aspicere. 440.

Adtun, assuescere; se opponere. 440.

Ado, nunc, mox, statim. 540. 543.

Adochi, expecta paulisper. 540. 543.

Adoln, instare alicui; ut properet, urgere. 540. 543.

677. *Age*, facies, os habitusque, oris lineamenta. 461. 465. 500.

Ahue, cito, tam cito. *ahue cupatuabui?* tam cito veniret. 540 543.

Ahuechei, jam dudum. 540. 543.

Ahueln, festino, propero. Item. Alium ut festinet, urgere. 540. 543.

Ahuin, prunæ. 352. 354.

Ahuircùn. deficere, fatiscere, linqui animo. 534. 538

Ahuùn, *ahùcan*, ludere, nugari, animum laxare. 561. 564.

Ai, modus respondendi, quando vocantur. *aipin*, vocanti respondere. 266 267.

Ayarcùn, stellas fulgere, micare astra. 333.

Ayarn, *ayargen*, caneo: canum esse. 497.

Aien, ridere, nugari. *aiecan*, irridere, cavillari. 443. 444. 516. 538.

Aihuin, umbra corporis. *ahuintun*, imaginem suam in speculo intueri, contemplari 342.

Ailen, prunæ. 351.

Ailin, lapides qui in flumine aut ejus ripa sunt. 427. 425

Ailla, novem. 545.

Aipin, solem refulgere. 342. 559.

678. *Aibin*, res pulchra: compta, ornata, elegans, bella. *aibinn*, esse comptum, &c. 515. P p 2 *Aiun*,

Aiùn, amare, diligere. 486. 488.

Allca, *alca*, res robusta, fortis. 12. 514.

Aldù, *aldùn*, multum, multos esse. 547. 548. 549. 550.

Ale, lux Lunæ. *alen*, lunam fulgere, splendere. 342. 542

Alhue, mortuus. Item. Diabolus. *alhuei*, moritur, cum morte luctatur. *alhuetui*, est mortuus. Etiam vivos appellant ignominiose *alhue*, *huera alhue*. 315. 537. 538 511. 612.

Alhuen, mori; a Diabolo possideri. Machi Diabolum invocantes dicere solent: *alhuegeaen*. obside me, posside me: fac me rem vitæ v mundi alterius. 606. 612.

Alin, terram omnino siccam esse: omnia ardore solis flagrare. *alimn*, incendio, nimio igne, calore calefacio. *alim*, præcalidus. *alincun*, solis ardore, febris maligna æstuarè, jactari, ardere, solvi, deficere, confumi. 534. 538. 352. 354.

679. *Allcùn*, audio. *allcùtun*, ausculto, 440. 441. 586. 595. 616. 650.

Allue, sensim, placide, paulatim. Item, semiplene: *allue cancaen veichi curam*: redde mihi hæc ova semicruda; semiplene v. semiplane cocta. *allue tipantu*, sesqui annus. 270. 541.

Alluen, *alluecan*, *alluetun*, lente. Item leniter, mansuete, placide procedere. 543.

Alihuen

Alihuen, arbor. item. Lignum altum erectum. 405. 404.

Allvùn, lædi vel corpus vulnere, plaga; vel vas ictu. Item. perdi, perire. *alvùn*, vulnus infligere; damnum inferre; detrimentum parere, perniciem comparare, *allvütun*, nocere sibi. 534.

Alpen, indurescere putamen. 409.

Alta, res mala, sordida, turpis, deformis. *alta hueni*, juvenis inutilis. *alta puanca*, intestina corrupta. 514. 515.

680. *Alúlún*, acriter dolere; acri dolore affici. 534.

Alun, *alon*, relucere, renitere, resplendere. 418.

Am, spectrum, larva. 537.

Amchi, furfur. 477. 488. 458. 474

Ameln, non agnoscere, non dignoscere: aliud cum alio confundere. 464. 465.

Amon, eo, ambulo. *amocan*, iter facere. 452. 453. 493. 494

Amomarin. orare. vox a civitatibus antiquis relicta, oriturque vel ab *amon* & *mari*: progredi decem; nempe decadem Rosarii absoivere: vel ab Ave Maria quod audientes Indi corruerunt *Amomarin*.

Ampeln, vix non consequi; pene, tantum non obtinere; fere adipisci. 526. 527.

Ampin, curatio, medicina, medela. Item.

medeor, medicor, medicinam facere, adhibere, *ampin caman*. Medicus: quamquam illi suos *Machi* vocent. 406. 410. 534.

Anca, corpus. Item. truncus arboris. Item. dimidium: *anca rpu*, viæ dimidium. *anca puulli*, dimidia clivi pars. *pu anca*, intestina. 434. 435. 460. 494.

Anquen, siccus, aridus. 542.

Ancun, siccari, exsiccari, areferi, arere, exarescere. 349. 432.

681. *Antù*, sol, dies, tempus. Item. pensum. *mari antù entuan*, decem dierum pensum petam, absolvam. 334. 539.

Anchù malüen, solis amica, puella, virguncula. Hanc fingunt mederi plagis, vulneribus, morbis; quibus a magis affliguntur: & suos *Machi* (ita suos medicos appellant) eam secum habere; illamque consulere: aliqui dicunt illis Diabolum in figura hujus puellæ apparere. 534.

Antün, diem esse, quando idem significat quod aura, tempestas; addunt *cüme* vel *huera*. *antücun*, *antüntun*, sudo. *antütun*, solis calorem captare. 342. 560.

Anün, sedeo. Item. navem in scopulis hære, vadis illidi: *anúi huampu*. Item. pax, a bellis quies: *anui mapu*, *anün mapu tva*, terra summa pace fruitur, nullo bello turbatur. *anóln*, *anümn*, sedem figere. *anü-*

anùpai vachi mapu mo. 232. 234. 354. 452.
494. 518. 519.

Anùnùknoun, vereri, colere; honorem alicui habere, præcipua autem honoris exhibitio est, quando accedunt jam hoc jam alterum genu flectendo, uti solent, præfertim quando sunt ebrii, & plus vini peroptant, petuntque. 453.

Anapl, homo humili statura, pumilio, pygmeus, nanus. 463.

Ananai! interjectio 293.

Aneln, minari, minitari, minas intendere; manum vel aliud instrumentum ad percutiendum attollere. 487. 488.

Anidun, *avidcùn*, siccum esse. 431.

Anil, stratum, quo tectum domûs sternunt, ut postea reliqua superimponant. E. g. paleam, &c. 517.

Ape, fere, prope, propemodum, pene, tantum non. *apeln*, fere pervenire, attingere. 286. 404.

682. *Apill*, *apin*, libido, cupedia, malicia. *apiln*, *apinn*, aliquid vehementius appetere, concupiscere. 489. 491.

Apumn, finire, consumere, prodigere, dissipare 349. 532.

Apo, Superior, Præful, Præpositus, Dux, Præfectus, Tribunus, Centurio, & quicumque alius, qui aliis præest, imperat,

præficitur: non utuntur autem hac voce Indi suorum sed tantum Hispanorum respectu, tam Ecclesiasticorum, quam secularium: addunt adjectiva E. g. *pichi Apo*; *vùta Apo*; *iom vùta*, *iom pichi Apo*; *mu vùta Apo*. ut sic minorem vel majorem jurisdictionem, potestatemve significant. 498. 500.

Arquen, *arquenn*, aquam maris vel fluminis decrefcere, minui, deprimi. Item. Lac in uberibus mulierum ficcari. *arcùn*. id. *arquenco*. maris recessus. 457. 429.

Aren, calore nimio æstuarè, languere, solvi, deficere, *arei antù*, *ptei antù*: *arei tani anca*. 538. 560.

Arcln, mutuare, commodare, aliquid utendum dare *aretun*, *areltun*, mutuum, commodatum petere, mutuo sumere; utendum aliquid accipere *aretu mogen*, commodata vivere. 421. 422.

683. *Arofcùn*, sudo. 536.

Arol, statim, illico, e vestipio. *arol pege-abui peuma*, non tibi per ventos assa columba venit. *aroln*, festino, propero. Item. alium ut acceleret, urgere. 540. 543.

Aron, esurio. sitio, siti, fame laboro. 476. 478.

Armco, *arùmco*, bufo grandissimus, quem fontibus præesse, & conservare aquas credunt. 378.

Aremco.

Aremco, *ademco*, aqua calida. 428.

Atai, hermaphroditus. 514.

Aten, teri, tundi, contundi, debilitari, subigi, luxari membra, corpus. *atemn*, terere, &c. 534.

Atùn, defatigari. *atùn lonco*, caput habeo fessum, defatigatum. 534.

Atutui, interjectio a dolore. 293.

Aud, terra ad maicium seminandum aratro subacta. *audn*, terram aratro subigere. 413.

Auca, rebellis. Item res falsa, ficta, adulterina. *aucan*, *aucatun*. 483. 533.

Aucùnco, *auquinco*, echo. 561.

Auna, undæ, fluctus maris. 429.

684. *Avùn*, cibus bene coctus: poma, fructus maturari, mitescere. Item, maturescere apostema, ulcus, &c. *avuln*, *avumn*, coquere; ut maturescant efficere. 404. 476. 536.

685. B. V.

Va, *tva*, hic, istic: Ecce. 20. 23. 295: 7.

Vachi, iste. 20. 23.

Vain. ferveo, effervesco. *vai ta ni mollbùn*, sanguis illi fervet. 459. *vaimn*, fervere facere.

Vainu, tenuis pluvia. 348.

Vaml, *vamlque*, sic, ita. *ule vaml antú*, cras hac hora. 540. 286.

Vam, ita, sic. *vamaimi*, sic, ita facies. *vamgechi*, *vamgelu*, idem. *vamgen*, ita sum comparatus, constitutus. *vamtipan*, recedo, discedo; abscedo. *vamtipaln*, abstrahere, dimovere, sejungere. *vammn*, *vammtun*, separare, secernere. 286. 488.

686. *Vanen*, pendo, appendo, pensito, trutino. Item. esse grave. *vanetun*, *vanevanen*, pensare æquilibrium, æquipondium, libramentum. 551. 553.

Vanten, tantum, tam magnum. *vantenn*; esse tantum. 551. 556.

Vatu, 402. carex.

Vdo, umbilicus. 451.

Vdù, *vùdù*, perdix. 386.

Ve, 295 : 7.

Veì, *veichi*, ille, idem. *veii*, ille est. *veilai*, non est ille. *veipe*, sit ita. *vei*, *vantempe*, hucusque, non amplius, sufficit, satis est. *veica*, *veille*, &c. adverbia confirmativa. 20. 23. 479. 556. 288:4.

Vem, ita, sic, illo modo. *vemmn*, ita facere. *vemgechi*, *vemgelu*, sic, ita. *vemgen*, ita esse; esse similem; aliquem vultu, voce, incessu referre. *veini vemgen*, natura ita comparatus est; hæc ejus indoles, hic mos, hic stylus *vemel*, *vemlque*, sic. 481. 482. 567.

Venten, tantum. 551. 554.

Veula, nunc, modo, jam. 540.

Bi,

Bi, 175. 182.

Vilu, coluber, anguis; serpens. 376.

Vill, omnis, cunctus, universus, totus.
villn, *villtun*, totum absumere, comedere,
capere, sumere. 476. 548.

687. *Villa*, penuria, caritas, annonæ difficultas, *villan*, *villagen*, laborare penuria, &c. 475. 476.

Villca, levir, glos. 504.

Villcún, parva lacerta. *mamll villcun*, polipodium. *madi villcun* 376. 410. 412.

Virquen, alium, subfrigidum *virquen antù*, subfrigida tempestas *virquen co*, 475.559.

Bitun, fumus, fumare. *bitunman*, fumum contrahere, obolere. 352. 354. 443.

Biri, Theatina, palea similis paleæ avenæ, sed inutilis & absque avena. 412.

Vochann, fugere. *ùlun*, solum de machis intelligitur. 536.

Vla, propter 288 : 13.

Boiûe, *boye*, arbor, cinnamum, cinnamomum; sed improprie. 399.

Voche, unda, fluctus. *vochen*. 429.

Vochen, canna, arundo maicii. 413.

Vochon, madeo, madide madeo. *vochomn*, *vocholn*, madefacere, intingere, perfundere. 431.

Vonuan, tussire. 535.

Vora, *voru*, os ossis, dens. *voro tehua*,
lucius,

lucius, piscis qui in *quepe* prenditur. Inde *Borohue*, Hispanis *Boroo*. *voro ptm*, paxilli tabaci. *voro challua*, spina piscis, *aievoro*, dentes anteriores. 392. 410. 442. 444.

688, *Votm*, filius. *votmn*, gignere. 496. 501.

Vot! interjectio. 293.

Vochai pro *chao*, pater.

Broquin. 412.

Vucheucan, nugari. 490.

Vùn, caro exos; pulpa, etiam pomorum. *vnn*, poma esse matura, comestibilia. Item arbores germinare, pullulare, fructicare. *vn*, *vnn*, esse densum, spissum. 397. 404 405. 455.

Vùl, res unita, conglutinata, copulata. *vùln*, jungi, copulari, cognoscere mulierem; & est modus loquendi modestus; quamvis in hac significatione plerumque addant *tun*: *vùltun*. Item. unam rem alteri *v*, ad alteram aptare, icludere, immittere. Item. esse ad rem; ad rem pertinere, cum re co-hærere. cum *pa* significat succedere, sequi. *chuchi cùyen vùlpai*, quis mensis sequitur. *vùlun*, *vlun*, coacervatum esse. *vluln*, congero, aggero, cumulo, coacervo. 490. 515. 543.

Bucun, jecur, hepar. 455.

Vunan, putrescere, corrumpi. *vuna*, putre,

tre, putridum, tabidum. *vunapue*, virus, venenum. *vunapuen*, *vunapuetun*, venenum alicui dare, præbere, veneno tollere aliquem, occidere, necare. 476. 534. 536.

689. *Vuri*, tergum, dorsum, scapulæ. Item. retro, post, pone. 405. 451. 453.

Vuùn, nervus. 456.

Büren, esse amarum. *büre*, amarum. 405. *Büre pue*, animus averfus, abhorrens. *Bù-repuen*, *bùrepuetun*, ab aliquo abhorre, erga aliquem male affectum esse. 487.

Bùrenien, alicujus misereri, misericordia tangi, moveri: hujus me miseret; misera-tio me tenet. *Bùrentun*, expectationem ali-cujus decipere, frustrare, ludificare. Item. ludificari. 487.

Vücha, senex, vetulus, grandævus: æta-te grandis, provectus. applicatur duntaxat viris. Item rebus inanimatis e. g. vestibus. 49.

Vüchen, ager demessus, restibilis. 413.

Vül, vas. Item. radix olerum, herba-rum 414

Vüquin, prægnans, gravida, foeta. Item. prægnatio, graviditas. *vüquinn*, esse foetam: dicitur etiam de animantibus. *vüquipra*, no-thus, spurius. 496. 514.

690. *Vüta*, altus, magnus, grandis. *vü-ta rupalu*, *rumelu*, crassus. *vütan*, esse gran-dem. 554. 555. 556. *Vuù*,

Vuú, filum, stramen. *buún*, neo. *tapm*
vuú, filum contortum. *huinù*, simplex. 472.
 473.

Vultan, os adustum habere; ore ægro
 esse. 444.

Bureu, *bucheu*, lepida narratio; festivum
 commentum; res risum movens. 515.

691, C. K.

Ca, particula. 192. Item adverbium con-
 firmativum. 288: 4: 39.

Ca, adjectivum: alius. *ca epu*, alii duo.
ca quine, alius. *cagelu*, alius *cagechi*, iterum,
 alia vice. *camel*, alio anno, elapso, vel futu-
 ro. 543. 548 549. *ca mita*, alia vice. *caque*,
 aliqui. *caque*, *caque*, alius post alium. De *ca*
 nomine formantur sequentia verba: *cagen*,
 esse alium. *calen*, aliter se habere. *caknon*,
 mutare, ponere alibi, *cakuotubi ta ni uú*,
 mutavit nomen suum. *cagetun*, in alium mu-
 tari. *cagenman*, vino madere, vacillare. *ca-*
gentun, culpam aut crimen derivare, conjici-
 cere, transcribere in alium *cageln*, *cagel-*
tun, distinguere, aliud ab alio secernere, se-
 parare, discernere, sejungere. *caduameln*,
 digredi a re proposita; ad alia divertere.
 Item. mente & animo vagari, divagari, aliud
 agere, cogitare. 464 548.

Cachan, pleuritis. *cachanlahuen*, centau-
 ria minor. 410. 535.

Ca-

Cachentun, non dignoscere, non agnoscere, 464. 598.

Cachu, pastus, pascua, 412.

Cachù, amicus, notus, compotator. *cachùn*, propinare alicui, 514. 516

Caçique, *Caçiquius*, *Casiqueus*: Toparcha apud Indos. 498 500.

Cad, multum. *cadn*, multos esse; abundare. 271.

Cadi, costa. 454. 535.

Caf, tabula, assis, asser. *cafñ*. 567.

Cafen, *caben*, *caven*, spinus, 399. 401.

692. *Cafcùn*, aliquid in aurem loqui, infurrare, suggerere alicui. 440. 526.

Cahuellu, *cahuallu*, equus, 365.

Cahue, remus. *cahuen*, *cahuetun*, remigare, remum impellere, remis incumbere, infurgere. 557. 558.

Cai, conjunctio &, atque, etiam, 293.

Cain, 93.

Cahuin, compotatio, epulum, convivium, ludi, spectacula Indorum. *Magentun*, epulum ob perceptos agrorum, arborum fructus. *malal cahuin*, ob cortem, ovile, ramale, sepem, domum fabricatam. *nuin cahuin*, ob trituram. *nuin prun*, idem. nam tritulant saltando & cantando; & semper noctu. *curù cahuin*, epulum funebre. *cunquin*, *calcutun cahuin*, cum certis cantionculis,

culis, tripudiis, saltationibus, choreis. *cahuintun*, dare convivium. *antù cahuin*, *cuyen cahuin*, sol, luna in centro circuli: forte quod in suis computationibus sedendo rotam, orbitam, circulumque describant. 475. 477. 479. 559.

Cahuitu, lectus 517.

Cal, lana. 363 472.

Calcu, veneficus, strix, lamia. Horrendum Indis nomen, & maxime formidatum. *calcutun*, *calcun*, veneficiis aliquem petere; maleficis artibus afficere, carminibus devincere v. devincire. *calculn*, veneficum efficere, venefici crimen alicui attribuere. 483. 485. 536.

Calcha, pili interiores. 458.

693. *Calùl*, caro humana. 455.

Calmin. 428.

Calgal, fungi, qui nascuntur in arboribus, præsertim in robore. 403.

Calpudùn, pilos, capillos, crines evellere.

Calla, palus, quo fodiunt. 413.

Callhue, frutex. 403.

Calli, 193. 196.

Calvù, cæruleus. *calvù ge*, oculi cærulei. *calvùlafquen*, color marinus. 417.

Cam, interrogativum. 266. 267.

Caman, artifex, opifex. 483. 565.

Camaricu, munuscula e. g. ova, gallinæ, agnus,

agnus, & similia, quæ dant Hispanis & Patribus Missionariis, quando eos adeunt præfertim prima vice: & ægerrime ferrent, si quis ea, quæ offerunt, non admitteret; & est eorum modus petendi, & contractus in-nominatus do ut des: nam semper sperant & expectant plus quam dederint; nec unquam desinunt petere plura & plura; & si ultimum ipsis negetur, quamvis anteriora omnia eaque multa & abundanter acceperint; abeunt tristes, nec sunt contenti; quare expedit ex ipsis quærere, quid petant, quid cupiant, desiderent; & eo usque urgere, donec omnia dixerint. Quibus omnibus patienter auditis aliqua negare excusando; & aliqua concedere: at semper dare plus quam valuerit, id quod attulerunt & dono dederunt; & solum hac ratione discedunt læti & contenti; secus autem P. Missionarius apud illos audit avarus, &c. 498. 642.

Camtù, avis, quæ fabis ac floribus delectatur, vescitur. 387.

Cancan, assum, torridum. 475.

Canin, in ludo *chueca* deesse, deficere, errare. *caniknon*, decussatis sedere cruribus, ut Indorum mos est. 452. 563.

Caniu, crista, jubæ 389.

Canquen, avis, ciconiæ non absimilis. 385.

Can, cantharus. 520. 521.

Canùn, fibræ roboris. 403.

Capi, leguminum folliculi. 413.

Capifcun, pungere, palpitare. 535.

Caputira, acus ex majoribus, & quæ foramen habeat satis grande: nam Indorum id fila reposcunt. 472.

Caql, *caquel*, transversum. *caqln*, transfigere. 492.

694. *Cara*, urbs, civitas, oppidum, pagus, castellum, & quilibet locus ædibus, domibus, & incolis frequens. *Carahue* civitatis, &c. dirutæ locus: nunc seges est ubi Troja fuit. *Entucaran*, urbem destruere, excindere, evertere, vastare, delere, diruere *caran*, urbem condere, fundare, stabilire. 492. 494.

Carca, vas grande ad afferendum potum, vinum. 478.

Carcaren, *cascafen*, *cadcaden*, avis cujus modulatio ver annuntiat. 381.

Carcu, ex altera parte fluvii, maris. Item nominant *carcu* v *carculafquen* illum locum, quo post obitum animas migraturas dicunt; putantque esse Insulam *Mocha*. *Carcun*, fluvium transire, trajicere. 288. 433. 538.

Carù, crudus. Item. color viridis. Item. nigror canis albicans. *carù ilon*, caro cruda. *carù dqoll*, olla cruda, necdum cocta. *cadù* v. *carù lan*, mors violenta; cultro, pugione, ferrea

ferrea sicca in corpore defixa. *Carù Patiru*, Religiosus S. Francisci Seraphici, ob sacrae vestis colorem. 417.

695. *Catan*, perforare, perfodere, pun- gere, terebrare, perterebrare. 567. 695.

Catùn, scindo, seco, cædo, abscindo, re- seco, amputo. Item, impedio, obsto, offi- cio, prohibeo. *catudgun*, contentiones, ri- xas, certamina impedire. *gelai catùdqualu catùduamn*, argumentum præcidere, præ- cludere, eludere. *catùtun*, *catuntun*, inter- cipere, intercludere, interpellare. Item ter- ram aratro decussare. 405. 413. 527. 567.

Caucau, avis. 384.

Cauchu, multus. *Cauchun*, esse multos. 271. 272. 548. 550.

Caùùl, conglobatum sputum. 457.

Caulin, *caupun*, faciem unguibus lacera- re, fœdare: ungues imprimere. 368.

Caichùn, Diarrhæa, alvi profluvium, ven- tris fluxus, proluvies. Item ex Diarrhæa lan- guere, fluxu ventris laborare. *Caichù moll- bùn* 535. 538.

Caimùtun, rumino, remando is. 363.

Caine, hostis. *Caineln*, *cainetun*, in ho- stium numero habere. 531. 575.

Cayu, sex. 545.

Cayumtoi, gigas. 463.

Cacha, *cha*. 295

Caûe, anas, anfer. 384. NB. 705. *cdau* 706. *cdin*.

Cha 295.

Chacha, ita viri salutant mulieres. 506.

Chachai, *chai*, *sai*, *tai*, sic mulieres viros. 506.

Chaf, *chafma*. V. *taf*.

Chacu chacu, *tacu tacu*, cerebri membranæ. 456.

Chadi, sal. *chaditun*, salio, fallo is: sale condire. Item, este falsum, salitum. 423. 424.

Chadn, sponsonem facere, sponsonem aliquem laceffere. 563.

696. *Chag*, pars, quadrans, quarta pars. *Chag rpu*, junctura viarum, ubi viæ uniuntur, concurrunt. *chagcùn*, in partes dividere, incidere, in frusta secare *chagtun*, *chagn-tun*, id. *chagquin*, *chagquin leuvu*, fluvii pars. 301. 364. 429. 434.

Chagll, instar diminutivi vocis *chag*. *chagll cuù*, digiti. 448.

Chai, hodie, post breve temporis spatium. 541. 543.

Chaihue, calathus, quasillus, quo metiuntur res solidas; & duo modium efficiunt: per eundem & liquores purgantur. *Chaihue-tun*, *chaitun*, liquores purgare. 520. 521.

Chalin, *chalitun*, valedicere alicui: cum bona alicujus gratia abire, discedere. 518.

452. Item, testari, testamentum condere, facere. Formula autem Testamenti, modus, inquam, testandi est hic: Quando Pater, Patruus aut aliquis ex majoribus natu est morti proximus; omnes consanguinei conveniunt, & moribundus illis valedicit assignando unicuique partem paucorum illorum bonorum, opum, rei familiaris, quæ forte supersunt. Si fratres contribuerint ad emendum ipsi uxores; pro rata & numero unusquisque sibi unam vel plures accipit: cætera cedunt liberis E. g. immobilia; & in horum defectu fratribus, aut aliis vicinioribus consanguineis. 537.

697. *Chale*, propinquus, affinis 501.

Challa, olla ex argilla. 520.

Challua, piscis *challuan*, *challuatun*, piscari, pisces capere, prehendere, trahere. 392. 395.

Chamall, stragulum, vestis. 469.

Chanan, in terram conjicere, projicere. 487.

Chanu, dorsuale stragulum. 469.

Chao, parens, pater. 501.

Chapad, cœnoscus lacus, locus. 428.

Chapadçun, mano aut calci priore percutere. 449.

Chape, *chapen*, crinium post tergum collectio. *Chapecan*, capillos ita colligere, ligare.

458.

Q q 3

Chapi,

Chapi, miles, tiro. 531.

Chapúd, depressus. *chapúd lonco*, caput depressum. *chápúd* subst. in aures argentei Indarum. 469.

Charahuiſſa, femoralia. 466.

Charam, 535. papulæ rubentes.

Charqui, caro salita, sale condita. 475.

Chau pro *chao*, pater. *chaun*, *chaumn*, galinam ova incubare; ova incubando fovere, *chautentu*, vitricus. 390. 475. 504.

Chaud chaud, flos pallidi coloris. 415.

Chaura, frutex myrto similis. 412.

Chaù, æqualis, par. *chaùn*, æqualem, parem esse. *chaùln*, æquare; æquum, planum facere; complanare. *chaúin*, pila: palus superius in duos ramos æqualiter desinens. *chaúal*, quod solvendum, præstandum, agendum ex debito restat. 422. 515. 517. 543.

Chafdugun, *tafdugun*, coram loqui, respondere. 526.

698. *Chaùtun*, resistere, in faciem resistere, se opponere, os obvertere. 526.

Che, homo. *huentu*, *huentu che*, vir, mas. *domo*, *domoche*, fœmina, mulier. *Huincache*, Hispanus. *Muruche*, Maurus, & reliqui aliarum nationum. *Reche*, Indus Chilenſis; sive qui ad se invicem agnoscendos, vocandos, appellandos non indigent distinctivo. Item. servus, famulus: *Cheieneu cam pu Huinca*,
num

num ego sum Hispanorum servus? *Cheln*,
hominem facere, gignere, procreare. *chel*,
terriculamentum, larva contra volucres, ne
in agris creent damnum. 94. 199. *cheun*, om-
nes ejusdem familiæ, generis, nationis. 434.
502.

Chedcan, pulmentum ex maicio tosto. 475.

Cheche, avus pater matris. Item. nepos. 501.

Chedcui, nepos, ex linea materna. 501.

Chedquen, avis. 383.

Chelûe, dentes anteriores. 442.

699. *Chem*? quid. *chemn*, aliquid facere.
chemimi? quid agis. 266. 267.

Chei, *chemai*. 266. 267.

Chenchep, *tentepl*, corporis vel manuum
trepidatio ex morbo. 462.

Chenodcûn, 452 coxim insidere.

Chepidcûn, tussire, quod potus ad epiglot-
tidem offendat. 446.

Chepica, gramen. 412.

Cheu, 266. 267.

Cheuque, struthio. 385.

Cheurvoe, cometa 559.

Chi, 44. 84. 194. 287 : 3. 295. 547.

Chgarn, *chgarcûn*, vulnus, plaga. Item,
ferio, vulnero, faucio.

Chicûmn, componere, construere. Item,
tignis & trabibus domum rudem informare.
567.

Chidan, lutum, cœnum a fluminis inundatione relictum. *chidann*, alluvione fluvium excrescere, præter ripas effluere; campos inundare, obruere. 428.

Chifn, *chifcan*, superfluere, redundare. *chipmn*, esse causa cur redundet. 478.

Chid, gelidus, gelu constrictus. *chidn*, gelo, glacio, congelo, gelu concrefcere, comprimi, astringi. 409.

700. *Chigan*, cibi vel potûs reliquias colligere. 478.

Chihuai, nebula. 347. *Chihuaiquiiann*, huc atque illuc ire. 452.

Chillca, liber, papyrus, epistola. Item, nomen herbæ medicinalis. Item ferrum, quo notam pecudi inurunt. *chillcan*, *chillcaln*, scribere. *dugulelen vachi chillca*, lege mihi hanc epistolam. *chillcatun*, legere, libris incumbere, studere. 421. 572. 573.

Chilla, vulpecula. 373.

Chili, *Chilli*, Chile, Regnum Chilense. *Chili Che*, *Chilliche*, Chilenus, Chilensis. *Chilidugu*, Lingua Indo-Chilensis, lingua Chilena; idioma Chilenum, Chilense. *Chilidugun*, loqui Chilene. *Chilli hueque*, aries chilenus. 494. 698. *Chilidûgu*, res Chilenses.

Chillcon, aquosum esse. 429.

Chillquen, aures ad inaures immittendos perforare. 470.

Chill-

Chillquin, manipulos spicarum colligere. 413.

Chima, lues venerea. *chiman*, ea laborare. 535.

Chincdn, *chinclln*, non sustineo; tolerare nequeo; tenere me non possum, quin. 567.

Chincull, 478. manticæ ad portandum in equo cœnophora.

Chinûe, animalculum albo nigrum ejusdem cum sciuro formæ & magnitudinis; cujus urinæ graveolentia nimia est, diuturna, & vix ferenda. 373.

701. *Chinur*, Dominus. *Chinura*, Domina: a voce Hispana, *senor*, *senora*. 498.

China, ancilla. 498. 500.

Chicll, titillatio. *chiclln*, titillationem pati. *chicllmn*, titillationem alicui movere: attritione corporis risum excitare. 452.

Chiquercùn, oculos volvere & pene in orbem versare. 440.

Chillimunn, pedes obdormire.

Chiquin, verbum inhonestum significans exercere copulam carnalem; vox nunquam usurpanda, sed ut intelligatur, & qui illa usus fuerit, reprehendatur. 490.

Chllbun, laxari, relaxari, solvi, dissolvi. 470. 567.

Chmebn, annuere, inclinare caput. 437.

Chocof, pars domûs posterior. 517.

Chocon, *tocon*, aqua, frigore pene enectus. 431.

Chod, color luteus, pallidus. *chodn*, palle-
re. *chod curam*, vitellus. *chodhue cura*, ter-
ra colori luteo efformando inserviens. 417.
475.

Chollcho, *tolto*, nomen herbæ. 410.

Chollhua. 393.

702. *Chollof*, cavum, concavum tegulæ,
non orbiculare. *tolof mamll*, cortex, exte-
rior arboris crusta. *chollofn*, tegulas confi-
cere. 515. 517.

Chogn, extingui ignem, lucem. *chognn*,
extinguere. *chognvoe*, emunctorium. 354.

Chomn, *chumn*, Solis & Lunæ concursus.
chumi cúyen, *chum cúyen*, novilunium. 542.
543.

Chomecu, torris, titio extinctus. 353.

Chomllco, parvarum cochlearum genus.
393.

Choncún, caput parieti illidere; ad forni-
cem offendere. 437.

Chone, stragulum, vestis Indarum. 469.

Choniun, patientiam expectando amitte-
re: mora mihi satietatem & fastidium affert.
486.

Chonodcuú, cubitus 448.

Choncaiaun, computando & quærendo,
a qua aberravit, viam, huc illuc ire. 452.

Chon-

Chonblcuù, qui habet tortuosas manus, ut scaurus pedes. 449.

Chopilln, digitos frigore rigere. 449.

703. *Choqueln*, promere quantum capit pugnus. 555.

Chocm, *chocùn*, Sobrinus; ex sorore nepos. 501.

Chori, locusta. 388.

Chob, oculorum infirmitas. 535.

Chovú, segnis, negligens, socors, languidus, remissus, desidiosus, iners, piger. *chovún*, sic esse. *chovugen*, pigritia, &c. 483. 485.

Choiùn, *toiùn*, germinare, pullulare, fructificare. *choiù*, germen. 409.

Chiquenn, invertere. 470. 476.

Chùquel, arma, ensis, gladius. 531. 533.

Chúf antú, die integro, toto die. *chúftun*, accipere, fumere, auferre, edere, bibere totum, omnia. 476.

Chúcau, *udud*, avis sylvestris. 387.

Chuchi. 266. 267.

Chuchin, centrum ligni, arboris. 403.

Chuchei? unde sciam. 267.

Chulun, fervet olla spumans; aqua fervens diffunditur. 476.

Chumn, agere. *chumimi?* quid fecisti. *chumlan*, nihil feci, egi. *chumzei chei mimogen*, ut vales? derivata sunt: *chumam*, *chumal*, *chumzechi*, &c. 266. 267. 704.

704. *Chumtn*? quantum. *chumtn antù*? qua hora. *vanten*, *venten*, hac, illa. 266. 267. 548.

Chumpi, fascia, cingulum. 469.

Chupin, *chupiqueimi*? quid ais, quomodo dicis? non intelligo, quæ loqueris. *chupigei*, quomodo vocatur. 266. 267.

Chuquin, furari. 484.

Chubg, gibber, gibberosus, gibbus, gibbo deformis. 462.

Chuca, remotus, longinquus, separatus, disjunctus, dissitus. *chucan*, separare, sejungere, seponere, secernere, segregare, remove. Item. discedere, abscedere, recedere. 544.

Chùdcùn, gutta, guttula, stilla. *chùdcùn*, destillare, distillare. Item. stranguria, stillicidium. 535.

Chùgohn, premi; multitudinis concursu, pressura pene opprimi. 493.

Chùn, imbrem remittere, cessare. *chù*, jam imbrium vis remittit, cœlumque solum & serenum redditur. *chùtun*, contra pluviam perfugium quærere: in locum siccum, sub tectum se recipere. 559. 347.

Chùln,prehendere: figere, tenere, ligare. *chùlhue*, acus, ligamenta, &c. quibusprehendunt, ligant. *chùl*, fibula. *chùltun*, infibulare, fibulam injicere. *chùl piugue*, nervus quo cor astringitur, tenetur. *chùlqueu-ùn*, astrictio linguæ. 456. 470. Chùn-

Chùncon, *chumpoln*, convolvere, illigare. 470.

Chunai, fimbria. 466.

Chúnidn, farinario cribro succernere; farinam subcerniculis purgare, excutere. *chunidhue*, cribrum. 520. 521.

Churnan, implicitum, irretitum esse. 473.

705. *Clcl*, herba. 411.

Cúchan, lavo, abluo. *cúchacaiá*, lavanda. *cúchacan*, lota. *tva cùchacan*, en lota omnia. 432. 433.

Cùchaltun, viso, inviso, visito. 518.

Cúchaun. mandere, cibum dentibus conficere. 443.

Cùcheú, malorum, pomorum terrestrium radices. 409.

Cùchíu, anus, podex. 451.

Cùchig, tinea, blatta. 378.

Cùchùn, *ctùn*, exprimere. 432.

Cúchan, madeo, madide madeo: torrentis instar fluere: aqua fluit undique rivis. 431. 432.

Cdau, *kdau*, labor, opera, opus, negotium. *cl n kdauceimi*, quid habes negotii; quo occuparis, cui infudas. *kdaun*, *kdaucan*, laborare, elaborare. 567. 569. 64.

Clen, cauda: quadrupedum, avium, serpentum. 389.

Clen clen, herb. 411.

Clgaun,

Clgaun, se invicem mordere. 370.

Clhuaknon, laqueo capere. 364.

Clithue, olla major. 520.

Cli cli, *cli uùn*, mandibula, maxilla. 442.

Clilque, falco. 380.

Clol clol, faux, guttur, gula. 445.

Clon, arbor. 451, 398

Clofcùn, sonare res liquidas dum portantur. 478.

706. *Clorin*, rhonchus. *Clorinn*, sterto; ronchos edere; ructuosos spiritus ingeminare. 437.

**Cùlche*, intestina. 456.

Clle, lacryma. *Cllen*, lacrymari, in fletum erumpere; lacrymas effundere, profundere; erumpentes lacrymas continere non posse. 458.

Cludun, solvi, aufugere, diffluere.

Cdin, *cùclin*, *ulin*, secundæ. 496.

**Cmpun*, ligna secare, in frustra concidere. 404.

**Cnu*, naribus loquens. 462.

Clmunn, cadaver ferali linteo involvere; sindone infuere ad sepulturam. 537.

**Cmtùlùn*, terram resonare, reboare, remugire. 360.

Clùn: in hoc aut illud latus incumbere, se vertere; in hanc vel illam partem inclinare. *Clùn antù*, post meridiem. 539 552.

**Cùna*,

**Cùna*, palea. 402.

Co, aqua. *Cogei*, liquidum, fluidum esse. Item esse succosum, succo plenum: spissum non est. *Couùn*, saliva, sputum. *Con*, *coln*, aquam petere, haurire, afferre. 428.

Cochimn, resisto, oblisto, repugno, contradico, me oppono. *Cochimntun*, mimum agere; gestum alicujus, voces, mores ridicule effingere, exprimere, referre, imitari. 464. 490.

Cocoll, radix pro colore rubro. 417. 419. 708. *Cocll*.

Cochin, dulce, suave, 405.

Codcod, felis, catus ferus, sylvestris.

Codin, inguen, panus inguinis, adenes. 451. 534.

Codo, ventrosus pepo. 409.

Coel, hasta. 531.

707. *Cofque*, panis. *Cofquen*, panem coquere. 475. 476.

Cozi, fructuum perceptio. *Cogin*, *cogintun*, fructus colligere. 413. 414.

Coùau, comitia. *Coùautun*, fermocinari, colloqui. 531.

Coiam, robur arb. 399.

Coilla, mendaciorum architectus, fraudulentus, lycophanta: totus ex fraude & mendacio compositus. *Coillan*, *coillatun*, mentiri. *Coillatuln*, mendacium alicui ob-

dicere, exprobrare; mendacium in aliquem retorquere. 483. 485.

Coinau, cancer. 393.

Coipo, *coipu*, lutra. 377.

Coyolln, relucere. 368.

Coyue, arb. 399.

Colcol, fustis. 528.

Colchau, *coltau*, insecta aquatica. *Colchautan*. 378. 535.

Colhuachu, crabro, oestrum, 388.

Coli coli, asilus. 388.

Colletun, semper sitire; undique ad bibendum colligere, mendicare. 478.

Collman, aviculæ nondum pennis ad volandum instructæ, implumes. 389. Item. stragulum, vestis stragula ex meris plumis contexta. 466.

Collolla, formica. 378.

Collbùdun, metu, timore, formidine, terrore turbari, obtupescere; vocem faucibus hæerere. 787.

708. *Colpi*, fluvius prope *Puren*. aqua pennata, plumata. 466.

Colù, color heluus, ravus. 417.

Comallhue, ora, fimbria, limbus. 466.

Comufn, fura. *comúfnn*, nervorum rigor. 451. 535.

Común, *comùtun*, intentis oculis aliquem intueri; avidè oculos in aliquo figere; fixos aut

aut intentos habere : alicujus conspectu delectari. 440.

Cona, miles, validus, fortis; viribus & animo præstans. 531. 533.

Conaln, graviter contra debitam reverentiam, urbanitatemque peccare. 484.

Concan, paleæ manipuli ad domum tendendam; tectum illi stramineum imponendum. 517.

Concùln, expirare, animam agere, exhalare; extremum spiritum reddere. 537.

Con, fidus amicus, & familiaris, qui illos faciat de omnibus certiores; & ad cujus domum, ubi id loci pervenerint, divertunt; & ipsius consilio omnia agunt. 489. 832.

Conn, intrare. *conmn*, immittere. 503. 518. 519.

Coni, filius v. filia matris: in quo distinguitur a *votm*, qui patris est filius. *yall*, *yalln*, proles, procreare. *Conin*, parere. *Coniln*, gravidam efficere. *conintu*, privignus uxoris. *conilhue*, nidus v. locus ubi aves, gallinæ sua pariunt ova. *coni namun*. 501. 504. 535.

Conue, animal lactens: agnus. 363.

Concùll, herb. 410.

**Coell*, flos. 416.

Copahue, sulphur. 353. 423.

Copin, murices, tribuli, aculei, quos hostibus arcendis, offendendis huc illuc per

viam spargunt, disponunt. *copinn*, hos aculeos conficere. *copinclen*, infigi vel aculeum infixum esse. 531.

709. *Copin*, herb. 402.

Copùn, pronus. Item. pronum aut plusquam dimidia corporis parte inclinata ex fluvio aquam haurire, aut instar canum, uti solent *Pehuanches*, bibere. 437.

Copùllca, puls, pulmentum. 477.

Coretun, damnum compensare; amissa recuperare, recipere; paria facere. 563.

Corú, jus, jusculum, condimentum. *corùn*; *corùtun*, jusculum præparare. 475. 354.

Coyocho, napi, raparum radices.

710. *Cotúr*, *cotr*, torridum. *cotrñ*, torrere. 476.

Cobr, *covúd*, genus testudinis seu domiporta. 373. 377.

Coven, maicium tostum, torridum. 475.

Coùll, herb. 402.

Creu, turdus, ficedula. 387.

Crñf, *crùf*, ventus, aura, aer, tempestas. *crùf vemgei*, Euro, vento velocior. 343. 558. 560. NB. Hic multæ voces redigendæ in meliorem ordinem.

Cuchi, *cuti*, pudenda mulieris. 451.

Cucu, ava, matris mater.

Cudall cudall, renes. 455.

Cu-

Cudan, testes, testiculi. 451.

Cude, *cuye*, *cuse*, vetula, anus ūs. Vetulæ ægre ferunt vocari *cude* v. *cuye*. sed placet *cuse cuse plliù*, decrepita.

NB. *Cuse* sumitur nonnunquam pro *cure*, nupta. *cuden*, *cusen*, mulierem senescere, consenescere *Cudepra*, vetula quæ nec peperit, nec habuit maritum. 495. 496. 514.

Cuden, sponsonibus certare; sponsonem facere; sponstone aliquem lacessere; tantundem si vicerit spondere. 563.

Cudi, lapis supra quem frumentum, sal, &c. manu terunt, molunt. *num cudi*, lapis quem ambabus manibus tenentes, illique incumbentes molunt, terunt, tundunt. 520.

Cudi voro, spina dorfi. 454.

Cudua. pisc. 392.

711. *Cudun*, cubo, cubitum ire. *cudmn*, *cudln*, cum aliquo cubare, cubitare. 521.

Cuchen, *cuten*, maicium torridum. 475.

Cue, poma, mala terrestria torrida. *cuen*, illa torrere. 475.

Cuel, limes, confinium, terminus. 555.

Cuellcuellien, aliquid desiderare, requirere.

Cuicui, pons. *cuicui pazi*, tergum tecti. 430. 517.

Culben, runcatio. *culvenn*, *culbentun*, runco, erunco, abrunco. *culvenhue*, runci-na. 404.

Cuûum, *cuim*, arena. 430.

Cuûul, *cuyul*, carbo. *Cuyuln*, carbonarium negotium exercere. 353.

Cuivi, olim, antiquitus, quondam, apud priscos, quodam tempore. 540.

Culai, dudum. 540.

Culle, herb. 410.

Cullcull, buccina, tuba cornea. 562.

Culluin, ventris fluxus, proluviës, dysentheria. *Culluinn*, ex dysentheria languere. 535.

Cpon, mortuorum corpora, ad videndum quo quis veneno vel veneficii genere sit mortuus, aperire. 537.

712. *Creu*, turdus. 387.

Crin, errare, delinquere. Item. Fornicari. *Cri domache*, impudica mulier, lasciva, libidinosa, vulgatæ ac venalis pudicitia. 484. 489. 493.

Ctal, *ktal*, ignis. *Ktaln*, *ktaltun*, ignem accendere. *Ktalhue*, focus. *Mivù ktalgeimi?* quot uxores habes. 349. 354.

Ctèn, *cùchùn*, exprimere, premere, comprimere, constringere: undique premere. Item caricis vel paleæ manipulos ligare; ad domum tegendam constringere. 432. 517.

Culen, herb. 410.

Cullin, bona, divitiæ, opes, res familiaris,

ris, & quidquid quis pleno jure possidet. Item solvere, satisfacere, damnum præstare. 421.

Culme, inops ab amicis; nullo potentium præsidio munitus; orphanus, egenus. Item avarus. *Culme Hninca*, Hispanus avarus, item qui quæstu ducitur; lucrum & compendium quærit; omnia ad suum commodum & lucrum vertit, refert, revocat. Item factiosus. *Huinca culme*, Indus adhærens Hispanis. *culmen*, esse inopem, &c. 531. 483. 484. 487 488.

713. *Culpemn*, delirare, desipere. 535.

Culpeu, vulpes major. 373.

Cultunca, tympanum. 562.

Cum, ruber, rubens. *cumn*, rubere. 417.

Cuniln, commiseratione tangi; misericordia moveri. 486.

Cunival, orbus, orbatus parentibus, pauper. 498.

Cuniun, periculum. 531. 533.

Cunafcun, torrere herbas. 536.

Cunarquen. 474.

Cunquen, chorea, quam Indi ab Hispanis quondam didicerunt. 561.

Cupln, leviter amburere. 354.

Cupd, immundus, sordidus, spurcus, fœdatus, inquinatus. *cupdn*, *cupudclen*, esse immundum, &c. 515.

Cupiln, tondere, decurtare 458.

Cura, lapis, saxum, petra. *curantu*, faxetum. *curatun*, lapidibus aliquem petere, appetere; lapides in illum jacere, conijcere. *Curaca*, ità olim appellabantur Caciquiorum filii, qui honeste ab Hispanis educati, bonisque moribus instructi, suis præficerentur. 425. 426. 427.

Curari, coraliū. 469.

Curalge, pupilla. *curalge cutan*, albugo. 439.

Curam, ovum. *curamn*, ovum parere. 390. 391. 474.

Cure, uxor. *curetun*, uxorem ducere. 504. Qui ducit uxorem, obligatur solvere consanguineis futuræ uxoris; & primo loco parentibus; deinde patruis & avunculis; deum fratribus, quamvis non semper statim, nec una solutione, nec in eodem genere mercis; sed aliquando permutatione; alias dando frena, calcaria, vestes, equos & hos nonnunquam ephippiatos, phaleratosque; & hoc solutionis genus vocatur *quegutun*: alias solvunt vaccas, oves, boves; atque hæc solutio nominatur *marùtun*. Contractus autem, quando uterque & vir & fœmina consentit; appellatur *gapin*, *gapiln*, *gapi-tun*. Quandoque parentes contractum faciunt; nonnunquam vir fœminam consentientem occulte ac Parentibus insciis abducit:

cit: vel parentes solum coacti dant confensum: nihilominus si pater absolute contradicat, obstat, repugnet; filia restituitur. 807.

Curencan, volutari. 367.

Curi, urtica. 412.

Curtisia, pileus, pileum. *entuse mi curtisia*, depone pileum. 466. 468.

Curù, nigrum. *curù Patiru*, P. Missionarius v. Religiosus Societatis JESU propter vestem nigram. *curù cahuin*, epulum funebre. *curùn*, nigrum esse. *curùtun*, *curùln*, colore nigro tingere, imbuere: veste nigra indui. 417 419.

Cutafn, *cuchafn*. 474. *cochayuyum* tostum.

714 *Cutan*, æger, ægrotus, languidus: dolor, commiseratio. *cutann*, in morbum incidere; morbo corripì, teneri, affici, confici, affligi, premi, opprimi; dolorem pati. *cutanien*, misericordia moveri; condolere; commiseratione tangi, 486. *cutanduamn*, angere, affligi, dolore affici; in luctu esse; lugere, contristari; discrucii animi dolore: pœnitet, piget. *cutancaun*, defatigatio, molestia, damnum emergens, quod quis passus est vel ipse in persona propria, aut re sua; vel ipsa res sua e. g. famulus, equus, &c. 487. 525. 534.

Cutu, *cottu*, nævus, næviculus. 462.

Cuù, manus, brachium. 448.

Cubn, capere ex proprio vel alieno periculo documentum: fatigari, defatigari, lassari. 366.

Cubùn, res calida, seu calefacta ad ignem, ut aqua, vinum. *cubùnclen*, calefieri. *cubùnln*, calefacere. 428. 476.

Cubillcan, argillam coquere: incendere, inflammare ferrum, ut fiat ferrum candens & inflammatum. 567.

Cubùll, conchæ marinæ & quodcunque aliud marinum e. g. pisces, herbæ ut cochayuyum, luchium, &c. Item, omnis caro comestibilis. 393. 455.

Cubùlluùnn, titubare, hæsitare, loci & sermonis insolentia moveri, perturbari, ideoque dicere quid pro quo. 484.

**Cunu*, terra humida. 430.

Cude, canna incensa, vel lignum ardens, aut titio incensus, quo tanquam lumine aut face illuminant. *cùdetun*, canna incensa illustrare; lumen præbere. 351.

715. *Cùdemallin*, nitedula, cicindela, noctiluca, lampyris. 388. 351. 429.

Cùdehue, lapides virides Indorum uniones, gemmæ, margaritæ; quibus pro commisso homicidio solvunt, satisfaciunt. 426.

Cùga, genus, progenies, stirps, familia, gens. Item cognomen, quod mutantur

tur a volucris, quadrupedibus, serpentibus, piscibus, lapidibus, & quacunque re alia animata, inanimata. Hæc cognomina plerumque imponit pater hoc modo: primo attendit ad nomen seu cognomen suæ *Cûgæ* seu familiæ ac stirpis. e. g. habet quis pro *cûga* cognomen *Hueque*, aries Chilenus; considerando igitur adjuncta, proprietates, &c. alium ex filiis vocat: *Liu-hueque*, aries albus; alium *curûhueque*, aries niger; alium *necûlhueque*, aries currens; alium *Uauvûlemu*, umbra sylvestris; quia aries præsertim æstivo tempore delectatur umbra arborum &c. Alter pro *cûga* habet *pagi*, Leo. Ergo ex filiis appellat alium *Vûta pagi*, Leo magnus; alium *Loncopagi*, caput leonis; alium *Huikipagi*, unguis leonis; alium *Huaiquipagi*, Leo hastatus; &c. Quando plura cognomina concurrunt; cognomen *cûgæ* solet poni ultimo loco; quamvis non semper; sed colligendum est ex adjunctis. Cognomina mulierum plerumque sunt ridicula, hinc illa manifestare erubescunt. Etiam suis Patribus Missionariis imponunt cognomen alicujus stirpis; eumque stirps illa inter suos cognatos numerat, & veluti suæ stirpi insertum. Mihi imposuerunt *Huaiquilafquen*. *Huaiqui*, lancea: est cognomen stirpis, & mihi datum quod sim procerioris staturæ. *lafquen*, mare; quia il-

lorum respectu sum ultramarinus. 496. 497.
513.

Cùgen, sordidæ conditionis homo; e vulgi fæce; terræ filius, abjectus, neglectus, inutilis. *cùgenn*, esse abjectum, inutilem. 498. 514.

Cùgon, tactu asperum, scabrum esse. 515.

Cùgercùn, refrigerare. 431.

Cùellun, mirifice conspectum alicujus desiderare; efferri studio videndi aliquid. 486.

Cuicai, perlucidum, pellucidum, perspicuum, diaphanum. 418.

Cùyen, luna, tempus. *acui ni cùyen*, jam venit ipsius tempus; nunc tempus est, ut ipse. item. jam obiit; jam finitum est ipsius vitæ tempus: venit suprema dies, hora ultima, finem vivendi fecit. 334. 542. 543.

Cùilu, res molesta, deformis, ingrata, displicens, inamoena. 515.

Cùimin, voces, gestus, actiones, cursitationes, gesticulationes *Machiorum* quando medicantur: & aut fingunt aut revera accidit eas (*machi* ordinarie sunt mulieres; *calcu* viri) a dæmone possideri. 536.

Cùimtun, cibo vel potu subvenire, succurrere; cibaria filiis, consanguineis, famulatui afferre; annona alios sublevare. 476.

Cùla, tria. 545. item canna. 402.

716. *Cùlumn*, dormientem, somniantem loqui, obambulare, &c. 437.

Cùlbu, anas minor. 384.

Cùlco, quasillus. 520.

Cùlla, sodalis, contubernalis. 514.

Cùllai, arbor, cujus cortice utuntur ad lavandum. *cùllaitun*, hujus arboris corticem ad lavandum adhibere. 400 432.

Cùllcan, immergere. 432.

Cùlle, *cùllen*, lacrymæ. *cùllenn*, lacrymas fundere. 458. 706.

Cùllin, collineare, dirigere, intendere, sagittam mittere. item. Veneficiis aliquem petere, appetere. 484. 420. 422.

Cùllman, lambere. 370.

Cùlpaitun, supplantare aliquem; pede supposito ad terram impellere, dejicere. 497. 532.

Cùlpo, *cùllpu*, turtur. 386.

Cùllumn, faciem lavare. 432.

Cùlmedun, luxatum esse. 534.

Cùlui, phaseolus. 408.

Cùme, bonus, probus, honestus, præclarus, salvus, incolumis, integer. *cùmen*, esse bonum. *cùmelcan*, benefacere; beneficia, officia in aliquem conferre; aliquem honorifice excipere; liberaliter habere, tractare; omnibus officiis prosequi. *cùmentun*, cibum sapere; esse suavem, jucundum; magnam ex eo voluptatem percipere; cibi

cibi saporem gratissimum esse. 480.
482.

Cùmarca, pisc. 392

Cùmpall, capulus, manubrium. 564.

Cùmpem, stultus, fatuus, imprudens, stolidus, insipiens, inutilis, vecors. 483.

717. *Cùnchan*, par cum alio facere; cum pari componi; parem illi adjungere. 567.

Cùna, sectio, scissio, scissura. 534. 402.

Cùntùn, *cunten*, secundo flumine navigare. 558.

Cùntan, *cùnchan*, jugum boum. *cùntaln*. 364.

Cùnatun, prendere, prenfare, prehendere, tenere; manum manu, digitis digitos capere. 449.

Cùnal, rete. 395.

Cùnapan, aliquem ut adsit, veniat; vocare. Item, venire, præsto esse. *cùnapamn*, venite, adeste. 101. 452 453.

Cùne, gemellus, geminus. 501.

Cùni, pravus, distortus, pravis & corruptis moribus. 483.

Cuni, domus ex meris arborum ramis; quas extruunt ad excipiendum P. Missionarium; & ad sua comitia vel convivium celebranda. 517.

Cùntal, viscus. 568.

Cùnto, claudus. *cùnton*, claudicare. *cùnto*

to *malal*, seps, septum ex lignis transversis, quæ palis erectis sunt imposita. 413.

Cùpa. 56. 57. 453.

Cùpan, venire. *cupaln*, afferre. 94. 366. 452 453.

Cùpl, tigna & trabes domus inter se commissa. *cùpln*, tignis & trabibus domum rudem informare. *cùplhue*, certum cunarum genus, in quibus mater prolem; ipsas autem cunas fasciæ beneficio ex capite post tergum pendentes portat. 517. 520.

Cùquirn, sonare, audiri, stridere. 421.

Cùtu. 290: 23.

Cùrun, soror uxoris. 504.

Cùunn, *cùumen*, pergere, profequi, incepta perfequi; inchoata peragere. 260.

* *Cùli*, hamus. *cùlin*, hamo piscari. 395.

718. D.

Dafcan, clava, fuste contundere. 528.

Dahue, quinua. 407. 414.

Dahuell, fæx, sedimen, sedimentum, crassamen, crassamentum. 429.

Dalca, linter. 557.

Dallian, gloriari de rebus turpibus, inhonestis, obscœnis, flagitiosis. 490.

Dallquin, viam monstrare, docere.

Dallun, rumusculus, commentum, dolus, fraus. item, rumores ultro citroque deferre; rumusculos spargere. 483. 484.

Dam-

Damchun, *ramtun*, quærere, interrogare. 4. 526.

Damen, *damentun*, mœchari virum; matrimonii fidem violare; ad alienum torum impudice adrepere; adulterii flagitium admittere. 483. 490.

Dami, storea, teges. 520.

Damun, terram pala vel alio instrumento attollere, levare, in altum tollere. 567.

Dane, nidus. *danen*, *danetun*, nidificare, nidum facere, fingere, construere. 390.

Dapin, liberaliter aut commode aliquem habere, tractare: laute, magnifice, perhumaniter accipere, excipere; honorificentissime appellare. 518.

719. *Dapilln*, carduos terra condere, tegere, obruere. 413.

Daqueln, aliquid alicui injungere, mandare, commendare, committere; onus imponere; negotium aut Provinciam illi dare; curam illi delegare, demandare. 421. 526. 527.

Daùllu, cammarus. 393.

Dcon, *mcon*, 413. gluma.

Dchùn, indicare. *dchùhue*, index. 448. 449.

Dea, filia, confanguinea, virgo nubilis, viripotens, aut matura viro & nuptiis tempestiva,

peſtiva, cujus curam habet, ſuſcepit, in ſe recepit. 514.

Dechun, fores repagulis claudere, firmare, munire. item fulcire; ſuſtentaculum, fulturam apponere. 518.

Deſtun, hominem capere, tenere, apprehendere; manum illi injicere; in carcerem conjicere, mittere, ducere, condere. 528.

Deġll, phaſeolus. 413.

Deùm, dulce, ſuave ad guſtum; guſtatu jucundum; gratiſſimi ſaporis cibus, ſapidus. 405.

Deuù, mus. 373.

Deican, ſcarifico; cutem leviter incidere; ſcarificatio 536

Dencho, herus, dominus. 498. 518.

Dencholen, *rentolen*, imminere, ſupra caput eſſe: unum ſuper aliud conſiſtere. 452.

Denupran, ſpongioſum eſſe: in ſpongiæ morem aliquid turgeſcere, intumeſcere. 413.

Deu, *deuma* 281. 287.

Deun, cum verbali idem eſt quod actum, peractum eſt: acta, finita res eſt: finis. *deui tcun*, tempus ſerendi, ſeminandi præteriit. *deui ni mogen*, animam egit; fabulam vitæ peregit; diem ſuum obiit; vita functus eſt: at abſque verbali ſignificat contra-

tra-

trarium. *deui ta in quetaial*, tempus est arandi. 543.

Deuman, absolvere, conficere, finire. *deuentun*, pensum absolvi, peregi; numerum dierum complevi.

Deuman significat etiam consummare copulam carnalem. 532 567. 569.

Devù, paulo plus; quod nonnihil excedit statum communem, vulgarem, usitatum, frequentem, quotidianum. item. auctarium, additamentum, supplementum, appendix. *devùn*, sic esse. 461. 551. 552. 554. 556.

Devìn, mons Ignivomus, flammivomus, item. Andes seu montium Chilensium series; ac longum perpetuumque horum montium sæpe æqualium dorsum. 351.

Dgoll. olla. 520.

Dga dgamilla, Divina Divine! ludus qui luditur hoc modo: Indus deligit, seligit, excogitat quam vult vocem; hujusque vocis primam duntaxat syllabam manifestat, ut inde totam vocem conjiciant. Sic autem exorditur: *dga dgai millainei ni quimal*: & mox dicit primam syllabam: illis qui errant respondet *quinsu*, illi qui assequitur *tute*. Licet autem illis qui conjectantur, interrogare, ubi locorum suæ vocis significatum degat, idque hac phrasi: *cheu mlei?* respondetque *huenu*, si in cælo; *lemu*, si in sylva;

sylva; *leuvu*, si in fluvio; *lafquen*, si in mari, &c. *cunen*, abesse, desiderari. 563.

720. *Dgu*, res, vox, sermo, negotium, circumstantia, novitas. 516. *dugun*, homines loqui; aves cantare; animantia quiritare, inanimata sonare. *dgu* v. *duguien*, grunire, ogganire, obtrectare. *dugupen*, *dugunman*, intercedere, commendare, loqui in favorem. *duguln*, loqui facere; pulsare campanas; canere fidibus; calamum, tibiam inflare; tuba canere, &c. *dgul*, *dgulu*, *dgulvoe*, venefici, vates, divini, harioli quos consultant de rebus perditis; quis damnum intulerit, mortem causaverit? 514.

Dichon, filum inferere. item. ictus punctim infligere; punctim ferire, percutere, confodere, transverberare. 473 532.

Dige, seorsum, separatim. *digen*, *digenlen*, remotum, separatum, disjunctum, dissitum esse. *digeln*, separare, sejungere, discernere, segregare, remove. 482. 544.

Dihuen, socius, comes, commilito, collega, victor, conservus, sodalis, contubernalis. *dihuenn*, comitari, esse socium, &c. 452.

dillu, sulcus. *dillun*, sulcare, lirare, sulcum imprimere 413.

Dimin, *dimitun*, aliquid percensere, percurrere. item. memoria aliquid repetere; in

memoriam revocare. 404.

Dinifn, diniftun, vindemiolam, &c. repetere; vindemiæ reliquias legere. 413.

Dille, cicada. 387.

Din, ditun, attingo, contingo, assequor, consequor: adipiscor, consequor, obtineo, nanciscor. 404.

Dicumn, explorare, discutere, experiri, delibare, gustare. 526. 527.

Dio, manna. 347.

721. *DIOS*, vox Hispana accentu in ultima, latine DEUS, ubi NB. 1.) omnes voces, quæ non sunt meræ Chilenses vel Indo-Chilenses; esse vel Linguae Quichuæ seu Peruvianæ; vel Hispanicæ; quia hæcenus cum his tantummodo nationibus habuerunt commercium: adeoque quod sint Hispanicæ, more Hispano pronuntiandas esse; ac idem est de litteris *ch*, *ll*, *c*, &c. quæ ut apud Hispanos pronuciari debent, ut alibi dictum n. 1. & sequentibus. 2.) Indos Chilenses non habere vocem, quæ teneat, comprehendatve totum significatum vocis *DEUS*. Habent quidem nomina aliquarum causarum universalium in uno vel altero genere; sed non causæ universalissimæ & in omni genere, & quidem causæ solius & unicæ, præterea dicunt esse vel fuisse meros homines; aut alia quædam seu animata

mata seu inanimata. E. g. *gen Huenu*, qui moderetur ac gubernet aërem, nubes, pluvias. *gen piru*, qui in vermes potestatem habeat: *gen co*, qui fontes conservet, &c. Vocant etiam *Pillan*, cui attribuunt majora & insolita. E. g. fulmina, tonitrua, Terræ motus, inundationes, &c. At vocem quæ omnino respondeat voci DEUS nullam habent, ideoque hac semper utendum erit. 498. 500. 584. 585. 651. 658.

Diuca, avis. 383.

Dllif, assulæ, schidia orum. *dllifn*, assulas colligere, conficere. 403.

Dmn, *rmn*, mergi, demergi, submergi. item. subfido, subsideo. 431.

Dqmn. 526. 527.

Dollcùn, nuces frangere, enucleare; legumina e putamine extrahere. 408.

Dto, *dcho*, 412. herba. *doi v. iod*. 756.

Domo, *domu*, fœmina, mulier. *domo cal*, bona lana. item. uxor. *ta ni domo tva*, hæc est mea uxor. 12. 504. 514.

Dclln, *dcùlln*, volutare; volvere se in aliam partem; in aliud latus. 452.

Duam. 56. 57.

Duam, intellectus, memoria, voluntas, consensus, cogitatio, propositum, negotium, necessitas. *duamn*, egeo, indigeo, opus est mihi. *duamtun*, recordari, meminisse. *duamclen*, fum suspensus, anceps,

incertus, sollicitus. item esse cogitabundum, meditabundum, consideratum, prudentem, circumspectum. 480. 482. 522.

Duilln, ruilln, quatio, batuo, misceo, permisceo, confundo. 476.

Dullin, apes. *misqui dullin*, mel apum. 388.

Dullàn, eligo, deligo, feligo. 532.

Dumìn, obscuritas, tenebræ, caligo. *duminn, duminclen*, esse obscurum; noctem, caliginem offundere; obscuritatem afferre. 323 539.

Dupen, flagito, postulo, peto. item exactor oris. 526

**Demucan*, in capite pulices & pediculos expiscari, ad necem quærere. 378.

Duque, palmus major, fere dodrans. 555.

Dùllui, lumbricus. 376. 378.

722.

E.

E. 119. 124. 150.

Ea, adverbium confirmativum, & exhortativum, cum *pin* est concedo, affirmo, confirmo, consentio, admitto: postulatis annuo; precibus cedo; permitto. 482. item. æstimo. *eapilaen*, me contemnis, despicias; jam tibi vilis sum. 286. 485 499. 660.

Echel, cibi reliquiæ, fragmenta. 475.

Echiun, sternuo, sternuto, sternutatio; sternutamentum. 443.

Ecoll,

Ecoll, vestis. *eculln*, vestem conficere. 466.

Ecun, interpellare; silentium alicui imponere; aliquem mutum & elinguem reddere. item. obturbari, hærere. 526.

Edm, gingiva. 442.

Eu! interj. 293.

Eie, *teye*, ille. *cieu*, illuc. 19. 23.

Eimi, tu. 13. 14.

Eiun, *eiütun*, *eyutun*, queror, conqueror, lamentor: questus edere, ciere; querelas jacere, effundere; querimonias jactare. 487. 666.

Elcan, custodire, servare, conservare, abscondere, recondere, occultare, celare, abdere, tegere, condere, recondere. *elcapiuquen*, secretum servare, arcanum continere. *elcagechi*, clam, secreto, remotis arbitris, occulte, ex occulto, furtim, clandestinum, abdite, obscure, latenter. 421. 460. 491.

723. *Egu*. 7. 22. 23.

Egn. 8. 21.

Eimu, vos duo. 15. 16. 25.

Eimn, vos plures. 17. 25.

Elgircùn, flecti, inflecti, plicari, complicari. 404.

Ella ela, malum, vitiosum, foedatum, corruptum, vitiis affectum. *ellan*, esse ma-

lum; infortunium, fatale malum incurrere. *ella hueni*, puer inutilis, parvæ expectationis. *ella dgu*, *ella que dgu*, miseria, ærumna, molestia, calamitas. *ella ellan*, mediocriter se habere; mediocritas: modice. *ella ellape*; *ella avùpe veichi curam*, mediocriter coque ista ova, nec nimis mollia, nec nimis dura. 476. 478. 497. 550.

Ellomn, *ellodn*, apparere; os suum ostendere; de fenestra prospicere. 440. 441.

Ellcùn, bona, res familiaris, hæreditas a majoribus relicta. 537. 538.

Eln, ponere, locare, collocare; aliquid alteri committere, mandare, injungere, commendare: fide ac præsidio alicujus uti. *eimi elaeimi vachi dgu*, tibi hanc rem commendo. item. rata portio, pro rata parte, pro rata portione. *inche quechu elan*; *eimi meli*, ego ponam quinque, tu quatuor. *elvaln*, alicui aliquid custodiendum, servandum, reddendum, relinquere; aliquid apud aliquem deponere. *elval*, depositum. *eldgun*, mandata, facienda relinquere, injungere, committere. item. *eln*, sepelio, humo, tumulo; humo corpus condere; sepulturæ mandare; terræ reddere; sepultura afficere; in sepulchrum inferre, humo injecta tegere. *eltun*, tumulus, sepulchrum. *puùllil*, idem. a *puùllin*, & hoc a *puùlli*, terra; quod quando aliquem sepeliunt; sandapi-

dapilæ terram injiciant. Solet autem sandapila esse linter vel una, vel duæ linteres, altera alteri superimposita; & in circuitu septum. Sandapilam Caciqiii alicujus primarii non humo condunt omnino; nec prorsus terra injecta contegunt; sed aliquatenus foris relinquunt; & equarum, quas in solatium defuncti occidunt, earumque carnes, adipem, intestina inter funus prosequentes dividunt, pelles ita super transversas perticas ad utrumque latus collocant; ut eminus visæ, equi vivi videantur. 526. 527. 532. 537. *elun*, diversari; divertio. item hospitium, diversorium 493. 494. *ellihuen*, ventrem exonerare; recedere ad requisita naturæ; latrinam, foricas requiro. 458. *elmen*, consummare actum venereum. 496. *elpa*, genus, progenies, posteritas, stirps. 183. 526.

724. *Elun*, dare, præbere, largiri, donare, liberaliter erogare. *elupiuquen*, sua arcana, secreta manifestare, patefacere, detegere, aperire, prodere, edere, manifesta facere. *eludgun*, dare mandata alicui ad aliquem. item. mandata ferre, perferre, mandata exponere, referre; cum mandatis venire. *cùme nemel eluen*, monitum, admonitionem, consilium, sententiam vel quid ejusmodi me edoceas velim; in memoriam mihi revoca; aurem mihi vellas opto, per-

opto. 421. 443 444. 460. 490.

Em, ema 293. 662. 671.

Empadn, empalln, incurvari, esse incurvum, incurvatum. *empalcùn*. 452.

Empeln, tollutari gressu equi; equo tollutim incedere. item. equo succussore, succussatore vehi. 366.

Entifn, pedum digitis insistere. 452.

Encon, encopran, encolpran, econ, scandere, ascendere, conscendere, subire uno saltu. item. quadrupedis in modum sursum repere; in altum prorepere; scandere in subrectum & manuum & pedum beneficio, subsidio, auxilio. 452.

Entf, claudus; altero vel utroque pede captus, debilis. *entfn*, claudico 463.

Entin, fame deficere, perire; inedia cruciari; & cibi penuria confici, enecari. 476.

Entun, promo, depromo, expromo, produco, profero, educo, elicio, eruo; effodio; adimo, detraho, aufero, tollo, demo, extorqueo, evello, revello, refigo, extirpo, radicitus eruo, convello, exundo, furor, furripio, depeculor, expilo. item. pensum absolvere, peragere, conficere. *entun ni kdau*, peragenda peregi. *entumanum*, satisfactio. *entutun tani cullin*, pignus redemi; ex ære alieno emerfi; creditoribus satisfeci; debitum solvi. *entuln*, declaro,

ex-

explico, expono, explano, aperio, expri-
mo, edissero, interpretor: loco obscuro ac
difficili lucem affero, adhibeo. 421. 422. 571.

725. *Enadtun*, leviter amburere. 354.
475.

Enum, calidus. *enumn*, caleo. *enumln*,
calefacere, fovere. 352. 354. 424.

Eonn, *concùn*, tussire. 535.

Epe, *ape*, pene, fere, prope, propemo-
dum. 286 404.

Epeu, fabula anilis, commentum. *epeun*,
ejusmodi narrare. 526.

Epu, duo. *epunple*, utrobique. *epunma*,
bini. *epun*, esse duos; habere duo. *epui ta*
ni piuque, est versutus, vafer, versipellis;
astu, fraudibus agere solitus. 483. 545. 550.

Eùn, *eùm*, *enumtun*, do, vendo, ve-
nundo, alieno, distraho, mancipio. 421.

Eucalihue, tristitia, mœror, mœstitia
propter bonum absens. *eucalihuen*, mœro-
re, tristitia affici; dare animum mœrori
propter dilecti absentiam. 586.

Etncùn, *etntun*, infirmum, ægrum, ægro-
tum, languidum queri, conqueri, lamen-
tari; questus edere, ciere. 535.

Ehuin, fila decussato ligno convoluta. 472.

Etipu, stapes. 366.

726.

G.

Ga 295.

gacan, cochlea, antlia haurire aquam, sentinam. 557.

gadu, radices comestibiles. 476.

gagarcùn, ramos ab arbore cum strepitu divelli; ramum ex arbore cum fragore detruncari. 403.

gahuin, hortum custodire, bestias avesque ne noceant, damnum inferant, abigere, in fugam agere, fugare. 413.

gahuenn, oculis medicinam adhibere. 536.

gaican, cinere fricare, defricare, purgare. 432.

gaigain, hinnire, rudere. 366. 372.

gam, *gamm*. 204.

gamno, parvi, flocci. *gamno huentu*, homo inutilis, abjectus, neglectus. *gamnocullin*, res exigui momenti, valoris, pretii. *gamno quintun*, frustra quærere. *gamno elun*, prodigere, bona dissipare. *gamno pin*, verba inania fundere, nulla subjecta sententia, *ta ni gamno*; *ta ni pichi que gamno*, meæ reculæ, mea curta supellex. 201.

ganuhue, canistrum. 520.

727. *gancon*, *gancoln*, subjicio, subdo; in suam potestatem redigere; iudicio ac lite aliquid obtinere, evincere; aliquem ad minus infimi subsellii, minimique negotii abjicere, ablegare, amandare: ad Provinciæ late-

latebras relegare: in pistrinum aut angulum detrudere. 526.

gann, semino, sero: sementem facere; semina terræ spargere, mandare. 413.

gāpin, *gāpitun*, *gāpiln*, uxorem more patriæ ducere; nubere more patriæ. *cure*, talis uxor præcipua. 713.

garcun, idem quod *gagarcun*. 726.

gavùln, *navùln*, ire visum sata, segetes. 413.

gaucu poni, Pleiades, vergiliæ. 333.

gaun, lavare, abluere rem in aqua volvendo revolvendo. *gaucūun*, manus lavare. 432.

gautun, *navutun*, Clysterem subjicere, supponere: clysterio se purgare. 536.

gchan, *gchatun*, *gchaln*, *nchan*, minas jactare; poscere aliquem ad pugnam; appellare aliquem de proditione, furto, mendacio, & provocare. 484.

gchinn, solum pavire, complanare, tundere. 567.

gdaln, importune aliquem urgere; importunis precibus obtundere, premere, vexare, oppugnare, occidere. 487.

gdūf, *ndūf*, serere maicium, granum Turcicum. *gdūfn*, fodere ligno acuto & in fossam semina projicere. 413.

gdin, tegere, operire, occludere, obturare. *gdihue*, operculum, obturamentum. 478.

gdif-

gdiscun, *nùdiscùn*, lignis, nutibus clam clanculum vocare, arcessere. 490.

gdon, naporum, raporum, raparum caules. 409.

gdotun, haustum, potum quærere. 478.

728. *ge*, oculus, ocellus, lumina. *meli-ge*, conspicilla. *gemamll*, nodus arboris, igni. *ge cachal*, securis foramen. 439. 441. 568.

gbn, tegi, operiri, claudi, occludi, obdi, evanescere, e conspectu se proripere, ex oculis evolare. *gùf*, *gùfantù*, *nùfquen antù*, lux dubia, crepusculum nocturnum. *gùfquenn*, *nùfquenn*, *nùfqueni*, advesperascit, nox appetit, ingruit, adventat, imminet. *nùfquen mo*, ad vesperum, sub crepusculum, imminente jam nocte. *gbi rpu*, aditus est præclusus, obstructus, interclusus: nullus patet aditus; nullus exitus relictus est: aditu prohibemur; tenemur undique: omnes viarum aditus sunt obstructi. *gshuill-ûen*, lotii, urinæ detentio, suppressio. 494. 535. 539. 542. 543.

gben, *nùven*, pacem inter dissidentes constituere; discordias sedare; dissidentium animos placare; ad concordiam inducere; discordiarum incendium extinguere, restinguere. item, despumare, spumam detrahere, auferre. 476. 481.

gbon,

gbon, esse aqua, liquore imbutum 432.

gebun, corylus. item. nux avellana. 398.

gechi. 287. 433.

gechùn, nitor, enitor, conor. item al-
vum exonerare 458.

gedin, supercilium. 439.

gedun, *geduntun*, radicitus evellere, erue-
re, convellere, excindere, extirpare. 413.

geicùn, tremere, contremiscere. *geicù-
rehue*, machiorum curationibus suis prælu-
dentium, ac ludicris saltationibus se exer-
centium conventus; ubi una agit personam
infirmi; reliquæ autem omnes illas exercent
gesticulationes, &c. quas in suis curationibus
adhibere assolent. 483.

geumel, *neyumel*, aliquoties, nonnun-
quam, ex intervallo. 546.

729. *gen*, esse, stare, facere, tenere;
habere, nasci. *gemen*, *gemetun*, ire. *gepan*,
venire. *geln*, dare esse, &c. *getun*, ad eun-
dem statum redire, reviviscere, a mortuis
surgere, resurgere, ad vitam reverti, re-
migrare. *getui cùyen*, Novilunium, luna
nova. *getui cachu*, herbæ revirescunt. *crf*
getui, illico evanuit. *Patiru getui*, Religio-
sæ militiæ nomen dedit; in religionem est
ingressus; Religiosam vitam iniit, est am-
plexus. *getulai ptm?* nihilne superest tabaci?
inche getui vachi dgu, hoc ad me attinet,
per-

pertinet, spectat: hujus rei cura mihi delegata, demandata est. 496. 452. 414. 500. 527. 538.

gen, nom. Dominus, ad quem res spectat. *gen huerin*, qui facinus aut maleficium commisit, scelus perpetravit, totaque ejus familia, consanguinei, affines, cognati, agnatique omnes. *gen ladcùn*, *gen guman*, scelere offensus & omnis ejusdem cognatio. 285. 503. 527.

geni, festinanter, celeriter, propere, præpopere. *geniln*, festino, propero, accelero: advolare, celeritatem adhibere. item. instare alicui, urgere aliquem. 540.

genmanien, expecto, opperior, præstolor. 540.

gicùn, venam incidere, secare, sanguinem venis detrahere, minuere: sanguinem ex brachio, pede mittere. *gicùhue*, scalpellus, phlebotomum. 536.

gil. 415.

gilan, vadare, pedibus, equo amnem trajicere; vadum transire, superare. *gilaln*, vadum invenire; flumen vadosum esse. 431. *gilapan*, huc ex vadis evadere. *gilahue*, vadum. *pragilahue*, vadum superius, adverso flumine. *naùgilahue*, vadum inferius, secundo flumine. 430. 433.

730. *gillan*, *nillan*, *gillacan*, emo, mercor,

cor, comparo, nundinor. *gillaun*, fide ac præsidio alicujus uti. *gillatun*, repetere, iterum petere. *gillatun*, *gillatucan*, superstitionis genus inter Indos Chilenfes frequens: Tabaci quippe exusto in concha folio, fumum per fistulam afflatu attrahentes, quotiescunque illum in os exceptum emittunt, inclamant nomen vel cognomen alicujus Herois vel celebris clarique ex suis majoribus viri, ac multa alia nomina ridicula & superstitiosa, addendo singulis *pom.* 811. 823. 421. 422.

gillan, consanguinitas, communio sanguinis, agnatio, cognatio, affinitas, affinitatis conjunctio. 501.

gillatun, quando vir male accipit, vexat, exagitat uxorem. 505.

gnibn, *gnifn*, naribus sorbere, exsorbere, absorbere. 443.

gingincun, vehementer spirare, respirare, spiritum ducere, halitum efflare. 460.

gintan, pecus, armentum herbas, sementem proterere, obterere, pefundare, conculcare 413.

gion, *gionn*, refecire, replere, infarcire, inculcare. 476.

giunn, intestina mundare, eluere, purgare, expurgare, detergere, nares emungere. 456.

giuln, ducere, ducem alicui se præbere. 493.

giun-

giuntun, exilio multare, in exilium mittere, exigere, ejicere; nobilem virum relegare, proscribere, amandare, deportare. 529.

glam, monitum, admonitio, consilium, reprehensio, objurgatio. *glamn*, moneo, admoneo, commoneo, reprehendo, objurgo, increpo: aliquem officii commoneo; verbis aliquem castigare; male verbis accipere. *glam gei*, *cùme glamgei vachi Patiru*: hic Pater optime concionatur; salutis æternæ viam populo ostendit; consiliis salutaribus concionem instruit; salutis æternæ incuriam tragice lamentatur; novissimorum memoriam in auditorum animis defigit; mortis improvise metu peccatores a vitiis deterret; extremi judicii angustias in memoriam revocat; pœnas Inferni æternas cum voluptatis brevitate componit. *glam gehuelai mapu mo*, non reperitur nunc inter Indos, qui bene monere; qui dare consilium sciat. *glamuge*, ne indigeas monitore ipse tibi monitor sis. 480. 481. 482. 497. 526. 527.

731. *gln*, convenire, confluere, concurrere. *glmn*, congregare. 390. 391.

glgi, delumbis, elumbis, delumbatus. 463.
glen, punctim ferire, percutere. 532.

glir-

glircùn, lapide molere, terere, tundere.
521.

glorn, maicio folia detrahere; illud foliis nudare, exuere, spoliare. *glor cùyen*, Martius. 542.

globn, calco, conculco, pedibus obtero, protero, premo. 532.

gladcùn, *glladcùn*, opprimo. 532.

glliu, nucleus pineus. *gllihue*, nux pinea. 398. 405.

gllon, manu attingere, scrutari, examinare. 398. 449.

glludcùn, manu premere, comprimere, constringere, arctare. 449.

gllùn, flecti, inflecti. 404.

glùn, manibus atterere, refricare. 432.

gùman, planctus, plangor, ejulatus, ploratus, ululatus. item. plangere, lamentari. *gùman gei vachi dgu*, res sanguineis lacrymis deploranda. 440. 441. 448.

gnan, immaturum obire, immatura morte præripi. *gnamn*, perdere, corrumpere. 421.

gncun, frico, defrico, refrico 432.

gnel, signum, vexillum, insigne, indicium, argumentum, significatio, specimen. *gneln*, annunciare, docere, instruere. 531. 572. 575.

gnen, astus, calliditas, sagacitas, astutia, versutia, strategema. item. fraus, dolus,

fallacia, fraudatio, circumventio, præstigiæ: nam sumitur & in bonam & in malam partem. *gnen*, *gnecan*, gubernare, administrare, instruere, docere, cavere, circumspicere, caute agere. 480. 481. 483.

732. *gnentun*, imparatum excipere, incautum occupare; insidias struere. *gnencan*, decipio, fallo, deludo: imponere alicui, verba facere: in errorem, fraudem illicere, deducere, inducere, impellere; circumvenire aliquem; astu capere. *gnetun*, experiri, gustare, examinare. *gneitun*, discere, addiscere. *gneun*, decipere. *gneknon*, machinatione uti; machinamentum adhibere; astu aliquid petere; insidias moliri, struere; machinari necem. 476. 484. 572.

gnùfn; *gnùftun*, sub axilla abscondere, portare. 449.

gnifn, *ginican*, gestire, gesticulari. 452.

gnof, ruga. *gnofn*, in rugas contrahi: corrugari; rugosum esse. 462.

gno, ventriculus. 389.

gnomn. 536. clystere ventrem purgare.

gnùn, *gùnùn*, fames, fame laborare, esurire. 476.

goigoin, murmur, admurmuratio: murmur audiri. 561.

goiman, *goipun*, titubare, hæsitare; per inconsiderantiam verba commutare; ambigua

gua verbi significatione decipi; defectum, mendum incurrere, admittere. *goimaln*, *goipuln*, turbare, obturbare, perturbare. 484.

goicùn, oblivisci. *gnoivurumen*, de potestate mentis abire; furore corripì. 487.

gpin, in aliquam rem incumbere; rem instaurare, reficere, reparare, notare, observare. 481.

gpemn, veneficio alicui loquelam adimere. 487.

gcùmnn, loquelam amittere vel nimio somno, vel alicujus affectus violentia 487.

733. *gren*, *gùren*, texo, contexo. *grehue*, textrina, jugum, &c. 449. 481.

greucùn, cubitis inniti. item. spem suam in aliquo ponere, reponere, figere, collocare, constituere; repositam, collocatam habere. 449.

grinn, *gromn*, farcio, infarcio, refercio. 413. 456.

grù, vulpes. 373.

gtan, gramen, fagmen. *gtantun*, gramen, herbasque evellere, colligere pro lecto sternendo: sternere lectum. *gtantu*, lectus, lectulus, stratum. 412. 520.

gtain, ligna minutim frangere. 403.

gtarn, *gtarcùn*, apprehendere, manu tenere veluti luxata membra compositurus. 536.

**gtun*, arripio, corripio, apprehendo: unguibus, unco tenere. item, suffoco, elido, strangulo, spiritum intercludo. 528.

gtifcùn, strepitus arborum; fragor lignorum. 403. item, illum causare. 403.

gtidn, pediculos utroque pollice, ungue interficere, perimere, necare. 449.

gton, tæniola, vitta. 458.

gtù, gibber, gibberosus, gibbo deformatis 462.

gtunn, *gcurùn*, strideo, strido. 487.

gcun, amitti. *gcumn*, amittere. 421.

734. *gullchenmaihue*, campi Elysi; seu locus quo post obitum mortuorum animas migrare existimant, nempe occidentem versus, ubi sol occumbit in Insula *Mocha*. 538.

gullantù, occidente sole. 539.

gullûe, occidens. *gullhue*, *gullque crûf*, ventus occidentalis. 554.

gpun, flecto, inflecto, plico, complico. 404.

gcùn, mulgere. 432.

grun, *gdun*, subigere, mollire.

735. H.

Huaca, vacca. 364

Huachi, tendicula, decipulum, decipula: machina irretiendis aviculis aut bestiis capiendis comparata. *huachin*, tendicula fallere. 531.

Hua-

Huada, cucurbita. *huadahue*, locus ubi crescunt, abundant. *huadahuelafquen*, Baldivia. *huadalahun*, flos. 409. 415.

huadcùn, ferveo, effervesco. 476.

Huaglen, *huagln*, stella, astrum. 320.

736. *Huachif*, flexus viæ. *huaichifn*, circuire. *huachiftun*, redire, regredi, reverti. *huaidùf*, idem. 493.

Huaichin, ora, fimbria, limbus. 466.

Huaihuen, ventus meridionalis *huaihuenn*, Austrum, Notum spirare, flare, aspirare. *carùhuaihuen*, Ventus meridionalis ad Occidentem: *curùhuaihuen*, ad Orientem inclinans. 558.

Huaiqui, lancea. *huaiquitun*, lancea percutere, confodere. 531. 532. 533.

Huaiun, sentis, spina, vepres. 401.

Huala, anas minor. 384.

Hualhualun, strepitus aquæ, intestinorum, &c. item. gargarizatio, gargarizatus, gargarizo.

Huall, in orbem, in gyrum. *hualln*, circumago. *huallman*, sepio, vallo, cingo, circumdo, obfideo: corona claudere, tenere undique. 493. 532.

Hualtata, equorum pabulum. 410.

Hualon, animalia præliari. 532.

Hualùg, autumnus: tempus quo fructus colliguntur. 539.

Hualun, nasci, oriri nuces, semina. 405.

737. *Huanpen*, *huanpelen*, vigilare, expergisci, somno solvi, experrectum esse. 532.

Huampu, linter, navis, navigium. *huamputun*, navigare; navem, lintrem construere. 431. 557.

Huanque, struthio. 385.

Huancun, latrare. 370.

Huapi, collis. 429.

Huaquen, multorum vociferatio, voces inconditæ; clamor. *huaquenn*, illa audiri. 563.

Huaiquin, pellis ad dormiendum. 520.

Huaranca, mille. 545.

Huarun, vociferari, quiritare, ejulare. 532.

Huauin, sanguinis e naribus fluxus, fluxio. item. sanguinem e naribus profluere. 535.

Huaul, *huaulhuaul*, guttur. 445.

Huaun, aquam e tecto stillare; tectum perforatum esse. 518.

Huabun, dens columellaris, caninus. 372.

Huata, alvus, venter. 456.

Hue, novus, recens. *hue ecull*, vestis nova. *hue gei vachi ilon*, est caro recens. *hue che*, juvenis. *hue domo che*, adolescentula, puella. *hue ula*, nuper, nuperrime. *hue acui*, venit nunc primum, jam jam. *huelihuen*, mul-

multo mane; valde mane; ante primam lucem. *hueln*, *huelcan*, renovare. 89. 202. 287.

738. *Huechun*, mucro, cuspis, extremum, finis, exitus, calx, culmen, vertex cacumen. item. ad extremum culmen, &c. pertingere. *huechuntun*, finire. 360. 492. 549. 580.

Huecu, avunculus. matris frater. 501.

Huecubu, causa immediata omnium morborum tam hominis, quam animantium. item. veneficium unde morbi generentur, illudque solet esse vel scrupulus, vel frustulum ligni aut dentis, vel ossis, vel quid hujusmodi: nam machii aliquid ejusmodi vel in ore, vel inter digitos aut alibi abscondunt; dumque partem corporis dolore affectam sugunt, lambunt; illa frustula ostendunt; ut persuadeant morbum cessaturum eoquod veneficium sugendo, lambendo extraxerint. *Huecubu* dicuntur etiam monstra & res novæ ac inauditæ quæ metum atque terrorem incutiunt. 392. 538.

Hueda, *huera*, malum. *huedan*, *hueran*, obsolescere, marcessere, obscurari, deteri. *hueraln*, obscuro, decoloro, deterius aliquid facio. *hueracan*, aliquem injuriose & indigne tractare, vexare, exagitare. *hueralen*, non recte valere; valetudine incommoda, tenui, infirma uti. *huera mogen*, te-

nui victu aut tristi mendicitate vitam trahe-
re, exigere, producere, tolerare. *huera co-*
nin, abortum facere; fœtum immaturum
edere. 467. 483. 484. 485. 537.

Huedhued, amens, demens, infanus; qui
de potestate mentis abiit, desipit, insanit,
debachatur.

Huedan, edere, bibere ad satietatem.
huedai, est distentus & madens. 476. 477.

739. *Huefcùnatur*, munus alicui deferre,
offerre, donare, largiri: dona dare; donis
aliquem afficere, at NB. in malum finem,
timeo Danaos vel dona ferentes 490.

Huedque, restis, funis ex intortis equo-
rum crinibus. 366.

Huedon, caput lapide aut virga percute-
re, contundere. 532.

Huegan, ventorum vim remittere; cœli
faciem torvam & procellosam in serenam &
tranquillam abire. 559.

Huegor, dentibus carens, spoliatus. *hue-*
gorn, *huegornclen*, dentibus carere. 462.

Huebn, transfossus, trajectus, trans-
fixus, transverberatus esse. item. signum,
indicius, vestigium apparere. 532.

Huehuin, fulmen: fulmina decidere. *hue-*
hui pillan, Jupiter mittit, jacet, jaculatur
fulmina: Vulcanus fulmina cudit. 345. 348,

Hueico, cœnum, limus. 428. 430.

Huei-

Hueicon, potus tenuis ex maicio, grano Turcico confectus. 477.

Hueichan, dimico, prælior; collato pede pugnare; summis utrinque viribus decertare; impetum in hostem facere; cum hoste manus conferere; armis, acie decernere. 532

Huecharn, *huecharcùn*, apertum, reclusum esse; patere. 413.

Hueigon, uvæ acinos exsolvere; spicarum grana excludere, exterere. 413.

Hueiñn, *hueielñn*, no, nato. *lefhueielñn*. 431.

Hueiun, effluere, fundi, effundi, diffundi, dissipari, dispergi. 478.

Hueibùn, siccum, subsiccum. 432.

Hueiù, *hueie*, præpostera libido, sodomia. *hueiùn*, *hueietun*. 485.

740. *Huele*, inversum, præpostere collocatum. *huele dugun*, ad ineptias abire; quæ ad rem non pertinent; aliena loqui, afferre a re proposita. *huele cùù*, manus sinistra. *huele peuma*, Fortunæ adversitas. *huelen*, contra accidit atque opinabar: fortuna mihi adversatur; dura & contraria mihi est; fortuna utor adversa & iniqua; consiliis meis fortuna obstat, conatus meos eludit, jactor adversis fortunæ fluctibus. 203.

Huelgirn, ossa luxari. 534.

Huelte, diversus, dissimilis, longe alius.

huelten. 549.

Huelu, at, sed, verum, item, mutare. *huelu pran*, funalem equum ducere, infillire; equum mutare. item, præpostere aliquid facere; contra atque oportet facere. *huelu duşun*, contraria aut diversa loqui. *huelu duguquilmî*, non commutes quæ tibi sunt dicta. *huelun*, mutari. *hueluln*, permutare: non dignoscere, non agnoscere. *hueluntun*, *hueluntcun*, commuto, permuto. 209 297. 366. 411. 493. 532. 533.

Huell, impar numerus. *huellque*, *huellntu*, quidam, aliqui. *huellhuell*, altera vice sic, altera contra, aliter, alternatim, jam sic jam aliter, alternis vicibus; alteruter, item, semper aliquid interjiciendo, interponendo, interstinguendo. 545. 546. 556.

741. *Huellin*, vacuitas, vacuum, esse inane. *huellin gelai*, an datur locus pro me. *huelliln*, *huellintun*, *huellitun*, evacuo, depleo, exhaurio, vacuum facio. *huellintcun*, expedire viam; ut decedant, abscedant, recedant procurare, efficere. 343. 478. 479. 519.

Huellon, germen, stolo, caulis, scapus. 403.

Huemallûen, adolescentula, puella. *huemallûen entun*, virginitatem, virginalem integritatem vitare, corrumpere, auferre. 206. 490. 495.

Hue-

Huema, primus, prior. *huema conilu*, primipara. *huema bün huema bn*, primitiæ, primi fructus. *huemaln*, primus aggredior; ego incipio, initium pono, inchoo: a me res initium duxit; exordium sumpsit. 295. 516. 549.

Huemun, sequi, subsequi. 544.

Huentu, *huenchu*, *huentu*, Vir, mas. 12. item. animosus, alacer, fervidus, audens, impiger, impavidus. item. jactabundus, gloriose loquax; rerum a se gestarum buccinator egregius, ventosus prædicator. *huentun*, esse animosum, &c. *huentuln*, animos alicui addere, facere; animum dare, adjicere: hominem in spem erigere; spem ejus alere, excitare, oratione sua confirmare; languentem excitare; timidum roborare; jacentem erigere. 480. 532.

Huente, supra, super. *huenten*, *huenchen*, stare supra: obedientiæ se subtrahere, elabi, evadere, effugere, erumpere, evolare: ex alicujus manibus se proripere. *huenteln*, superponere. 532. 288.

742. *Huenu*, supra. item Cælum, Cælum, Cæli, item aër. *huenun*, stare supra, *huenuntun*, attollere, sublevare, tollere. *huenuln*, in altum attollere; supra collocare. 290. item laudo, laudibus extollere, efferre, in cælum ferre, exaltare. 310. 555.

Hue-

Huenu, magister. 565. 290: 20.

Huenùì, *hueni*, amicus, familiaris. *huenùìun*, amicitia, benevolentia. item. amicitiam cum aliquo contrahere, inire, instituire. *huenùìhuen*, familiaritas inter duos. 480. 481. 514.

Huenamcùn, desiderium rem amatam videndi 486.

Huenen, furari. 484.

Hueni, puer, famulus, a servitio. item. applicatur senibus: sic filii de patre dicunt *ta ni vùcha hueni*. item. amicus. *hueniun*, sum amicus v. hic *huenùì*. 495. 497.

Huenimn, pecus agere. 364.

Huepll, arcus. item. iris. 348. 531.

Hueque, aries Chilenus. *hueqae pilun*, plantago. 410. 363.

Huera v. *hueda*. 738.

Huerin, crimen, delictum, peccatum, noxa, erratum, culpa, scelus, flagitium, maleficium. item. peccare, delinquere, facinus committere, &c.

Huerinien, reatus; pœna, multa: multam dictam irrogatam esse. *hueritun*, aliquem exacerbare, offendere. item. subirasci. *huerinpen*, fastidire aliquem, aspernari, despicere, contemnere. 421. 483. 484. 487.

743. *Huerilcan*, peccatum, peccare, offendere, fastidire. 483. 484.

Huer-

Huerquen, nuncius, tabellarius. 498.

Huercùn, nuntium, mandatum, donum mittere *huercùln*, id. 499.

Huetafcùn, alapam, colaphum impingere, infringere, infligere: os alicujus depalmare; palmis faciem percutere, genas verberare. 532.

Huetod, foramen, apertura. *huetodn*, *huetodtcun*, perfodere, perforare. 413 567.

Hueton, aliquid frangere, confringere, infringere. item. frangi, &c. 567.

Hueun, in ludo, sponſione vincere. item. quærere, ſciſcitari, edoceri de aliqua re. *hueubin ta ni hueneeteu*, jam inſtigavi, indagavi, ſubodoror quis furtum mihi intulerit. 526 564.

Hueullu, pala. 568.

Hueupin, Comitia generalia. 531. 675.

Huichan, *huitan*, *huichatun*, lego, colligo, carpo, decerpo, percipio, intercipio, capio. item. Auſpex qui baptizatum ſuſcipit; ſuſceptor, qui infantem tenet dum luſtrali aqua abluitur. *huitantun*, domo, loco aliquem extrahere. *huichauln*, equum, jumentum, &c alicubi alligatum, alibi alligare. 366. 449. 505. 518. 528.

Huichob, inhabilis ad generandum; impotens. 514.

Huichùlln, torrentis inſtar fluere: ſudor fluit undique rivis; ſanguine perpluens. 478.

744. *Huichun*, seorsum, separatim. *huichuntun*, seligo, sepono. 544.

Huidù, fictilia vasa; urceolus, fidelia, &c. *huidùn*, illa conficere. *huidùvoe*, vascularius, figulus. 567.

Huidn, *huidhuidn*, guttatim, plus quam guttatim decidere, cadere. 478.

Huidpùn, effundere dispergere. 478.

Huif, recta, directe, directo, recte; porticus, ordo, series; continuus & longus parietis tractus. *huifn*, ordine stare, duci, procedere. item. rem alteri vel ad alteram aptare; ad præscriptum agere; pacta servare, exequi; exigere disciplinam; æquitatis amantem esse; ad legem & regulam res componere; cogitationes omnes, opera & verba omnia ad DEUM intendere, dirigere; res domesticas recte disponere, constituere. *huivi dzu*, *huivi ta ni duam*: recte processit negotium; peracta res est; quod volebam obtinui, teneo, sum affectus. *huifdngun*, dicere quod ad rem pertinet; ita loqui, ut nihil magis ad rem accommodatum; nihil magis apposite; nihil magis in loco dici possit. 492. 493. 526. 554.

Huifcùn, mendico, emendico; victum ostiatim quærere, cogere, corrogare; precario victitare; precarium spiritum tristi mendicitate producere. 476.

Huigdn, traho, rapto, serpo, prorepro, sol-

solum verro. 528.

Huihuen, sibilus, sibilum. *huihuenn*, sibilum. 443.

Huiwùn, sitire; sitim pati; siti poene enectum esse. *huiwùì*, *Biobio* fluvius Chilenis præcipuus ac celeberrimus. 478.

Huilal, corbis. 520.

Huilan, luto aliquid linire, contegere, delutare. 517.

Huiladcùn, ad solum, parietem *v.* parietem, solo aliquid allidere, illidere. item. libere superiori contradicere, adversari. 487.

Huilefcùn, curtatus, diminutus. *huilef*, diminutio aciei in cultro, ense, orificio. *huilefn*, aciem gladii, vasis labrum diminui, curtari. 521.

745. *Huillhua*, poples. 451.

Huilpadn *v.* *huilan*, delutare. 517.

Huilpan, filum calculis inferere; filo calculorum, margaritarum lineam ducere. item. linea margaritarum, &c. 473.

Huili, unguis, unguiculus. *huili por*, unguis sordes. 458.

Huilquern, ore hiare. 443.

Huilquen, fila mellis, sacchari liquidi igne decocti. *huilquenn*, illa fila formari 476.

Huilqui, ficedula. 386.

Huillhuill, carnis salitæ vel non salitæ frusta. *huillhuilln*, illa efficere. item. aliquid
discer-

discerpo, lacero, dilacero: laniare, dilaniare. 423. 467.

Huilli, septum arundineum intra domum, ubi frumentum, fructus, &c. adservant. 517.

Huillmen, garrulus, loquaculus, loquax, dicax, blatero, rabula, Architæ crepitaculum. 483.

Huillin, lutra. 377.

Huilon, *huilolen*, intus intra tubum, tubulum, cutim esse. 431.

Huilliùn, vesica, urina, lotium, meje-re; urinam facere, reddere, mittere, fundare: reddere lotium. *acui huilliùn*, adest tempus tingendi; imbuendi colore lanam; scilicet ver. 458.

Huildeu, parvulus, pusio. item. puer in-quiens, levis, turbulentus. 495.

Huillùfcùn, fulgurare, coruscare; crebris micat ignibus æther. 345.

746. *Huillù*, *huilù*, Regni Chilensis pars Australis quam vocant *Huillù mapu*: & incolæ vocantur *Huillùche*, *Huiliche*, ubi NB. quod Regni Chilensis pars quæ trans *Biobio* in longum versus Austrum protenditur; dividatur in *Picumapu*, quod est magis septentrionale & dicto *Biobio* vicinum: & *Huillù mapu*, quod est magis Australe, & *Picumapu* versus septentrionem confine. Quænam

nam vero sint utriusque & *Picu mapu* & *Huillu mapu* vera confinia; sub Judice lis est. Alii aiunt *Huillu mapu* primum incipere trans fluvium *Tolten*, & quod est citra illum usque ad *Biobio* esse *Picu mapu*: alii contra pro limite volunt flumen *Quepe* in Territorio *Boroa*: alii amnem *Rgaico* in *Rpucura*: alii demum fluvium *Colpi* in *Puren*. 492.

Huim, solitus, assuetus, domesticus, miti lenique natura: cicur, domesticum animal. *Huimn*, assuesco, confuesco, infuesco: dare se in consuetudinem. *huimtun*, mansuefacio: feras cicurare; mansuetas reddere, manui assuefacere. *huimtulabin vachu mapu*, hujus loci natura cum mea non convenit; cælum hoc grave mihi est, & incommodum; quæcunque hic video, ingrata mihi sunt:)(: at ego bene me habeo; jucundeque hic habito: cælum hoc & gentis genius cum ingenio meo bene convenit. 480. 492. 493. 494.

747. *Huimll*, virgula, pertica. *huimlln*, *huimlltun*, virgulas, perticas colligere; virgulis perticisque aliquid obstruere.

Huinan, *huinalen*, tensum, extensum esse. 452.

Huinamn, veho, adveho, inveho, adporto, importo: merces ultro citroque ve-

U u

ctare.

ctare. *huinamtun*, alio migrare, commigrare: sedem aut domicilium mutare. 404. 452.

Huinca, Hispanus. Item Herus, Dominus. 498. 500.

Huincha, tæniola, vitta, crinales fasciolæ. 466. 469.

748. *Huincul*, collis perpetuus, clivus. Item. contusio, tumor ex contusione, tuber. 360. 534.

Huincùn; furari; pecora, armentum, jumenta surripere; furto auferre. 484,

Huincùltun, tergum igni, foco obvertere. 354.

Huinoln, *huinuln*, quadrupedis in modum ambulare: esse ætatis puerilis; in infantia. *vemgebui*, *inche huinoltubun*, puer eram cum hæc fierent: nondum ad rationis usum perveneram. Sumitur etiam in malam partem. 452. 496. 497.

Huinu, culter. 453. 520. 522.

Huinùlùn, fila educere, extrahere, retexere; retexta fila, seu linamentum saniei ebibendæ, fugendæ. 473.

749. *Huinùn*, *huinùtun*, *huinùtucan*, se tendere, extendere. 452.

Huipdn, *huipdclen*, ordinatim alium post alium, aut retro, post tergum, a tergo alterius stare, consistere, ambulare. 555.

Huir-

Huircuru, rumpere, scindere, discindere, deterere. 467.

Huiran. scindere, findere. 567.

Huirarcùn, strideo. 487.

Huirca, macula, lentigo. *huircan cahuellu*, equus stella in fronte clarus, insignis. 469. 365.

Huirin, pingo, depingo, delineo, lineas duco. *huirín can*, cantharus pictus. *huirin macun*, vestis stragula virgata, variata, polymita. *huiriun*, faciem coloribus pingere. Item. Signo sanctæ Crucis se munire; signum crucis dextræ pollice in fronte, ore & pectore formare. 466. 469. 751.

Huirun, pellem alicui detrahere; excoriare pecus. 363.

Huitan, *huichan*, trahere, adducere, contrahere. *huitahue*, fibula. *huita huita*; *huicha huichan*, palpitate, palpitatio vehemens. 469. 528. 535.

Huitafcùn, *huirafcùn*, *huirafcun*. V. *huitafcùn*. 743.

Huitdn, *huigdn*, traho, rapto. 528.

Huitern, rem plenam rumpi; vesicam, &c. 478.

Huitu, cochlear, cochleare. 520.

Huitorcùn, vehementius aliquid appetere. 489. 535.

Huitucan, funda lapidem excutere, jacere, emittere. *huituhue*, *huitucurahue*. funda. 531.

U u 2

750.

750. *Huitun*, fluvius, fluxio, profluens, alveus. item. fluvere, profluere, effundere. 429.

Huiwùln, scutica, baculo percutere; scuticæ ictus. 528.

Huiwolen, collis perpetuus exiguis montibus interruptus. 492.

Huiwùn, litis. 477. 479.

751. I. Y.

I, *Y*. 53. 54. 73. 81.

Iag, arb. 400.

Iael, *ial*, cibus, esca, daps, prandium, cœna, jentaculum, merenda, antecœnium, pomeridiana gustatio, victus. 475.

Yahuilma, plittacus. 383.

yaiùn, furere, irasci, insanire more maiorum aut Venefici. 484.

Ialalcùn, strepitus rei quæ decidit aut alte cadit. 529.

Yali, musca. 388.

Yaima, incile, aquæ derivatio. *yaiman*, aquam derivare. 413. 429.

Yall, proles, seu quidquid mas aut masculus rationalis vel irrationalis gignit, generat, procreat.

Yalln, gignere. *yallquechi cahuellu*, *bustificu*, equus, asinus, admiffarius. 365. 372. 496.

752 *Yamn*, timeo, metuo, formido, terrear;

reor; magno metu afficior; gravis sollicitudo instat; vehemens impendentis mali, casus horror me occupat; genua mihi labant, mens vacillat, totusque torpidus ac pene elinguis efficior. *iamln*, metum, terrorem alicui injicere, incutere, afferre. 487.

yana, *yanacona*, famulus, servus. 498.

yanchin, *tanchin*, horrore, rigore concuti, febris corripit. 534.

yapau, mantica, crumena, 520.

yapen, *yapepüllin*, tripudiare. ad v. extra numerum saltare; choros exercere, agitare. item. plaudere alicui, applaudere, plausum dare, tribuere: uti solent præsertim illis qui rem fortiter contra hostem gesserunt, aut aliud facinus egregium ediderunt: item. Quoties victoriam reportant, aut se ad pugnandum accingunt: nam tunc cantantes quasdam cantiunculas, quæ res a suis Heroibus gestas sine arte aut numero continent; una omnes solum fortiter ac crebris vicibus calcant pulsantque. 561. 564.

Yab, *yaf*, *yav*, res ab aliis separata. *yavn*, *yafelen*, stare seorsum, separatim; separatum esse. *yaventun*, rejicere, repudiare: respuo, aspernor, fastidio. 544. 550.

Yarquen, noctua, nicticorax. 382.

Yatehue, pisc. 392.

Yavu, fortis, validus, valens, robustus, lacertosus. *yavun*, robore corporis & fir-

mitate præstare : corporis viribus præcellere; prævalidum esse. *yavùtun*, refici, recreari, vires recuperare. *yavùln*, animos alicui addere, facere; animum dare, adjicere; consolari aliquem; consolationem alicui adhibere; solatium præbere, afferre, præstare; dolorem verbis levare, mitigare, lenire, abstergere. item. spe erigi; confido, spero, spem colloco. 480. 481. 482. 532.

Ivl, mala, poma terrestria. *ivln*, *ivùln*, illa terra condere, tegere, obruere. 409 413.

753. *Ivùm*, quædam parvæ quadrupedes bestię. *ivùm conì*, partus animalis. item. monstrum. *Ivùmche*, homo-bestia. Fama est inter Indos; veneficos suos in quadam specu nutrire hominum genus, quibus adhuc lactentibus oculos, os, anumque consuunt, ita ut crescentes in aliam figuram speciemque degenerent; atque hos esse ipsorum Confiliarios ac Consultores, quorum consilium in suis antris, quæ *renu* vocantur, convenientes exquirant. 824. 374 500.

Ibùn, cresco, tumesco, intumescio, turgesco. 496.

Ifcùn, rado, radula deterere. 475. 476.

Ica. 8. 343.

Icol, cete, cœtus, balena, pistrix. 392.

Icùlla, *iquella*, vestis Indarum. 469.

Ida, cos. *Idan*, gladium, cultrum acuerere;

re; aciem ad cotem ducere. 520. 521.

Idm, avic. 387.

Yecu, corvus. 381.

Yecwumen, 231. incipio 527.

Yehuen, pudor, verecundia. Item. verecundia impediri, pudore teneri, præ pudore non audere. Item. pudenda, verenda, obscoena. *yehuelcan*, ignominiam aliquem afficere, ignominiam illi inferre. *genoyehuen*, absque pudore, verecundia. *genoyehuei*, nihil pudet; nescit erubescere, depuduit, dedidicit pudorem; perfricuit frontem; pudorem abjecit; pudorem ultro despondit, deposuit. 483.

Yen, fero, porto. *huitayen*, traho. *yetaun*, eo acceptum, accipere. *yecupan*, afferro, adveho, adporto. Item. accipio, aufero, *yecupamn*, venite & accipite. *yevaln*, mitto. 521. 522.

Yene, balena. *me yene*, balenæ excrementum; sperma ceti; ambra. 392. 395.

Yerclen, dentes monstrare. 443.

Ige, *dige*, seorsum, separatim. *igeln*, se-junctum, separatum esse. *igentun*, separo, sejungo, secerno, segrago, removeo. 544.

754. *Ihuai*, serpens. 376.

Ihuin, adeps, sebum, sebum, pinguedo. *ihuintun*, sebare, sebare, inungere. 455.

Ilcoin, lævigo, polio. 567.

- Ilelcan*, *ileln*, cibum, potum dare. 476.
Ile, tumor, tuber, inflatio. 534.
Illaf, planus, æquus. 515.
Illamn, contemno, negligo, sperno, despicio. 487.
Illgn, aspernor, fastidio, nauseo, respuo, 486.
Ilon, caro bubula, porcina, aprugna, vitulina, salita, fumo vel sole durata, jurulenta, cocta, elixa, assa, tosta, comestibilis. Item, illam comedere, edere, prandere, cœnare, &c. *Ilotun*, carnem crudam comedere animalia, volucres. *Iloche*, Barbari qui carne humana vescuntur. 385. 455. 476.
Ilu, lac mulieris. 457.
755. *Iluluquen*, medulla. 455.
Ilùn, *ilùtun*, *ilùdtun*, se extendere instar avis, dum in aere alas immotas extendit. 449.
Imln, e loco præcipiti devolvi, rotari, delabi, prolabi. *imlcaun*, *imlun*, volutari. 370.
Impoln, *chùmpoln*, involvo, implico. 467.
In, cibus; esca, potus. Item. edere, bibere. *incan*, coquere, cibum conficere. *ingen*, vino madere, vacillare. 467. 477. 479.
Incan, auxiliior, opitulor, adjuvo: auxiliium, opem ferre, afferre, præstare: se adiutorem alicui præbere, exhibere, ab illo stare, facere. 553. 552.
Ina, ad, prope, juxta, circa. *inan*, sequor,

quor, subsequor, insequor. Item, simul esse, ambulare. *inalen*, stare secundo loco, primum a primo. *inaltu*, ora, margo, ripa, littus. *inautun*, redire simul, una, pariter. *inapran*, equo cursim sequi, insequi. *inadgùn*, inquirere, indagare, explorare, examinare, excutere, discutere. *inaduamn*, animadverto, noto, observo. *inagnen*, explorare. *inaien*, imitor, æmulo: aliorum vestigiis insisto. *inagion*, aliquod negotium urgere, suscitare, excitare, alere. *inau*, *inau inau*, paulatim, sensim, pedetentim. *inau inau putùbin*, non uno haustu, sed paulatim absumpsi, pitissavi. Omnes filii excepto Primogenito, vel natumajore vocantur *inan votm*. Ita uxores præter primam seu præcipuam *inan domo*. *ina uuia*, tempus vespertinum, vesper, vesperus, vespera. 481. 516. 528.

756. *Inamn*, *inamtun*, comitor, prosequor, subsequor, affector: comitem se alicui dare, exhibere. 532.

Inche, ego. *inchiu*, nos duo, uterque, ambob. *inchiu*, nos plures. 13. 14. 15. 16. 17. 18.

Inei? quis? *Chem*, quid? 266. 267.

In, noster. 24. 27. 30.

Iod, magis, plus. *iodn*, plus esse; aliis v. alios antecellere, excellere, præire, antecedere. *iom*, amplius, ultra. *iomn*, addere, augere, aggregare. 269. 270. 527. 544.

Ioltan, roltan, impellere, repellere. 532.

yocùrcùn, obnitor, obluكتور. 481. 482.

yovùn, audere. 481. 482.

Ipùn, verro: scopis pavementum purgare. *ipùhue*, scopæ. 518. 520.

Iron, rancidus. Item. fœtor, graveolentia. rancor subalaris; virus alarum 448 455.

Itofn, oculos propter pulverulentiam plorare; a pulvere lacrymantes oculos habere. 440

Ihualln, sarcire: vesti stragulæ fimbriam affluere 473.

Iu. 15. 24 34.

Iuln, se in orbem contrahere, complicare, in gyrum colligere; in spiras se convolvere. 376. 473.

757 *yune, une*, primus. *iunen*, primum esse. 516.

yupe, echinus, herinaceus marinus. 393.

yupi, humerus. 445.

yulgm, flamma. 352.

K vide C.

758.

L.

L. 94. 95. 55.

La part. 105. 106. 107. 104. 116. 148.

La, mortuus, defunctus: qui vita functus est; qui excessit e vita. 537.

Labn, lafn, esse extensum; undique & undique apertum. *lafquen*, mare. 433. 473.

Lacu,

Lacu, duo ejusdem nominis aut cognominis. Item. Avus & nepos a patre. 504. 505. Ejusdem esse nominis est inter Indos quædam affinitatis species, quam vocant *lacutun*, *lacuzen*: & se invicem appellant *lacu*: & quotiescunque concurrunt, ut affines se salutant, venerantur ac domum suam invitant, nec licet divertere aut diversari apud alium; Hospesque tenetur in gratiam hospitis ovem occidere, cujus cor utrique *Lacu* assum apponitur: appelaturque hæc cæremonia *tantuln*: ejusdem secum Nominis suis tectis, domo, ædibus, uti par est, excipere. 835.

Ladçun, mœrore, tristitia affici, dare animum mœrori. Item. male secum actum putare; injuriam se accepisse, injuria affectum existimare. *ladculn*, facere, inferre alicui injuriam: aliquem lædere; injuria afficere. Item. mœstitiam alicui afferre; contristare aliquem, tristem facere. 486. 488.

Lafquen, mare, pontus, pelagus. *lafquenn*, *lafquentun*, piscor, expiscor in mari: pisces, conchas, aut aliud quodcunque comestibile capio, prehendo, traho. *lafquentu*, omne quod in mari prehenditur. *güllun*, *gnun*, *gion lafquen*, sinus maris. 395. 429. 430.

759. *Lahual*. 399.

Lahuen, herba in genere. *calvù lahuen*, vitrio-

vitriolum. *melico lahuen*, herbæ salutares, 411. 414. 423.

Lalùn, aranea parva. 378.

Lamûen, foror. 501.

Lame, lupus marinus. 392.

Lar, rudera, ruina: dirutum, eversum, deletum, destructum. *laru*, labefactari, dirui, everti, deleri. item. segetes sterni, prosterni. *larln*, demolior. 515. 518.

Lan, morior, emorior; vita v. de vita deduco: e vita cedere, discedere, excedere, migrare; obire, extremum vitæ spiritum edere; spiritum Deo reddere. *La*, mortuus, defunctus. *lan*, *la*, mors, obitus, supremus dies hominis. *lahue*, partes vitales, quæ vitiatæ generant mortem. *lahue cuse*, mensis Augustus, quod occidat vetulas: nam istæ hoc mense, ut calefiant, calorem captent; se solent solis radiis exponere; cumque illud tempus sit variabile; vel a suborto repente vento frigido, vel a pluvia necantur. *laduam*, mortis articulus, maximum vitæ periculum ac extremum discrimen. *lan*, metaphorice Ecclipsis, Solis aut Lunæ defectio, deliquium. *lai antù*, interjectu Lunæ, solis lumen languere nobis & hebescere videtur. *lai cùyen*, Luna Terræ interposito laborat, deficit, obscuratur. *lai ni cwù*; *lai ni quewùn*, usum manûs, linguæ amissi v. amisit. *laln*, *lalcan*, vitam tollere. *laeln*, *la-yeln*,

yeln, propinquum, consanguineum, agnatum, cognatum aut affinem mori. *lantun*, maritum conjuge orbari. *lanpen*, uxorem viduari. *lantu*, orbatu conjuge. *lanpel*, *lanpen*, *lanpe*, vidua orbata marito. 535. 537. 538.

760. *Lagmn*, neco, occido, obtrunco, perimo, interimo, interficio, trucido, contrucido: usuram hujus lucis eripere; vitam adimere, necem afferre; vita privare, exuere; morte afficere, de medio tollere. 532.

Lapmn, extendo, protendo, diffundo, amplio, amplifico, dilato, explico. 567.

Larumen, repentina, insperata, improvisa, subita, subitanea morte de vita decedere. 246.

Laun, capillos alicui defluere. *laumn*, vello; pilos, plumas evello: glabro, deglabro. 476.

Lbu, *lvo*, rumex 410.

Lco, pani radix. 534.

Laulau, *llaullau*, fructus *coihue* arboris. 399.

Len mamll, ligni cortex. 403.

Lef, *quine lef*, cito, celeriter, quam citissime, quam celerrime; velociter. *lesn*, volare, velociter currere. *lefentun*, evolare, elabi, evadere, effugere, erumpere: ex alicujus manibus se proripere; imminenti periculo se eximere, eripere, subtrahere. *leftun*, invado, adior, aggredior: con-

cur-

currere, configere, irruere, incurrere, involare in aliquem; in hostes prorumpere; in aciem procurrere. item, velociter incidere. 390. 528.

Legleg, testa capitis, calvaria, cranium.

Lel. 206.

Leln, *ledcùmn*, *lelcùmn*, solvere: vinculis exsolvere, exuere, liberare, eximere, expedire; e carcere emitte, dimittere. 528.

761. *Leli*, vigilans, attentus, experrectus. *lelin*, *lelilen*, vigilare, experrectum esse: immotis oculis intueri; attente aspicere; oculos in aliquid defigere. 440.

Lelvun, campus, vallis, planities. 360.

Leva, calvus. item, verticis sacerdotalis tonsura. 436. 463.

Lemn, pondus attollere; in altum tollere, levare, sublevare. *lemtunien*, pondus sustinere, æquilibrare. 404. 405. 533. 552. 569. Quando Indi ob mortem cujusdam consanguinei sibi petunt satisfieri vel ab interfecitore vel a veneficis; solent uti his verbis: *lemlgechi ta ni lonco*: & tunc necesse est solvere vel in re aut ære; vel vita & in cute. Quoties autem ipsi unum vel plures ex iis, quos putant fuisse authores mortis cujusdam sui caciqui vel consanguinei, interfecerunt, solent dicere: *quine, epu, cùla* &c. *lonco iei*: significando numerum illorum quos

quos in vindictam vel suspendio, vel ligatis manibus pedibusque in fluvium vel puteum conjiciendo, vel per avia & devia raptando trucidarunt.

Lecai, hirudo, sanguifuga 378.

Lemu, *lemuntu*, sylva, arboretum, arbutum: locus arboribus confitus. 360. 397. 212.

Len, cupressus, cyparissus. 399.

Lepmn, pecora abigere, avertere. 413.

Lepun, verrere, mundare, eluere, purgare, expurgare, detergere, abstergere, fricare, defricare. *lepuntu*, sordes, purgamenta. *lepùhue*, scopæ. 476. 520.

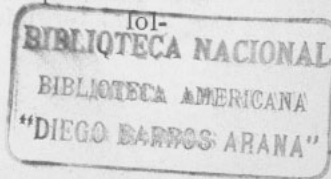
Lepùn, atrium, atriolum, impluvium. *quine lepun*, tractus, plaga, regio. 517. 531.

Leuvu, flumen, fluvius, amnis. 429. 430.

Leupe, lanx, catinus; patina figuræ ovalis & manibus lavandis præcipue destinata. 520.

Leù, profecto, sane, certe, hercle, me hercle. *leù dgu*, ita me hercle gesta res est; ita est profecto. 480. 533.

Lif, mundus, lautus, purus, defæcatus, purgatus, lotus, limpidus. *lif mapu*, terra, locus domibus & incolis carens. *lifn*, esse mundum, lautum &c. *lifeln*, *lifelcan*, mundare, eluere, purgare, expurgare, detergere, abstergere. *lifgetuai ta mi pllù*, ab omni delicto mundaberis; a peccatis ab-

solveris; ab omni culpa liberaberis. 480, 482.

762. *Lican*, lapis albus, quem Machii magni æstimant, ac inde solent cognomen mutuare. E.g. *Quintulican, Huentelican, &c.* 520. 425.

Lichi, lac. 457.

Lien, liân, argentum. 420.

Lihue, vita, spiritus, anima, halitus, alacritas, vigor animi. *lihue gei*, est animosus, alacer, fervidus, audens, impiger, impavidus. *relihue*, jejunos, integram famem ad ovum afferens, item. uti nunc sum; me videtis. *relihue montun*, evasi uti nunc sum. *lihuetun*, animum laxare, spirare, respirare, recreari, refici. item eleemosynam petere, rogare, corrogare. 343. 480. 482. 498 533.

Lilco, petra salis omnino pellucida ac diaphana. 423.

Lihuen, mane, diluculum. 539.

Lil, lile, saxum, rupes, scopulus, cautes, petra. 360.

Lila, atrium. 517.

Lilpu, vitrium, speculum, schistus in tenuissimas bracteas fissilis. 425.

Lime, ricinus, ricinum. 378.

Lipag, humerus. 445.

Lin, palea. 402.

Lipm, salar, tructa. 392. 396.

Lira, tergum. 454.

763. *Liû*, albus, candidus. *liû Patiru*, Religiosus B. V. MARIÆ de mercede Redemptionis captivorum. *liûhuen*, claritas, perspicuitas, evidentia. *liûhuenco*, aqua clara. *liûhuenn*, esse clarum, manifestum, evidens. *liûn*, esse album, candidum. *liûln*, dealbo: album colorem inducere; album aliquid facere, reddere. *liû curam*, ovi albumen. 417 418. 428 475. 539.

Lof, populus vel plures familiæ eidem Domino vel Caciquio subjectæ. item. ovium grex. item. vallis. 360. 363. 531.

Loco, species conchæ. 393.

Lofn, *llofn*, dirui, everti, deleri, destrui domos, ædificia, civitates item. exercitum fundi; milites, hostium copias profligari. 532.

Lolcanhua, maicii folia. 413.

Lolma, pruina ascendens, causa nubium ac frigoris. 347.

Lod, madidus, humidus *lodn*, humidum, madidum esse. *lodmn*, madefacio, humecto, humore aspergo, perfundo. 428.

Loloqn, faucibus digitum immittere. 446.

Lolodcùn, cancro occupari. 534.

Lonco, caput. 436 437 438. 761.

Louloun, luxuriare agros præ ubertate & frugum copia; agrorum feracitatem luxuria laborare; luxuriosam esse: luxuriat campus herbis: luxuriat carduis & spinis incultus ager. 413.

Imùn, *Imùntun*, voro, devoro, helluor, deglutio. 476.

764. *Lpi*, pluma, penna, calamus. 389.

Lpùn, pronus. *lpln*, *lpùn*, pronum collocare. 443. 470.

Luan, Guanacus, cameli non gibbosi species. *luan cura*, besarum. 373. 425.

Lucan, *lucatum*, contentionem aut rixam movere, excitare, suscitare: cum aliquo de aliqua re rixari: inter se jurgare, digladiari, jurgio contendere. 484.

Luche, herba marina bona & comestibilis. 475.

Lùglin, ischias, ischiacus dolor, coxendicis morbus. *lùglinn*, ischiacum esse; ex coxis laborare. 535.

Lùf, flamma. *lùfn*, ardeo, flagro, exardeo. *lùflùfn*, fulgurare, coruscare, micare, nitere, albescere. item formicare. item, fraga maturescere, maturari. 352. 354. 418. 534. 535.

Lucu, genu. *lucutum*, genua flectere, summittere: poplitibus se excipere: genu nixus, genibus advolutus, provolutus. 451. 452.

Lùgbù, cochayuyi radices. 475.

Lùbr, pisc. 392

Lùli, squama. 394.

Lululun, strepere, obstrepere; strepitum edere. item. resonare, reboare, remugire. 531. 561.

Luma

Luma, arbor, cujus ligna sunt oppido gravia & dura. *lumatu*, lignum quo arant fulcumque imprimunt, partem obtusam ventri pelle vel corio obarmato opponendo: unde non paucis hernia. *lumatun* supradictio ligno ac modo arare, fulcum imprimere. Habent & aliud instrumentum *hueùllu*, pala. 400. 413.

765. *Lpmn*, *lùpumn*, incendere; ignem injicere; faces subdere, admovere, adhibere. 354.

Lütümn, par cum alio facere; compari componi; parem sibi adjungere, æquare, adæquare. 567.

llavan, crumena. 520.

llavacha, *llabata*, bufo: reptile, insectum. item. cavillatio & signum contemptûs. 362. 511.

llafquen, *llabquen*, sinciput. 436.

llaco, aqua tepida. *llacon*, esse tepidam. 428.

llahuen, fraga. 412.

llahui ge, palpebræ, genæ. *llahuitun*, claudere. *llahui*, clavis.

llainacmn, repudiare, renunciare. 421.

llalla, focrus. 504.

llallin, macer, gracilis, exilis, macie confectus. strigofum pecus. *llallinn*, macrum esse; vix ossibus hæret. 455.

llame, sorores. *llamecan*, cantus Indarum

molentium 501. 564.

Uann, *Uancùn*, cadere, labi, excidere, effluere, corruere, collabi, concidere, perdere, amittere. *Uancùln*, perdo, disperdo, evertō, destruo, corrumpo, deformat, dissipō, profundo. 42^r.

Uancùn, ab uberibus, a mamma, a lacte remotum, disjunctum, depulsum esse. 446.

Uami, *Uapin*, storea, teges. 520.

766. *Uanca*, lapilli virides durissimi, qui perforati rotundique sunt maximi inter Indos pretii; hisque homicidia redimunt, emuntque necessaria. Perdunt hi lapilli quandoque suum nativum colorem, tuncque quod pretium amittant, dicuntur defuncti esse: *lai ni Uanca*. Mirum autem, complures ejusmodi lapillos inveniri; at unde sint; aut ubi locorum reperiantur; aut quis primus eos attulerit; penitus nesciri. *Uancatun*, *Uancalun*, his lapidibus solutionem facere. *Uancatu*, monile, murenula. *Uanca voro*, gula. 425. 445. 469.

Uaqui, gener.

Uaumun, dolorem mitigari, levari, leniri, extenuari, minui, remittere: sensum acerbitalis confopiri. 537

Uauven, *Uaubùen*, *Uavù*, umbra. *Uauvùtu*, umbraculum. *Uauvùtun*, locum opacum quærere; opacitate frui, gaudere. 342. 517.

Uaù,

Uai, dimidium, dimidia pars. *Uain*, divido, partior, seco: ex æquo dividere, partitionem aut partes facere. item. idem est quod *catun*, alicui propinare. Atque in his duabus propinationibus non est illicitum dare alteri, quod sibi est propinatum, quamvis semper primum gustare, degustare, prægustare aut delibare oporteat: at in propinatione *psam* nullatenus licet id quod propinatum est dare alteri, & nihil illis adeo displicet, nihilque ægrius ferunt, quam non admitti aut non perlibenter recipi, quod dant. *Uai* *paecimi*, propino; præbibo tibi; dimidiam partem tuæ sanitati libo. 418. 479. 544. 545. 822.

767. *Uauquetun*, participo: commune aliquid cum aliquo habere; partem rei capere; in sortem aut partem admitti: distinguitur a *Uain*, *Uaipan*, quod hoc de potabilibus; *Uauquetun*, de comestibilibus intelligatur. Est in more positum inter Indos, ut quoties casu accedunt, ubi vacca vel simile quid ad comedendum occiditur, carnis frusto donentur: nam alias male secum actum putant; ac gravi injuria se affectos existimant. frustum autem hoc carnis *Uauquetu* vocatur. 476. 478.

Uucan, *Ucan*, timor, metus, formido, pavor, trepidatio. item. observantia, reve-

rentia, verecundia, pudor. item. timeo, metuo, trepido, formido, paveſco, exhorreſco: expaveſco, perhorreſco; obſervo, colo, vereor, revereor, veneror, erubeſco, *llucantun*, *llucantulu*, terrere, terrorem alicui afferre, injicere; timorem incutere; in metum adducere, metu afficere, perturbare. 486 488.

llucante, ſplen. 455.

llucu, ad, prope, juxta, circa. *llucun*, propinquum, vicinum, proximum, finitimum, confine eſſe. 288.

llucun, liqueſco, liqueſco, liquor. *llucum*, liquo, liquefacio. 476.

llucun, formica. 378.

llucun, caniſtrum, calathus inſtar magni diſci. 472. 520.

llucun, naſci. intelligitur de animatis & inanimatis e. g. herbis, &c. 496.

lli, principium, initium, primordium, caput, fons, origo. *llitu*, id. *llitun*, incipio, exordior; dicendi initium facio; dicere aggreſſior, initium capio, ſumo, duco. *llin mapu*, majores unde deſcendunt vel quorum ſunt poſteritas, poſteri, minores. *llucun* *lli*, uropygium, coxa. 389. 545. 550.

768. *llid*, tomentum. *llidun*, finire, fæces ad fundum deſcendere; ad extremum, finem, exitum, calcem pervenire. 477. 478.

llihua,

Uihua, inventor, auctor, vates, divinus. *Ulihuan*, *Ulihuatun*, invenio, excogito, ingeniose aliquid comminisci; divino, præfatio, præsentio, conjicio, vaticinor. 570. 571.

Uliin, catarrhacta. 429.

Uligoin, rasilis, abrafus. 467.

Uliiden, socium, commilitonem, collegam, convictorem, confervum, comitem, contubernalem esse. *Ulidmeyer*, egeo, indigeo, opus mihi est. 487.

Ulimen, *Ulimencura*, cos. *Ulimenhuecubu*, morbus unde nascitur membrana instar vesicæ cæruleæ prope jecur coltis adhærens; quem morbum Indi veneficium existimant. *Ulimentun*, prædictis maleficis artibus afficere. item. acuere, aciem ad cotem ducere 538.

Ulipi, panni segmentum. 469.

Uliû, fabæ ad ludendum: derivatur a *liû*, albus. *Uliûcan*, fabis ludere. 563.

Uligui, *Ulinqui*, rana. 378.

769. *Umlimn*, mico, niteo; collucere, albescere. *Ummepilun*, auriculas vel aures valde parvas habens *Uumpapilun*, habens aures prægrandes. 418. 441.

Ulohof, zonâ vel cingulo præcinctus. *Ulohofn*, cingulo se præcingere: proprie quando vestiti veste stragula, huic zonam vel cingulum superponunt. 466.

Uloncotu, mala terrestria ad sementem faciendam reservata. 409.

Uopidn, Ueupidn, ignem tranquillum esse. 354.

Uolle, rete, reticulum arundineum, ex cannis confectum. 395.

Uopu, Avunculus. item Consobrinus: atque hæc consanguinitas est, quæ inter Indos Chilenfes majoris æstimatur; eo quod Avunculus teneatur dare suas filias consobrinis suis in uxores: & vicissim consobri-
ni teneantur Avunculo in omnibus succurre, eumque adjuvare. 501.

Uoun, accipere, excipere, recipere. 518.

Upan, gallina glocitans. *Upann*, gallinam, aves ova incubare; ova incubando fovere. 386.

Upan, Upalen, Uoyùn, instar cati, felis, paratum, promptum, accinctum, instructum, præparatum opperiri, præstolari. 368. 528.

Ulepef, palpebræ, cilia. *Ulepefn, Ulepefcùn*, niçto. *Ulepefnolu*, immotis oculis. 439.

770. *Uuchu*, laxum, prolixum: laxi funes. *Uuchun*, laxum, dissolutum, remissum esse. 470.

Uud, cælebs, liber, solutus, innupta. *Uudhua*, maicium purum absque foliis. *Uudn*, laqueis se explicare, expedire; elabi, evadere, effugere, erumpere, evolare. item. *Uæve*, levigatum, lubricum esse. *Uudun*, capillos

pillos defluere, glabrari, deglabrari, dete-
ri; pilos, plumas amittere. *Uudu*, molle,
suave, lene, blandum. *Uudpnen*, infans re-
cens natus. 498. 514. 413 495. 515. 529. 530.

Uudcùn, abortum facere; foetum intem-
pestive ejicere; foetum immaturum edere.

Uudcùm, abortum procurare; partum me-
dicamentis abigere, abjicere. 496.

Uuin; liquefco, liquefio, liquor. *Uuimn*,
liquefacio, liquo. 476.

Uum, res occulta, abdita, obstrusa, se-
creta. *Uumquechi*, clam, clanculum, furtim.

Uumn, abdere se in aliquem locum; latebris
se occultare; se in latebras conjicere; se in
locum abditum detrudere; alicubi delitesce-
re. *Uumln*, occulto, celo, abdo, tego, con-
do, abscondo, recondo. *Uumn*, *Uumun*,

evanescere. *Uumui*, evanuit; e conspectu se
proripuit; ex oculis evolavit. 525. 526. 527.

529.

Uumùd, cœcus, captus oculis, cassus lu-
minibus, oculis orbatus. *Uumùdn*, caligare,
cœcutire. 463. 464. 465.

Uupug, olla. 520.

Uubu, torrens. *Uuvùn*, flumen magnum,
profundum, rapidum esse. 429.

**Luan*, 373. 374.

771.

M.

M. 94. 95.

X x 5

Ma.

Ma. 211.

Macha, concha. 393.

Machi, Indorum medici viri ac mulieres; plerumque tamen mulieres, quarum officium est, partem dolore affectam fugere vel lambere; ut ita *huecubu* veneficium extrahant: Hi nunquam medentur absque ramis cinnamomi *rehue*; quos in domo infirmi ordinatim disponunt vel terræ infigunt. *machitun*, dicto modo curare, curari. 483. 485. 532. 538.

Macun, vestis stragula, in medio scissuram habens, ubi caput immittitur. *macunn*, talem vestem conficere. *macuntun*, tali veste se induere. 466. 467.

Madom, torris, titio. *madomn*, *madomtun*, ignem urgere, excitare. 351.

Magen, *magnetun*, Potationes adire; comotationibus interesse. *mageln*, ad comotandum invitare, provocare. *magenn*, ad occidendum Caciquium vel alium virum nobilem comotationes parare, instituere. 476. 478.

Mazin, *magitun*, alluvies, alluvio; fluminis inundatio. item. ita alluvione fluvium excrescere, ut præter ripas effluens campos inundet, obruat. 429.

Mazu, fecale, filigo, typha. *mazu cofque*, panis fecalicius, filigineus. 407.

Madi, semen unde oleum cibarium conficitur, exprimitur. 407. 772.

772. *Mallûen*, virgo, puella, fœmina, mulier. *mallûentun*, virginem violare, vitiare, corrumpere; pudicitiam illi eripere; vim & stuprum inferre. *mallûen pin*, blanditiis aut pulchritudine aliquam ad sui amorem allicere, trahere, excitare: lenociniis sibi amorem alicujus conciliare. item. capi alicujus amore, allici, incendi, flagrare. *hue mallûen*, virginitas. 490. 495. 514.

Mahuentu, concharum siccarum linea. 393.

Mahuida, mons. 360.

Mai. 288 : 3. 293.

Maiain, *mayaintun*, aliquid carni infixum esse, hærere. item. instrumento carnem penetrare ad illud quod infixum est, tollendum. 536.

Maicon, turtur. 386.

Maichùn, *maichûtun*, philtro, poculo amatorio mentem alicui eripere. 490.

Maichun, manu alicui ad illum vocandum annuere. *maichuhue*, securis species ad ligna elaboranda, formam manûs annuentis referens. 449. 568.

Mayen, nego, abnego, denego, inficior, inficias eo: abnuere, renuere. 526.

Maipill, lignum, quo ignem urgent, excitant, scalpunt, cavant. 354.

Maipun, terram subigere, proscindere, arare. 413.

Malal, sepes, seps, septum, sepimentum

ligneum. *malaln*, *malaltun*, septo ligneo cingere, circumdare, munire, claudere, vallare, sepire. 363. 413. 531.

773. *Maldùn*, *maldùtun*, tango, attingo, palpo; manibus, manu attrecto, teneo, verso, tracto, contrecto. Item. experior, tento, periclitor; periculum alicujus rei facere; usu aliquid discere, percipere, cognoscere, experimento probare, comprobare. *maldùtubichi*, videam, probem, experiar quid, quale sit. item. oculis lustrare aliquid; inspicio, recognosco, scrutor, lego. *maldùlelen vachi chillca*, lege mihi istam chartam, schedam, schedulam, epistolam. 422. 449. 573. 635.

Malhue, vas ligneum ad bibendum. 520.

Malcu; intervallum a nona matutina usque ad undecimam. 539.

Malin, lapilli subnigri, transparentes durissimi acutissimique, qui etiam *quecupu* vocantur: his bacillo fisso insertis, & ne fallant, fortiter ligatis, ac pollice medioque digito, seu talitro percussis, venam incidunt ac veluti scalpello seu phlebotomo secant. *malintun*, venam dicto modo incidere, secare. 425. 536.

Malmal, os ossis. *malmaln*, *malmaltun*, ossa extrahere, nudare, coquere. 454.

Malon, *malocan*, bellum, item bellum conflare,

flare, apparare, fuscipere, adornare, inferre, gerere; bello persequi, premere, urgere, oppugnare. 531.

Malla, mala terrestria inculta. *mallan*, illa colligere. item. perdices persequi, insequi. 413.

Mallche, pisc. 392.

Malla, patruus: patris frater. item. patrueis 501.

Mallehua, maicium verficolor. 413.

774 *Mallin*, lacuna, palus udis. 429.

Mallo, terra alba. item. malorum terrestrium conditio, conditura, condimentum. *mallon*, illa condire. 475.

Malun, lignum siccum, quod ex fluvio extrahitur, vel in fluvio reperitur, hæret. 430

Mamll, lignum, stipes, truncus, fustis, palus, fudes, baculus, arbor. *mamll*, *mamll-tun*, lignari, lignatum petere, ire: fustibus aliquem cædere, percutere, debilitare. 403. 404

Man, latus dextrum. *mancuù*, manus dextera. *mann*, optatis fortunam responde: cœptis DEUS adest, superique favent: res felicem sortitur exitum: Deus rem promovet; Superique fortunant. 448. 481.

Mancuù uln, juramentum reale; non tam conceptis verbis, quam opere & sequentibus

bus jurare cæremoniis: dum scilicet uterque in manum suam dexteram exspuit, ac sic consputam alter alteri porrigit. Atque hoc juramentum præstant imo quando volunt cum aliquo inire amicitiam. 2do. quando aliquem commendant, traduntque alteri qui eum comitetur, ut hic eadem cæremonia ac in eodem statu, quo illum acceperat, tradat alteri, & hic alteri, donec ad destinatum locum, ac intra definitum tempus pervenerit: & hoc juramentum est simul contractus & pactum: verum quando fit Personæ commendatæ traditio; nemo exspuit; sed apprehendentes duntaxat manum ejus dexteram, illam dant uni vel pluribus, quibus commendatur, vel si sunt valde multi, unus aut alter apprehendit manum, at reliqui eam solum obiter tangunt. 3tio. fit dictum juramentum, quando solutionibus suis satisfaciunt. Conveniunt nempe utrinque consanguinei ac reus dat in manus deprecatori vel Intercessori strophium vel quid simile; & Intercessor illud offert omnibus, ut singuli illud tangant, vel ad illud tangendum accedant: atque hac ratione non solum satisfaciunt omnino; sed simul promittitur acceptam injuriam penitus oblivione delendam, deleri, aut deletam esse. 288 : 5. 510.

Mancùn, calcibus petere, percutere, conculcare. 372. *Man-*

Mancha, *mancha mancha*, *mancha quechi*, sensim, placide, paulatim, pedetentim. *mancha huentu*, tardus, lentus; qui intente ac pedetentim agit. *manchan*, *manchacan*, paulatim procedere. 239. 482. 540.

Manahue, capitium lcortheum; cudo. 466.

Manum, gratia, gratus animus, memoria beneficii. *manumn*, gratifcor; habeo gratiam quod meum negotium tibi cordi sit; sedulitatem tibi gratifcor: amo te multum de cura & diligentia: grata mihi erit semper tanti beneficii recordatio: vestri memoriam beneficii perpetuo colam: nunquam vestri in me beneficii memoria consenescet: curæ mihi semper erit, ne quæ præstari a me possit gratia, a vobis unquam desideretur, requiratur, exigatur. 480 481.

Manpuin, manu blandiri, demulcere: popysmis & plausu equo blandiri, dorsum demulcere. 449.

Manque, milvus, vultur. 380.

Mansun, bos. 364.

Malquiuman, alteratio carnis, 457.

775. *Mapu*, terra, tellus, regio, provincia, civitas. *huenu mapu*, cælum, cœli, cœlestis patria; regiones aeris. *Vachi mapu*, *Tue mapu*, Humus, & quæcunque hujus mundi Regna aut Provinciæ. *Vill mapu*, mundus univèrsus. *Huinca mapu*, *Huinca*

ni mapu, Hispania. *muru Huinca ni mapu*, Mauritania, & alia Regio quæcunque. *Lafquen mapu*, ora maritima; loca mari adjacentia. *ad mapu*, mos, consuetudo, usus Patriæ: de more, ex consuetudine, ut mos est, ut moris est. *Tolten mapu*, Reductio Toltenfis. *Cautùn mapu*, Conversio Imperialis. *Santa Feè mapu*, Missio sanctæ Fidei. *quine, epu, &c. mapu*, unus ager, arvum: duo agri, &c. *mapun*, loco assuescere: v. *huimn*. *Ca maputun*, alio migrare, commigrare; sedem aut domicilium mutare; solum vertere. *gen mapu*, Terræ dominus. 301. 492 493.

Mareupu antù, ranulæ quas superstitione colunt. 378. 545.

Marichi. 272. 288 : 17. 547. 550.

Mari mari, formula salutandi, &c. *mari marin*, salutare, ave dicere; salutem alicui dicere, impertire, item valedicere, agere gratias, &c. 289. 506.

Mari mari, caro qua costæ teguntur: caro costas tegens, operiens, obvolvens. 455.

Marmar, masmas, pappus, lanugo, vilus. 458.

Matu, festinanter, celeriter, propere, præpropere. *matuln*, festino, propere, accelero: advolare, celeritatem adhibere item. instare alicui, urgere aliquem. 540.

776. *Matican*, animal matre orbatum, orbum. 372.

Mavùn, amplector, complector, amplexor: suo aliquem complexu recipere; in alicujus complexum ire, incurrere; diu illum complexu suo tenere: in alicujus col- lum invadere, illumque amantissime com- plecti. item salutem suam mittere: *mavùle- len*, illum meis verbis humanissime saluta; meoque nomine amplectere. 449. 450.

Maucaltu, *malcantu*, ferta. *maucaltun*, fer- ta texere, contexere 469.

Mavùn, *mavùtun*, solutiones, quas prop- ter uxores debent consanguineis cibo, potu, carne, piscibus, esculentis solvere. Nam qui habet uxorem, obligatur toto tem- pore, quo uxor vivit, ejus patri & consan- guineis, quoties opus est, succurrere: imo quando uxor moritur, debent aliquas præ- stare solutiones, & multo plures si probetur aut credatur eam mariti culpa mortuam esse. 506.

Maùtùn, *maiten*, arb. 400.

Mau, restis, funis sparteus. *maun*, restes contorquere. 566.

Maun, *maunn*, pluvia, imber copiosus, largus, densissimus. item. pluo. *aldùn mau- quei*, copiosa pluvia decidit; maxima est im- brium vis: assiduos imbres habemus; assi- due & copiose pluit. *Pichi maun*, tenuiter

pluere. *maual*, pluviae prognosticon. 347. 348.

Maùn, muscas abigere, pellere, excutere. 372. 378.

Mclai, lignum helui coloris. 400.

Mchan, complicatum esse. *mchamn*, plicare, complicare. 449. 470.

Mchùihue, torris, titio. *mchùitun*, *mchùln*, ignem urgere, excitare. 351. 354.

Mchu, uxoris sorores. 504.

Mcùfn, paleae manipulos subter perticas cannasve immisos fortiter ad tectum conficiendum astringere. 517.

Mcu, *mcùr*, naporum radices. 409.

Mcheg, calcar ligneum loco orbiculi vel rotulae clavum aut ferrum acutum, quo equum stimulent, urgeant, incitent, habens. 366.

777. *Mda*, farina aqua cocta; puls, pulmentum. 475.

Me, 77. 79.

Me, stercus, fimus, excrementum. *me panilhue*, ferrago, rubigo. *men*, *mecan*, alvum, ventrem exonerare; ad requisita naturae recedere. *mecahue*, latrina, foricæ. 420. 458.

Mequen, in loco publico vel coram aliis ventrem exonerare. 458.

Medan, offerre, gratis dare; gratuito. item. offerre, dare alteri suam sororem spe fore,

fore, ut ille suam vicissim det, offerat. 421.
49.

Medcun, molo, tero, tundo. 413.

Medun, dormitantis nutatio: inter dormitandum caput demittere. 437.

Mel, additum numeralibus vices indicat, item tempus. *va mel*, jam nunc: mox. 288: 17: 18: 19: 547.

Meli, quatuor. *melin*, quatuor esse, habere. *melichi*, quatuor vicibus. 545. 547.

Mellmell, ripa fluminis; cujuscunque rei extimum, extremum, extremitas. 430.

Melvuìn, *melbuìn*, labium, labellum, labrum. 442.

Mencun, onus, fascis, sarcina. item, humeris tollere, portare: tergo aliquid excipere, sustinere. *menculn*, onus alicui imponere. *mencuhue*, vas majus, in quo vinum, aliumque potum asservant, transportant, cœnophorum. 418. 552.

Meru, avis. 387.

Merun, mucus, mucosus, pituita e naso pendens. 458.

778. *Meseg*, vas minus vino asservando, parvum *mencuhue*. V. *mencun* 520.

Metan, *metatun*, ulnis gerere; inter manus afferre, gestare. item, suscipere baptismum. *metahue*, cantharus, amphora. 449. 504. 520.

Metl, *mtlhue*, cervical quod solet esse frustum ligni vel quid simile.

Metu, muliebria, verenda mulieris. 451.

Meu, *mo*, 6. 290: 1.

Meulen, turbo, vorago. 558.

Meblan, morsus: morfu carnem trahere, avellere. 370.

Mbùrn, *mbùrcùn*, veste ignem fovere, excitare, vel modo extinctum accendere. 354.

Mgen, *mgenchi*, semper, perpetuo, nunquam non. item in perpetuum, in æternum, in sempiternum. 540.

mi. 13. 25. 66.

miaun, ambulo, gradior, ingredior, gradum facere: procedo, incedo, peregrinor, peragro: vagari, divagari, oberrare. *nua miaun*, lustrari, scortari. *goiman miaun v. iaun*, erro, deerro, aberro: a via deflectere, declinare. *miauln*, adducere, portare, manu sustinere. 452. 490. 491.

michi, felis, catus, ælurus. 368.

milla, aurum *millan*, aurum, aureum esse. *millatun*, inaurare, auro tegere. *millantun*, aurum colligere, effodere. *millantuhue*, aurifodina. *milla ecull*; compedes. *millaeculln*, compedibus hominem vincire. 420. 528.

779. *Minche*, infra. *minche leuvu*, secundo flumine: infra fluvium. *minche ecull*, sub veste. *minchen*, *minchelen*, inferus, infernus, infernas: inferne. 555. 556.

Minu,

Minu, intra, intro, intus. *minun*, *minulen*, intus esse. *minulei*, intus est; intro se abdidit, se conjecit. 518.

misqui, mel, dulce. *misqui mançana*, malum dulce. *misqui gei*, dulce, suave est: mellita edulia; poma saccharo condita, bellaria, cupediæ. 388. 405.

mita, vices. 288: 17. 547.

miticun, aufugere, fugere, fugam arripere, capessere: se in fugam conjicere; fugæ se v. in fugam dare; fuga sibi consuleret. 532. 533.

mivù, quot. *mivùchi*, quoties. *mivui*, quot sunt. 548. 550

mlan, maicium conterere, contundere. comminuere. item. liba inde confecta. 476.

mlcayun, labor, delabor: lapsus, prolapsio. 452.

mllo, morum. 410.

mlen, esse, existeret. *mlhue*, habitatio, domicilium. 421. 517. 518.

mlmlùn, tremere, contremere, tremori obnoxium esse. 462.

mln, facio, efficio, fingo, effingo, formo. 567.

mlo, foemina sterilis. 514.

mllo, cerebrum, medulla cerebri. 455.

mlpùntun, projicio, excutio, abigo, pello; finem facio, concludo. 372. 526.

780. *Mltun*, frumentum, triticum coctum, tritumque. 475.

mùlven, ros. 347.

mllcogcun, caput illidere: arietare. 363.

mlllell, omne lignum quod corrumpi non potest, vel non facile corrumpitur. 403.

mlpun, fuligo, fuliginosum esse. 352.

mlu, massa ex corylis, nuce avellana aut lini semine tosto. 475.

mlum, ros. *mlumn*, rorari, irrorari, aspergi. 348.

mn. 17. 24. 66.

mzu, *cochayuyum*, herba marina, bona, comestibilis zonæ, fasciæ, cinguli subviridis figuram referens. 475.

mnumn, *mnun*, involvo, implico: involutum, obvolutum, implicitum velut in sacco portare. *mnul*, involucrum, integumentum. *mnuln*, alicui quo se tegat, involvat dare. 470.

mnan, spe falli, decipi, deludi, frustrari: omnes spes meæ penitus conciderunt, evanuerunt; de spe conatuque depulsus sum; longe aliter atque sperabam, accidit, evenit. item. aliquid corrumpi, vitiari, putrefieri. item. *mnan*, *mìnatur* vocantur omnia vasa quæ prius plena, modo sunt vacua. *mnatubige veichi ralli*, agedum, quid moraris? datum tibi ferculum comedere diutius ne tardes. *mnaln*, prolongare funem. item.
moras

moras trahere, nectere; rem prorogare, procrastinare: omnes moras interponere; rem usque & usque differre. 421, 476.

781. *Mnen*, *mnetun*, in balneis, flumine lavari. 431.

mnumn, restituo, reddo. 421.

mo. 290.

mogen, vita, salus, usura hujus lucis; humanae vitae curriculum, cursus, periodus, usus. item. valetudo, sanitas; valere; comoda & firma satis valetudine uti. item. vivo, vitam agere, degere, colere; vitam & spiritum ducere. *mogetun*, convalescere, reviviscere, a mortuis surgere, resurgere: ad vitam redire, reverti, remigrare. *mogetui-aun*, aliena misericordia vivere, tristi mendicitate vitam trahere, producere; emendicata stipe vitam degere, tolerare. *mogeln*, vitam tribuere, dare; saluti esse; vitam, salutem afferre. item. alo, pasco, sustineo, sustento. 461. 465. 499.

moyu, mamma, mamilla, uber. *moyun*, *moyutun*, fugo: lac ex mammis ore elicere, haurire. *moyolu*, *moyulu*, lactens. *moyuln*, infantem lactare; uberibus admovere. 445. 446. 447.

mol, herbæ species quam equus appetit. 412

moll, semper. item. nudus, omni veste vacuus. *mollgen*, nudum esse; semper esse.

moll antù mo, in omne ævum. *moll quine*, unusquisque, quisque, singuli. *moll quine antù*, quotidie. *mollknon*, nudo, denudo; veste aliquem exuere, spoliare. 467 468. 540.

molle, arbor pomumque, unde potum conficiunt. 398.

mollbùn, *molvùn*, sanguis, cruor. item. sanguinem emittere, sanguine perfundi. *mollvùntun*, *mollvùln*, cruento; sanguine inficere, aspergere, maculare. 457. 503. 536.

mom 221.

mon, necessitas: opus est. adhibetur absque Transitione. 92. 93. *inche molaimi*, mea opera non indiges. *eimi molan*, non opus est mihi tuo auxilio, consilio, &c. te convento. item. valeo. *Chumtn mobui*, quanti indicarunt? item. mereor, promereor, dignum esse aliqua re. *tpunmui ta mi nuai aun*, dignus es qui vapules. *glammullei ta mi yavuduamgen*, tua pervicacia, pertinacia, naturæ asperitas meretur reprehensionem, vituperationem, objurgationem. 4. 522. 527.

mon, fertilis, fœcundus, ferax, uber. *montipantu*, annus fertilis, fœcundus, in quo magna agrorum ubertas. 413.

montun, elabor, evado, effugio, erumpo, evolo. ex alicujus manibus se proripere: imminenti periculo se eximere, eripere, subtrahere; laqueis se exuere. *montuln*, periculo aliquem liberare, laqueis illum explicare,

care, expedire; ex periculo eripere; a vi & hoste incolumem præstare. 529. 598 662.

moncol, integrum, cui nihil abest; nihil est imminutum. 436. 555.

782. *Monmahue*, ejusdem gentis, familiæ, nominis: est mihi cum illo jus cognationis: cognatione mihi conjunctus est: communione sanguinis devincti sumus. 758 501. 502.

mpu, ala, penna. *mpun*, alas movere, agitare, exagitare. 389. 39.

mrin, ita in angustiis hæerere, ut nec progredi, nec regredi possit. item: qui respirandi difficultate laborat; suspiriosus, asthmaticus, anhelator 490. 535.

mrùln, grunnio, grunnitus. 372.

mrùncùhue, pectus quadrupedis. 445.

mta, *mtag*, cornu. *mtatun*, cornu petere, pugnare, ferire. 364.

mtann, *mtancùn*, fustem alicui vehementer impingere: fustibus aliquem cædere, percutere, debilitare. 528.

mtn, solum, tantum, tantummodo; duntaxat. *mtenn*, *mtntun*, eo pervenire ut attingat; sed non ut terminos aut limites ulatenus transeat, excedat. *vei ni mtentubiel*, accipi hoc & nihil amplius. 286. 545. 550.

783. *Mta*, bardum, solox, crassum. *mta-buù*, filum crassum; minime tenue aut subtile.

472. *mtatun*, lascivire, vitulascere; se invicem atrectare; petulanter colludere. 490.

Mtnquel, vacerra, palus, vallus. *mtnquen*, *mtncùn*, vacerram figere, infigere. *mtnqueln*, *mtncùln*, vallare. *mtncùhue*, malleus ligneus. 531. 554.

Mteun, *mteulagmn*; insidiose, perfidiose, per insidias occidere: perfidum, foedifragum esse; insidias struere; insidiis petere; necem alicui machinari: ex insidiis interire, a tergo adoriri. 484.

Mtoun, quatio, concutio, decutio, excutio. *mtocùtun*, manibus plaudere. 404. 449.

Mtoln, repulsam dare. *mtol*, repulsa 499.

Mtm, *mtùm*, vocatio. *mtmn*, voco, arcesso, accio, inclamo. *mtmvaln*, arcesso; cogere, convocare. 532. 533.

Mtùrn, *mtùrcùn*, *mtorn*, *mtorcùn*, offendere, cespito: in limine offendere; in lapidem incidere, incurrere; ad lapidem offendere. *mtorùln*, offendiculum ponere. 452. 485.

Mu. 116. 271. 272. 288: 2.

Muchan, osculum, suavium, basium. item. osculor, deosculor; oscula figere, imprimere: suaviari, basari, 443.

Mudai, *murai*, potus hordeaceus. 477.

784. *Mudin*, periculum præcavere, evitare; providere ne quid fiat. 532.

Mui,

Mui, panus, tuber, tumor, inflatio. *mu-
in*, tumere, turgere; tumidum, turgidum,
inflatum, tumefactum esse. 534.

muien, cibum, potumve novum deliba-
re; summis labris attingere; primoribus
labris gustare, degustare. 478.

Mum, *mom*, 221. 781.

Muna, mediocriter, modice, satis, affa-
tim. *munan*, sufficere, satis esse: satis multa
possideo; his contentus sum. *munape*, suf-
ficit, satis est. *muna amon*, modice proce-
dere, quantum satis est. *munahue*, pauci
dies, menses, anni sunt, cum . . . *muna pu*,
non longe abest. *muna huentu*, staturæ me-
diocris: mediocriter doctus, efficax. 461.
514. 519. 540. 543.

muna, mox ut. *munan*, capio; tantam
hominum frequentiam Templum non ca-
pit. 478.

munun, *munuln*, paleam in manipulos ad
vaticinandum colligere. 485.

musca, potus pinguis ex maicio. 477.

muti, *motte*; triticum, maicium coctum.
475.

mùtircùn, labiorum dum fugunt vel con-
trahuntur, sonus. 443.

mùtun, acidum, acerbum esse; habere
acrimoniam, acorem: acessere.

785. *Mù*, *mu*, 116. 271. 272.

muchai,

muchai, mutai, statim, continuo, illico, e vestigio. actutum, confestim. 540.

mùchi, grana unde *Puelches* potum conficiunt. 479.

mùdencùn, auro vel argento aliquid includere. 469.

mùgel, profecto, sane, certe, hercle, me hercle. *mùgeltun*, credo, pro certo habeo: in animum induco; mihi persuadeo ita esse: adducor ut credam. 480.

mùn, fornicari. *mùgevoe*, impudica mulier, lasciva, libidinosa. 489. 490.

mùmln, orno, exorno, excolo; se ad speciem comparare, comere, componere. 470.

mùnychùn, quatio, concutio, decutio, pulverem excutere. 470.

mùntun, rapio, arripio, abripio, præripio. 484.

mùpin; veritas, verum, vere; verum dicere. *mùpiltun*, *mùpitun*, credo. v. *mùgel*, *mùgeltun*. hic supra.

mùr, par turturum, perdicum: jugum boum. *mùrln*, *mùrknon*, æquare, adæquare, æquiparare. *quine mur huaca*, yugum boum. *mùrhuen*, amicorum summa conjunctio qui nec animo nec loco separantur. 364. 514 548. 567.

mùri, sic se appellant invicem mulieres vel a *mùrn* esse pares, æquales; vel a *mùrin*. 487. 502.

mùrin,

mùrin, *mùritun*, zelotypia uxoris; zelotypam esse. 487.

murque, farina tosta. *murquen*, farinam torrere. *murqueln*, torrere curare. 474.

mutai, *muchai*, statim, quamprimum, illico, actutum; momento temporis; nunc modo. *muchaiquechi*, continuo, omni momento. *quine mutai mo*, hoc momento, nunc jam. 540.

786. *Mutu*, utique: non committam, ut desim. item supra, intus. 519. 526.

mullin, a principio, ab origine, a stipite, lineâ rectâ. 502. 526.

muquù, cervix, collum. 445.

787. N.

Nahue, *nahue*, *nau*, Patris filia. 501.

Nahuel, tigris. 375.

Naûun, *nayùn*, irascor, succenseo, sum proclivis ad iram. 365. 486.

Nal. 288.

Naln, invado, adior, aggredior: prælium committere; signa conferre; manus cum hoste conferere, concurrere, confingere. 532.

Naltun, vinculis hominem vel se solvere, exsolvere, exuere, liberare, eximere, expedire. 366. item. equum solvere, dissolvere; vel dissolvi seu se dissolvere.

Namun, pes, crus. *namuntun*, pedibus
iter

iter facere. *namuntuche*, pedes, pedes iens. *epu namun*, Indus miles. 451. 452. 453.

Napùmn, *napmn*, aquâ aliquid madefacere, macerare. *nafn*, aqua aliquid mollescere, lentescere, madefieri. 432.

788. *Nancan*. 369. 489. *nancan tehua*, canis, catella ad venerem concitata. *nancan huerquen*, speculator, explorator, emissarius. 501.

nape, cancer piscibus hamo capiendis inserviens. 395.

napùd, *llapd*, grando. *napùdi*, grando de cœlo ruit, delabitur, præcipitat; præceps cadit horrida grando. 347.

nanùn, *nanùg*, focrus, nurus. 504.

Naiqui, *nasqui*, *naiqui*, felis, catus, ælurus. 368.

Naù, *nau*, infra: descensus, descensio: facilis descensus averni; at revocare gradum hoc opus, hic labor est. *naùn*, descendo, demitto: cessare, minui. *naù* *ni ùllcun*, jam furor cessat; ira defervuit; resedit iræ impetus, remisit, quievit. *naù llanca*, duodecim solutiones integræ, multa imposta illi qui Caciqium occidit. *naùal*, descensus.

naùùm, *nacmn*. *nacmn* v. *nacùm* significat imo. descendo, demitto. 2do. hominem dejicere, deturbare, prosternere, præcipitem in terram dare. *muchai nacmaeimi*. 3tio. opus

opus facere, perficere, finire. *inei ni nacmel tua*, hoc opus cuius est. 4to. fornicari, modeste & metaphorice. De reliquo *nacmn* non est æquivocum. 482. 1. 360. 433. 488. 521. 569.

Necùl, cursus, curriculum. *necùln*, curro, curso, cursito. *neculln*, equos, mulos ad cursum v. currendum urgere, excitare. 370. 372.

Negn, moveri, agitari. *negmn*, moveo, agito. *negmlabin*, ne attigi quidem. 320. 450.

Nehuen, vires, fortitudo, vis, violentia. *nehuen gei*, corporis viribus præcellit: prævalidus est; tam robore corporis, quam animi firmitate præstat. *nehuentun*, *nehueln*, *nehueltn*, vim alicui adhibere: aliquem invadere, adoriri, aggredi. 461. 465. 530.

789. *Neyùn*, spiro, respiro. *neyùn*, *neùùn*, spiritum ducere. 446.

Nemel, verbum, sensus, sensum, sententia, iudicium, opinio, documentum, item. mandatum, nuncius. 443. 444.

Nepen, vigilare, experrectum esse. *ne-peln*, expergiscor; somnum excutere; somno solvi; e somno v. de somno excitari. 437. 534.

Nerm, pulex. 378.

Negn, *ngn*, linqui animo; deliquium animi pati; metu exanimari. 534. 535.

Nien,

Nien, habeo, teneo. *nieln*, dare; ut alius habeat efficere. item rem alterius depositam fervare. *nielduamn*, rei pulchritudine capi, allici, affici, teneri. item. nimio studio in aliquem inclinare; studiose alicui favere; plus justo illi tribuerè; plus quam par est, illi deferre; præter modum alicui studere; omnia illius causa velle. *meta nien*, ulnis gerere; inter manus afferre, gestare. *quintu nien*, inspectare; coram & in conspectu habere: præsentem & spectantem esse. item curare; curam alicui rei impendere, adhibere. *nieun*, sibi temperare; continere se; abstineo, parco. 421. 489.

Nigai, fastidium, satietas, tædium. *nigai puetun*, fastidio esse alicui; offendere alicujus animum; fastidium illi afferre; ingratum esse & putidum: stomachum movere; offendi quorundam aspectu, quæ oculi ferre non possunt.

Niütun, sanguinem, lacrymas sistere. 457.

Nma. 211. 287.

No. 116. 117. 272. 288 : 1 : 2.

Nogin, segetes, sementem obnubi. 413.

Notn, fortis durus & extensus. *notmn*, extendendo rectum facere, dirigere. 452.

Notu, prunus. 398.

No. 271. 272.

Nopin, *nopin*, vinco, convinco, coarguo, supero: paucissimis verbis hominem
con-

conficiam; nullo negotio convincam; gladio illum plumbeo jugulabo. *nopingen*, adducis me, ut tibi assentiar. 482. 526. 532. 533.

notun, flumen trajicere, traducere, transire: rate aut plauastro transvehi: scopulos prætervehi: aditum, montis jugum superare, transgredi, transire, transcendere. item. sponsonem facere; sponsonem aliquem lacessere. *notulefn*, sponsonem facere quis currat citius. *notucullin*, auctio, auctionem facere: pro bonis subhastatis, hastæ subjectis, sub hasta aut præconis voce venire jussis; plus cæteris offerre. *notucan*, protero, obtero, perfundo, conculco. Nihil illi obstitit, quo minus destinata perageret; omnia libidini posthabuit; nihil pensi habuit, dum vinceret. item. contendo, decerto, altercor: contra torrentem niti: contentionis funem trahere: duriorum se præbere. 484 563.

790. *non*, *nontun*, fluvium trajicere. *nontun*, illuc transire. *nopan*, huc transire. *noln*, alium transportare, transvehere. *noltun*, eò, illuc transportare. *nolpan*, *nolpatun*, huc transportare, transvehere. *nontuhue*, portus. *nome*, ultra, trans. 431. 433. 533.

Nor, rectus, directus. *norn*, rectum, directum esse. *norln*, *normn*, rectum facere, dirigere. 555.

Nucu, bubo. 382.

Zz

Nu-

Numun, *numun*, oleo, redoleo, suboleo: odorem emittere: odoror, olfacio: odorem percipio. item odoratus; odoris, odorandi sensus. *numuln*, odorum, odoratum, odoriferum esse. *nùmuln*, jento, jentaculum sumere. 443.

Nùfcù, ulna. *nùfcùtun*, ulnâ metior, dimetior. 555.

Nudo, *nudo*, *nùdo*, extremum: pars inferior, posterior; exterior pars fundi. item. clunes, nates. *ndo mamll*, pali, ligni pars crassior, inferior. *nùdo huampu*, puppis. *nùdo ruca*, domûs pars posterior. 404. 451. 517. 557

Nùdol, dux, princeps exercitus, factionis, militiæ. *nùdolen*, esse ducem &c. 498.

Nùhuircùn, *nùhuirclen*, collum instar ciconiæ distendere, producere. 445.

791. *Nùyù*, schupones: plantæ quarum succum sugunt, ore extrahunt. *nùyùhue*, locus schuponibus abundans. *nùùùn*, *nùyùtun*, schupones legere, colligere, extrahere. 409.

Nùùùn, terræ motus. *nùùùquei*, terra tremat, contremiscit. 360.

Nùyefcùn, gestio, gesticulor. 452.

Nùlan, aperio, recludo, patefacio, retero. *nùlai*, porta patet. *nùlabin ni piugue*, omnia mea consilia, animi sensa, latebras, recessus intimos ipsi patefeci, aperui. *nùlaln*, aperiri, reclu-

recludi, patere; alteri patefacere. 518. 519.

Nùlcùtun, aciculisprehendere, figere, tenere, infibulare, fibulam injicere. 473.

Nùn, pugno capio, fumo, accipio. *quine nùn*, quantum pugnus capit. 449. 450.

Ncrùn, cingo. *ncrùhue*, zona, cingulum. 469.

Npðnðd, herb. 410.

Nùpu, *coull*, funes sylvestres. 402.

Nùrin, incanto, excanto: carminibus aut cantionibus aliquem ligare, in aliam formam mutare. *nùrùfn*, clausum esse. *nùrùftun*, includere, concludere; portas claudere; fores, portas, januam obdere, occludere, oppilare: pessulum ostio obdere: repagulis valvas munire, firmare: epistolas complicare, obsignare. 484. 518.

Nùtam, fabella, narratio, apologus, lepida narratio, festivum commentum *nùtamn*, *nùtamcan*, narro, memoro, refero. item. cum aliquo familiariter agere, familiares sermones conferre. 562.

Nùtaun, clamo, vociferor, clamito, inconditas voces, clamorem edere. 486.

namcu, aquila minor. 380.

792. *namn*, mori, vitam finire, mortalitatem explere; perire: vita functus est; cessit e vita; vitæ fabulam peregit; corporis vinculis exsolutus est; stadium vitæ decurrit,

evanuit, contabuit. *namln*, perdo; disperdere, evertere, destruere, dissipare, profunderere. 364. 532.

namcúln, caput alicujus palo, hastæ, lanceæ infigere. 532.

napen, homo pacificus. *napenn*, pacificum esse. 480.

Núcúm, *ncm*, locus apricus. *ncmtun*, apricor: apricatione calefcere: quærere quo se protegat; quo frigoris vim propellat; quo se muniat contra frigoris vim & inclementiam. 559.

nedquen, arrogans, insolens, elatus: qui nimium sibi sumit & arrogat. item, audax: projectæ audaciæ homo. *nedquenn*, esse. &c. 483.

nehuen, rete, cassis: sagena. *nehuentun*, retia mittere, tendere, laxare. 395.

Neghue, fructus roboris. 398.

Neún, a lachrymis cessare, tacere, filere. 440.

nifn, ad auras excitari; liberiore aura, aere frui: areo, exaresco. *nipmn*, liberiori aeri, vento exponere; sicco, exsicco, arefacio. 431.

nicúfcún, nicto, conniveo. 440.

nidhuen, suspendo; suspendio neco. 528.

nampiln, deambulo, inambulo, spatior, ambulationem facere. 452.

nene, consobrini. 501.

nill-

nillhue, herb. 410.

nocha, herba ex qua funes, corbesque conficiunt. 412.

nodún, vello: pilos, plumas evellere: glabro, deglabro. 458.

nom, taciturnus, pacificus, honestus. *nom-clen*, esse taciturnum, &c. 480. 514.

nonque, vellus seu pellis arietis culcitæ v. culcitæ laneæ vicem supplens. 520.

793. *non*, tædet ista toties audire: sæpe repetita satietatem afferunt; fastidium pariunt. 476.

nono, confocer. 504.

naiqui, *narqui*, *nasqui*, felis, catus, ælurus. 368.

nuu, vafer, veterator, callidus, subdolos, versipellis, sceleratus, nebulo. *nuu domo*, impudica mulier, lasciva, libidinosa, vulgatæ ac venalis pudicitæ, omnium prostituta libidini. *nuan*, lustrari, scortari, pergræcari. *nualcan*, ad luxuriam, lasciviam, libidinem provocare. 489. 490.

nuin, aberrare a via; a recto tramite deflectere. item. tero, trituro: grana ex spicis in area excutere. *nuin prun*, tripudium, saltatio, chorea triturantium: nam Indi ipsi Indæque saltando cantandoque grana ex spicis noctu in area excutiunt. 413. 493. 564

nulln, fugere, aufugere: abdere se in aliquem

quem locum; latebris se occultare, se in latebras conjicere, se in locum abditum detrudere: alicubi delitescere. *nullvoe domo*, publica meretrix, prostituta; vulgare scortum. 489. 490.

numcudi, lapis quo utraque manu supra alium lapidem terunt, molunt. 520.

nuque, mater, matertera. *nuquentu*, noverca. 501. 504.

Núcofcùn, labiorum nimia compressio; labia nimis comprimere. 443.

Núdúfn, *núdúfcán*, suo, consuo, assuo: refarcio. 473.

nullutun, pilos emittere, renovare, pellem mutare 366. 376.

núncùin, farinario cribro succernere; farinam subcerniculis purgare, excutere. item. panem in micas friare; digitis comminuere. 476.

númun, narro, accuso, criminor. 526.

númitun, dispersa, prolapsa in terram, solum, pavementum colligere, attollere, sustollere. 421. 476.

794.

O.

Ollan, carnem bene coctam esse. 476.

Ollon, ambitus, circuitus, anfractus. item. ambio; circumdo, cingo, circumeo, per circuitum iter facere: præstat per dispendium ire, quam compendio perire. *olloln*, *olloltun*, urbem

urbem obsidere, obsidione cingere, obsessam tenere: coronâ urbem claudere; sepire militum copiis: hominem circumdare, circumstare, circumstiterere, tenere undique. *Ollol*, ambitus: in orbem, in gyrum. 493. 532.

Ononn, *ononclen*, sub alicujus præsidio, patrocinio, tutela esse. 342.

Onoimi, coetus, balena, cete. 392.

Opun, plenum esse. item. res perfecta, cui nihil abest, deest; ad unguem facta; omnibus numeris absoluta. *opun pirina*, frænum una cum habenis, capistro, &c. *opuntu*, redundantia, affluentia, cibi reliquiæ, & quidquid superfluit, superest, redundat. *opuln*, impleo, expleo, repleo, compleo. 475. 478. 567. 569.

Orcùn, medicinam ad vomendum, vomitandum sumere. 536.

Ofcùn, sorbere, delibare, gustare, experiri res liquidas. 476

Oùn, *huaùn*, domum perplui, perpluere. 429. 518.

Ovicha, ovis, bidens: pecus ovinum. *allca*, *vûta ovisa*, aries. *entucudan ovisa*, ver-vex. *pichi alca ovisa*, agnus. *domo ovisa*, ovis. *ûllcha ovisa*, ovis horna, quæ nondum peperit. 12. 363

Ovùlln, sorbere, delibare, summis labris aliquid attingere; primoribus labris gustare, degustare. item. arcanum, secretum con-

tinere, tegere, abscondere. 476. 479.

795. P.

Pa. 76. 79. 213. 287.

Pabdcon, *pavudcun*, vesica. 456.

Pab, *pas*, *pav*, tumor, tuber, vomica, apostema, suppuratio. *pasn*, vomica dirupta est; vomicæ sanies erupit. *pabln*, *papmn*, rumpere, dirumpere. 535.

Pacarua, bufo. 378.

Pacacha, Indorum poculum majus, seu machina lignea ex altera parte angustior, cui Indus os applicat; ex altera vero parte amplissima, ubi potum liberaliter infundunt; ut per canalem in os Indi delapsus arentem ipsius animam pascat, recreet, refocillet. 479.

796. *Pachiun*, panis micas, farinam, siliquas pugno dispergere. 386.

Padal, integumentum quod tecto imponunt. *padaln*, *padaltun*, domum tegere, obtegere. 517.

Padun, onus humeris portare, tollere. 446.

Pagi, leo, leæna. *pichi pagi*, leonis catulus. *pagi namun*, herb. 375. 410.

Pahua, hernia, ramex, enterocéle. *Pahuan*, *pahuatun*, enterocelicus, herniosus sum. 535.

Pai, *papai*, ita filiae matrem appellant. 506. item, ita puellæ vetulas in signum reverentiæ.

Paicha,

Paicha, grana vitrea veneta filo inferta, collecta, colligata. *paichan*, *paichaln*, *paichaltun*, filum calculis inferere: filo calculorum lineam ducere. item. implico, irretio. item. ferere discordias; alterum alteri criminari atque omnes inter se committere. 469. 473. 484.

Paigo, *gamno*, frustra. 201.

Pai'llan, *pai'llalen*, supinum jacere. item. tranquillum, quietum, pacatum esse: nullo bello turbari, summa pace frui. item. manifestum, clarum, perspicuum, apertum, minime obscurum esse. *pai'llaln*, *pai'llaknon*, supinum collocare. item. rixam, turbam, discordias sedare, componere; dissidentes aut tumultuantes in concordiam adducere: ut redeant in gratiam efficere. 452. 480.

797. *Paine*, cæruleum, cyaneum: cæruleo colore tinctum, fufum. 417.

Paûun, barba. *paûunn*, barbam habere, alere, nutrire. *payuntun*, barbam abradere. 458.

Pal, crux sidus Australe. 333.

Pal, lignum quo terram fodiunt, aperiunt foramina. *paln*, hoc ligno sic uti. 568.

Pala, pedes instar anseris depressi. 462.

Palin, harpaſto ludere. *palitun*, idem. *pa-li*, globulus ligneus, quem ad metam vel aliter impellunt. *uûno*, *uno*, harpaſtum: seu

baculus qui inferius in figuram sphaericam ita definit, ac si quidam globus vel globulus ipsius extremitati adhæreret. Est hic ludus inter Indos Chilenes perfrequens, & ad eum undequaque concurrentes, vestes, equos, frænum, calcaria, &c. si aut nî Titius vice-rit, spondent. 563.

Palu, amita. item. amitinus. 501. 769.

Palm, lacertus, lacerta. 376.

Pana, *pana*, jecur, hepar. 455.

Panun, *panunn*, farinam tostam vel quid simile, siccam, incoctam edere. 476.

Papaf, loquax, dicax, garrulus, blatero, rabula, Architæ crepitaculum. 483.

Pataca, centum, centuria. *patacan*, esse centum. 545. 547.

Pataran, plicare, complicare. 470.

798. *Patiru*, *pachiru*, *pachiso*; *Parde*, *padrè*, *paye*, Pater, Religiosus, Clericus. 498.

Pchù, *pichi*, parvus, pusillus, exiguus, modicus. *pchùn*, *pichin*, parum, paulum, paululum, pauxillum, nihil admodum. *pchùln*, minuere, diminuere, præcidere, decurtare, aliqua omittere, præterire, prætermittere. *pchùnman*, parum morari, cunctari. *pchùnma*, *pichinma*, exiguo tempore, parvo intervallo. 461. 543.

Pchon, *pchonn*; fumo: fumum emittere: ignem tectis adjicere, subjicere, admovere; faces ad urbis incendium immittere, conjicere, jactare. 352.

Pcon,

Pcon, brachia infantibus, uti solent, adurere vel ut liberentur aut præserventur a scabie; vel ut hunc anticipatum calorem, quando illis post obitum mare erit trajiciendum, secum, ut aiunt, asportent. 354.

Pd, densus, spissus, condensus *pdn*, densum, spissum, condensum esse. 554.

Pdhuin, hirudo, sanguisuga. 364. 378.

Pe. 214.

Pchagn, *pchancun*, remotum, separatum, disjunctum esse. *pchazmn pchagtun*, separare, sejungere, remove, abstrahere: solum, remotum sine arbitris deprehendere. 532.

Pechunn, insidias alicui parare, comparare, opponere, instruere, moliri, machinari, ponere, tendere, collocare: insidiis aliquem petere, appetere: insidior. item. vigilias, excubias agere; in speculis esse. 532.

799. *Pecotun*, resarcio. 473.

Pedan, *pedantun*, invenio, reperio. 421.

Pegen, appareo. *pegelai*, nusquam appareret homo ille. *pegei*, jam tandem apparuit, repertus, inventus est. *Cheu pegei veichi dgu*, ubi istud accidit; unde illud scitur. *pegeln*, ostendo, monstro, demonstro, indico. *Tvata mi pegelbin*, formula propinandi: En hoc tibi demonstro: scilicet ut vinum, potum ore, canthari fundum oculis hauriat, percipiat. 421. 479. 528. 571.

Pegellen, verruca. 462.

Pe-

Pehuen, pinus. *Pehuenche*, Indi qui montes Andes incolunt. 398. 492.

Pel, faux, guttur. *quinepel*, tot grana vitrea filo inserta ut pro monili sufficiant: monile, murenula. *cùme pel*, suavis, plena, dulcis, clara, canora, sonora vox. *peltun*, plane & aperte loqui. 445. 447.

Pelcu, privignus. item. vitricus. *pelcu votm*, privignus. *pelcu nahue*, privigna. *pelcu chao*, vitricus. 504.

Pele, *pelle*, *pede*, lutum. 428.

Peleva, frontis anguli. 436.

Pelon, lux, lumen, splendor. item. lumen oculorum, visus. *pelolen*, vigilare, experrectum esse. *peloln*, lumen, facem alicui præferre: a sole omnia collucent & illustrantur: lumen oculorum restituere, illuminare. 459.

800. *Pellum*, *pelum*, hospes. *pelummn pelumtun*, hospitio aliquem accipere; suis tectis, domo, ædibus excipere. item. diversari, divertere apud aliquem. Est inter illos superstitio vel delirium, ut quando ignis multas spargit scintillas; aut *Loica* ad januam cantat; credant adventuros esse hospites. 518. 519.

Pellad, pruina. 348.

Pellpelln, metu contremiscere, terrore concuti. 486.

Pellu, concha. item. muliebria. 393.

Pen, *peel*, lucrum, quæstus: bona labore parta; laboris & industriæ fructus. item. video,

deo, cerno, aspicio, oculis percipio; acquirō, invenio, reperio. *chuchi mi pemon tvei*, ubi id invenisti, lucri fecisti, comparasti, acquisivisti, lucratus es? *pehuentun*, virum cognoscere. *pehuentunolu*, virgo. *peleln*, ostendere, monstrare. *pelelduam*, documentum ex proprio vel alieno damno. *pelelduamn*, dare ex proprio vel alieno periculo documentum, alieno malo, damno, periculo sapere, doceri. *petun*, recupero, recipio, invenio. *peye peyequen*, *peye peyequebin ta ni huerilcan*, iniquitatem meam ego cognosco; & peccatum meum contra me est semper. *peknon*, animo aut mente fingere, concipere; imaginari; aliquid cogitatione moliri. *peknouquebin ta ni laial*, imaginor me moriturum. *pecùyenn*, *pecùyenaimi*, veniet, veniet illud tempus: erit, aderit, illuceffet aliquando dies illa; cum... *pecùyeni veichi domo*, menstrua. *muchai peaimi v. penmauaimi v. pemoaimi v. penmuaimi*, mox videbis tuo damno, experieris &c. 421. 422. 440. 481. 482.

801. *Penchu*, ante. *penchun*, *penchulen*, antecedere, præcedere, priorem locum occupare. *penchuln*, anticipo, antecapio, præverto. 544. 546. 563.

Penca, cucurbitæ species. 409.

Penn, *penùn*, marcesco, languesco. 416.

Peni, frater. item. patruelis, confobrinus. *penihuen*, frater confanguineus; uterinus frater.

ter *peniun*, omnes fratres collective sumpti. item. amore geminos esse; amicitiam cum aliquo conjungere, contrahere, inire, instituire: in alicujus amicitiam recipi. 501 502. 503

Pepi, 60. 61. *pepin*, possum: frequentius est negativum quando solum. *pepilan*, non possum. *pepiln*, compono, apto, orno, apparo, instruo, concinno, dispono, venusto, excolo, exorno. *pepilun*, cultus, elegancia, ornatus, concinnitas: cerussa, pigmentum, purpurissum; medicamenta candoris: capillos arte medicari, tingere, venustare; ad speciem decoris promittere; frangere in gradus: faciem fucō & pigmentis illinire: naturalem oris colorem fucato nitore ementiri. item. accingere se, se præparare, expedire, comparare ad iter, munus obeundum, *pepium*, cultus, habitus, vestis, luxus. 60. 466. 470.

802. *Pequen*, Afio. 383.

Percan, muscus, mucor. *percann*, *percantun*, mucesco, mucorem contrahere; musco affici, infici; mucidum fieri. 420. 476.

Perimon, *perimol*, *perimontu*, res mira, mirabilis, prodigio similis: miraculum. *perimoln*, *perimontun*, edi miracula, prodigia. 515. 343.

Perper, fæx. *perpern*, fæces dari. 477.

Perquin, crista, jubæ. *perquinhua*. 389. 413.

Percùn, pedo: ventosa efflatio; crepat a tergo sonus. 458.

Petu,

Petu, etiam nunc, adhuc. *petuln*, persevero, persto, duro, permaneo, persisto. *petu magi leuvu?* *petuli*, an persistit, adhuc durat fluminis inundatio? durat, persistit. 433.

Peucu, accipiter. 380.

Peuma, somnium, infomnium, visum somnii, item, felicitas, fortuna prospera, secunda. *gen peuma*, felix, faustus, fortunatus. *ùto peuma*, infortunium, fortuna adversa, infelicitas. *peuman*, somnio, per quietem aliquid videre. *peumabin*, per quietem mihi visus est; dormienti objecta mihi est ejus imago. *peumagen*, fortuna secunda uti: omnia illi peropportune cadunt; ex sententia cedunt. 437. 438. 482. 480.

803. *Peun*, *peutun*, vereor, suspicor, subvereor. 486.

Peul, vorago, vortex. *peuln*, aquam circummagi: equum circumducere, circumagere. 429.

Peuca, *peucachi*, opportune, tempestive, in tempore. 540.

Peùn, *peùn cùyen*, *peùl*, *peùgen*, ver, verum tempus: folia erumpere, arbores revirescere, germinare, pullulare; foliis, floribus vestiri. 404. 539.

Piann, *piancùn*, albescere, refulgere. 418.

Pivun, *pivun*, putris, tabidus, putridus, cariosus. *pivunn*, exedi, confici, contabescere: putresco, tabesco, tabeo. 476.

Pichun,

Pichun, pluma, plumula. *pichunn*, plumefco, plumo. 389.

Picur, *picr*, solea, lingulaca. 392.

Pichùln, *pichúlcan*, frumentum ventilare; ventilabro excernere, purgare. 558.

Picu, polus arcticus, septentrio, Borealis pars. *picun*, ad septentrionem vergere: ventum septentrionalem esse. 558.

Pidcu, phaseoli & maicium simul cocta. 475.

Piden, *pisen*, avis. 381.

804. *Pidll*, domus pars superior. 517.

Pidcun, figuræ pyramidalis. 516.

Pigda, avicula valde parva & multo pulcherrima, tum ob plumulas versicolores pulcherrimas, tum præcipue ob volatum, qui in duplici motu consistit; altero quo aliud spatium quamvis perexiguum acquirit; altero, quo circa proprium centrum instar globuli se versat: tota hyeme rostro parieti aut arbori infixo ibi sine cibo, sine potu suspensa hærens permanensque; verno tempore revivit volatque miraculum naturæ, & mirabilis in omnibus Dei O. M. Providentiæ. 383.

Pidcun, refrico, attero. 567.

Pila pila, *pilla pilla*, pisc. 392.

Pilcadn, mutilo, detrunco: truncam arborem reddere; cornua truncare; scapum a botro divellere; ramum ex arbore detruncare. 404. 364.

Pilco,

Pilco, internodium, angustior fistula: guttur, gula. *pilcotun*, internodio, fistula bibere. 404. 445. 536.

Pihuichen, coluber, anguis, serpens volatilis, quem qui videt, vel audit sibilare, moritur: addo & qui non videt; uti visus est nemini. 376.

Pilin, *pilin*, pruina, glacies. *pilinn*, gelo, glacio, congelato. *piluntu cahuellu*, equus subalbus. *pilintun*, *pilinman*, gelaasco, congelasco, congelacio. Vinearum gemmæ frigore obriguerunt; segetes uredine exaruerunt; arborum, vinearum fructus in spe pruina decoxit. 347. 348, 413.

Pilol, cavus, inanis. *pilol voro*, dentes scabri, rubiginosi, putridi. *piloln*, vacuum, inane esse. *pilol cura*. 404. 427.

Pilquern, in orbem complicare. 404.

Piltann, *piltancùn*, mutilo, detruncato. V. *pilcadn* hic supra. 404. 364.

805. *Pilu*, furdus. *pilun*, furdum esse. 463. 465.

Pilun, auris, auricula. *pilunn*, aures habere. *pilunhueque*, plantago. 410. 439. 441.

Pillan, causa prima, cui varios effectus naturæ E g Tonitrua, fulgura, fulmina, aliaque ejusmodi attribuunt. *pillann*, tono, in tono, detono, fulgurat, coruscat: crebris micat ignibus æther: fulmina erumpere, decidere. 315. 345. 348. 720.

Pillúai, sandapila, feretrum. *pillúain*, *pillúaitun*, feretrum conficere: portare. 537.

Pillma, pila luforia. *pillmatun*, pila ludere; pilam reciprocare; ultro citroque jaccere 563.

Pillmaiquen, hirundo. 387.

Pillu, ardea, ardeola, ciconia. 381. 385.

Pimun, *pimon*, *pimotun*, spiro, flo, inflo: afflat, aspirat ventus: flatu lucernam extinguere, ignem accendere, excitare. *pilmocahue*, follis 354. 558.

Pimurcùn, Harpastum tabaco suffire, V. *palin*. 797. Nam quoties harpasto ludunt, illud prius suffiunt tabaco; & sanguine agni, cujus caro inter collusores distribuitur, ungunt, perungunt. 563. 797.

806. *Pin*, dicere, jubere, certiolem facere, &c. V. a Nr. 234. usque ad 260. *pileln*, *pileln*, dico, moneo, admoneo, certiolem facio, reddo. *pilelpran*, falsum alicui affingere; falso illum criminari: calumnior. *pilelentun*, callide aliquid quærere, elicere, exprimere, extorquere. *pilel cuse*, mensis Septembris. *pitun*, repeto, replico: oportet, necesse est, opus est *pitui*. *pivaln*, mittere ad dicendum, dictum: & quando est negativum *pivallan*: non interest, non refert; nihil ad rem. item. nolo, non consentio. *pinmaln*, *pinacmn*, irridere. *gen pin*, Vates, Poeta. *piam dgu*, *piam piam*, rumusculi, rumor, fabella.
piknon,

piknon, dictum, mandatum relinquere. 58.
59. 443. 444. 481. 484. 486. 542. 559.

Pilbù, funis fylvestris. 402.

Pipizen, *pipiyen*, strepitus, tumultus, obstrepo: ultro citroque de aliis murmurare. 572 573. 484.

Pina, certe; profecto, absque dubio. item, præterea. *pinalen*, manifestum, clarum, perspicuum, apertum, compertum, minime obscurum, certis indiciis, signis, argumentis comprobatum esse. 224. 526.

Pinu, paleæ minutæ. 402.

Pinu, pulmo. 455.

807. *Pinu pinu*, flocci nivis: cœlestis aquæ spuma, tacitarum vellus aquarum. 347.

Pinunu, *pinono*, pumex. 428.

Pincún, stylo perforare. *pincúhue*, stylus acutus. *pincúllhue*, fistula, tibia. 562. 567.

Pinom, uxoratus, nupta, conjux. *nupin pinom*, quos sacro ritu Parochus matrimonio devinxit, rite conjunxit: qui matrimonii vinculo tenentur, & jugali vinculo adjuncti. *pinomhuen*, maritus & uxor. Indorum infidelium, & eorum, qui olim baptizati, postea morem Patriæ sunt secuti, matrimonia non esse verum ac sacramentalem contractum matrimonii inde satis constat, quod desit indissolubilitas: nam mos Patriæ est, ut maritus uxorem repudiet, vendat, aut plures sibi jungat. Ipsa etiam uxor maritum nonnunquam

quam deserit, & vel nubit alteri vel domum suam revertitur. Si nubat alteri; solutiones datas a priori, sequens maritus restituit: si revertatur domum, & Confanguinei illam recipiant, admittant: hi solutiones restitunt, easdem vel æquivalentes, quæ ipsis fuerunt persolutæ: si maritus solutiones has acceptet, admittat, recipiat; debet etiam liberos matri restituere, præsertim si nullas vel paucas solutiones, quando illam duxit, persolvit. 713. 504.

Pinuique, pinique, vespertilio. 382.

Pirca, paries. 517.

Pire, nix, grando. *pire mapu, pire mahuida*, Andes, Montes *Chili*, & qui totam Americam saltem meridionalem ab Austro septentrionem versus continua serie pervadunt, semper nivoli, Altissimique, & non pauci ignivomi & flammivomi. *piren, piden*, ningo: nix duos pedes alta jacuit; nivosæ rupes candent, nivalis dies; grandinat, grando de cœlo ruit, delabitur: præceps cadit horrida grando. 347. 348. 492.

Pirina, frænum. 366. 367.

Piru, vermis, pestis. *piru cutan*, dolor dentium. *gen piru*, qui habent supremum dominium in vermes, pestem. anilis superstio: non enim Deum aut Sanctos vel medicos intelligunt: sed omnino alia sibi fingunt, imaginantur: unusquisque ad libitum. *pirun, piru-*

pirutun, vermiculor, verminor: vermiculis scatere. item. pestem grassari, sævire; permultos pestilentia decedere, infici, invadi. *pirutuln*, *pirutucan*, alium contagione afficere, inficere. *apmpiru*, *apmpirun*, cœtus, conventus; conventum agere, habere, convocare ad vermes depellendos, expellendos; ad pestem comprimendam, extinguendam. 376. 531. 535.

Pisima, *pisiman*, notu *pisiman*, ludus a granis maicii, quibus ludunt, nomen trahens. 563.

Pispisn, pipio. 386.

808. *Pita*, *pitau*, callum. 458.

Pitu, vitiligo. *allhue pitu*, impetigo, scabies. 534.

Pitucan, canere fistula, inflare tibia. *pitucahue*, fistula. 562.

Pivaln. 227. 806.

Piutun, pendeo. *piutuln*, suspendo. V. *pultun*. 809 470.

Pivulca, fistula bellica, tibia. *pivulcan*, illam inflare. 562.

Pivuln, sibilus, sibilum, machiorum dum curant, medicantur, sibilandi modus. 562.

Piuln, neo: pensa carpere, trahere quo filum deducas. *piulu*, filum, stamen, 473.

Piuque, cor, voluntas. item. arcanum, secretum. *elcapiuquen*, secretum servare, abscondere, *elupiuquen*, revelare. arcanum ego

continere non valeo; plenus sum rimarum, hac & istac perfluo: jam prurit animus & gestit secretum foras mittere. 199. 455. 460. 480. 491.

Piur, conchæ species. *piurn*, illas legere, colligere. 393.

Piön, *piöln*, *piömn*, sordes, excrementa per anum sordide ejicere. 458.

Piün, scalpo, scabo: prurigo, pruritus. 378 449.

Piaun, in gyrum se versare; convolvi; gyros agere, ducere. item. multa pati; multis miseriis & ærumnis premitur, opprimitur; malis & calamitatibus obruitur; jactatur malorum fluctibus; versatur in magnis miseriis; gravissimam malorum tempestatem sustinet; fortuna utitur infensa & iniquissima *calli piaupæ*, abeat in malam crucem, malumque cruciatum. *piauln*, in gyrum versare; aliquem in tricas conjicere; in litium contentionem incidere 487. 488.

Plai. 402.

Plcaüün, labor, delabor, lapsus, prolapsio. 532.

809. *Púlcha plcha*, ruga. *púlchan*, *plchalen*, rugosum esse, *plchaln*, in rugas contrahi, corrugari: frontem contrahere, caperare. 402. 470.

Plpl, frutex, virgultum. *plpln*, *plplcan*, se foliorum hujus fruticis seu virgulti succo perunge

ungere, uti solent Indæ, ut amentur. Idem faciunt Indi qui *gen huenu*, Domini pluviae vocantur; quod putent in ipsorum esse potestate aquas cælestes; & ut pluat efficere. Hi enim ut pluviae quantum satis est, aut velint, de cælo detrahant; prædicta folia una cum aqua lapidibusque intra vas ligneum versant, volvunt, revolvunt: unde Indi ut exprimant instare pluviam copiosam, magnam imbrium vim; dicunt suos *gen huenu* rem strenue agere; lacertos movere, lapides exagitare. 348.

412

Ple, versus; coram; &, etiam. *eimi ple*, coram te. 216. 619 290: 22.

Plginn, ossiculum vel spinam piscis intra fauces aut guttur hæerere. 446.

Plmi, crabro, asilus, œstrum; musca venenosa, virulenta. 388.

Plol, achores, tinea capitis; manantia capitis ulcera, capitis ulcusculis horridus 535.

Plqui, sagitta, spiculum. *plqui huecubu*, veneficium, maleficium. *plquitun*, arcum adducere, intendere. Quoties Indi contra Hispanos conjurant, est qui clanculum & incredibili secreto, omnibus ac singulis monstret parvam sagittam vel os tibiamve cujusdam ab ipsis quondam trucidati Hispani, tanquam certissimum conjurationis signum. 531. 538. 813.

Pltayan, porto, importo. 552.

Púltun, pendeo. *pltuln*, suspendo. V. *piutun*. 808. 528. 530.

810. *Plu*, musca. 388.

Plul, cavum, inane, obliquum, tortuosum, deflexum. *pluln*, sic esse. 404.

Pllcuma, *púlcuma*, sinus. 445.

Pllcon 478. lutamentum.

Pllú, anima, mens immortalis. 434. 519.

Plu, arbor qua florescente dicunt ferendi tempus esse. 400.

Pnarn, *pnarcún*, *pnadn*, *pnadcun*, hæreo, adhæreo, inhæreo. *pnal villcun*, polipodium. *pnad*, spica, aristæ. 404. 410.

Pnern, *pnercún*, amburere, ustulare. 354.

Pnon, vestigium. *inapnon*, investigare, indagare, odorari, illius vestigia persecutus est; illum diligentissime pervestigavit; vestigiis in illum incidit. *pnontun*, *pnoncún*, calco, conculco; pedibus obterere, proterere, premere. 373.

Pnúñ, virilia, pudenda viri. *pnúñman*, alteratio carnalis viri. 451 457.

Pnen, egeo, indigeo, opus est mihi. 421.

811. *Pnen*, parvulus, pusio, infans, puer, puerculus, pupus. *pnenn*, pario, enitor; fœtum in lucem edere; gignere, procreare. *epupneni*, geminos enixa est; uno nisu edidit, effudit. item, nugari, nugas agere; puerorum modo colludere. *pnencaun*, pueros imitari: effici sicut parvulus. *tra ta ni pnencaun*,

caun, quine *gei ta ni pnencaun*, habeo quæ petam pauca nec difficilia. 495. 497.

Pna, fructus roboris; glans. 398.

pnu, pestis. 535.

Poco, bufo. 378.

Poeln, *pueln*, frustra aliquem habere; expectationem alicujus decipere, frustrare, ludificare; ludificari: illa quæ offert non admittere. 421. 766. 693.

Poftun, neo, torqueo, contorqueo. *postun cahuellu*, equus nobilis, generosus, Bæticus, Chilenfis. 365. 473.

Poin, tumeo, turgeo; sum tumidus, turgidus, inflatus, tumefactus. *poi*, tumor, tuber, inflatio. 534.

Poipoi, dyspepsia, cruditas. *poipoin*, cruditate laborare; ex facili satiari. 535.

Pollcù, tæniola, vitta; crinales fasciolæ. 465

Pom, vox non significativa, quam adhibent; quando invocant Majorum suorum aliaque superstitiosa nomina, nam exulto in concha folio tabaci, fumum per fistulam attractentes, post singula nomina, dum fumum in os acceptum emittunt, inclamant *pom*; idque toties repetunt, dum Litanias suas absolverint: nomina autem superstitiosa magis usitata sunt: *pu llacu*, *putem*, *pu vilu*, *anchù lamûen*, *epunamun*, *mareupu antu*. 413.

Ponon, *pana*, jecur, hepar. 455.

812. *Ponpon*, villi. *ponponn*, pannum

defricare, ut villos excites atque erigas. 473.

Ponuenn, *poncun*, *ponquin*. idem quod *poïn*. V 811.

Poncho, vestis stragula. V. *macun*. 466.

Ponorn, *ponorclen*, incurvesco; incurvum, incurvatum esse. 452.

Ponù, *poni*, mala, poma terrestria. *ponùlhue*, locus ubi dantur. *allhue* v. *alhue poni*, hæc mala sylvestria. 409.

Popofn, *popofcùn*, repullulo, repullulasco, regermino. vibex: vibices superesse, exstare. 404. 528.

Por, immunditia, sordes, illuvies, purgamenta, omne quod maculat. *porn*, sum imundus, sordidus, teter, spurcus. *porln*, fœdare, inquinare, commaculare, inficere, polluere, contaminare aliquid: maculo, coinquino: labe vel macula afficere, aspergere. *porclei*, coinquinatum, infectum, pollutum est; maculam suscepit, concepit, contraxit: macula lavari, deleri, elui debet. *por lonco*, porrigo, furfures capitis. 458.

Poto, sedes, anus. 451.

Pque, fungi species non comestibilis. 412.

Pra. 233. 234.

Pran, scando, ascendo, inscendo, conscendo, subeo. *pramn*, attollere, in altum tollere; levare, sublevare, erigere, evehere, extollere, efferre, promovere. *pramun*, arrogantia, confidentia. Nimium sibi sumere,
tri-

tribuere, confidere, arrogare. *pralihuen, pratulihuen*, suspiro, suspirium edere, emittere, ab imo trahere: suspiria ab imo pectore ducere, solvere, laxare; in aliquem suspirare. 365. 480. 482. 483. 485. 487. 488.

813. *Prn, purn*, hæreo, adhæreo, inhæreo: equitandi peritum esse; stapedibus uti brevioribus. callide equum agitat, strenueque versat. 366.

Pron, pronn, nodus; nodum vel nodos nectere; innodo, in nodum ligare. item funiculus nodis implicitus, qui sagittæ V. *plqui* 809. adjungitur; & quot nodos habet, tot desunt usque ad conjurationem dies. Item. quando sunt conducti ad laborandum, asservant ad juvandam memoriam duos funiculos; alterum qui tot nodos habet; quot diebus ipsi est laborandum; alterum, in quo singulis diebus quibus laboravit, novum nodum innectit; donec sit alteri funiculo nodorum numero æqualis. item. quando aliquis aliquem occidit, Consanguinei istius occisi mittunt ad homicidam funiculum tot implicitum nodis, quot ipsi solutiones sunt solvendæ: Quod si funiculus fuerit coloris rubri, signum est sub pœna mortis solutiones solvendas esse, quod explicant hac phrasi: *quelu bui lagma bin piquei. pronnienolu*, enodis. *pronmamll*, centrum. *pronculiu*, geniculum. 473. 474.

Prun, tripudium, saltatio, chorea. *pru loncon*,

loncon, victoriæ causa vel nomine publice plaudere: Io, io triumphè conclamare, ingeminare: nam quoties reportant victoriam cantant & choreas ducunt coram aliquo hostili capite hastæ vel lanceæ infixæ. 561. 692. 793.

Pta, arbusc. 401.

Ptafcùn, talitrum imprimere, impingere. 449.

Ptar, pediculus. *ptarn*, pediculis scaterere. item. pediculos expiscari, ad necem quærere. 378.

814. *Pten*, *pùten*, ardeo, conflagro: domus nostra incendio flagrat! item. calore nimio æstuarè, languere, solvi, deficere. item. uro. *ptei antù*, omnia solis ardore flagrant, fatiscunt. *ptemn*, *ptetun*, comburo, exuro; cremo, concremo, inflammo, incendo. 349.

Ptem, tabacum. *ptemtun*, pulvisculum patulâ nare excipere, exforbere: exusto in concha tabaci folio fumum per fistulam afflatu atrahere; & in os exceptum emittere. 409.

ptefcùn, aspergo: salientibus guttis prætereuntes aspergere, irrorare. item. hinc inde carpere, libare; nunc hæc nunc illa tangere. 432.

Pton, *pùchon*, *ptonn*, *pùchonn*, *ptoln*, *pcholn*, fumare, fumum emittere. item. ignem tectis adjicere, subjicere, admovere: faces ad urbis incendium immittere: conjicere, jactare. 354

Ptùn,

Ptùn, abundantia, copia, ubertas, affluentia: abundo; affluere frumento, divitiis. 378.

Ptùm, tinctura, coloris infectio. *quinc ptùm*, quod uni tincturæ sufficit: sic duæ unciaë seu sextans glasti pro una tinctura coloris cærulei satis est. *ptùmn*, tingo: imbuere colore lanam, &c. 418. 419.

Pu. 8. 219.

Puchun, supero, suppeto; superesse, superfluere, satis superque habere. *puchu*, quod superat, superflua, reliquiæ. 478.

Pual, deliramentum, delirium. *pualn*, *pualgen*, deliro, desipio. *pualgeimi cam?* quæ te dementia cepit? quis te tantus furor invasit? quo furore correptus, oestrove insanæ percitus es? 535.

Pucuchu, clyster. 536.

Pue, alvus, venter, uterus. *vurepuen*, odium, livor: odio aliquem habere. *cùpāpuen*, amor, studium, cupiditas, voluntas, benevolentia: bene erga aliquem affectum esse, aliquem impensius diligere; alicui studere; in aliquem esse propensioem. *pueln*, fastidio esse alicui; offendere alicujus animum; fastidium illi afferre. *puel*, quod satietatem affert; ingratum est & putidum. *Puelches*, qui trans Andes Chilenfes habitant. *puel crf*, ventus Orientalis, Eous. *puel cura*, lapis quo colorem croceum imitantur. 418. 445. 486. 493. 558.

815. *Pufcùn*, *puvcùn*, ore aspergere. 432.

Puie, pisces parvuli. 392.

Pulai cuù, vola, palma. *pulai namun*, planta. 448. 451.

Pulihuen, multo mane, valde mane, ante primam lucem. 539.

Puminu, intus, intro. 518. 519.

Pun, *poun*, *paun*, accedo, devenio, pervenio: attingo, contingo: sufficere, satis esse. *pui*, hucusque, satis, affatim: jam pervenit; hactenus de jocis; satis jocosum est; affatim jocati sumus. *pulai*, nondum, adhuc non pervenit; desideratur. *puln*, adveho, deporto, deduco. *chumtn pu*, quousque. *venten pu*, usque eo, usque illuc. *pichi pu*, parum distans. *aldù pu*, valde longinquum. *muna pu*, mediocriter distitum. 551. 554. 556.

Punculn, augeri, ampliari, crescere. 413.

Punchuln, falsum alicui affingere, falso illum criminari: calumnior. 484.

Pun, nox. *punn*, advesperascit: nox appetit, ingruit, adventat, imminet. *epu pun* v. *epu puni*, duo dies sunt, cum . . . *epu punai*, *epu punal*, *epu pun mo*, post duos dies. 539. 541.

Punun, valde intro se abduxit, conjecit. interius, valte altum, profundum. 554.

816. *Pun*, intus, intro *punclen*, intus esse, hærere, abscondi. *punal*, pannus subdititius: pannus, quo vestis interius munitur. 469.

Pun-

Punpua, axilla. 448.

Puque, exta, intestina. 456.

Puquem, hyems, hybernum tempus. *puquemn*, hyemem esse. *puquenman*, hyemo, hyberno: milites in hyberna dimittere.

Pura, octo. 545.

Pùta, venter, alvus. *aldùn pùtai*, est ventrosus, prominenti alvo. *pùta yene*, cœnoscus lacus, locus. 428. 445.

Putauquilquil, fungi mali nec comestibiles. 412.

Putem, Majores, ante nati viri ac mulieres. 495.

Puto, casa ex ramis: ramalia, ubi ad bibendum conveniunt. 517.

Pwùdu, *puyu*, cervus, caprea, dorcas, capreolus. 373.

Pwùllau, musculi, femur, femer. 451.

Pwùlli, solum, terra, humus, pavimentum. *Pwùllil*, cœmenterium. *catu pwùlli*, incile, aquæ derivatio. *anca pwùlli*, clivus depressus. 360. 413. 517. 537.

Pùv, tensus, contentus: rigidus, fortis, durus. *pùvn*, *pùvclen*, contentum arcum habere: arcus tensus. 473.

Pwùll, fusus. 472.

Pùdn, serpo: serpit quotidie malum, longe lateque diffunditur. 534.

Puyellcùn, scintillo. 333.

Pùzimo, socer, nurus. 504.

817. *Pùlucu*, *pulcu*, potus. *curù v. quelu pùlucu*, vinum. *pùlcun*, potum ex pomis contusis, hordeo, &c. conficere. 478.

Pùltantun, auferentem aliquid; illudque sub axilla portantem aufugere. 449.

Purn, plenilunium esse. *purcúyen*, solis & lunæ oppositio. 542.

Pùtun, potus, potatio. item, bibo, adbibere: poto, compoto; in orbem bibere. *pùtuln*, propino. *putulen*, da mihi bibere. *pùtulcobige v. pùtucolbige cahuellu*, da equo bibere; duc equum ad fluvium, aquam; ubi bibat. 367. 378.

Pùuya. 401.

Pùuche, *pùuto*, fungi comestibiles. 412.

Pùlln, rem recte exequi; eleganti opere, affabre facere. *Pùllbige veichi ovifa*, pellem sine vitio ovi huic detrahe; bene excoria hoc pecus. item, pharmaco cathartico noxios humores ejicere; salubri potione corpus eluere. 536. 567.

818. Q.

Que. 10. 220. 295: 5.

Que, stomachus, ventriculus. *que mamll*, arboris medulla, cor, matrix. *que wún*, lingua. 442. 403. 455.

Quebunn, pannis oblitus; centonibus male tectus, pannosus. *quebun*, vestis obsoleta & lacera: centunculus. 467.

Quechan,

Quechan, grex. *quechan ovifa*, ovium grex. *quechan cahuellu*, equorum. item. facere, ut ordine ac recta via procedant: recte, recta ducere, propellere. 364.

Quechu, quinque. item. ludus. *quechucan*, hunc ludum ludere. 545. 563.

Quedecan, uni pedi insistere; uno pede subsilire, saltare. 452.

Quedinn, *quedintun*, tondeo. *quine quedin*, vellus. *milla quedin*, vellus aureum. 364.

Quegun, consanguineis uxoris vestibus, panno satisfacere. 505 713.

Quehuan, *quehuatun*, contentionem, rixam movere, excitare, suscitare; in hominum pugnandi cupidorum insanias incidere. 484.

Quehuenùn, vociferor, quirito, ejulo. 484.

Queipùlln, salientibus guttis prætereuntes aspergere, irrorare: aspergo. 432.

Quecùn, tero, molo. item aliquem fatigare, defatigare; molestum esse alicui; negotium ei facessere, exhibere. 413. 486

Queipun, pedibus scalpere, excavare terram; unguibus circumcirca scalpurire, scalpturire. 390.

819. *Queùùn*, paleâ lædi, se lædere. 404.

Quelui, galloavis: avis tristissima, gallopavo similis. 385.

Quelpu, vari, subtiles tumores; vitiligo. 535.

Quelù, ruber, purpureus, rubens, rubicundus. *quelú achahuall*, crista; cristula: avis cristata. item. vibex. *quelún*, rubrum esse. *quelùln*, *quelúlcan*, rubro colore imbuere, tingere. 417, 389.

Quelle, sandalium, solea. item. solea ferrea. *quellētun*, soleas ferreas jumento affigere; ferreis soleis ungulas munire. 469. 567. 568.

Quele, lippitudo. *quelen*, lippire; esse lippum, lippitudine laborare. 462.

Quellúen, fraga culta. 410.

Quellun, auxiliior, opitulor, adjuvo; auxilium, opem ferre, auferre, præstare: se adjutorem alicui præbere, exhibere; ab illo stare, facere: facere omnia amici, amicitia causa; nihil ejus causa recusare. 480.

Quemchol, frontis apex: surrecti in fronte crines. *quemcholn*, *quemcholclen*. 436.

Qnemchu, terra rubra. 426.

Queme, galea, cassis, lorica, torax coraceus, ferreus. *queme cona*, galeatus, galea tectus, loricatus, lorica indutus. *quemētun*, virtutem alicujus experiri: periculum de eo facere. 531.

Quenan, errore quodam aliud cum alio commutare, permutare: per inconsiderantiam verba commutare; vel ambigua verbi significatione decipi. 484.

Quepu, socer, gener, levir. 504.

Quepe,

Quepe, gleba. 412.

Quencurn, aliquid singulis de portione detrahere, decerpere: vel de toto servata proportione, habita ratione aliquid reponere, reservare. 476.

820. *Quenþarn*, *quenþarclen*, capillos solutos, turbatos habere: incompta mulier, passis crinibus, soluta aut turbata comā. 469.

Queþun, ager v. aliquid agri nondum cultum sed colendum. 413.

Quetadþun, protero, obtero, pefundo, conculco. 532.

Quetan, aratio: serendi tempus. item aratro terram subigere, profcindere: sulcum imprimere: sulcum altius imprime, ut messis tibi uberius proveniat. 413.

Quete: mentum. 442.

Queto, balbus, blæsus, mutilus, mutilatus. *queton*, balbutio, titubo, hæsito: hæsitantibus verbis loqui. item. mutilo, detruncō.

Queuli, arb. 398.

Queum, 89.

Queuðn, lingua. V. *que*. 818.

Queuþu, lapis quo venam incidunt. V *malin*, 773. 425.

Quidu, solus. item egomet, ipse. *quidulen*, esse solum. *quiduduamn*, ipse mihi sufficio: non est opus mihi: sum mei arbitrii; arbitrio suo duci; arbitrato suo res gerere;

jure suo vivere; pro libidine agere. 29. 32. 538.

Quilca, chillca, papyrus, charta, epistola, liber. 572.

Quimn, scio, cognosco: non ignoro, non me fugit, non me fallit, non me latet. *mutu quimbin*, certe, certo scio, compertum mihi est, compertum habeo, exploratum mihi est, exploratum habeo. item. Sapio, sapientem esse; sapientiâ, doctrina, eruditione vigere, florere, præstare, præditum esse, excellere. item. sentio: sensu aliquid percipio. *quimlai espuela vachi cahuellu*, hic equus calcaria non sentit. *quimln*, doceo, edoceo, erudio, instruo. *quimln Dios ni dzu*, Christianæ fidei rudimenta tradere; fidei mysteria rudibus exponere; pro eorum captu explicare. 367. 480. 481. 482.

Qui. 105. 148. 149.

Quintun, quæro, scrutor, perscrutor, investigo: aspicio, intueor, specto; oculos in aliquem conjicio, intendo. *quintudgun*, contentiosum, pugnacem esse. *quintudgu*, pueri domi inservientes, juvenes, famuli domesticæ. *quintunien*, ob oculos habeo, custodio, servo, conservo, attendo, tueor, tutor. *cûme quintuniebigè ta ovifa*, oves custodi, tuere, conserva diligenter. 421. 446. 487. 498. 528.

821. *Quine*, unus. *quinechi*, semel. *quine vla*, simul & semel; una. *quinetu*, hora prima. *quine quine*, alius post alium. *quinelque*, aliqui. *quine mollbun*, ejusdem stirpis, generis, cognationis: propinqui, consanguinei. *quinentcun*, haustum sumere. *quine rumen*; *quine adn*, *quinentrn*, similiter, eodem modo, ejusmodi, ejusdem generis, speciei, furfuris. *quinen*: esse unum; primum. *quineln*, dare, facere unum. *quinenple*, ex una parte. 405. 540. 545. 546. 547. 548. 550.

Quiqui, 373. comadrecha.

Quiquircùu, strideo, stridor. 561.

Quirque, bufo. 373.

822.

R.

Ragi, dimidium, dimidia pars, medius. *ragi antù*, meridies, meridianum tempus, duodecima. *ragi pun*, duodecima noctis, media nox. *ragin*, in medio mari: in medio mundo terra sita est; in medios hostes irruere: medium agmen perrumpere: medium confixit, trajecit: medius, digitus medius. *raginche*, *raginche meu*, *ragin pu ulmen*, medius inter Caciquios, medius inter homines. item. mediocris, modicus. *ragin huentu*, mediocris ætatis homo. *raginn*, intercedo: do dimidium, dimidiam partem: propinandi formula. *raginn*, *raginn*, ita ut uterque, seu unusquisque illo-

B b b 3

rum

rum duorum bibat partem dimidiam. *ragin*
raginn, aliquid interjicere, interponere, in-
terstinguere. 478. 495. 545. 550. 766.

Raûù, flos. *raûùn*, *raûùhuenn*, floreo,
floreſco: flores emitto. 415. 416.

Ralli, catinus ligneus. *ralli lonco*, calva-
ria, cranium, testa hostilis capitis, ex quo
bibunt. 479. 520. 522.

Ramtun, rogo, interrogo, quæro, ſciſ-
citor, percunctor: exigere rationem de vil-
licatione, &c. *ramtudgu*, interrogatio: ro-
gatio reprehendi non debet, niſi ſi inepta ſit.
525. 526

Ran, depositum vel ſponſio in ludo facta,
rann, ſpondere v. ſponſionem in ludo de-
ponere. item juro, jure jurando aliquid fir-
mare; juramento ſe obſtringere, obligare.
item ſe in diſcrimen dare, vitamque ſuam
in aleam caſus committere. 532. 563.

Ranql, carex. *ranqln*, *ranqueltun*, cari-
cem legere, colligere 402.

823. *Rapa*, creta. *rapa gilahue*, vadum
cretolum. 425.

Rapin, vomo, evomo. 478. 536.

Rapùn, arcum adducere, intendere; ſa-
gittam, ſpiculum emittere. 532.

Racumn, claudio; fores, januam, portas
obdere, occludere, oppilare: peſſulum oſtio
obdere: repagulis valvas munire, firmare.
racùm, *racùmvoe*, ſera. 518. Ra

Raqui, avis. 387.

Raquin, æstimo: honoro: aliquem observare, colere, vereri, honore afficere, profequi; honorem alicui habere, præstare, tribuere: magni facere, multum deferre, item numeros ad rationem supputare. item, virum bonum & integrum aliquem habere, esse censere.

reche raquieneu, inter Indos me numerat. *raquiun*, *raquiupran*, æstimatio propria; superbia. item, superbire: nimium tibi places; immodicus tuî æstimator es; multum tibi arrogas; nimium tibi tribuis, sumis, assumis; nimium te effers, magnus plane & felix tibi es. *raquiduum*, tristitia. *raquiduamn*, mœstum, tristem esse; tristitia, mœrore affici; dare animum mœrore; jacere in mœrore, & lacrymis. 484. 486. 531.

Raquidgun, conciliabulum: num alter alteri bellum, damnum inferat. 438 480. 482.

Raqui colâu, Cœtus, conventus, in quo hosti trucidando dant in manus manipulum bacillorum, quos in caveam in areæ medio paratam projiciat: mox imperant, ut alta voce dicat Heroum suorum nomina: & quoties aliquem nominat, debet unum ex bacillis in prædictam caveam projicere: omnibus ac singulis ea ratione projectis, jubetur illos denuo colligere: dumque se ad illos colligendos toto corpore inclinât; ictum

collo seu cervicis nodo impingunt; caput amputant, cor involant, extrahunt; extracti sanguinem sugunt; eodemque lanceas unguunt; ac tandem caput lanceæ infixum inter cantus & tripudia circumferunt. 532. 811 730.

Rarin, dadin, virgulta. 412.

Rau, creta. *rauco*, aqua cretosa. Inde *Arauco*: nam Hispani interroganti quo vadis? respondebant hispanice *a Rauco*. 425.

Rùcafcùn, calcanti pedi aliquid infigi: pedem calcantem eo, quod calcat; lædi, vulnerari. 535.

Rùcu, rcù, pectus viri. *rculn*, admoveo pectori: recubo, recumbo. 445 446.

Rcu, miser, deparcus, illiberalis, strictus, parcus, tenax, avarus, sordidus: sordida parsimonia. *rcùn*, esse avarum, &c. *rcuun*, nolle esse complicem. 483. 484.

824. *Rcùl*, ventriculus avium. 389.

Revùn, vas in quo cibos reservant. 520.

Recan, decan, torreo: versare ad ignem infixas veru carnes. assum, torridum. *recahue*, veru. 475.

Rehue, tractus, plaga, regio. novem. *Rehue* conficiunt Provinciam quæ *ailla Rehue*, novem *Rehue* vocatur: Regiones autem illæ minores vocantur singulæ suo proprio nomine e. g. *melirehue, quechurehue*, &c. *Rehuetun*

huetun est conciliabulum Machiorum, quod etiam *geicùrehue* appellatur. 411. 494. 399.

Re; *rechi*, solum, tantum. 222.

Rel, e regione, adversus, oppositus. *reln*, ex adverso stare: item. rem in eodem esse statu. item. spe niti, magnopere confidere. *renman*, se opponere: facie, ore, vultu excipere. 222.

Rehuin, sulcus. *rehuinn*, fulco. 413.

Reipun, mixtum, permixtum, promiscuum esse. *reipuln*, misceo, admisceo, permisceo. 478.

Relûe, septem. 545.

Relmu, iris. 346.

Renù, antrum, spelunca, ubi aiunt congregari suos Veneficos. 492. 494. 753.

Repu, instrumentum & modus duobus bacillis eliciendi ignem. Assumunt nempe duos bacillos falicios; bacillumque alterum, qui propterea *domo* vocatur, facta prius in medio parva concavitate, substernunt seu collocant horizontaliter; atque super hunc intra illam concavitatem ponunt perpendiculariter alterum bacillum *huentu* dictum: mox hunc *huentu* supra alium *domo* utraque vola quam citissime in orbem gyrumque versant, unde statim ignis concipitur, qui ut sit copiosior; radunt primo utrumque bacillum, ponuntque rasamen in medio prope dictam caveolam. *reputun*, *re-*

putun, ignem dicto modo elicere. 354.

825. *Rere*, avis. 387.

Rerm, *rerùm*, crista. 389.

Retù, scipio, baculus. *retù poni*, sementis malorum terrestrium. *retùn*, scipionem, baculum conficere: mala terrestria ferere, feminare. *retù alhue*, fungi venenosi. 412. 413 464.

Reu, unda, fluctus. *reuquen*, fluctuosum esse. *reureun*, idem. item. strepitum, tumultum excitare: strepo, strepito. 429.

Reù, pars. *reútun*, divido, distribuo, partior, dispertior. *reútu*, portio, rata portio; pro rata parte, pro rata portione. 532.

Rgan, caveum, cavea, fossa: effodio, excavo, pastino. *rgaln*, sepelio, humo, tumulo: humo corpus condere; sepulturæ mandare, terræ reddere; sepultura afficere; in sepulchrum inferre, humo injecta tegere: vivum in terram defodere; terra obruere. *rgaco*, fons. Item duæ nubeculæ juxta viam lacteam. *rgatu*, *dgatu*, *dgachu*, 333. 412. 413. 429. 537. 538.

Rgen, esse crassum: habere marginem, oram, limbum. E. g. pannus crassus oram, limbum, fimbriam habens: fimbriata vestis. 554.

Rgo, farina cruda. *rgon*, *rgoln*, molo, tero, tundo: aliquid comminuere, conterere. 474

Rian,

Rian, *riatun*, scindere, findere ligna.
item. scissa ligna, affulæ. 404. 567.

826. *Rifcan*, vellico, carpo, carptim vel-
lere. *rifcatu*, pili evulsi. *cùme rifcabin*, ne
pilus quidem aut vestigium relictum est.
458. 476.

Riglùn, punctim ferire, percutere. ictus
punctim inflictus: gladio illum confodit,
transverberavit. 364.

Rimu, flos heluus, deliciæ perdicum. 415.

Rincùn, vultu, voce aut corpore aliquem
deridere; ejus mores aut gestus imitari, ef-
fingere, exprimere. item. exfilio, infilio,
transfilio. 431. 487.

Rinùn, in sylvam se abdere; sylvis se oc-
cultare. 464. 404.

Rita, sentis, spina, vepres.

Rito, rectè. *ritomn*, dirigo, compono,
dispono, construo: res rectè constituere.
ritolen, ordinatim, ex ordine, ordinate, suo
quemque loco, ordine & gradu procedere;
ordine posita, disposita; ex ordine colloca-
ta esse. *ritodugun*, elegantissime loquitur,
emendate, venuste: nihil dicit, quod ad
rem non pertineat; nihil non apposite; om-
nia ad rem accommodata; singula in loco
dicta, *huelu rito*, fidus. 333. 480. 493. 494.
480. 526.

Ritu, arbor.

Riu,

Riu, su, carduelis, acanthis. 383.

Riun cuù, riunchag, lacertus. 448. 451.

Rivùln, intercus. 532.

Relbun, radices ad tingendum colore rubro. 411. 418.

Rùle, gravedo, coriza: rheuma, catharrus, destillatio, distillatio, defluxio. *rlen*, destillatione laborare. 535.

827. *Rlun*, mergere se in aquam: immergo, demergo, submergo. 431.

Rme, juncus, scirpus. 402.

Rmn, dmn, rúmn, dúmnn, subsideo, subfido: navis fluctibus obruta, oppressa est: aqua navim absorbuit: mergi, demergi, submergi. 431.

Rncoi, talus, calx. 451.

Rnùncùn, debilitatum, fatigatum esse. 534.

Rnquenn, maturor. maturefco.

Robln, amplector, complector, amplexor. 449.

Robù, terra pro colore nigro. 418.

Roltan, yoltan, impello, repello. 532.

Rompù, crispus, crispulus. 458.

Ron, pellem alicui detrahere, excoriare; in partes dividere, incidere, secare. 364.

Roncal cahuellu, crines, jubæ. 366.

Ronican, vellico. V. *rifcan*. 826. 458.

Rou, rami, ramalia, ramus. *rouùn*, ramos colligere, abscindere; ramis explere. 403. 404.

Rpun,

Rpun, ligna expolire. 567.

Rpuù, rùpu, via. *rpun*, tendere, pergere, contendere aliquo; equo, curru, rheda vehi. *rputun*, viam ingredi, inire, fuscipere: se in viam dare. 492. 494.

Rque. 223.

Rtan, rùtan, malleo, percutere, tundere: ferrum, arma, enses, clypeos formare, informare, excudere. 567.

Rto, palea. 402.

Rten, rtelen, cogitabundus, cernuus: accessit demisso capite ac vultu. 437.

Ruca, domus, ædes, domicilium. *rucan, rucatum*, domum exstruere, construere, ædificare. *rucatuche*, familia, domestici. *enum ruca*, vocat gener futurum socerum futurum. 28. 504. 517. 519.

Rugl, cannæ siccæ. 402.

828. *Ruiln, duiln*, aliquid volvere, revolvere, versare, miscere, permiscere. 476.

Ruili, arbor robori non absimilis. *reuli*, eadem. 400.

Rula, palmus, *rulan, rulatum*, palmis metior. 555.

Rulitcùn, aversa manu colaphum impingere, transverso ictu cædere, ferire. 487.

Rulon, rivus, rivulus. 429.

Rulmen, inofficiosum factum, inurbanitas, rusticitas, superbia, audacia, licentia,
im-

impudentia, defectus, error, mendum. item. esse inurbanum, &c. item. voro, devoro, helluor, deglutio. 476. 483.

Rulpan, traducere, transportare, alio adducere. 433.

Rulu, campus, locus madidus, humidus. 428.

Rume. 224.

Rumen, ambitus, circuitus, anfractus: ambio, circumeo; per circuitum iter facio. quando jungitur alteri verbo, significat repente, obiter. *larumei*, morte repentina obiit. *pegerumei*, apparuit at mox evanuit. *rume tipan*, charta literas transmittit, est bibula. *rume duamn*, obliviscor, dedisco: excidit mihi nomen. *rume quintun*, perlucidum, pellucidum, translucens, diaphanum. *rumeai llanca mo*, satisfaciet lapidibus pretiosis, margaritis, vitris venetis. 247. 484. 573.

Rumpeln, zelotypia, rivalitas, æmulatio viri contra mulierem; æmulatione accendi; rivali invidere; metum ab æmulo aut rivali, uxori, vel amicæ indicare, aperire, non celare. 487.

Ruen, *rueln*, scalpo, scabo. 378.

Runa, quantum pugnus capit. *runatun*, pugno sumere, extrahere, carpere. 555.

Runca, *rumca*, pecten. *runcan*, *rumcatun*, pecto: pectine crines explicare, extergere, discriminare. 520.

829. *Rupan*, ante hac, olim, quondam, elapso anno, aliquot abhinc annis: abhinc annos v. annis decem. item. præterire, transire, prætergredi, prætervehi, transgredi. *rupai cùyen*, tempus plantandi, serendi, &c. jam est elapsum, præteriit. *rupaln*, transportare, transvehere; permitto, patior, concedo, conniveo, sino. *rupalpi antù*, tempus loquendo fefellit: agere aliquid animi causa, item. obiit. 494. 540. 543.

• *Rupen*, rumpi, dirumpi. vomica dirupta est: vomicæ sanies erupit. 536.

Ruren, carmino. 473.

Rutan, ensẽm capulo apprehendere, tenere; sceptrum tenere, manu premere. *ruta nien*, frænare, infrænare, domare, compescere. 449. 532.

Rutin, vellico. item. lapides punctim, pungendo, feriendo formare: lapides cundere, cædere. 449. 567.

Ruton, frutetum, dumetum, virgultum. 401.

Rutomn, propter pulverem oculos lacrymari. 440.

Rubatun, spurcum. 372.

Rbuntun, fundere, defundere in vas: transfundere, infundere, affundere; elutriare. 478.

830.

T.

Ta. 295 : 6.

Tabù,

Tabù, *tavù*, casa, domicilium. 517.

Tavùl, planities. 554.

Tacun, tego, operio, occludo, obturo, 476.

Tacm, *tuquem*, lapis pret. 425.

Taga taga, mandibula, maxilla. 442.

Tagi, ratis, schedia, navis trabica, e trabibus compacta. *tagitun*, rate vehi, navigare. 557.

Talca, sclopus, sclopetum. item tonitru. *vùta talca*, sclopus longior, major; tubus furcillis librari solitus. *talca carita*, tormenta bellica, militaria, ænea, currulia. *talcan*, *talcatun*, explodo, displodo: sclopis aliquem petere; pilis & sulphureo pulvere instructis tubis invadere, occidere. item, tono, into: detonat. 533. 531. 532.

Tamn, animo frangi, debilitari, cadere, deficere. 366.

Tampal, nudus, omni veste vacuus. *tampaln*, *tampalclen*, nudum esse. *tampalknon*, nudo, denudo; veste aliquem exuere, spoliare. *tampalknoun*, vestem deponere; vestimenta abjicere. 467. 468.

Tancùn, obedio, pareo, obtempero, obsecundo, obsequor, morigeror: morem gero, dicto audiens sum. 481.

Tampadcùn, manu aut calce priori percutere. 449.

Tampedcùn, premo, prælo aliquid submittere, excudere, urgere. 567. *Tapl*,

Tapl, folium, frons; frondes, folia decidua. *taplge*, palpebræ. *tapluin*, *tapuin*, labrum, labium. *tapl pûta*: *tacû pûta*, caro quæ ventrem obtegit. 403.

Tavaico, captivus, captus. *tavaicoche*, *tavaicon*, capio: in servitutem redigere, dare, tradere, adducere, abripere. 498. 532. NB. v. infra *tavon*. N. 834. 837.

* *Tvon*, tussis. *tvonn*, tussio. 535.

Tvùl, obliquus, tortuosus, deflexus. *tvùltvùl*, crispus, crispulus. 404, 458.

831. *Tca*, secale, typha. *tca cofque*, panis fecalicius. 407.

Tcan, *tucão*, plittacus. 383.

Tco. 837.

Tcun, *tucun*, immitto, intromitto. *tculn*, idem: item accuso. *tùculbin apo mo*, ad Prætoris tribunal nomen ejus detuli. *ca-tuntcu*, pars domus separata, ubi aliqua aservantur. *tarintcu*, involucrum, integumentum, quæcunque res illigata, obligata. *tanantcun*, præcipitando intromittere. *tantuntcun*, disturbando, dejiciendo, prosterendo intromittere, immittere. 470. 478. 517. 527.

Tùcun, *tcun*, sata, segetes: sero, semino: sementem facere; semina terræ spargere, mandare; planto. *tcuhue*, sementis. 413.

Tdcùn, stillare. 348.

C c c

Te,

Te, res familiaris, bona, facultates, fortunæ, divitiæ, opes. *gen te*, rei dominus. *ni tealu*, *tegeal*, *tegealu*, ut hæc res mea sit, ut ego illam possideam. 421. 422.

Teye, ille. *teyeu*, illuc. *teye ni mlen*, ecce illic. 19. 23. 555.

Tein, parietinam vetustate dilabi, diffluere, deficere. Item, cum aliquo de aliqua re rixari; inter se jurgare; jurgio contendere. 484. 518.

Teivun, everti, confundi, &c. *teivumn*, hostem fundere, profligare; cuncta disturbare, disjicere, evertere, confundere, dissipare. 532.

Teiue, salix. 399.

Tellan, *dellan*, esse densum, spissum, condensum. 404.

Tica, lateres crudi, sicci. 517.

Titi, plumbum. item, interjectio. 293. 420. 497.

832. *Tlbun*, *chlbun*, mala administratio; imperitia in republ. gerenda. item, esse languidum, ægrum.

To, nervus major caput cum spina dorsi conjungens. item, capitis cum cervice commissura: cervicis nodus. *toto*, 293. 445. 456.

Tol, frons. 436.

Topel, cervix. *topeltun*. arieto; incurso. *topeli*, onus ad cervicem bestię prolabitur, inclinat. 445. 363. 553.

Toqui,

Toqui, supremus Belli Dux ac armorum militiæque Præfectus, item, securis lapidea, aut lapis sicuris figuram referens, quæ semper est penes dictum supremum militiæ Præfectum, ac propterea *Toqui*, *gen Toqui* appellatur. Hic tempore pacis illam asservat absconditam; at belli tempore eam profert in lucem; atque in comitiis illam sanguine tinctam ex paleato fune suspendi curat. 480. 482. 531. 533. 525. 527.

Tu. 28. 94. 226. 287 : 6.

Tva. 20. 23.

Tvei, *vei*. 20. 23.

Tūfcùn, saliva, sputum: spuo, exspuo, conspuo, excreo: salivam regerere. 457.

Tue, terra. *tue mapu*, orbis terrarum, terra, humus, tellus. 309. 355.

Tulcuú, redivia, reduvia. 458.

Tume, forte, casu; non consulto, sed casu factum est; forte evenit; fors & fortuna tulit. *tumechei*, si forte, nisi forte; nisi forte gravaris; nisi forte molestum sit. 28.

833. *Tun*, lego, colligo, carpo, decerpo, capio, percipio. Compositum cum verbis, ex neutris facit activa. 92. 404. 432.

Tupu, leuca; tria milliaria, tria passuum millia, tertius lapis. *epu tupun*, duas leucas disto: ad sextum lapidem v. ad sextum milliarium absum. 555. 556.

Tupu, acus major, aut stylus ferreus præ-

acutus, habens annexam laminam argenteam rotundam; quo Indæ vestem prope pectusprehendere solent. 469.

Tute, opportune, tempestive, probe, scite, scienter, loco & tempore opportuno: e re nata, ex occasione. *tuten*, *tuteln*, recte conjicere; rem attingere; scopum tangere: rem tetigisti: scite medicinam facere; opportunum remedium adhibere)(neuter rem tangit; uterque procul a destino; uterque a scopo aberrat: alius alio abire a re proposita, mediamque relinquunt. Tempestive advenit, tempori adfuit; in tempore venit. 480. 482.

tutu, *chuchu*, avia; nepos ex patre. 501.

Tutuca, tuba, tibia bellica: fit vel ex canna, vel ex tibia cujusdam hostis ab ipsis trucidati. 562.

Tuun, abeo, discedo, egredior. 422. 493. 494.

Tùlçfàn, pede errare calcando aerem: vacuo eludi & solido illidi. item. percussorem vires in ventum effundere. 452.

Tùn, pediculus. 378,

834. *tùtù*, interj. signum contemptus: ironice amoris. *chùchùigeimi*, næ tu es multum amabilis. *tùtùican*, contemno, negligo, sperno, despicio: despiciatui aliquem ducere. 293.

*NB. Quod iterum a litera A incipiatur.

Tavon, frangi. item. frango, infringo, confringo.

fringo. *chavon*, *chavon loncon*, morbus tabificus, febris æstuans, pestilens. 534.

Tab, *taf*, *tav*, unà, simul, ad, apud, juxta, propter. *taf lewvu*, prope fluvium. *taf age*, coram, *tafcuù*, ex una manu in aliam. *tafcuùn*, *chafcuùn*, contractus commutationis, permutationis cedo, dabo. *taflonco*, *chaflonco*, *chafloncon*, pœna talionis: adeo ut si alter alterum occidat; Interfector, nisi solutionibus se redimat, ab occisi consanguineis eodem modo occidatur, & caput pro capite, dentem pro dente solvat: unde occifus *lonco* appellatur. *meli lonco nacmeneu vachi huera calcu*, quatuor capita mihi abstulit iste veneficus: & qui ab ipsis propter alterius necem occiduntur, etiam *lonco* vocantur. *epu loncoyei*, *meli lonco iei*. 525.

Tafn, convenire in unum locum, confluere, concurrere. item. participo, particeps fio; partem accipio. item. ad nummum solvere, in solidum satisfacere. *chavi ni cuù*, quod debebam, integre, omnino persolvi. *tafn*, cogere concilium, congregare: convoco. item facere participem. *taftu*, coram, præfente Prætore; in conspectu, in oculis ejus. *tafmen*, concurrere, confluere, convenire. *tafmen*, *tafmel lewvu*, confluentia. *tafmanùm*, retributio, remuneratio, merces, præmium, compensatio. *tafman*, congregatio facta in gratiam, bonum alicujus infirmi, in qua fit ex-

hortatio ut vicem infirmi doleant, ei compantantur, quoad possunt succurrant. *tafma*, *chafma*, parasitus, sine symbola cœnans; aliena quadra vivens, assecla mensarum, cupidicœnus. item. res vetus, quæ in annum sequentem servatur. *chafma tipantu*, legumina restantia ab anno priore. item finis anni præcedentis ac novi initium, principium. *tafpeln*, raucesco, raucus fio. *tafduzun*, dialogus, colloquium. 414. 421. 422 494. 514. 525. 530. 536 835. *Taga*, avis. 387.

Tavua, vesper, vespertinum tempus. *tavua mo*, vesperi, vespere: flexo in vesperam die, ad vesperum. 539.

Tazon, frangere, frangi. *tagontcun*, *tavontcun*, dare repulsam, colaphos impingere. 487. 521.

Tahua, putamen, cutis. 403.

Taun, convenio. V *tafn*. 834. *tauln*, colligo, congrego. 328 364.

Tauma, luscus, cocles. *tauman*, luscus fio. 463.

Taiûen, scatebra emicans; torrens, scaturigo. 429,

Tamtamcun, impulsus, impulsio. aliquem pulsare, intrudere, impellere, expellere, extrudere. 532.

Tanana, cetra, pelta. *tananan*, cetra se tegere, protegere. 531.

Tann, cado, labor. *tanmn*, *tanln*, *tantun*,
tan

tantuln, dejicio: hominem deturbare, prosternere, præcipitem in terram dare. *tantuln* significat etiam idem quod *lacutun* v. supra. *tanman*, calco, conculco, pessundo: pedibus obterere, protere, premere. item. deprimo, opprimo, obruo. *tanmaun*, alium supra alium jacere; prostratum, obrutum. *tan*, *tantu*, arbor excisa, vel quæ sponte aut vento in terram projecta est. *tantcu*, *tantuntcu*, arbor transversa viam impediens, occupans. *tanma*, *chanma*, res prostrata, subjecta, ab aliis obruta. *chanma conn*, superjicio, superinjicio, aliud super aliud intrare. 506. 532.

836 *Tanan*, contero, contundo, comminuo, jacio, conjicio, projicio, præcipito, dejicio. *tanatcun*, incrustare, trullifare. *tanacupuaun*, frustum carnis prunis impositum. 567. 475.

Tapi, piper rubrum, hispanum. *tapican*, hoc pipere aliquid aspergere, condire. *tapi-lahuen*, 490. 410. 475.

Tapel, funis, funiculus. *tapeln*, funibus ligare, constringere, vincire. 472.

Tapmn, jungo, conjungo, lenocinor, lenonem, lenam ago. *tapmn*, filum contortum. *tapmhue*, fusus *tapmtu*, nothus, spurius, ex damnato coitu. 472. 490.

Tar, pus, sanies *tarn*, *tarpen*, purulentum esse. 537.

Tarin, fascis, fasciculus. *quine tarin huaca*,

jugum boum. 364. *quine tarin anil*, fasciculus glasti, duæ uncixæ sive sextans. 419. item, ligo, obligo, fascio, fasciis ligare, vincire. 528. *tariln, tarilen: tarilei ni huaiqui*. 533. ferrum hastæ alligatum esse: lanceam in promptu esse. *tariknohue*, cingulum coriaceum. 465.

837. *Tatarua*, armus. 454.

Taultaul, rana. 378.

Taun, tavn, accipere aliquid; hospites excipere, recipere. 421. 422. 518.

tco, tùco, glomus. *tcon*, glomero, agglomerero, conglomerero. item, pedibus debilem esse, debilitari: nervorum rigore affici: nervos contrahi. *tcolln*, idem. 472. 422. 518.

Tvn, spiritum ducere, respirare non posse: suspiriosum, astmaticum, anhelatorem esse. 535.

Tevn, moveri, sonare, strepitum excitare. *tefcùn, teftefn, teftefcùn*, cor palpitare. *tepmn*, strepitum, tumultum excitare. 535.

Tecan, passus. lente procedere: passum producere; gradum grandiolem facere; gradum sistere, continere, sustinere: gradior. 555. *tecan cahuellu*, gradarius. 366. *tecananùn*, descendere; desilire ex equo, de rheda. 367. *tetanche*, advena, exterus. *tecatcun*, semina terræ mandare relicto semper unius passus intervallo. 555. 556.

Tegteg, montes in quibus aiunt, majores suos aquas diluvii evasisse. 492.

Tehua,

Tehua, canis, catulus, catellus. 369.

Tehuanque, scorpius nepa. 378.

Tenvul, gleba. 426.

Telan, *telalen*, diductis cruribus astare 452.

Telolún, parietem scindi, divelli, dissolvi.
518.

Telpon, *telton*, equo succussore, succussatore vehi. *tenpol*, *teltol cahuellu*. 366.

Telùn, ructo. eructo. 446.

Tem, senex, grandævus, ætate grandis, ætate proventus. *temn*, educare, educari, crescere. 495. 496.

Templcahue, anus. vetula; de quibus fabulantur unam ex his *templcahue* post obitum apparere, ut defuncti animam in insulam *Mocha* quam *carculafquen* appellant, abducat 497

Temo, robustus, sanus, formosus, pulcher, decorus; formâ insignis, egregius; facie liberali. *temogen*, pulchritudo, species, decor, venustas, forma, suavitas oris. 461.

838. *Temu*, arbor. 400.

Tenca, calandra. 383.

Tencún, coagulo: lac coagulatum. 457.

Tenn, opportuno tempore ad prandium, cœnam, jentaculum, merendam, potum, potationes venire. 478. 543.

tentepln, tremere, contremiscere, intremiscere. *tentep*, tremor. item. vino madidus., vacillans. 462.

Tentican, grallis nixum incedere. 452.

Tepen, lætari, gaudere, exhilarari, exultare, præ gaudio gestire, tripudiare. item. vino calefcere, incalefcere. item. vigilare, experre-ctum effe. *tepelu*, e fomno aliquem excitare, fufcitare: expergefacio. item. aliquem exhilarare; hilarem lætumque reddere, efficere, rifum alicui movere; lætitiam excitare. *tepeun*, confternari, exterreri, terrore concuti, percelli, commoveri; exhorrefcere, metu perturbari. proprie autem dicitur de iis, qui ex incubo ac fuppreffione nocturna exterriti expergifcuntur. 486. 535.

Tetin, caligo, cæcutio, allucinor. 464. 475.

Teun, effe maturum; mitia poma, matura. *teu v. teku huentu*, homo maturi iudicii; non acri feftinatione, fed mature agens: qui quando opus eft, rem prorogare, procrastinare novit; feftinans lente. 404. 495.

Teul, avis. 387.

Teun, fcintillas fpargere, difpergere. item ftrepitus tum ab igne tum a rebus eo quod igne torreatur. 354. 476.

Teye, ille. 19. *Teyeu*. 290: 22.

Tgùr, *tgùd*, planum, rotundum. *tgùrn*, effe planum, rotundum. 360.

839. *Ticùl*, *ticl*, panis primarius, filigineus, butyro coctus. 475.

Tierclen, tortuofe, oblique cubare. 521.

Tihue, laurus. 399.

tili, *chili*, avis. 387.

Tinti,

Tinti, gyrus, crispus, crispulus. 458.

Tinpin, tinnio. 440.

Tipan, exeo, egredior, excedo, prodio. se publico committere: efferre pedem. *tipamolbun*, sanguinem exire. *tipapitui*, apparet scabies. *tipangen*, erumpunt oculi. *tipaln*, elicio, educo, eruo, effodio, edo, profero, produco, expromo, expello, extraho, exprimo, eximo. *anùtipan*, sellâ surgere, sedem relinquere. *tipantu*, annus. *tipantun*, esse annum elapsum, completum. *allue tipantu*, annus & amplius. *tipaco*, maris accessus. *tipanman*, pollutio, mollities, effusio seminis. 429. 457. 518. 539. 543.

Tirca, albugo, glaucoma. *tircan*, myops, cujus oculi hebescunt, sunt hebetiores. 463.

Titanclen, indutus veste obsoleta, lacera, pannis oblitus; centonibus male tectus; pannofus. 467.

Tiuque, *chiuque*, avis. 387.

Tiün, scissura, conscissura, divisura, rima, ruptio. *tiümn*, *tiüln*, scindo, findo, rumpo. 518

840. *Tla*, ardea, ardeola. 381.

Tlef, fortis, durus. *tlefn*, fortiter ac viriliter resistere, repugnare. 461.

Tilque, cutis, pellis, corium. 364.

Tenifcün, concuti, contremere: timore perterritus contremuit: tonitru concussa domus. 486.

Tnofn, pedibus debilis, debilitari. 535.

Ten-

Tencùl, volumen. *tencùln*, involvere. *ten-
cùl*, *tencl*, *tenql*, crudum, durum. *tencùlgen*,
sic esse. 404. 405. 515.

Togn, compressum, obturatum, consti-
patum esse. *togmn*, stipo, constipo: tego,
occludo, obturo. item. domum tegere, te-
ctum illi strameneum imponere. 518.

Tnùn, paries terreus, formaceus. *tnùnn*,
parietem terreum ducere, pariete terreo
claudere, occludere. 517.

Ttgirn, *togin*, occurfus rei quæ offendat,
obstet, intercedat, impedimento sit; quo mi-
nus aliquid fiat. 452.

Togli, macer, gracilis, exilis, macie confe-
ctus, vix ossibus hærens; nihil præter pellem
& ossa habens: strigosum pecus. 462.

Tovn, rumpi, dirumpi, explodi, displodi.
tofpai, hucusque pervenit fragor, strepitus.
topmn, rumpo, explodo. 354. 476. 532. 533.

Toi, commissura, junctura; articulus, pun-
ctum. *quinte toi*, unus articulus: primum pun-
ctum. *ca toi*: *epu toi*, secundum punctum, al-
ter articulus, duo puncta. *vùta toi gei*, oblon-
gis cruribus. 448. 450. 453. 550.

841. *Tolencùn*, sibi ictum impingere, in-
fligere. 534.

Tolof, cavum & longum: inde tegulæ vo-
cantur, *tolof*, *chollos*. 515.

Tomircùn, corpus tremere. 535.

Tome, carex. 402.

Tompl,

Tompl, obliquum, tortuosum, deflexum.
tompln, sic esse. 464.

Tonco, catinus ligneus. 520.

Toncùn, pulsare: quis pulsat fores, januam? 518.

Tonon, trama, subtegmen. *tononn*, texturam struere, comparare, adornare. *tononhue*, licium. 472.

Topan, multicolor, versicolor, discolor. *topatopan*, *topatopalen*, esse multi coloris. 417.

Toquin, imperium, lex, mandatum, jurisdictionis, præceptum, pensum, fors. *quine toquin anil*, uncia glasti. *toquin*, jubeo, præcipio, impero, edico, decerno: summo cum imperio præesse; rerum potiri; omnibus dominari; imperium in omnes tenere. item, cenleo, habeo. *tehua toquieneu*, canem me cenfuit, habuit. *toquiln*, idem. *toquitu mapu*, territorium. *toquin*, *toquiln*, metior, pendo, appendo, trutino: pro pondere v. pro eo quantum in quibusque sit ponderis. *toquihue*, *toquiqueum*, ulna, decempeda, libra. 525. 527 554.

Tor, *torvan*, spuma. *torvann*, spumo: spumas agere. *entutorn*, despumo: spumam detrudere, auferre. 476. 542.

Torem, ventriculus avium. 389.

Tortorcùn, gannitus: fallax vulpecula gannit. 373.

toto, gutturis nodus. 445.

Toùn,

Toùn, hio, dehisco. *toú*, hiatus, scissura: terra hiat æstu. 359. 413. 518.

Tepefcùn, consternari, exterreri, terrore concuti, percelli, commoveri: expavescere, exhorrescere, metu perturbari, item. aufugere, evolare, alta petere. *tepefcùln*, terrorem alicui afferre, injicere; timorem incutere. in metum adducere; terrere. 486.

Tpun, clavâ aut fuste contundere, item flagello, verbero; flagris, virgis cædo: funiculis, ferreis tribulis insertis, dorsum lacerare, cruentare: cave vapules. *tpuntun*, exilio multare; in exilium mittere, exigere, ejicere, alio relegare, proscribere, amandare, deportare. 528.

Tren, *tùren*, cani, senectutis insignia, canities. *trenn*, ad canos perveni, ne unus quidem pilus in capite meo non albicat. 462.

842. *Tvùn*, turbidus, limosus, fœculentus. *tvùnn*, sic esse. 428. 431.

Tvùr, pulvis. *tvùrn*, pulverulentum esse. 428. 537.

Tufquen, cinis: *tufquenn*, cineres dari; cinere conspersum esse. 352.

Tuwn, cibum palato hære ex satietate, aut præ dulcedine: non facit hoc ad palatum meum: satietatem mihi affert; non est hoc mei stomachi; fastidio mihi est. 476.

Tumau, acervus, cumulus, congeries. *tumauknon*, congero, aggero, cumulo, coacervo. 413.

tun-

tuntunca, tympanum Machiorum. 562.

Tùv, velox, pernix, celer, agilis, citus. *tùvùn*, *twùn*, *tvn*, agilem, promptum, expeditum, paratum esse: ut satagit & hac atque illac volitat; quam celeriter ultro, citroque recurvat. *tùftu*, velociter, celerrime. 480. 540.

Túcan, observo, colo, vereor, revereor, veneror. 480.

Tùgn, cessare, stare. *tùgmn*, continere, sistere: gradum sistere. 457.

Tùhuer, orbis, circulus. *tùhuern*, in orbem, circulum consistere. 492.

Tuilin, *tuilitun*, dare ut æquivalentia petat: qui est eorum modus petendi, mendicandi, acquirendi. 421.

Tùyau, albugo oculi. 439.

843. *Tùùùn*, *tùyùn*, lætitia gestire, gaudio exultare. *tùyùln*, lætitia afficere, celebrare; hospitis gratia ludicrum agere; bene hospitem excipere. 486. 488. 519.

Tùlirn, punctiones, cordis palpitationes sentire: cor affectione æstuat; vehementius palpitat: acriter dolor verminat, æstuat, sævit, urit. 535.

Tuncon, *chuncon*, *tumpoln*, convolvo, involvo, dispersa sibi colligere. 470.

Tùlùrcùn, *tlùrcùn*, *tùlrcùn*, *tlrcùn*, casu ictu, occurso pellem aut cutim offendi, lædi. 532.

Tùna, quod utraque manu apprehenditur;

tur; aut ambabus volis colligitur. *tunan*, utraque manu apprehendere, colligere. 555.

Tùnincùn, *clurcùn*, capillos alicui defluere. 485.

Tùnamun, cum metu dicere: dicturum pro concione subitus horror occupat: genua mihi labant; mens vacillat; totusque torpidus ac pene elinguis efficior. 486.

Tùntùncùn, frigore, metu contremiscere. 486.

Tùnfcùn, spasmus, spasma, nervorum rigor, contractio, convulsio. 535.

Tùgvùl, *tùvl*, *tol*, incurvus, incurvatus. 462.

Tùquercùn, affectare gravitatem: valde jam lautus es, qui gravêre. 483.

Túr, æquum, bonum, exactum: ad regulam, legem compositum. *tùrn*, rem compositam: pactis, juri, injuriæ satisfactum esse. *tùrmn*, *tùrknon*, *tùtùmn*, cum adversario pacisci, transigere, pactionem facere: litem ex pacto & convento dirimere. 494. 567.

Túun, frigesco, frigeo, algeo. 559.

844.

U.

U. 1. 174. 185. 186. 187. 190.

ùchúr, obliquus, tortuosus, deflexus. *ùchùrn*, sic esse *ùchùrnamun*, scaurus. 462. 464.

Uchun, *utun*, fundi, effundi, diffundi. *utuln*, fundo, effunbo, diffundo. *utunman*,
uchun-

uchunman, cæremonia effundendi potum supra mortuorum sepulchra: 432. 537. 644.

Udvù, portus vel quivis locus, ubi navis aut navicula ad terram appelli potest. 430.

Uduam, incuria, negligentia, indiligentia. *uduamgechi*, per incuriam, incuriose, negliger: per incuriam sibi excidere simulavit; per simulatam incuriam effluere passus est; quasi incogitans effudit; quasi non id ageret, excussit, abjecit. *uduamn*, negotium negligere; negligentius agere; causæ indormire; parum de re cogitare, laborare; rem parum curare. *uduamtun*, me iucautum excepit; nec opinantem, nec cogitantem, nec suspicantem oppressit. NB. *uduamn* derivatum a verbo *un*, eo, significat voluntatem eundi habere. 484.

ùfchin, observantia, reverentia: reverentiam alicui præstare, exhibere, honorem habere. item. cedere alicui; hostibus se dedere, subdere, submittere; deditioem facere; dare manus; herbam porrigere: præcipuum autem obsequii, deditioem, observantiæ ac reverentiæ signum est ad Personam, cui se quis submittit, flexis genibus in utroque poplite reverenter accedere. 523. 531. 577. 583. 657. 666.

845. *Ula*. 229

Ullgin, ostium, janua, porta, fores, valvæ. 517.

Ullvùn, caules emittere, producere. 413.

Ullon, linteum, membranam convolve-
re. 404. 473.

Ullpud, *ulpu*, potus ex aqua & farina to-
sta. *üllpúdn*, hunc potum bibere. 877.

Ulcu, vestis. 466.

Uleuman, dormientem loqui. 437.

Ulmen, nobilis, dives, locuples, opulentus:
Hæc autem omnia consistunt in his tribus:
habere multas uxores; multos equos, vaccas,
oves; & multum potum, quem propinent.
421. 422. 498, 500.

Uln, aliquid alienare, abalienare, vendere,
venundare, distrahere *ulmeyen*, nundinor.
item. comitor. *uln ta ni cuú*, per incuriam
mihi e manibus effluxit. 421. 422. 296 : 14.

Ulo, scapus cannæ. item. virilia. 402.

Ulül, os popliti vicinius. 454.

Uyun, *uûun*, effluo : imbibi. *uûulonco*, vcr-
tex. 436. 478.

846. *Uyûn*, vertiginem patior; vertigine
afficior, corripior. *uûûln*, hominem stupefa-
cere, consternare. *uyi v. uûi ni lonco*, sum pas-
sus vertiginem, id est : eram vacillans ex potu;
vino madidus. 486. 535. 538.

Uyen, obliviscor : excidit mihi nomen. 484.

Umau, somnus, quies, sopor. *acui ta ni
umau*, somnus me complectitur; lectum co-
gito. item, tempora. *umaun*, *umautun*, dor-
mio, obdormio : somnum capere, inire. *umau-
tuqueum*, lectus; vel locus, ubi aliquis dormit.
436. 437. 438. 519.

Umer-

Umerclen, dormito, obdormisco. 440.

Umenn, senectutis vitio desipere, delirare.
umen, delirus senex. 483.

Un, eo. *ui ta ni cuù*, *uln ta ni cuù*, *ui ta ni lonco*, non scienter sed per incuriam factum est; non consulto sed forte evenit; fors & fortuna tulit: sic erat in fatis. *uln*, dimitto, expello. item. comitor. item. alieno. 452. 494. 512.

Un, *uùn*, os oris. 442.

Une, primus, prior, princeps. *unen*, primum esse. *unen votm*, *peni*, filius, frater natumajor; major natu. *unen domo*, princeps uxor; præstantior omnibus, cæteris prælata, reliquas antecedens. Quod hi Barbari maxime procurant, est ut habeant uxores quam plurimas, talesque quæ sint sorores: inter has uxores semper una reliquas antecedit, præit, antecellit, ideoque vocatur *unen domo*: ac ordinarie est illa, quam primam duxerunt: ejusque primarium & fere unicum officium est procurare ne unquam desit, sed semper suppetet, abundetque, quod Maritus cum suis compotatoribus bibat: Maritus vero aliud, quod agat, non habet; nisi ut aret, & terram ad sementem præparet: reliqua uxores curant, excepta tritura, quæ fit, ut dictum verbo *prun*, *nuin prun*: & sepibus; ad quæ quotquot volunt, concurrunt; quibus satisfit vino aut alio potu, Indorum merces magna nimis.

uneln, incipio, auspico; primo loco ponere; facere initium. *uneltun*, idem. item terram ad sementem disponere, rumpere, præparare. *unen me*, Majores, Patres, Antecessores nostri. 495. 514. 516. 546. 550. 549.

Uno, harpastum. 531.

úno. 230.

847. *Unon*, *unotun*, redeo, revertor, re-
verto, remigro, remeo, repeto. *uno cutani*,
uno cutantui, superiore morbo corripiti, reten-
tari: periculosior est morbi repetitio, recidi-
vaque febris. *uno chillcai*, *uno chillcatui*, re-
scripsit, responsum dedit, reposuit. *unoln*,
recupero, vindico. *unoltun*, restituo, reddo:
restitutio. 493. 494. 538.

Upen, obliviscor. 484.

Upl, inanes. *upl grù*, anfulæ. 469.

Uriul, anas. 384.

Ute, frigus. *uten*, frigeo, algeo: frigidum,
algidum esse. *ute gen*, frigida tempestas est;
frigus ingruit. *con uten*, frigore ex sudore
torpere: sudore madentem frigus invasit: su-
dans frigore subito correptus est. item. frigo-
re concuti, tremere. *uchegei*, subfrigida tem-
pestatas. 538. 558. 559. 560.

Utun, *uchun*, fundi, diffundi, dissipari.
utuntun, idem. item fundo, effundo, diffun-
do, dissipo, dispergo. 436.

Utempe, piscis. 392.

Utùrn, *uchùrn*, obliquum, obtortum, tor-
tuosum esse. 844.

Utùn,

Utún, colligatio, collectio maicii in manipulos, ut sic colligatum asservetur suspensum. 413.

Uúa, *hua*, maicium, granum Turcicum. *cusum prhua*, maicium nigrum. *quellù hua*, rubrum. *pisima*, versicolor. *callquintu*, partim album, partim nigrum; albinigrum. 407.

Ucan, *uúcan antù*, *antù cúyen*, æstas, æstivum tempus. 539.

Uúf, *uf*, scaturigo, scatebræ. item quidquid sponte nascitur. *ufco*, fontis scaturigo. *uúfn*, nasci. *uúfn*, *uúpmn*, producere. 429.

848. *Uúdan*, dividi, partiri. item. divido, partio: ex equo dividere, partitionem aut partes facere. item. sejungi. discedo, abscedo: ægre abs te divellor: moleste fero a complexu tuo distrahi; periniquo animo patior a te digredi, disjungi, separari. *vau mo uúla uúdapabin*, hic primum ab eo divulsus sum. *uúdaln*, separo sejungo, removeo. *uúdalen*, esse remotum, separatum, disjunctum. *uúdan peni*, patruelis, consobrinus. *uúdan lamúen*, soror patruelis, consobrina. *uúdan tipantu*, solstitium; anni dimidium numerando ab utroque solstitio. *uúdan*, *uúdan*, aliqui. *uúdan mita*, aliquoties. 319. 494. 501. 544. 547.

Uúia, heri, hesterno die; pridie hujus diei. 541.

Uúle, *ule*, cras, dies crastinus. 541.

Uúlgorcùn, aliquod corporis membrum

D d d 3

lædi,

lædi, offendi, luxari. 534.

Uimalcún, obstupesco: obstupui, steteruntque comæ, vox faucibus hæsit. 486.

Uún, aurora, matuta: prima luce, summo mane; diluculo, illucente aurora, albescente die. *uúnn*, illuceo, illucesco: lucessit; dies appetit; lux adest; sol exoritur, affulget, apparet: adventat dies. *cheu uúnmaimi*, ubi hac nocte somnum cepisti; ubi tibi sol surrexit, ortus est. *quine uúnman*, iter unius diei & amplius. *uúntu*, res corrupta, depravata, vitata, vetus, annosa. *uúnelvoe*, lucifer. 333. 475. 494. 539.

849. *Vutan*, *vùtan*, sto, surgo, assurgo: e lecto se proripere; e strato surgere; assurgere seniori, præstantiori; pedibus insistere. *vutaln*, gradum sistere, continere; consisto; stare: texturam ordiri. item. excogito; ingeniose aliquid comminisci. *vutalcoilladgun*, falsum alicui affingere; falso illum criminari, calumniatus est me fugam meditari: calumnior. *vutalen*, pedibus insistere; esse præsentem; testem esse. *eimi vutalebuimi*, testem te do, adhibeo, appello: vos qui adestis, attestor; vos appello testes. *mi vùtalen mo*, te præsentem. *pichi vutai*, parvus, pusillus. *vùta vutai*, procerus, excelsa statura, prolixo corpore. *vutan*, statura hominis. *cayu vutan*, *vutanche*, altus est puteus pedes sex & triginta. *vutann*, statura. *chumtn vutani?* cujus sta-

staturæ est? *vanten vutani*, hujus. 452. 473. 484. 520. 526. 527. 554 555. 556. 570.

850. *Uñtan*, *utan*, iter facere: peregrinatio. *uñtanche*, viator, peregrinus, hospes. *uñtalcan*, alteratio sensualis viri. *uñtan mapu*, terra hospitalis. Territorium Indorum Chilenſium in quatuor *uñtan*, *vutan*, *uñdan mapu*, id est hospitales, vastas, differentesque Provincias dividitur, quarum alia *Araucoi* incipiens, totam oram maritimam Baldiviam usque complectitur: alia initium sumens *santajuane* ac Purenum, Imperialemque se proſtendens, lambensque radices ignivomi montis Villarica; demum *cumcoum* petit: alia pro limite septentrionali habens *yumbel*, excurrensque per *Virquen*, *Maquehue*, *Chagll*; limitem Australem *Villaricam* statuit: demum alia principium a fluvio *Maule* captans, & Occidentem versus ambiens *Chillan*; versus Orientem Montes Andes seu *Cordilleram* transcendit. Hæ quatuor *Vutan mapu* tempore belli sibi invicem sunt subsidio; servantque inter se Commercium, quod *caql vutan v. cacul utan mapu* vocatur. 457. 498.

Uruan, exhalo, vapore. 429. 476.

uñn, comprimo, coangusto, contraho. item. sumptibus parcere, moderari, modum adhibere. 452.

uñvir, herba. *uñvircun*, traho, attraho: plantæ ex terra succum trahunt, quo aluntur. 404. 446. 476.

D d d 4

ucaf-

ùcafcùn, includo, intromitto. quod semel apprehendit, offrei in morem mordicus tenet: ubi gradum fixit, ægre inde dimoveas. 567.

Ucaipue, nausea, fastidium, horror. *ucai-puen*, aspernor, fastidio, nauseo, respuo: nauseam mihi movet ejus aspectus: abhorret animus & oculi ab ejus aspectu. 486.

Ucaln, desino, cesso, omitto, supersedeo; defero, relinquo, intermitto: non desinam, donec perficiam: nisi perfecta re non desinam: animam relinquam potius quam illum deferam: a vitiis se avocare, abstinere. 526. 527. 634.

851. *ùchan*, vitupero, contemno, despicio: despiciatui habere, parvi ducere, pro nihilo putare. 526. 437.

ùchann, frangere dentibus. 443.

ùchùfpun, decrepitus, senio confectus, qui ad summam senectutem pervenit. 496.

ùcun, alicubi morari, commorari, immorari, subsistere: cunctor, cunctantius ago; moras necto, interpono. 478.

ùcm, st', silentium, file, tace! nihil de Cæsare. *ùcmn*, ut caveat caute admonere. 443.

ùda, lepra, vitiligo. 535.

ùden, odi, detestor, execror, abominor: odio prosequi, habere: nemo est qui illum non oderit; oculis fugiat; auribus respuat; animo aspernetur. 486.

ùdhue, maris tranquillitas, malacia. *ùdhue antiù*,

antù, magna est a vento tranquillitas; nullo vento mare, aer concutitur; nullo flatu agitur, commovetur; malacia naves detinentur. 558. 559.

ùdi, seps, sepes, septum, sepimentum. 288. 413.

ùgapun, oscito, oscitatio. 443.

ùgarcùn, mando: cibum dentibus conficere; strepitum mandendo excitare; mansaque in ore videri, apparere. 443.

ùgechi, nimis, nimium, supra modum, immodice, immoderate, extra modum: plus æquo, plus satis, extra modum bene. 483. 488

ùgeln, expecto, opperior, præstolor, spero. *ùgelgen*, spes. spe decidi: boni hinc quod expectes, nihil est. 480.

ùgen, *ùgentun*, excessus, excedere, modum in eo non servasti, tenuisti: immodicus tui æstimator es: nimium te suspicis; tibi arrogas; urbanitatis & pudoris fines transilisti. *ùgentu*, nimius, supervacaneus, supervacuus, superfluus: nimius & intemperans in eo visus es. 483. 488.

ùgeln, rodo, exedo, corrodo: me in conviviis carpit, rodit: mihi in circulis & compitis obtreçtat. V. *ùlgoitun*. 852. 373.

ùgerin, dentium stupor. *ußerimn*, stuporem dentium facere, causare. 443.

852. *ùlcha*, *ùllcha*, omne fœmininum quod nondum concepit. *ulchatun*, cum virgine

rem habere. 495.

Ulu, sputum ore defluens. *úluin*, *úluitun*, sputa mihi defluunt. 462.

úlenn, crambe bis cocta mors est; noli me hac de re amplius obtundere, fatisco. 486.

úlga, dens molaris. 442.

úlgoitun, rodo, corrodo. V. *ugeln*. 851.

úlin, coitus animalium. 363.

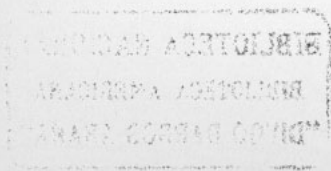
úllcun, ira, stomachus, iracundia: iram tenere, premere, sustinere, cohibere, comprimere non potui, item. irasci: facile subirascitur; bilis illi in promptu est; iram in promptu gerit; levi de causa excandescit; de nihilo iram concipit; ira corripitur; exardescit in iras, in furorem erumpit; æstuat ira. *úllculn*, stomachum alicui facere, movere; exacerbare aliquem; bilem illi movere; hominem ad iracundiam provocare. *úllcunpen*, aliquem objurgare, increpare, cum illo de re aliqua vehementer agere. 487.

úllgumn, deglutio, voro, devoro. 476.

úllgodn, *úlgorcun*, ossa luxari; horologii machinam solvi, dissolvi: delirat horologium, non sibi constat. 534.

úllúa, damnum, jactura, incommodum, detrimentum. *úlluatun*, hanc tu calamitatem attulisti; hanc pestem importasti, invexisti; hoc illi vulnus infixisti, imposuisti: hanc illi perniciem comparasti. 483.

Ullhuemtun, cibo uti moderate; modum
in

in victu tenere; a præscripta victûs ratione non discedere: abstineo, parco, temperare sibi in re aliqua. 536. 538.

Ulmenn, ulmenun, Caciqiii dignitatem, honorem, munus fuscipere, accipere, sibi sumere. *ulmeneln*, magnifico: aliquem observare, colere, vereri, honore afficere, prosequi: honorem alicui habere, præstare, tribuere. 498. 499. 500, 636 845.

854. *ulmeyen, huera ùlmeyen*, detrahere de absentibus: alicui v. de ejus fama detrahere. 487. v. hic infra: ùl.

Ulpuwùn, os, dentes, haultâ & regesta aqua colluere, mundare. 432.

ùlùn, machios medentes fugere. 536.

ùl, carmen, versus, cantio, cantus, de quibus recte dixeris: cum bene potavi cantus & carmina fundo; at sine arte & absque omni Musa vel Minerva; adeoque meræ cantiunculæ: nihilominus his delectantur, sibi que plaudunt; suntque ipforum Annales, & libri historici, perpetuaque & continua Patrum filiis & a Majoribus posteris relicta traditio. *ùln, ulcan, ulcatun*, cano, canto: cantus edere, fundere. *ulmeyen, cùme ùlmeyen*, laudo, col-laudo: omnes illum maxime commendant; laudibus ornant, afficiunt, cumulant, effe-runt, extollunt; in cœlum ferunt. 487. 480. 572. 636.

ùltamcon, se cibo ingurgitare: voro, de-voro, helluor. 476.

ùmi,

BIBLIOTECA NACIONAL

BIBLIOTECA AMERICANA

"DIEGO BARROS ARANA"

úmi, palpebræ, cilia. item. arista. 413.

úmircùn, prurigo, pruritus. item. pruritus habere; pruriginem sentire; prurigine vexari. 534.

úmtun, nomino: suo nomine aliquem appellare, vocare; nomen ejus enunciare; mentionem alicujus facere; de te in sermone meminimus; in tui mentionem incidimus; de te sermonem intulimus; te in sermonem adduximus. 496.

úmun, utramque buccam inflare. 443.

úmùmun, quo se tegat, operiat, dare. 467.

úna, aranea venenosa. 378.

únan, morsus, mordeo, morfu apprehendo. *únapue*, *únapiuque*, inveterata invidia, odium, livor. *únapuen*, *únapiuquen*, laudi alicujus invidere; divitias & honorem alicui invidere; potentem & dignitate conspicuum æquis oculis videre non posse *únanman*, alteratio carnalis fœminæ. *únatun*, se invicem anillatim apprehendere. 370. 457. 486. 567.

855. *úncó*, columna, fulcrum ac quilibet palus, seu quodvis lignum terræ ad sustentandum perpendiculariter infixum. item, præsidium, perfugium, patrocinium. *úncoln*, ejus modi ligna ita infigere. *úncoyen*, *úncónn*, aliquem Mæcenatem, patronum, fautorem, &c. acclamare, suscipere, venerari. 499. 517.

úni, cancer. item. esca: esca malorum voluptas, quod eâ non minus homines; quam
hamo

hamo pisces capiantur. *únin*, *únitun*, pisces inescari, escam appetere, mordere, invadere. 393. 395. 396.

únvi, *únbi*, perversus, ingenio malo pravoque. *únvin*, sic esse *únviln*, alteri maledicere; male de aliis loqui; aliquem verbo lædere, ejusque famæ detrahere. 487.

únam, amicus in malam partem, item, amica, amasia. *únamtun*, concubinæ aut pellicis illecebris capi, teneri: concubinæ amore captum esse. *únamtuiaun*, concubinarius, concubinato infamis. *unamhuen*, concubinarius & concubina. 489.

856. *únm*, avis, ales, volatilia. *únmn*, cursum, obiter alicui cibum præbere. 379.

úneun, *uneun*, exacerbari, subirasci: vapide me habeo. 486.

úpe, ferrumen, pix: navis commissuras ferruminare. *úpen*. 353.

úped, angusta viarum. 492.

úpl, ora, margo. 432.

úpifcún, pasco: dare pastum; ad pascuca educere. 364.

úpin, *úpitun*, pediculos dentibus, uti solent, necare. 378.

úpmn, falsum alicui affingere; falso aliquem criminari: calumnior. 484.

úqueln, equum e collo ligare. 366.

Urcún, fatisco, deficio, defatigari: scribendo fessus, defessus sum: itineris labore lan-

languo, deficio; lassus, fatigatus, defatigatus sum: fessus sum de via: non tenebo te pluribus. *ùrcutun*, quiesco, requiesco: cessare ab opere; labore superfedeo: in tuis oculis, in tuo ore, vultuque quiesco, conquiesco. *ùrculn*, aliquem fatigare, defatigare; molestum esse alicui, negotium ei faceßere, exhibere: multus & ineptus, qui premit, occidit; in quem incidit. 532.

857. *ùren*, esse madidum, intinctum: madide madeno. *ùremn*, madefacio, tingo, perfundo. 432.

ùrin, lupus marinus. 392.

ùrbìn, submergi, fluctibus obrui. 431.

ùtafcun, interpono, interjicio, interfero: ne te ultro alienis rebus ingeras: noli te intrudere: non invitatae veniunt ad prandia muscæ. 404.

ùtan, pastus, pastio: pascere, pasci, pabulari, esse in pastu; mollia, larga, læta, luxuriosa, tristitia pascua depascere: nullum hic impascitur pecus. *ùtaln*, pecus agere. item. equum de uno loco ad alium meliorem mutare, perducere, deducere. 364.

ùtar, nucleus. 403.

ùte, dolor dentium: dolores multos patior, sustineo; doloribus dirumpor. *ùten*, lens dis. 378.

ùtùfn, nihil temere feceris; nihil sine consilio suscipias; nihil inconsulte aggrediaris: in medios hostes irruit; in confertissimos hostes se dedit, immisit: præceps in omne flagitium ruit, se conjicit. *ùtùfentun*, jacio, conjicio, expello: abi in malam crucem: male verbis acceptum dimisit. 487. 532.

ùtir, invidia, livor. Summa petit livor; quos fortuna extollit, invidia deprimit: rumpatur quisquis rumpitur invidiâ! *ùtirn*, invidiæ stimulis agitari: præstat invideri, quam invidere. 486.

ùtif, instrumentum, quo sibi barbam evellunt, consistitque vel in lamina ex metallo in forma rectanguli, duplicata; vel in concha duas valvas habente, quibus

fin-

singulos barbæ pilos fortiter apprehendunt, prehensosque radicitus evellunt. 460.

Ûtm, fel, in quo putant latere venenum a venefico vel quocunque alio propinatum : ideoque cuicunque defuncto fel extrahunt, coquunt, & si in felle quædam membrana appareat; id fieri absque veneficio non posse, sibi certo persuadent. 455.

Uùn, os oris. 442.

V. vide B. 1.

Y. vide I. 53. 54.

858. NB.

Voces quæ incipiunt a litera S omisimus, eoquod S initiale non est litera propria, sed vel *R* vel *D*, quarum aliquando locum occupat; multo magis *X* quæ est literæ S subalterna. 4. 223. 273. 202.

O. A. D. G.

Geistæ 27. Septembr. 1772.

ERRA-

ERRATA TOMI II.

Nr. 739. p. 673. l. 11. *lege*: exterere.

Nr. 785. p. 725. l. 4. *lege*: torrerī.

IN APPENDICE:

Pag. 9. lin. 3. *lege*: cœcarat,

P. 11. l. 14. *lege*: tetrâ.

P. 15. l. 11. *lege*: intus.

P. 19. l. 19. *lege*: fastidire.

P. 27. l. 14. *lege*: salutaris.

P. 28. l. 14. *lege*: premant.

P. 30. l. 6. *lege*: miserrime.

P. 32. l. 29. *lege*: inter.

P. 37. l. 10. *lege*: clementissima.

P. 39. l. 16. *lege*: inimici.

P. 43. l. 13. *lege*: tegis.

P. 46. l. 17. *lege*: Transituris.

P. 47. l. 19. *lege*: voluptate.

P. 57. l. 4. *lege*: densi,

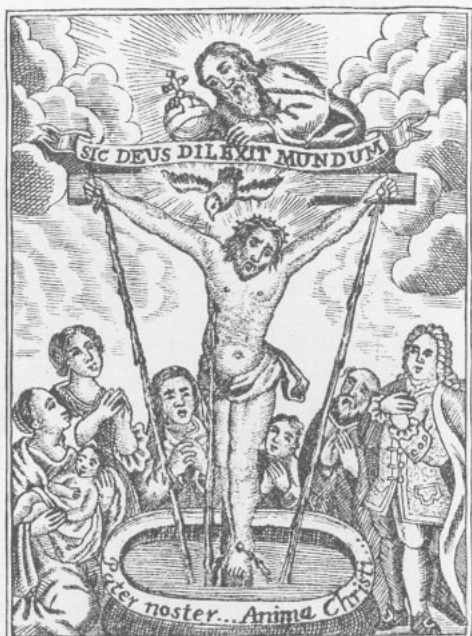
P. 61. l. 7. *lege*: te.

l. 20. *lege*: frequentata.

l. 32. *lege*: Quot.

P. 65. l. 10. *lege*: mos.

P. 76. l. 24. *lege*: firmamentum.

AMOR INCREATUS
 in Creaturas effusus

B. Havesstadt inc. cur.

Hier. strübel sc.

CHILIDÚGU

PARS QUINTA.

VOCES LATINÆ

EODEM ORDINE

ET

ADJECTIS NUMERIS.

TOMUS III.

Monasterii Westphaliæ Typis Aſchendorſianis.

1777.

859. NOTANDUM.

1mo. Quod si ponantur verba; plerumque omittantur substantiva, adjectiva & adverbia: & quando ponitur masculinum; omittatur foemininum ac neutrum: & vice versa: eoquod cognita fonte vel radice vocis; derivata in hoc Idiomate, nullo negotio formentur. V. Nr. 574.

2do. Brevitatis causa ponuntur solum voces magis obviae, omissis synonymis minus notis; quae tamen invenientur in eodem numero.

3tio. Si aliqua vox hic non sit posita; illam vel synonymam invenies quaerendo aliam vocem, cujus significatum sit ejusdem speciei; vel generis saltem: E. g. ut inveniatur arbor quaecunque v. g. Laurus; quaeratur vel vox generica: arbor, vel Cupressus, populus, &c. Et quaerendo vocem genericam aqua; in eodem numero invenies, aqua frigida, calida, &c. item mare, fluvius &c.

4to. Idem est intelligendum de verbis & phrasibus: nam in eodem numero ubi habetur equum e. g. adducere; etiam dicitur sternere, incendere, &c. equum.

5to. Eodem modo, quaerendo quamcunque praepositionem e. g. à, cum, pro, &c. vel quamcunque conjunctionem, particulam, interjectionem, &c. ubi una invenitur; in eodem numero vel secundum vel extra ordinem Alphabeticum; invenientur reliquae: ut praxis facile docebit.

860.

A.

A. 290 541. 543. 546. ab, abs. 290. 229. 288: 19. 290. abactor. 483. abalieno. 421. abavus. 501. abdo. 290: 15. 529. abeo. 452. 488. 519. 620. aberro. 452. 493 563. abhinc. 229. 287: 4. 541. abhorreo 486. 488. abigo. 372. 413. abjicio. 368. 485. 524. abjuro. 421. 645. ablacto. 446. ablego. 532. abligurio. 422. abluo. 432. abnego. 526. abnuo. 499. abominor. 661. 662. abortus. 496. abripio. 484. 485. abscindo. 404. 521. 567. abscondo. 364 482. 525 529. absens. 486. 519. absimilis. 569. 616. absolvo. 526. 634 476 480. 482. 527. 530. 546. 567. 569. absonus. 561. 564. absque. 290 222. 290: 2. 598. abstineo. 536. 538. 477. 479. 480. abstracta. 285. 532. absum. 290: 13. 479. 485. 494. 497. 527. absumo. 460. 475. 479. absurdus. 514. abundo. 544. 212. 219. 378. 548. abutor. 421. abyffus. 554. 357. 550. ac. 291. accedo. 390: 13. 452. 453. 482. 519. accelero. 540. accendo. 354 355. 824. accentus. 34. 298 accepto. 526. accerso. 443. 444. 526. accido. 484. 485. 516. 527. 619. accinctus 552. accio. 526. accipio 296: 19 421. 478. 479. 518. 522. 639: 7: 11. accipiter 380. accommodo 492. accumulo 404. 405. accurro. 606. 667. accuso. 526. 527. acer. 482. 535. acerbus 405. 478. 515. achores 534. acidus 405. 478. acies 521. 531. 532. acinaces

E e e 2

531.

531. aconitum 535. 537. acquiesco 235:
 2. acriter 535. acrimonia 405. actus
 contritionis, 582. fidei, 648. spei, 649. cha-
 ritatis, 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665.
 actutum 488. aculeus 488. 708. acumen,
 521. acuo, 521. acus, 469. 472. 536. 693.
 acutus, 568. ad, 216. 227. 290. adamo,
 486. 491. Adamus, 598. adæquo, 567.
 adagium, 514. additamentum, 551. 553.
 556. addivino, 563. 719. addo. 270. 544.
 551. 644. adduco 367. adeò, 549.
 adeps, 353. 455. 474. adesdum, 453.
 adhæreo, 404. 491. 567. adhortatio, 481.
 532. adhuc, 215. 229. adjectiva, 31. 84.
 91. 275. 276. adjicio, 544. adimo, 544.
 adimleo, 634. 635. adipifcor, 526. 618.
 aditus, 531. adjuvo, 196. 433. 532. 553.
 567. adlaboro, 567. administro, 499.
 admirabilis, 598. admiror, 481. 598.
 admisceo, 478. admiffarius, 372. admit-
 to, 519. 598. admoneo, 481. 482. admo-
 veo, 354. 446. adolescens, 495. adoles-
 co, 413. 496. adrior, 532. adorno, 801.
 adoro, 635: 3 639: 12. 844. adscribo,
 526. adfum, 214. 518. 519. 533. 609.
 adveho, 368. 479. 521. advena, 498. 500.
 adventus, 452. 453. 488. 543. 550. ad-
 verbium, 286. 287. 288. 289. adverfa,
 482. 487. 488. 516. adversarius, 740.
 adversus, 558. 559. advesperafcit, 539.
 adulator,

adulor, 484. adulter, 483. 489. adu-
terinus, 422. 514. adultus, 514. ad un-
guem, 567. advocatus, 666. 667. advo-
co, 667. advolo, 540. aduro, 354. 443.
567. 798. ædes, 492. 517. ædifico, 517.
519. 538. æger, 205. 534. ægrefero,
488. 538. ænigma. 563. æqualis, 270.
288: 26. 323. 500. 515. 550. 554. 567.
æquinoctium, 542. æquitas, 525. æqui-
valens, 421. æquor, 429. æquus, 480.
515. 525. 527. 544. 554. aer, 343. æra,
413. ærugo, 423. ærumna, 486. 528.
æs, 420. 421. 422. æs alienum, 421. æstas,
539. æstimo, 421. æstuarium, 430. ætas,
495. 496. æternus, 540. 543. 584.
592. 620. ævum, 540. Affabilis, 480.
affabre, 569. affatim, 553. affecto, 483.
485. affectus, 292. 293. 294. 486. affe-
ro, 367. 368. afficio, 192. affigo, 450.
515. 567. affinis, 501. 504. affirmo, 526.
afflictio, 486. 534. 597. afflicto, 504. 505.
afflo, 558. affluo, 378. affluentia, 478.
africanus, 558. agaso, 363. 498. age, age-
dum, 39. 405. ager, 413. aggredior,
527. 532. 533. agilis, 480. agito, 440.
452. 475. 482. 532. agmen, 531. 532.
agnosco, 441. 485. 503. agnus, 362. ago
363. 497. 569. agonizo, 538. Ah! 200.
598. ajo, 234. 443. 526. 534. Ala, 389.
390. alacer, 480. 486. alapa, 487. 534.

E e e 3

alba-

albedo, 285. 419. albugo, 439. 463. 474.
 album, 417. 418. 419. album, 417. 418.
 419. alexipharmacum, 534. algeo, 535.
 554. aliàs, 288: 11. alienigena, 492. 493.
 498. 500. alimentum, 497. alioquin, 549
 aliquando, 485. aliquis, 288: 20. 295: 5.
 471. 540. 550. aliquoties, 288: 17. 547.
 aliter, 516. 548. 549. alius, 361. 464. 492.
 532. 533. 545. 546. 548. 549. 550. 619. 691.
 allido, 487. alligo, 367. 470. 528. 552.
 allium, 409. allucinor, 464. alluvies, 429.
 433. alnus, 399. alo, 461. 496. 526. 569.
 altare, 523. alter, 488. 533. 545. 547. 548.
 alteratio, 457. altercor, 484. 488. alter-
 natim, 547. alterno, 740. alteruter, 550.
 altitudo, 324. 337. altrix, 496. 497. al-
 tum, 554. 555. 556. alveus, 306. 563.
 alumen, 423. alumnus, 497. alvus, 448.
 458. 535. amarus, 405. 478. amafia, 489.
 ambidexter, 288: 20. 516. 550. ambiguus,
 480. 481. 486. ambio, 493. 532. ambo, 7.
 33. 37. 40. 548. 550. ambulo, 452. 493.
 amburo, 354. 798. amens, 383. amica,
 489. 681. amicus, 479. 480. 488. 489. 497.
 502. 514. amita, 501. amitto, 421. 563.
 603. amnis, 429. 433. amo, 482. 488.
 489. 595. 596. amor, 486. 491. 503. 628.
 amor DEI perfectus, 584. amphibium,
 361. amphora, 477. 479. 520. amplector,
 449. 450. amplitudo, 556. amplius, 202.

269. 270 288 : 25. 541. 544. 548. 550.
amputo, 404. 521. 567. an? 266. 267.
288 : 6. 13. anas, 384. anchora, 557.
ancilla, 498. 625. andes, 556. 494. an-
fractus, 359. 493. angelus, 313. 314. 318.
590. Angelus Custos, 669. angiportus,
359. angor, 486. 534. anguis, 376.
angulus, 517. angustus, 468. 492. 554.
anhelitus, 535. 538. anima, 434. 480. 530.
548. 604. 615. 653. animadverto, 481.
animal, 361. animus, 480. 482. 532. 533.
annona, 474. 475. annofus, 474. annuo,
235. 437. annus, 329. 414. 497. 539.
541. 543. 550. anfa, 449. anser, 384.
ante, 290 : 3. 540. 543. 600. 644 : 4.
antea, 288 : 9. antecedo, 462. 544.
antecello, 482. anteeo, 544.
antehac, 200. 288 : 6 : 11. 540. 543.
antepono, 270. 524. antequam, 229. 299 : 3
antiquus, 540. 543. Antistes, 498.
antrum, 492. anus, 495. 514 537.
anxius, 634 apage, 488. aper, 373.
aperio, 413. 515. 518. 519 536. 639 : 12.
apis, 388. apium, 410.
apocha, 526. apologus, 526.
apophthegma, 514. 516. 482.
apoplexia, 535. appareo. 421. 440. 500.
532. 537. apparo, 500. 552.
appello, 497. 519. 527. appendo, 533. 551.
appeto, 202. 235. 486. 489. 535.

apporto, 519. apprehendo, 528. 536. 567.
 approbo, 235: 2. appropinquo, 452.
 apricor, 492. 558. Aprilis, 542.
 apto, 552. 553. apud, 290.
 aqua, 306. 413. 428. 429. 432. 433. 644.
 aquatile, 361. 379. aquila, 380.
 aquilo. 558. aquosus, 429.
 arabilis, 413. 414. aranea, 378.
 aratrum, 413. 414. 565. arbiter, 492.
 arbitrium, 500. arbitror, 482. 538.
 arbor, 397. 400. 403. 598.
 arboretum, 212. 219. 403.
 arbuscula, 397. arbutum. 397. 401. 403.
 arcanum, 460. 527.
 arcesso, 443. 444. 497. 532.
 Archi - Episcopus, 498.
 Architectus, 565. 570. arcticus, 492.
 arctus, 492. 554.
 arcus, 346. 484. 531. 532. ardea, 381.
 ardeo, 342. 354. 516. 607. 619. 653.
 ardor, 352. 534. 538. arduus, 481. 482.
 area, 517. arefacio, 431.
 arena, 245. 428.
 argentum, 420. 421. 422. 469.
 argestes, 558, argilla, 418. 425. 427.
 argumentum præcidere, 695.
 arguo, 526. aridus, 479. 620.
 aries, 362. arieto, 363. 437.
 arista, 413. arithmetica, 544.
 arma, 531. 533. armentum, 365.
 armilla,

armilla, 469. aro, 413. 764.
arripio, 422. 449. 479. 528. 530.
arrogans, 483. 500. ars, 527. 565. 569.
articulus, 448. 450. 550.
artifex, 498. 565. 569. arundo, 402. 517.
arvum, 413. arx, 492.
ascendo, 359. 584. 599. 622.
ascia, 568. 569. asilus, 388. asinus, 372.
asio, 383. aspecto, 440. aspectus, 486.
asper, 485. 515. aspergo, 432.
aspernor, 484. 486. 488. aspicio, 440.
aspiro, 558. assentior, 235: 2.
assequor, 219. 481. 528. asser, 517. 519.
assevero, 526. assisto, 537. asso, 474.
assuesco, 468. 481. 493.
assula, 403. 404. 405. assuo, 473.
asthma, 535. astringo, 368. 456. 552.
astronomia, 539. astrum, 320.
astutia, 483. at, attamen, 291: 3: 6.
atavus, 501. athleta, 532. atque, 291.
atqui, 267. atramentum, 571.
attendo, 586. 616. 642. attero, 432. 567.
attestor, 527. attinet, 227. 527.
atingo, 219. 404. 440. 449.
attollo, 404. 484. 552. 567. 639: 12.
attonitus, 486. attrecto, 449. 490.
attribuo, 526. attritio, 634. 663. 664.
avarus, 483. 485. auceps, 379. 390.
auctarium, 270. 551. 553. 556.
auctor, 485. 497. 503. 570.

auctoritas, 482, 516. 553.
 audax, 224. 481. 483. 500. 646.
 audens, 480. 482. 533,
 audio, 62. 63. 440. 441. 485. 594. 595. 620.
 auditus, 459. 465. aveho, 364. 479. 494. 521.
 Ave MARIA, 577. avellana, 398. aveo, 486.
 averfor, 485 488. averfus, 486.
 aufero, 479. 488. aufugio, 364.
 augeo, 496. 538. Augustus, 542. 543. 759.
 avis, 379. 389. 390. 391. 413. 565. 665.
 aura, 296 : 8. 347. 431. 543. 558. 560.
 aureus, 376. auricula, 439. aurifodina, 421.
 auriga, 565. auris, 370. 439. 440. 470. 527.
 aurum, 420. 421. 422. 469. ausculto, 440. 527.
 616. auspicor, 544. auster, 558. austerus, 514.
 aut, 291 : 2. Autumnus, 539. autumo, 538.
 avunculus, 501. avus, 501. auxiliior, 532. 552.
 axilla, 448. 449. axioma. 514.

B.

Bacillus, 823. 824. baculus, 462. balæna. 392.
 baptifmus. 497. 523. 599. 600. 601. 644.
 barba, 458. 851. barbarus, 598. bafis, 517.
 batuo, 390. 475. beatus, 313. bellua, 361. 373.
 bellum, 531. bellus, 515. bene, 288 : 16. 481.
 482. 567. benedictio, 634 : 5. benefacio, 610.
 641. beneficium, 308. 538. 641. benevolus, 486.
 488. benignus, 480. 482. 538. Berta, 550.
 bibax, 477. 571. biblia, 571.
 bibo, 296 : 7. 367. 368. 443. 477. 478. 479. 608.
 biduum, 541. bifariam. 549. bilis, 457. 486.
 bini, 546. bis, 547. 550. 601. bitumen, 353.
 bivium, 492. blandior, 292. 449. 484. 496.
 blandus. 515. blitum, 409. boatus. 533.
 bolus, 370. bona fortuna, 420. 421. 422.
 boni homines, 590. 627. 653. bonitas, 285. 480.
 482.

482. bonus, 50. 71. 83. 480. 514. 515. 516.
boreas, 558. bos, 364. 365. brachium, 448. 449.
517. branchiæ, 394. breviarium, 571.
brevis, 554. bubo, 382. bucca, 443. 475.
bucea, 370. buccina, 562. bufo, 378. 683.
bulga, 520.

C.

Caballus, 366. 367. 368. 376. Caciquius, 498.
caco, 458. cacodæmon, 315. 589. 590. 606.
cacumen, 492. cadaver, 537. cado, 368. 452. 479.
cadere causa, 527. caducus, 535. cadus, 520.
cæcias, 558. cæcus, 462. 465. cæcutio, 464.
cædes, 537. cædo, 487. 521. 528. 532.
cælebs, 350. 417. cælestis, 350. 417. cælestis glo-
ria, 617. 618. Cælites, 313. 589. cælum, 304.
310. 492. 550. 584. 588. 627. cæruleus, 417.
cærimoniæ, 563. Cæsar, 498. calamitas, 486.
calamus, 571. calandra, 383. calathus, 520. 696.
calcar, 367. 368. calcitro, 372. calco, 532. 534.
calefacio, 349. 354. 355. 475. calidus, 354.
caligo, 440. 464. 539. calix, 636 : 8 : 12. 654.
calleo, 573. callide, 481. 483. callis, 492.
callum, 458. 534. calor, 342. 352. 535.
calvaria, 454. calvus, 463. calumnia, 227. 484.
487. 526. calx, 492. camelus, 373. 557.
campus, 359. 360. cancer, 371. 393. 395. 534.
candela, 351. candelabrum, 351. candeo, 418.
candidus, 417. 419. cani, 485. 462. 497.
canis, 294. 369. 370. 371. 511. canna, 395. 402.
canorus, 379. cantharus, 477. 479. 520.
cantilena, 411. 561. 564. 571. 854. cantio, 571.
x de fide, 651. 658. x de spe, 655. x de Decalogo,
656. x de perfectionibus divinis, 659. 660. 661. 662
x de Ss. Eucharistia, 657. 654. x de puero JESULO,
665. x de Ss. Nomine JESU, x de B. V. MARIA,
666.

666. 667. 657. x de S. Josepho, 668. x ad S. An-
 gelum Custodem, 669. x de animabus in purgatorio,
 670. 671. x de recta intentione, modo surgendi,
 ac præsentia DEI 672. x in adventu Præsidis, Epif-
 copi, R. P. Provincialis, &c. 673. 674. in comitiis,
 675. Canto, 390, 446. 561. 564. 571. canus, 462.
 capax, 465. capero, 437. capillus, 458. 473. 697.
 capio, 219. 364. 374. 395. 78. 480. 528. 530. 597.
 capitium, 531. capo, 386. capra, 373. captivi-
 tas, 532. captivus, 498. 533. capto, 395. 478.
 capulum, 449. caput, 436. 437. 438. 532. 535. 550
 carbo, 352. 353. carcer, 528. 530. carduus, 412
 careo. 482. carex, 402. 405. caribdis, 355. 530.
 caries, 475. caritas, 475. carmen, 411. 484. 571.
 carmino, 473. caro, 455. 460. 474. 475. 478. 534.
 Opera carnis, 635 : 10. carpo, 449. carruca, 568.
 carrus, 568. casa, 517. Casiquius, 498. 500. 723.
 callis, 531. castellum, 492. castigo, 609.
 casus, 218. cataphractus, 531. cataplasma, 534.
 cataracta, 429. catarrhus, 535. Catechismus, 575.
 584. 585. 630. 639 : 9. x in versu, 650.
 caterva, 544. Catholicus, 584. catinus, 520. 522.
 556. catus, 369. 370. 373. cauda, 372. 389. 705.
 cavea, 413. caveo, 224. 482. 533. caverna, 306.
 373. cavillor, 490. caulis, 402. 413.
 caupona, 479. caurus, 558. causa, 482. 485.
 525. 526. 527. 530. 537. 538. 738. cautes, 525.
 cautus, 440. 480. 530. cavus, 403. 404. 515.
 cedo, 476. 550. cerebro, 488. 543. celer, 325.
 480. celeriter, 540. cella, 517. celo, 526. 529.
 centauria, 410. centesimus, 546. 548.
 centies, 288 : 17. 547. cento, 467.
 centum, 545. centurio, 498. cephalæa, 535.
 cerebrum, 455. cerno, 520. cernuus, 437.
 certamen, 531. certatim, 484.
 certe, 226. 272. 288 : 2 : 16. 295 : 3.

Cer=

Certiozem facio, 631. 708.
certus, 236. 480. 515. 616. 622.
cervical, 520. cervix, 445.
cespito, 452. 327. cello, 526. 532. 550. 665.
cetus, 392. chalcantium, 423. chalibs, 531.
character, 573. charitas, 480. 486.
charta, 563. 571. charta geographica, 557.
charus, 613. Chili, 494. 746. 850.
chorea, 561. Christianus, 482. 497. cibo, 475.
cibus, 474. 475. 536. 620. cicada, 388.
cicatrix, 536. ciconia, 385.
cicur, 361. 362. 480. 481. cilium, 439.
cinereus, 417. cingo, 469. 493. 532.
cingula, 364. 466. 467. 469.
cinis, 352. 355. 432. 475. cinnamomum, 399.
circa, 554. 556. 628.
circiter, 208. 296 : 13. 543. 548.
circuitus, 493. circulus, 493. 554.
circumago, 532. circumcurfo, 478.
circumdo, 493. 532. 619. circumvenio, 484.
cis, 213. 290 : 4. 431. cisterna, 429.
cito, 287 : 5. 288 : 15. 480. 540.
civitas, 492. 493.
clam, 290 : 4. 453. 490. 526. 529.
clamor, 443. 484. 561. 666. 668.
claritas, 440. 515. 526. 527. 539.
classis, 379. clathri, 517.
clava, 531. 532. claudio, 439. 518.
claudus, 463. clavus, 557.
clemens, 583. clerus, 798. cliens, 498.
clivus, 359. clunis, 451. clypeus, 531.
clyfter, 536.
Coadjutor, 567. coagulo, 457.
coarctor, 534. coarguo, 526.
coccinus, 417. cochleare, 478. 520.
cocles, 463. cœcus, 440.

cœmenterium, 537. cœnum, 359. 428.
 cœtus, 513. 531.
 cogitationes malæ, 635: 10.
 cogito, 481. 482. 538. 591. 667.
 cognatio, 501. 502. 503. 644.
 cognomen, 513. 644. 715. cognosco, 481. 490. 628.
 cogor, 465. 488. cohibeo, 491.
 coitus, 364. 377.
 colaphus, 443. 487. 534. collega, 204.
 colligo, 363. 404. 405. 421. 478. 544.
 collineo, 532. collis, 359. 492.
 colloco, 452. 532. colloquium, 506. 508.
 collum, 445. 446. 447. 449.
 colo, 481. 500. 520. colobium, 531.
 color, 368. 417. 418. 419. columba, 386. 482.
 columna, 517. coma, 458.
 comedo, 450. 455. 460. 474. 475. 476. 598. 608.
 cometa, 346 comis, 480. 519.
 comitia, 513. 531. comitor, 452. 508.
 commendo, 227. 485. 498. 526.
 commercium, 494.
 comminuo, 370. 404. 475. 567.
 comminiscor, 571. commiseratio, 480.
 committo, 481. 484. 526. 527.
 commodo, 421. 422. 508. commodum, 211. 533. 540
 commoveo, 478. 489. communico, 494.
 Ss. Communio, 523. 636. 639. 640. 641.
 commuto, 421. como, 496. 471.
 compar, 567. comparativum, 269. 270. 288: 25.
 comparo, 464. 482. 500. 550. 647.
 compater, 644. compello, 530.
 compenso, 422. 551. compertum, 515. 526. 527.
 compes, 421. 528. compesco, 532.
 complano, 567. complementum, 289. 453.
 compleo, 421. 543. 567. 611. complico, 470.
 compono, 526. 527. 536. 552. 553. 567.

com-

compos, 491. 526. compotatio, 477. 478. 479. 692
compoto, 478. comprehendo, 481.
compressum, 554. comprimo, 413. 489. 532.
comptus, 458. 471. computo, 544.
concavus, 515. concedo, 499. 481.
concha, 393. 395. concido, 364. 518 567.
concinno, 552. 553.
concio, 482. 585. 591. 603. 615. 730.
concito, 489. conclave, 517.
concordia, 481. 500. 527.
concupina, 485. 489. 491. concubitus, 490.
concupo, 521. conculco, 413. 452. 532.
concupiscentia, 489. concursus, 542.
concutio, 404. 486. 535. condemnatio, 482.
condimentum, 474. condio, 301. 424.
conditio, 627. conditor, 308. 492. 495. 500.
condo, 413. 492. condono, 530. 613. 634: 4.
condormio, 625. conduco, 482. confero, 464 526
confessio, 523. 634. 654. confessio sacra, 634.
conficio, 475. 485. 532. 567. 569.
confido, 296: 21. 482. confinis, 492. 746.
confirmo, 234: 3. 288: 3. confirmatio sacra, 646.
confiteor, 530. 543. 634: 5. configo, 531. 532.
confluo, 430. 433. confodio, 532.
conforto, 638. 639: 11. 646. confugio, 527.
confundo, 475. 478. conglomero, 472.
conglutino, 567. congrego, 363.
congregatio, 531. 536. coniecto, 339.
conjicio, 431. 526.
conjugatio, 32. 96. 104. 119. 150. 174. 175. 181.
185. 188. conjunciones, 291.
conjungo, 364. 452. 486. 567.
conjuro. 532. 809. conjux, 504.
con niveo, 440. 481. conqueror, 486. 535.
conquiesco, 296: 3. 491.
confanguineus, 204. 501. 402. 503.

con=

confcendo, 452. conscientia, 482.
 confcius, 482. consecratio, 524. 642.
 confcero, 524.
 confentio, 235: 2. 526. 635: 10.
 confequor, 526. 528. 645.
 confervo, 421. 533. confervus, 53.
 confidero, 538. 599.
 confilium, 244. 481. 482. 488.
 confobrinus, 501. confoceri, 504.
 confpectus, 488. 494 500.
 confpicillum, 439 465 confpiro, 550.
 confans, 482. confternatio, 486.
 confterno, 486. conftipo, 452. 554.
 conftituo, 527. confto, 422. 527.
 conftructio, 274. 567.
 confuetus, 220. 481. 493.
 confuetudo, 492. 494 525. 527. 620.
 confulto, 193. 485. confummo, 496.
 confumo, 349. 422. 478. confuo, 473.
 conftemno, 484. 486 499. 620.
 conftendo, 484. 563.
 contentio, 464 486. 488. contentus, 296.
 contero, 404. 475. 567.
 contineo, 450. 527. continentia, 450.
 contingo, 404. continuo, 202. 550 554.
 contra, 290: 6. 603. 619.
 contractus, 421. 422. contradico, 490. 526.
 contraho, 437. 534.
 contrarius, 549. 550. 558. 559. 619.
 contremo, 450. 486. 535. 573.

con-

Contribuo, 422.
contritio, 582. 634. 654. 660. 661. 662.
controversia, 525. contubernalis, 514.
contumax, 484.
contundo, 404. 475. 528. 534. 567.
contus, 557. contusio, 534.
convalesco, 461. 536. 538. convenientia, 533
convenio, 468. 471. 486. 550.
convenit, 638. conventus, 531.
conversio, 491. 666. convinco, 526.
convitior, 485. convivium, 477. 478. 692.
convoco, 532. convolvo, 404. 470. 473.
cooperio, 467. copia, 212. 219. 378.
copulo, 365. copula, 490. coquina, 519
coquo, 474. 475. coquus, 566.
cor, 455. 460. 535. 641.
coram, 225. 290: 7. 485.
corbina, 392. 396. corium, 363. 520.
cornu, 364. 373. 561. corona, 493.
corpus, 434. 538. 594. 600. 604. 616. 639.
corpulentus, 556. (640.
correctio, 480. corrigia, 466. 469.
corrumpo, 421. 535. corruptus, 474.
corruo, 518. cortex, 403. corvus, 381.
cors, 517. cos, 520. costa, 454. 455. 535.
coxa, 367. 368. 452. 454.
cranium, 463. 478. cras, 287:4. 539. 541.
crassus, 460. 554. 556. craticula, 475.
creatio, 301. creator, 497. 500. 586. 602.
creatura, 584. 588. 590. 651.

crebro, 548. creditor, 421.
 credo, 480. 482. 578. 597. 584. 648.
 cremo, 349. 354. creo, 301. 585.
 crepo, 537. crepusculum, 539.
 cresco, 404. 413. 496. creta, 425.
 cribrum, 475. 520. crimen, 483.
 criminatio, 484. crinis, 436. 473.
 crispus, 554. crista, 389. 466.
 crucifixus. crucio, 528. 530.
 crudelis, 483. crudus, 455. 515. 535.
 crumena, 422. 470. 520. cruor, 457.
 crus, 451. 452. 453.
 crux, 575. 578. 584. 591. 599. per lig-
 num crucis, 575. 612.
 crytallus, 425.
 cubiculum, 517. cubitus, 448. 449.
 cubo, 521. 543. cucurbita, 409.
 culex, 388. culina, 519.
 culmen, 492. culpa, 483. 485. 530.
 culter, 520. 522.
 cum, 22. 210. 290: 1: 8. cùm, 540.
 cumulus, 544. cunæ, 470. 520.
 cunctanter, 482. 543. cunctator, 482. 543.
 cuncti, 548. cuneus, 527.
 cupiditas, 484. cupio, 482. 486. 488. 614.
 cupressus, 399. cuprum, 422.
 cur? 266. 267. 268. 288: 13.
 cura, 367. 480. 482. 526. 527. 528.
 curia, 525. curo, 227. 363. 534. 536.
 curro, 325. 370. 371. 529. 533. 564.
 currus,

currus, 568. curfor, 498. 540. 563. 571. 573.
curfus, 563. 564. curtus, 374.
curvus, 452. custodio, 421. 528. 598. 604.
Custos Angelus, 669.
cutis, 363. 403. 451. 532. 536.

D.

Damnatio, 482. damno, 528.
damnum, 211. 483. 484. 491. 525. 538. 634:
datum, 573. datur, 602. (4.
de, 290. dealbo, 418.
deambulo, 452. 453. debachor, 486.
debeo, 227. 500. 530. debilis, 534. 535.
debitor, 421. 422. 525. decalogus, 579.
decem, 545. 550. December, 542:
decempeda, 554. decem præcepta, 579.
decerpo, 449. 475. decet, 486. 488.
decido, 416. decies, 288: 17. 547.
decipio, 482. 484. 485. 597. 598.
decipula, 531. declaro, 572. declinatio, 6.
decorum, 486. decrepitus, 495.
decreſco, 209. 429. 433.
decumbo, 485. 538. decutio, 404. 405.
defectus, 340. defendo, 482. 526. 527.
deferveo, 486. 488. defeffus, 532
deficio, 475. 532. 535. deflecto, 493. 494.
defleo, 441. 482. defluxio, 535.
deformis, 514. defunctus, 537.
deglutio, 620. 639: 8. dehilco, 518.
dehinc, deinceps, 202. 541. 550.

dejicio, 367. 532. deinde, 549.
 delabor, 532. delecto, 486. 488. 564. 607.
 delego, 527. deleo, 492. 518.
 deliberate, 450. 485. delibo, 475. 478.
 delictum, 483. 525. delineo, 571.
 delinquo, 484. deliquium, 535.
 deliro, 484. 535. delitescio, 529.
 de longe, 599. deluto, 517.
 demens, 483. demergo, 395. 431.
 demeto, 413. demigro, 492.
 demitto, 404. 494. 521. 607.
 demolior, 532. demonstro, 572.
 demulceo, 449. demum, denique, 549. 599
 denego, 526
 dens, 372. 442. 443. 444. 462. 497. 535.
 densum, 404. 554. denudo, 467. 468.
 denuntio, 526. 527. denuo, 548. 550.
 deonero, 552. deorsum, 555.
 depilis, 458. depleo, 478. 521.
 deploro, 491. depono, 421. 478. 552. 563.
 depositum, 421. 526. deprecor, 526.
 deprehendo, 526. 527. deprimo, 436. 515.
 depromo, 724. depuduit, 484.
 derelictus, 422. derideo, 487.
 descendo, 359. 367. 368 390. 494. 622.
 desertum, 492. 494. defes, 483.
 desidero, 202. 235. 421. 482. 486. 488.
 614. 635 : 9. 668.
 desilio, 367. desino, 422. 526. 616. 665.
 desipio, 482. 484. 485. 535.

desisto,

desisto, 526. 530. despicio, 482. 486.
desumpo, 475. 476. destillatio, 535.
destruo, 421. 492. 518. 532. defuesco, 422.
desum, 202. 527. 553. detergo, 475.
detero, 467. 468. detestor, 661. 662.
detineo, 478. detondeo, 458.
detraho, 467. 475. 484. 486. 571.
detrimentum, 534. detrudo, 532.
detrunco, 364. 404. detumeo, 486. 536.
deturbo, 532. devincio, 308.
devito, 784. devium, 515.
devolvo, 425. 527. devoro, 475.
DEUS, 498. 500. 584. 585. 592. 651. 675.
dextra, 448. 633. 721.
diabolus, 315. 511. 590. 598. 606. 619.
diæta, 536. 538. dialogus, 584.
diaphanus, 418. diarrhœa, 535.
dico, 58. 231. 234. 443. 444. 480. 602. 627.
dictum, 514.
dies, 296 : 5. 539. 541. 542. 543. 556.
differo, 323. 422. 543.
difficilis; 481. 482. 500. diffido, 482.
diffluo, 478.
digitus, 413. 446. 448. 449. 450. 555. 556.
dignosco, 464.
dignus, 227. 308. 485. 500. 516. 614. 637.
digredior, 494. 544. diligens, 573.
diligo, 482. 488. dilorico, 496.
dilucescit, 539. diluo, 417.
diluvium, 492. dimico, 531. 533.

dimidium, 438. 494. 545. 550. 556. 569. 822.
 diminuo, 273. 292. 521.
 diminutivum, 200.
 dimitto, 528. 599. 634: 4.
 directe, 554. dirigo, 526. 536.
 dirimo, 527. dirumpor, 354 478.
 diruo, 492. 518. 532.
 discedo, 453. 488. 493 550.
 discepto, 484. discerno, 464.
 discindo, 449. 467. disciplina, 543.
 discipulus, 573. disco, 572. 573.
 discrimen, 500. 531. 538. discrucio, 528.
 discus, 520. 522. disjungo, 494.
 dispar, 550. dispergo, 390. 413.
 dispersus, 363. 532. displiceo, 514.
 displodo, 531. 532. dissentio, 482.
 dissimilis, 549. dissipio, 363 421. 532.
 dissolvo, 470. 534 567. dissuo, 467.
 disto, 219 494. 519. 532. 538. 546. 554.
 distractus, 544. distribuo, 532.
 diu, 540. 573. divello, 404.
 diversus, 492. 514. 549.
 diversor, 493. 494. 518. 519.
 dives, 421. 624
 divido, 327. 405. 493. 532. 544.
 divinitus, 533. divino, 563. 719.
 divitiæ, 420 421. 422.
 diurnum, 12. 405. 480. 516.
 do, 421. 422 467. 478 490. 496. 550. 642.
 doceo, 481. 493. 496. 497. 572. 573. 603. 615
 doctus,

doctus, 480. documentum, 444. 480.
dogma, 645.
doleo, 486. 488. 491. 516. 538.
dolum, 520. dolo, 568. 569.
dolor, 486. 488. 534. 535. 600.
dolus, 290: 15. 645. domesticus, 361.
domicilium, 494. domina, 498.
dominus, 285. 422. 492. 498. 518.
dominica, 542. domo, 491.
domus, 492. 494. 517. 518. 519. 567.
donec, 219. 479. 541. 543.
dono, 421. 422. 490.
donum, 422. 499. 642.
dormio, 437. 438. 573. dormisco, 438.
dormito, 482. dormitorium, 438. 519.
dorsum, 450. 452. 454. draco, 376.
dubito, 213. 214. 223. 480. 481.
duco, 493. 554. 613.
dudum, 215. 287. 540. 541.
duellum, 484. dulcis, 404. 405. 583.
dum, 215. 229. duntaxat, 222. 224. 544.
duo, 545. 550.
duplex, 288: 20. 485. 549. 550. 617.
dupliciter, 288: 20. 550. duplico, 544.
duro, 515. 540. durus, 405. 425. 515. 516.
dux, 498. 531.
dysenteria, 535. 538. dyspepsia, 535.

E.

E, 270. 290.

ebrius, 477. 479. 608. 635: 12.

Fff 4

ebrio-

ebriosus, 477. 479. ecce, 23. 288: 14.
 ecclesia, 580. 584. 648. echinus, 393.
 echo, 561. eclipsis, 340. 341. 542. 759.
 ecquis, 548. edisco, 572.
 edo, 296: 7. 443. 475. educo, 496.
 educatio, 485. 497. effervesco, 475.
 efficio, 481. 497. 526. 567. effodio, 413.
 effugio, 529 532.
 effundo, 432. 533 640. 644. effutio, 485.
 egenus, 421. 488. egeo, 235: 4 421. 487. 521.
 ego, 13. egredior, 493. 518.
 egregius, 533. ejicio, 371. 528. 532.
 ejulo, 532.
 elabor, 479. 529. 532. 533. 541.
 elatus, 483. 485. eleemofyna, 481. 499.
 elegans, 515. 569. 571. elementum, 309.
 elevo, 654. elicio, 421.
 elido, 528 534. 567.
 eligo, 235: 3. 421. 532. 613.
 elinguis, 486. elixus, 474. elumbis, 463.
 eluo, 480. 536. eminus, 599.
 emissarius, 531. emo, 421. 422.
 empyrium, 304. 310. 311. emunctorium, 702
 en, 23. 288: 14. enato, 431. eneco, 431.
 enitor, 496. enixa, 514.
 ensis, 422. 449. 531. enterocele, 534.
 enucleo, 413. eò, 288: 12. 549.
 eo, 77. 79 209. 213. 452. 453. 494.
 ephippium, 366. 367. 368.
 epiglottis, 445. 446. Episcopus, 498.
 epistola,

epistola, 299. 571. 573. epulum, 477. 692.
equa, 12. 366. eques, 367. 368.
equidem, 291: 5. equito, 367. 368.
equus, 366. 367. 368. 376.
eradico, 413. e regione, 222. 519 526.
Eremita, 29. erga, 290.
ergo, 261: 4 603. erogo, 421. 422.
erratum, 483. erro, 482. 483. 484. 490. 563.
erubescō, 481. 482. eruca, 378.
eruſto, 446. eruditus, 480. 481. 572.
erumpo, 413. 496. 529. 532. ervum, 408.
eruo, 413. esca, 395.
erysipelas, 534. esurio, 475. 476.
et, 204 291. etenim, 488.
etiam, 216. 291. 482. Eva, 598.
evacuo, 478. 521.
evado, 529. 532. 533. 603. 611.
evanesco, 538. evaporo, 478.
Ss. Eucharistia, 636. 637. 639. 640. 641.
eveho, 552. evello, 391. 413. 458. 475.
everto, 492. 518. 432. evidens, 515.
evito, 532. enuchus, 514.
evolo, 529. 532. evomo, 458.
ex, 208 270. 288: 19. 290.
exacerbo, 486. exaggero, 288: 2.
exagito, 528. examen, 630. 634. 635.
exardesco, 354. excandescō, 486.
excarnifico, 528. excello, 554.
excello, 554. exceptio, 488. 290: 16.
excessus, 218. 270. 272. excindo, 413.

excipio, 488. 518. excito, 353. 367. 526. 532.
 excolo, 470. excorio, 363. 364. 365.
 excrementum, 458 excreo, 458. 639 : 13.
 excrucio, 528. excubiæ, 531. 798.
 excudo, 567. exculo, 512. 614. 625.
 excutio, 368. 404. 413. 470. execror, 511.
 exeo, 213. 363. 518. 519. 617. exequor, 611.
 exerceo, 569. exercitus, 531. 532. exefus, 475.
 exhaurio, 478. 479. 521. exhibeo honorem, 681.
 exhilaro, 532. 543. 561. 564. 573. exhorreo, 486.
 exhortor, 481. 532. exicco, 431. exigo, 526.
 exiguus, 554. exilis, 765. 455.
 exilium, 528. 583. 666. eximo, 528. 532.
 existo, 421. 496. exonero, 458. 552.
 exopto, 614 exordior, 532. 544. 546.
 exorior, 539. exorno, 468. 467. 470. 482.
 exosso, 454. expecto, 193. 540. 543. 573.
 expedit, 638. 482. 538. expeditus, 368. 528. 552.
 expello, 471. 532. expendo, 471.
 expensa, 422. expergifcor, 437. 535.
 expergefacio, 437. experior, 422. 478. 482. 509. 609.
 experientia, 480. 482. expio, 480.
 expiro, 537. expifcor, 526. explano, 526. 572.
 expleo, 551. explico, 526. 572. explodo, 531. 532
 exploro, 422. 481. 526. 527. 573. expono, 490. 526
 exposititius, 514. exprimo, 432.
 exprobo, 488. 530. expuo, 458. exquiro, 573.
 exto, 532. exta, 456.
 extendo, 364. 429. 452. 470. 475. 567. 639 : 12.
 exter, 498. 500. exterior, 435. 436. 533.
 exterritus, 486. extinguo, 354. extirpo, 413.
 extollo, 552. extra, 226. 290 : 9. 485. 518. 555.
 extraho, 518. Extrema Unctio, 638.
 extremus, 492. 549. extrudo, 532. exturbo, 532.
 exudo, 536. exulcero, 534. exulto, 486.
 exundatio, 429. 433. exuo, 467. exuro, 349.
Faba,

F.

- Faba, 408. Fabula, fabella, 516. 526.
faber, 522. 565. faceo, 371. facetus, 514.
facies, 222. 461. 465. 517. facile, 87. 88.
facinorosus, 485. facinus, 484.
facio, 192. 304. 481. 500. 526. 527. 569. 598.
facio certiozem, 632. factio, 498. 531.
facultas, 236. faex, 477. falco, 380. fallax, 483.
fallo, 484. 564. 597.
falsum, 484. 487. 516. 527. 610. 625.
fama, 58. 59. 260. 516. 527. 571. fames, 475.
familia, 21. 28. 496. 497. 499. 501. 502. 503. 513.
517. 531. 635 : 8. familiaris, 21. 497. 514.
famofus, 485. famulus, 498. 500. 514.
farcio, 456. farina, 474. 476. 477.
fascia, 469. fasciculus, 552.
fastidio, 421. 475. 484. fatigatus, 367. 438. 490. 535
fatigo, 532. fatuus, 345. favonius, 558.
faux, 445. 446. 447. 535. 537. fax, 351. 440.
febris, 535. Februarius, 542.
fel, 455. 457. felis, 369. 370. 373.
felix, 481. 482. 514. femoralia, 466. 467. 468.
femur, 451. fenestra, 517.
ferale amiculum, 537. ferax, 413. 414.
ferculum, 476. fere, 404. 543.
feretrum, 537. ferialis, 543. ferio, 532.
ferme, 404. fero, 452. 486. 521.
ferox, 361. 486. ferrugo, 421.
ferrum, 420. 421. 422. 567. 571.
fertilis, 413. 414. ferveo, 475. 428. 491.
ferveo, 475. fervidus, 533. ferula, 532.
ferus, 486. fellus, 486.
festino, 283 : 15. 540. 543. festum, 542. 643.
fibula, 469. ficte, 484.
fides, 480. 485. 526. 527. 648. fido, 480.
figo, 440. 494. figulus, 425. 517.
figura,

figura, 356. filia, 501.
 filius, 296: 23. 501. 503. 505. 538. 631.
 filum, 395. 472. 473. 475. 745.
 fimbria, 466. 704. fimus, 413. 458.
 fimetum, 458 274. findo, 404. 567.
 fingo, 186. 227. 464. 526. 571.
 finio, 231. 288: 23. 543. 546. 567. 569.
 finis, 267. 359. 478. 479. 482. 493. 526 549. 653.
 finis hominis, 590. 604. fio, 231. 600. 627. 644.
 firmamentum, 305. 310. 320. firmo, 532.
 firmus, 554 fissura, 518 fiscella, 472.
 fistula, 562. flagello, 528. 530.
 flagitium, 483. 489. 491. flagro, 354.
 flamma, 352. flavus, 417. 418.
 flecto, 404. 639: 12. fleo, 440. 441. 666.
 fletus, 440. flo, 354. 558. floccus, 807.
 floreo, 416. 695. flos, 415. 416. fluctuo, 429.
 flumen, 429. 433. fluo, 429. 432. 433. 478. 534.
 fluxus, 535. focus, 351. fodio, 413.
 fodina, 421. fœcundus, 413. fœdifragus. 783.
 fœdus, a, um, 514. 515. fœdus, eris, 550.
 fœmina, 12. 495. 514. 516. fœtus, 496. 514.
 folium, 403. 413. follico, 354. folliculi, 413.
 fons, 429. 433. foramen, 413. 439. 470. 568.
 foràs, 518. 555. fores, 517. 518. 519.
 forfex, 568. forica, 518. foris, 226. 287: 6. 555.
 formica, 378. formico, 534. formido, 486.
 formo, 526. formosus, 596. formulæ, 506.
 fornax, 351. 354. 517. fornicari, 489. 491. 607. 625.
 forsitan, 214. 266. 267. 288: 6. fortis, 480. 533.
 fortuna, 453. 481. 482. 514. 528. 538.
 fossa, 359. fossilia, 423. foveo, 526.
 fraga, 409. 412. 414. fragor, 345. 355. 533.
 frango, 404. 443. 534. 567. 639: 7.
 frater, 501. 504. 801.
 fraus, 290: 15. 453. 483. 645.

frez

fremitus, 429. fremo, 486. frenum, 367. 368.
frequenter, 85. 76. 94. 95. 548. frico, 432. 567.
frigeo, 431. 535. 538. 558. 560.
fritillus, 563. frons, dis, 403. 404.
frons, tis, 436. 437. 517. fructifico, 404.
fructus, 397. 403. frugalis, 475. 480.
fruges, 406. 413. 482. frumentum, 406. 407.
frustra, 201. 218.
frustum, 364. 404. 474. 567. 621. 745.
frutex, 401. fucus, 469. fuga, 490. 533.
fugax, 405. fugio, 490. 529. 532. 533.
fugo, 532. 612. fulcio, 517. 520. fulgeo, 418.
fulgetrum, 345. fulgur, 345. fuligo, 352. 419.
fulmen, 345. 348. 560. fulvus, 417.
fumus, 352. 354. 488. funda, 531.
fundamentum, 517. fundator, 492. 495.
fundo, 432. 644. fungus, 503. 414. 418.
funis, 367. 368. 402. 404. 472. 552. 557.
fur, 483. 484. 485. furca, 471.
furcifer, 483. furfur, 458. 474.
furnus, 351. 354. furio, 484. 486.
furtim, 453.
furtum, 421. 422. 484. 485. 527. 606. 635: 11.
fustis, 404. 528. fufus, 472.
futilis, 201. futurum, 33. 36. 497.

G.

Galea, 531. galerus, 466. 468.
gallina, 386. 391. gallus, 386. gangræna, 534.
gargarizo, 445. garrio, 564. 573.
gaudeo, 486. 499. 508. 516. 653.
gelo, 347. 538. gemellus, 501. 514.
gemma, 425. 426. 766. gemo, 486. 666.
gena, 439. 442. gener, 504.
generalis, 498. genero, 496.
generosus, 496. 497. 498. genista, 401.

geniti-

genitivus, 6. 9. genius, 491. gens, 469. 53.
 genu, 451. 452. 453. genus, 12. 495. 496. 513.
 Geographia, 309. 492. 494.
 Geometria, 554. 555. 556. gero, 552.
 gestio, 449. gesto, 552. gestus, 536.
 gibbus, 442. 462. gigas, 463. gigno, 496.
 gingiva, 442. glabro, 475. glacies, 347.
 gladius, 422. 449. 531. 533. glans, 398. 405.
 glastum, 419. glaucus, 417. gleba, 412.
 glis, 373. glifco, 496.
 globus, 356. 357. 554. 562. 563.
 glocito, 386. 390. glomus, 472.
 Gloria cælestis, 617. 618. Gloria Patri, 643.
 gloriosus, 532. glorior, 484. 485. 490.
 glos, 504. gluma, 413. gluten, 568.
 gracilis, 462. 765. gradior, 368. 452. 493.
 gradus, 357. 555. grallæ, 452. gramen, 412. 520.
 grandævus, 688. grandis, 347.
 grando, 347. granum, 406. 413. 474.
 grassator, 483. 485.
 grates, 289. 480. 482. 634: 6. 640. 641.
 gratia, 600. 640. gratiosus, 639: 11.
 gratis, 222. 421. gravedo, 535.
 gravida, 496. 514. gravis, 538. 601. 639: 10.
 gregarius, 531. grex, 363. 364. grunnio, 372.
 gubernaculum, 557. gubernaror, 533. 651.
 gubernaror, 481. 499. 500 527.
 gula, 445. gusto, 475. 478.
 gustus, 404. 459. 475. gutta, 347. 429. 478.
 guttur, 445. gyrus, 376.

H.

Habena, 367. habeo, 421. 422. 488. 538. 573.
 habito, 641. habitus, 220.
 hac, 216. 288: 12. hæctenus, 541.
 hæreditas, 537. 538.

hæreo,

- Hæreo, 404. 444. 446. 490. 526. 534. 567.
hæres, 537. 538. hæfite, 484. 485.
hamus, 395. 396.
harpastum, 531. 532. 563. 797. 805.
hafta, 531. 533. hafite, 568.
haurio, 432. 433. haufus, 477. 478. 479.
hebdomada, 542. 543. hefticus, 535.
hepar, 455. heu, 491.
hemina, 554. herba, 393. 402. 406. 410. 536.
heri, 287: 4. 541. 543.
hermaphroditus. 514. hernia, 634.
herus, 363. 498. 499. 500. heu, 200. 491.
hic, 20. 23. hic, 288: 12. 556.
hierarchia, 317. 318. hilaris, 482. 486.
hinnitus, 367. hio, 443. 515.
hirundo, 387.
Hispania, 492. 498. 606. 609. 625. 775.
historia, 526. hodie, 288: 10. 541. 543.
homicida, 483. 533. 623.
homo, 12. 434. 500. 514. 527. 591. 598. 602. 647.
homo, beftia, 753. (698).
homines boni, 627. 590. 653. 658.
x perverfi, 623. 624. 627. 653. 658.
honestus, 480. honor, 371. 482. 488. 681.
honoro, 482. 523. 606. 635: 8. 647.
hora, 296: 4. 539. 541. 543.
hordeum, 406. horologium, 852.
horreo, 486. 535. hortor, 481. 532.
hofpes, 493. 518. 800.
hofpitiu, 493. 494. 518. 519.
hofpitor, 482. Ss. Hoftia, 584. 637. 654.
huc, 216. 288: 12. 555. hucufque, 541.
humanitas, 480. 482.
humerus, 445. 446. 552.
humidus, 429. humilitas, 481. 482.
humo,

humo, 537. humor, 457. 535.
 hyberno, 539. hydriæ, 520.
 hydrops, 535. hyems, 539.
 hypocrita, 485. hypocaustum, 536.

I.

Jaceo, 205. 452. 521. 532.
 jacio, 487. 532. jacto, 484. 490.
 jactura, 421. 483. Jacobopolis, 556. 494.
 jaculum, 531. jam, 288: 8. 18. 31. 540.
 janua, 517. 519.
 ibi, 23. 288: 12. 556.
 ictus, 449. 487. 528. 533.
 idcirco, ideo. 291: 4.
 idem, 196. 226. 549. 550.
 idioma, 570. idiotismus, 296.
 idololatria. 584: 3. idoneus, 559.
 jecur, 455. 535. jejunium, 635: 7. 580.
 jejunus, 296: 11. 475. 476. 639: 9.
 jento, 475.
 JEsus Christus, 319. 584. 591. 652.
 igitur, 291: 4. ignarus, 550. 573.
 igneus, 344. ignis, 349. 354. 355. 824.
 ignitabulum, 353. ignoro, 598.
 ilia, 451. illac, 216. 290. illaqueo, 532.
 ille, 19. 21. 23. 183. 184. 181.
 illic, 288: 12. 290. illicitum. 485.
 illico, 488. illido, 487. illucesco, 539.
 illumino, 665. illustro, 418.
 illuvies, 458.

ima-

imaginor, 197. 464. 465. 592. 593. 597.
imbuo, 418. immaturus, 469. 534.
immenfus, 584. 609. 651.
immergo, 395. 431. immineo, 539.
imminuo, 209. immisceo, 213. 227. 296: 2.
immitis, 515. immitto, 518 528. 536.
immodice, 483. immortalis, 604. 616. 653.
immundus, 515. imo, 216. 291: 6.
impar, 548. 550. 553. 567.
imparatus, 484. impatiens, 486.
impavidus, 480. 533.
impedimenta, 552. 553.
impedimentum matrimonii, 630. 631.
impedio, 518. 526. 626. 631.
impello, 473. 532. impendo, 422.
impensa, 422. Imperator, 498. 531. 533.
imperfectus, 438. 556. 567. 569.
imperitus, 573. impero, 500.
impersonalia, 101. 102. 103.
impertior, 475. impetro, 526. 640. 668.
impetigo, 534. impiger, 533.
impingo, 532. impleo, 478. 551. 611.
implico, 368. 467. 473. imploro, 532.
implumis, 390. impluvium, 517.
impono, 532. 555. importo, 550.
importunus, 487. 488.
impossibilis, 465. 553.
imposterum, 202. 288: 23. 541.
impotentia, 514. imprecor, 511.
improvise, 534. imprudens, 422. 485.

G g g

im-

impudens, 483.
 impunis, 422. 479. 485. 488 509.
 in, 290. inæqualis, 567. inamœnum, 514.
 inanis, 404. 515. inauris, 469. 471.
 inauro, 421. incantatio, 484.
 incapax consilii, &c. 483. 527.
 Incarnationis mysterium, 591.
 incassum, 218. 201. incautus, 484.
 incedo, 500. 555. incendium, 352.
 incendo, 354. 567. inchoo, 567.
 incido, 452. 493. 530. incile, 413. 429.
 incipio, 288 : 9. 527. 532. 544. 546. 563. 569.
 incito, 371. 372.
 inclino, 486. 489. 552. 553. 605
 includo, 469 567. incolumis, 461.
 incompetens, 527. inconsideratus, 484.
 inconstans, 538. 550. (485.
 incorrigibilis, 485. 491. incorruptibilis, 403
 incrementum, 404. 413. increpo, 486.
 incubo, 390. 535. 697.
 incumbo, 452. 481. incunabula, 520.
 incuria, 483. incurro, 452.
 incurvo, 452. indago, 421. 528.
 index, 448 449. indicium, 531.
 indico, 422 449. 493. 631.
 indiculus, 301. indigeo, 465. 487. 522.
 indignatio, 486 488. indignus, 227.
 indoles, 482 484. 486. induco, 527.
 indulgeo, 475. induo, 467.
 induresco, 679. indus, 494. 498. 606
 inebrio,

inebrio, 608. inedia, 475. ineptus, 514.
iners, 483. 485. inexpectatus, 518.
infamis, 485. infans, 449. 495. 497.
infarcio, 456. 475. infectus, 567.
infelix, 487.
infernus, 315. 530. 584. 619. 620. 621.
infero, 526. infibulo, 496. inficio, 418. 566.
inficior, 526. infigo, 532. 534.
infirmus, 534. 538. 606. inflecto, 404.
infligo, 296: 19. 528.
inflo, 354. 443. 534. 558. 561.
infortunium, 487. infra, 290: 10. 555.
infundo, 478. ingemisco, 486.
ingenium, 480. 482. 527. ingenuus, 528.
ingero, 484. ingluvies, 389.
ingratitude, 634: 3. ingratum, 514.
ingravesco, 538.
ingredior, 453. 493. 494. 505. 518. 519. 615.
ingruo, 539. 558. inguen, 451.
ingurgito, 475. inhæreo, 368. 515. 567.
injicio, 532.
inimicus, 482. 527. 531. 619. 637.
iniquum, 567.
initium, 523. 527. 531. 532. 544. 546.
injucundum, 514. injungo, 526. 527.
injuria, 488. 531.
injurior, 484. injussus, 530. innitor, 449.
innocens, 530. 605. innotesco, 405.
innumerabilis, 321. 332. innuo, 440.
innuptus, 514. inopia, 500. 421.

inopinato, 518. inquam, 527.
 inquietus, 490. inquino, 515.
 inquirō. 525. 527. infania, 483. 484. 485.
 incendo, 367. 368. incius, 491. 550.
 infectum, 361. insequor, 528.
 infero, 745. insidiæ, 484 531. 532.
 insigne, 496. 531. insipiens, 658.
 insolens, 483. insomnis, 535.
 insperatus, 518. instar, 287: 5. 549. 371.
 instituo, 481. 584. insto, 526. 543.
 instrumentum, 22. 89. 90. 225. 568. 569.
 instruo, 481. 552. 572. insula, 429.
 infumo, 422. infuo, 473. 537.
 infuper, 556. 600. infusurro, 440. 526.
 integer, 476. 541. 543. 550. 554.
 intellectus, 480. 530.
 intelligo, 480. 592. 597. 630.
 intemperantia, 483. intemptive, 479.
 intentio, 640. 641. intentus, 516.
 inter, 290: I: II. 405. intercalaris, 405.
 intercapedo, 405. intercedo, 526 666.
 intercludo, 531. intercus, 535.
 interdiu, 539. interdum, 541.
 intereo, 538. interest, 533.
 interficio, 484. 485 532 533.
 interjectio, 292. 341. 405. interim, 215.
 interior, 435. 454. 456. 482.
 interluco, 544. intermedins, 546.
 internodium, 403. 536. interpello, 526.
 interpono, 341. 405. 546.

inter-

interpretor, 526. 572.
interrogatio, 525. 584. 635.
interrogo, 526. 586. 591. 630.
intersum, 546. interstinctim, 546.
intervallum, 405. 419. intestina, 456. 535.
intimus, 514.
intra, 287: 6. 290: 12. 478. 555.
intro, 363. 518. 519. 615.
introduco, 518 introeo, 518.
intromitto, 290: 12. 518. 567.
intrudo, 526. 532. intueor, 440. 535.
intumesco, 296: 12. 413
intus, 219. 226. 287: 6. 288: 2. 290: 12. 518
invado, 532. (519.
invalidus, 644: 13 invenio, 421. 422. 526.
inventio, 570. inverto, 470. 473.
investigo, 421. 478. 528. invicem, 621.
invictus, 482. invideo, 486.
invigilo, 532. inviso, 506. 509. 518.
invito, 478. 627. invitus, 465. 530.
inundatio, 429. 433. invoco, 550.
involucrum, 470. involvo, 467. 470.
inurbanus, 483. 484. 485. inuro, 421.
inutilis, 218 465 514. 601.
jocor, 490. 561. S. Josephus, 652. 668.
ipse, 29. ira, 486. 491.
irascor, 486. 488. 511. 628. iris, 346. 348.
ironia, 294. irretio, 473. 532.
irrigo, 432. 520. irroro, 432.
irrumpe, 532. irruo, 431. 532.
G g g 3 is,

is, 20. 31. 183. 184. 181.
 ischias, 535. isthac, 216.
 iste, 20 21. 23. istic, 555.
 ita, 207. 220 287: 5. 288: 3. 291: 14. 549.
 item, 549. iter, 493. 494. (619.
 itero, 226. 548.
 iterum, 226. 288: 11. 288: 17. 547. 550. 615
 itidem, 549. juba, 367. 389.
 jubeo, 227. 444. 500. 530.
 jucundus, 482. 486. 573.
 judex, 525. 527. 624.
 judicium, 479. 480. 525. 526.
 judico, 600. 599. 652. jugulum, 445.
 jugum, 364. 472. Julius, 542.
 juncus, 402. 403. jungo, 364.
 Junius, 542. juramentum, 510.
 jurgium, 532. jurgo, 484.
 jurisdictio, 498. 525. 527.
 juro, 288: 5. 482. 510. 635: 5.
 jus, 500. 528 550. 29. jusculum, 474.
 jusjurandum, 288: 5. 774. jussum, 306.
 justitia, 480. 525. juvenis, 495.
 juvo, 196. juxta, 219. 290: 13.

L.

Labor, V. 452. 484. 532.
 labor, S. 64. 422. 482. 519. 533. 567. 569.
 laboriosus, 422. labrum, 442. 443. 475.
 lac, 364. 457. 496. lacero, 467.
 lacerta, 376. lacertus, 376. 448.
 laceffo,

laceffo , 533 564.
lacryma , 441. 458. 488. 491. 706.
lacrymo , 440. 441. 444 619. 620. (496.
lacteο , 363. 372. 446. 496. lacto , 363. 446. 447
lacunar , 517. 519. lacus , 429. lædo , 534.
læfus , 368 538. lætifico , 486.
lætitiā , 285. 486. læva , 448. lambo , 370.
lamentor , 486. 535. 619. 620. 653.
lamia , 483. 692. lamina , 469.
lana , 363. 419. 566. lancea , 531. 532. 533.
lancino , 533. langueo , 416. 558.
languide , 483. languor , 534.
lanugo , 458. lanx , 551. lapideus , 276.
lapis , 425. 520. 531. 532. 567.
laqueor , 517. laqueus , 364.
largior , 421. 422 480. larva , 537.
lascivia , 452. lascivus , 489. lascivio , 490.
lassus , 529. latebra , 404. 489. 529
lateo , 529. 654. latet , 227.
later , 517. 519. 569. latrina , 518.
latro , V. 370. 371. latro , S. 483.
latrocinium , 485.
latruncolorum ludus , 563.
latus , S. 431. 452. 448. 549. 552.
latus , a. 558. laudo , 481. 488. 571.
lavo , 431. 432. 566. 600. laurus , 399.
lauretum , 212. 219. laus , 532. 571.
laute , 500. laxo , 368. 470. latus , 554.
lectus , 517. 520. 573. 625. legatio , 499.
legatus , 499. 626. 627. lego , as , 532.

G g g 4

lego,

lego, is, 571. 573. lembus, 557.
 lenis, 515. lenocinia, 484.
 lens, dis, 378. lens, tis, 408.
 lente, 288: 15. 482. 540. 555.
 lentigo, 462. 749. lentus, 482. 838.
 leo, 375. lepidus, 514. lepra, 534.
 leuca, 555. 556. levigo, 567.
 levir, 504. 505. levis, 515.
 levo, 404. 405. 552. 567. lex, 525.
 libenter, 488. 491. 603. 638.
 liber, S. 571. 573. liber, a. 498. 528. 529.
 liberalis, 480. liberator, 662
 libero, 527. 528. 529. 598. 644: 4. 654.
 libet, 235. 476. libido, 486. 489.
 libitiniarius, 537. libra, 554. libro, 551.
 libum, 478. licentia, 236. 609.
 licet, 50. 227. 236. 290. 519. 569.
 licèt, 193. Lichas, 555.
 licium, 472. lien, 455.
 lignum, 353. 376. 403. 404. 413. 430. 567. 568.
 lignor, 404. 405. (569.
 ligo, 470. 552. lilium, 413. limax, 378.
 limbus, 466. 468. 493. limen, 519.
 limes, 359. 492. 555. limo, 567.
 limpidus, 419. linea, 554. lingo, 370.
 lingulaca, 392.
 lingua, 442. 444. 484. 570. 639: 12.
 linquo, 193. 197. 227. 368. 535.
 lippus, 462. liquefacio, 421. 620.
 liquefco, 347. 421. lira, 413.

lis,

lis, 484. 525. 527. lītera, 1. 2. 3. 4.
literæ, 571. 573. littus, 430. livor, 846.
lixivium, 352. 432. lixus, 474.
loco, 452. locuples, 421.
locus, 89. 90. 478. 479. 482. 485. 492. 499.
500. 519. 532. 536. 537. 546. 615. 639:12.
locusta, 378. 414. lolium, 412.
longè, 272. 485. 554. 599.
longinquus, 546. 554. longus, 554. 556.
loquax, 483. 488. loquela, 484. 490.
loquor, 443. 444. 446. 462. 465. 480. 484.
519. 527. 532. 571.
lorica, 533. lorum, 367. lotium, 458. 535
lotrix, 432. 566.
lubet, 232. 333. 342. 344. 539.
lubricum, 452. 515
luceo, 332. 333. 342. 344. 539. lucerna, 351.
Lucifer, 315. 333. 665.
lucius, 392. 687.
lucrum, 420. 421. 422. 563. 564.
luctatio, 532. 533. luctus, 488.
ludicrum, 519. ludus, 490. 561. 563. 564.
lues, 534. lugeo, 441. lumbricus, 376.
lumbus, 451. lumen, 440.
luna, 335. 338. 339. 542.
lupus, 375. 392. 453. 497.
luscina, 383. luscus, 287. 463.
lustror, 489. lutamentum, 478.
luteus, 417. 517. lutum, 428. 517. 359.
lutra, 377. lux, 342. 440.

luxor, 543.

luxuria, 413. 489. 607.

M.

Macer, 455. 462. macero, 432.
 machinor, 485. 570.
 machius, 492. 536. 561. 728. 738. 762. 771.
 macula, 419. 558. madefacio, 432.
 madeño, 348. madidus, 429. 432.
 magis, 269. 270. 288 : 25. 544. magister, 565.
 magistratus, 499. magnanimus, 480. 482. 553.
 magnates, 499. magnifico, 499.
 magnitudo, 322. 323. 338. 357. 556.
 magus, 483. major, 269. 270. majores, 495.
 majus, 542. mala, 442. malacia, 558.
 mala terrestria, 409. 414. 474.
 male, 288 : 16. 534. maledicus, 484.
 mali homines, 590. 623. malitia, 484.
 malleolus, 451. 567. malluvium, 520.
 malo, 270. 524. malum, S. 405. 409.
 malum, a. 483. 515. 516. 530. malus, S. 405.
 mamma, 445. 446. 447. mancipium, 498.
 mandatum, 499. 525. 605.
 mando, are, 227. 444. 500. 525. 614. 630.
 mando, ere, 443. mane, 539.
 maneo, 494. 519. 538. 639 : 12.
 manes, 485. 494. manifesto, 482. 526. 527.
 manipulus, 405. 413. 517. manna, 347.
 mansuefacio, 481. mansuetus, 480.
 mantica, 478. 520. manuduco, 552.
 manus, 296 : 14. 432. 448. 449. 450. 452. 465.
 536. 555. 639 : 12.
 mappa, 475. marcesco, 416.
 mare, 429. 433. margarita, 417. margo, 430. 493
 S. MARIA, 319. 550. 584. 593. 641. 643. 652. 683.
 maritus, 504. mars, 527. (666.
 Martius, 542. marsupium, 520.

mas,

mas, 12. 514. 516. mater, 501. 503.
materia, 267. 479. 569. matertera, 501.
matrimonium, 504. 505. 607. 613. 630. 644. 652. 807
maturefco, 404. 413. 536. maturus, 404.
maxilla, 442. maximus, 336.
mechanicus, 565. 567. 568. 569.
medeor, 411. 534. 536. 606. mediafinus, 498.
medicina, 496. 534. 536.
medicus, 406. 410. 411. 534. 538. 570. 606.
medimnus, 554. mediocris, 550. 556.
meditor, 481. 482. meditullium, 539.
medium, 516. 539. 544. 546. 549. 550. 822.
medulla, 403. 455. mejo, 458. mel, 347. 405.
melancholia, 488. melior, 269. 270. 614.
membrana, 456. 535. membrum, 538.
memini, 480. 482. memoria, 480. 484. 642.
memoro, 443. mendax, 483. 484. 527. 622.
mendico, 475. mendicus, 488. 497. 498. 500.
mendum, 567. mens, 480. 482. menfa, 476. 543.
mensis, 296 : 6. 539. 542. 543. menfor, 554.
menftra, 457. 460. 542. menfura, 554. 556.
mentio, 296 : 20. mentior, 235 : 5.
mentum, 442. mercator, 565. mercor, 421. mereor, 227
meretrix, 489. mergo, 395. 431.
meridianus, 539. meridies, 492. 539.
merito, 62. 63. meritorius, 368. merus, 222.
messis, 413. 414. metallum, 421. 422.
meteora, 343. 344. metior, 554. 556.
meto, 413. 414. metuo, 486. meus, 24. 27.
mica, 475. mico, 333. 342. 418.
migo, 492. 493. 494. miles, 498. 531. 532. 533.
militia, 531. 532. 544. mille, 287 : 17. 545.
milliarium, 555. millium Indicum, 407. 413. 474.
milvus, 381. mimus, 464.
minime, 271. 288 : 2. 491. 544. 550. 615.
minitor, 487. 528. minor, 484. 509.

minus,

mox, 230. 288 : 7 : 32. 518. 540. 543. 598.
muco, 421. 458. mucor, 421. 474. 475.
mucus, 458. mula, 372. 376.
mulgeo, 364. 432. mulier, 495. 514. mulio, 498.
mullus, 392. 396. multa, 530. 788.
multangulus, 554. multi, 272. 288 : 2 : 11 : 24. 544
multicolor, 418. multifariam, 288 : 20. 549.
multiformis, 288 : 20. 549.
multiplico, 544. multitudo, 212. 219. 274. 544.
multoties, 547. 550. mulus, 372. 367.
munditia, 419. mundo, 475. 480.
mundus, 301. 480. 492. munero, 480.
munificus, 480. munio, 413. 532. 567.
munus, 460. 482. 499. munusculum, 499. 693.
murmur, 531. 561. murmuro, 488.
murices, 531. murus, 531. mus, 373.
mufca, 372. 388. muscipula, 531.
museum, 519. 573. musica, 561. 562. 563.
mutilo, 404. muto, 367. 452. 484. 488. 494.
mutuò, 185. 533. mutuor, 421. 422.
mutus, 463. 538. mutuus, 421. 42. myrtus, 399.

N.

Næ, 224. nævus, 462. 465.
nam, 488. nancifcor, 526.
nanus, 463. napus, 409.
naris, 414. 442. 443. 462. 534.
narratio, 526. 598. narro, 488. 526. 598.
nascor, 363. 496. 497. 500. nafus, 442. 462.
nates, 451. natio, 494. 498. 513.
nato, 431. 619. 395. natu minor, 514.
natura, 471. 482. navicula, 557.
navigo, 431. 557. 559. navis, 557. 560.
naviter, 573. nausea, 458. 475. 486. 536.
nautica, 557. 558. 559. 560.
né, 266. 267. 288 : 21. 291 : 7.

nebula,

nothus, 514. notifico, 526. noto, 481.
notus, 527. 558. novem, 545.
November, 542. noverca, 504. 543.
novi, 628. novilunium, 542. 543.
novitas, 514. 516. novitius, 573.
novus, 202. 267. nox, 296: 24. 489. 539. 665.
noxa, 483. nubes, 347. 560. nubilus, 495.
nucleus, 401. 413. nudius tertius, &c. 287: 4. 541.
nudo, 467. 468. 469. nudus, 288: 7. 467. 644.
nugor, 490. 561. nullus, 548.
num, 214. 266. 267. 288: 6: 13.
numero, 321. 329. 363. 544. 550.
numerus, 6. 288: 17. 544. nummus, 420. 421. 422
nunc, 288: 8: 18. 540. 541. 543. 599.
nuncio, 488.
nuncius, 498. 500. 571. 573. 626. 627.
nunquam, 224. 288: 23. 482. 543. 550.
nuper, 540. nupta, 504. nurus, 504.
nufquam, 267. nuto, 437. nutrio, 496.
Nutrix, 496. nutus, 490. nux, 403. 405. 413.

O.

O. 200. 662. 666. ob, 662.
obdormio, 438. 452. 534. obduresco, 413.
obediens, 480. 532. obedio, 481. 482. 533. 614.
obefus, 218. 272. obiter, 224. 494. 540.
obitus, 537. 438. objurgo, 486.
obligatio, 308. obligo, 227. oblique, 521. 404.
oblitero, 296: 20. 516. oblivio, 296: 20. 482. 516.
oblivifcor, 484. 601. 602. obluſtor, 529.
obmutefco, 443. 484. obnitor, 529.
oboleo, 443. obrigeo, 413.
obruo, 413. 486. obſcenus, 489.
obſcuritas, 323. 440. 539.
obſecro, 289. 296: 22. obſervans, 602.
obſervo, 478. 481. 528. obſideo, 493. 532.
obſiſto,

obfisto, 490. 518 526. obsoletus, 467.
 obsonium, 475. obsto, 518. 534.
 obstrictus, 308. obstructus, 537.
 obstupeo, 486. obsum, 534.
 obsurdesco, 465. obtempero, 480.
 obtero, 452. 532. obturo, 478 518.
 obtineo, 526. 618. obtrecto, 484. 571.
 obtrunco, 532. obtundo, 487.
 obturbo, 526. obviam, 452. 532.
 obvius, 494. obvolvo, 470.
 occasio, 288: 17. 427. 478. 543. 634: 4.
 occasus, 539. 543. occidens, 326 539. 543.
 occido, 363. 484. 485. 532. 533. 538.
 occludo, 518. occulte. 287.
 occulto, 290: 15. 482. 525. 526. 529.
 occurro, 532. octo, 545.
 October, 542
 oculus, 439. 440. 441. 465. 482. 486 535.
 odium, 486 488 621. (639: 12.
 odor, 416. 443. offa, 536.
 offendiculum, 427. 452.
 offendo, 437. 485. 493. 663 664.
 offensa, 485. 486. 503.
 offero, 421. 422. 642. officiosus, 482 518.
 officium, 227. 482. 527. 533.
 oh, 292. oleo, 416. 443. 665.
 olfactus, 459.
 olim, 200. 288: 6: 11. 540. 543.
 olla, 425. 427. 475. 520. olus, 409. 475.
 omen, 537. omitto, 485. 526. 550 601. 644.
 omnino,

omnino, 224. 288 : 3.
omnipotens, 584. 597
omnis, 201 224 475. 501. 548. 550.
omniscius, 550 584. 651.
onero, 552. onus, 552. 569.
opera, 527. 567. 569. opera carnis, 625 : 10.
operarius, 565. 567. operio, 422. 467. 518.
operimentum, 466. operor, 536.
operculum, 478 opes, 420 421. 422.
ophthalmia, 441. 535.
opifer, 552. 553. opifex, 498 565. 568.
opilio, 565. 569. opitulator, 532. 552.
oportet, 533. opperior, 570. 528. 540.
oppeto, 538. oppidum, 492.
oppignero, 422. oppono, 530.
opportune, 213. 540. oppositio, 550.
opprimo, 484. 486. 543.
oppugno, 488. 528. optimus, 270 271. 272
opto, 42. 44 45. 491. 614.
opulentus, 421. opus, 550. 567. 569.
opus est, 235 : 4 421. 482 487. 522. 527.
ora, 430. 466. 492. 493.
oratio, 482. 527. 550.
orationes, 575. 634 : 5. 637. 640.
orbiculatus, 568.
orbis, 356. 376. 440. 493. 520 521. 554.
orbis terrarum, 537 492.
orbis, 372. 514. 537. ordior, 472. 546.
ordo, 532. 554. ordo facer, 647.
oriens, 326. origo, 502.

originale peccatum, 598. 599. 644.
 orior, 539. 569.
 orno, 467. 468. 470. 471. 482. 801.
 oro, 289. 482. 523. 666. orphanus, 514.
 orthographia, 298. ortus, 539. 665.
 os, oris, 442. 443. os, ossis, 454. 534. 535.
 oscito, 443. osculor, 443. 636.
 ostendo, 493. 572. 573. 666.
 ostentum, 514. 537. ostiatim, 461.
 ostium, 517. otior, 452.
 otiosus, 569. otium, 533.
 ovis, 362. 363. 364. 795. ovile, 363.
 ovum, 390. 391. 474. 476. 713.

P.

Pabulum, 412. pacificus, 480.
 pacifcor, 421. 526. pacatus, 480.
 pagus, 492. pala, 567. palam, 526.
 palatio, 531. 554. Palatium, 517.
 palatum, 442. 475. palea, 402. 404. 517.
 palestra, 532. pallium, 466. 467.
 palma, 448. 449. 564. palmes, 403.
 palmus, 555. 556. palpebræ, 439.
 palpito, 505. palpo, 449.
 palumbes, 386. 422. palus, dis, 429.
 palus, i, 531. 567.
 panis, 474. 475. 476. 639.
 pannus, 466. 467. 469. 473. 639: 12.
 pannofus, 467. panus, 534.
 Papa, 498. 584. papaver, 410.

papilla,

Papilla, 445.
Papulæ, 462. 497. 534. 535. 538.
Papyrus, 571.
Par, 196. 270. 288 : 26. 364. 396. 500. 530.
Parasitus, 514 (548. 550.
Paratus, 370. 528. 533. 552.
Parco, 485. 530. parens, 501. 543.
Paries, 517. Par, impar, 563.
Pario, 363. 496. pariter, 550.
Parma, 531.
Paro, 422 paroemia, 514. 516.
Paropsis, 520.
Pars, 199. 287 : 2. 301. 532. 639 : 7. 696.
Particeps, 767. participo, 475.
Particula, 191. 232. 233. 295.
Partior, 532. 544. parturio, 496.
Partus, 496. 643.
Parum, 288 : 24. 290 : 13. 422. 477. 544.
Parvulus, 495. 496. 497. (554.
Parvus, 201. 288 : 24. 538. 554.
Pasco, 363. 364. 461. 496. pasqua, 414.
Passer, 379.
Passio Dominica, 640. 641. 642. 584 642.
Passus, 555. 556. pastor, 363 485.
Pastus, 512. patefacio, 518. 527.
Pateo, 515. 518. 519. 604 patenter, 515.
Pater, 501. 503. 538.
Paterfamilias, 285. 518. 519.
Pater noster, 576. 655. patientia, 480. 529.
Patina, 520.

H h h 2

Patior,

- Patior, 481. 482. 586. 488. 533. 621. 671.
 Patria, 493 494 630. patricius, 631.
 Patrocinium, 499. 526 patruelis, 501.
 Patruus, 501.
 Pauci, 288: 20. 482. 544. 548 550. 602.
 Pavimentum, 517. 567
 Paulatim, 288: 15. 480. 527. 540.
 Paulisper, 540 543.
 Paulo, 270. 288: 8. 540. 541. 543. 544. 549.
 Pavor, 486. (554.)
 Pauper, 421. 422 488 498 500. 620.
 Pax, 485. 500. 531. 533. peccator, 649.
 Peccatum, 483. 598. 614. 644.
 Pecco, 484 485. 490. pecten, 472. 520.
 Pectus, 445. 496. 537.
 Pecunia, 420. 421. 422. Pecus, 362.
 Pedes, 412. 453. 531. pedetentim, 540.
 Pediculus, 378 403. 449
 Pedissequa, 498 pedites, 453. 498.
 Pedo, 458. pejero, 483. pellex, 489.
 pellicio, 489. pellis, 363 364. 520. 532.
 Pello, 532. pellucidum, 418
 Pelluvium, 520. pendeo, 470 528.
 Pendo, 551. pene, 494 penitus, 224.
 Penna, 389. pensito, 551
 Pensum, 422. 550 564 569. penuria, 475
 Peplum, 469. per, 290: 1: 14.
 Perago, 543. percipio, 280.
 Percontor, 525. 527.
 Percutio, 449. 528 532. 567. 569.
 Perdix,

Perdix, 386. 390.
perdo, 363. 421. 527. 532. 603.
perduco, 530. perduellis, 483. 531.
peregrinor, 492. 493. 498. 500.
perendie, 541. perenne, 540.
pereo, 363. 421. 538. 616
perfectus, 465. 567. perfero, 486. 488.
perficicio, 546. 567. perfidia, 783.
perfluo, 478. perforo, 470. 567.
pergo, 516.
periculum, 65. 479. 531. 532. 533. 538. 563.
perimo, 484. 32. 533. (603. 604. 611.
peritus, 526. 567. 571. perjurus, 483.
permaneo, 515. 538. 540. permisceo, 478.
permitto, 481. permuto, 421.
pernix, 480. pernocto, 494.
perpendicularum, 515. perperam, 569.
perpetro, 484. perpetuo, 540.
perpolio, 567. persequor, 528.
persevero, 538. 540. per signum Crucis, 575
persisto, 540. persolvo, 421. 422. 504. 567.
Personæ divinæ, 591.
perspicuum, 526. 527. perstringo, 440.
pertica, 517. 557. pertinax, 484.
pertineo, 285. 485. 519. 627.
perturbo, 485. 488. 519.
pervenio, 493. 518. 546. 551.
perversus, 483. 485. 488. 538.
pes, 364. 373. 451. 452. 462. 534. 535. 555.
pestis, 363. 535. 538. pefundo, 413. 532.
H h h 3 peto,

peto, 235 : 4. 242. 244. 289. 421. 422. 508.
 petra, 360 762 (641. 668. 693.
 petulans, 483. 490. phantasma, 537.
 pharmacum, 534. phafeolus, 408. 413. 474.
 philomela, 383. philtrum, 490. 536.
 picus, 387. pietas, 480. 486.
 piger, 483. 485. 635 : 6.
 piget, 485. 486. 488. pignus, 421. 422.
 pila, 531 563. pileus, 466. 468.
 pilus, 367. 436. 458. pingo, 571. 596.
 pinguis, 455. 461. pinus, 398 405.
 pipio, 390. piscis, 392. 393. 396. 619.
 piscor, 395. 396. 565. pifum, 408.
 pitiffo, 479. pituita, 457. 462.
 pius, 583. 641. pix, 353 375.
 placeo, 206. 441. 482. 538.
 placidus, 480. placo, 481.
 plaga, 533. 534. planeta, 320. 334.
 plango, 619. 620. planities, 515. 554.
 planta, 406. 451. planto, 404. 543.
 planum, 554. platea, 492.
 plaudo, 449. 532. plaustrum, 568.
 plecto, 528. pleiædes, 333.
 plenilunium, 542. plenus, 433. 478. 551.
 pleuritis, 535. plico, 470.
 ploro, 440. 441. 619. pluma, 389. 466.
 plumbum, 420. 620. pluo, 347. 348.
 pluralis, 8. 10. 11.
 plus, 202. 270. 288 : 25. 500. 544. 548. 556.
 plus minus, 208.

pluvia,

pluvia, 347. 348. 542. 558. 559. 809.
poculum, 536. 795. podagra, 538.
podex, 451.
pœna, 388 509. 525. 528. 530.
x Talionis, 834.
pœna Inferni, 619. 620. 621.
Pœnitentiæ Sacramentum, 634.
pœnitet, 486. 488. Poëta, 570.
polenta, 474. polio, 567.
polipodium, 410. pollex, 448.
polliceor, 23. 482. pollubrum, 520.
pondero, 551. pondus, 404. 551. 552.
pono, 452. 479. 518. 536. 550.
pons, 430. poples, 451. 452. 453.
popularis, 28. 204. populus, 399.
podysmus, 449. porcus, 372.
porta, 517. portentum, 514.
porticus, 554. portio, 531.
porto, 452. 478. 519. 521. 552. 567.
portus, 430. posco, 421.
possideo, 285. 492. 573.
possum, 60. 61. 227. 500. 519. 527.
post, 48. 229. 287: 4. 290: 15. 296: 5. 541.
543 634: 6.
postea, 229. 288: 9. 543. 549.
posteri, 495. 598. posthac, 541.
postquam, 491. 604. postremus, 549.
postridie, 541. postulo, 421. 422.
potens, 624. 668. potestas, 498. 532. 555.
potio, 477. 478. 479.

potius, 220. 270. 288: 30. 601.
 poto, 477 478. 620. præbeo, 363. 364.
 præbibo, 479. præcaveo, 482. 784.
 præcedo, 452. 516. 546. præcello, 482.
 præceps, 431. 515. 532.
 Præcepta Decalogi, 579. x Ecclesiæ, 580.
 præceptum, 482. 525. præcipio, 525.
 præcipuus, 514 533. præcurro, 544 563.
 præda, 390. 352. prædico, as, 615. 627.
 prædor, 379. 483. præeo, 452. 544. 546.
 præfectus, 500. 498. 525.
 præfero, 488. prægnans, 496. 514.
 prælior, 532. 533. prælium, 531. 532. 533.
 præludo, 532. prælum, 567.
 præmium, 480 527. prænomen, 644. 513.
 præparo, 532 533. 369: 11
 præpositio, 290. præpositus, 498.
 præpropere, 540. prælagium, 537.
 præses, 498. 500. præsideo, 499. 500.
 præsidium, 526. præstimonium, 422.
 præsto, 550 614. præstolor, 370. 528. 540.
 præsul, 498. præsum, 533.
 præter, 290: 16. præterea, 270. 556. 600.
 prætereo, 452. 488. 543.
 præteritum, 33 36. 210
 prætextus, 465. prætor, 525.
 prævaleo, 532. prandium, 476. 494.
 pratum, 359. pravus, 483.
 preces, 523. 532. 575.
 premo, 413. 486. 567. 704.

prendo,

prendo, 449. 469. 528. pretiosus, 642.
pretium, 201. 227. 421. 422. 526.
pridem, 215. 287. 540. primipara, 516.
primitiæ, 741. primogenitus, 514.
primus, 492. 516. 543. 546. 549. 550. 644.
Princeps, 498. 531.
principium, 497. 502. 546.
privo, 422. priscus, 540. 543. prius, 543. 550
pro, 288 : 13. 290 : 1 : 17. prô! 491.
probo, 235 : 3. probitas, 480. 514.
procax, 482. 483. 485. procedo, 554. 555.
procella, 559.
procerus, 461. 554. 556.
Proclamations, 631. 632.
proclivis, 486. 668. procraftino, 543.
procul, 494. 554. prodigium, 514.
prodo, 534. produco, 306.
profecto, 295 : 3. 480. 590.
proficiscor, 494. profiteor, 569.
profligo, 532. profluens, 429.
profugus, 529. 533. profundus, 357. 554.
progenies, 496. prognostico, 559.
progredior, 554. prohibeo, 422. 526. 608.
projectititius, 514.
projicio, 431. 487. 567. 598.
proles, 708. promiscue, 478.
promitto, 23. 236. 422. 482. 567. 600. 604.
promoveo, 552. promptus, 370. 528. 533.
pronomen, 13. 24. 31. pronuntiatio, 1. 2. 3.
pronus, 437. 443. 486. 605. 668. 709.

propago, 607. prope, 219. 290 : 13. 538.
 propello, 364. propensus, 486. 605.
 propero, 288 : 15. 485. 540. 573.
 propino, 421. 478. 479. 766. 799.
 propinquus, 501. 503. 504. proprius, 486. 513 628
 propositio, 444.
 propositum, 288 : 17. 584. 634 : 4.
 propter, 267. 288 : 13. 290 : 1. 17. 598. 628.
 prora, 557. prorsus, 224. 485. profcindo, 413.
 profapia, 495. 496. 497. 513. prosequor, 270.
 proferno, 532. 533. prostibulum, 489.
 profum, 482. 538. protero, 413. 452. 532.
 protego, 526. proverbium, 514. 516.
 provideo, 532. 533. provincia, 492. 498.
 provoco, 489. 533. 561. 564. prout, 488.
 proximus, 405. prudens, 480.
 pruina, 347. 413. prunæ, 351. prunus, 398.
 pruritus, 367. 534. psittacus, 383. pudicitia, 489.
 pudenda, 451. pudet, 488
 pudor, 481. 482. 484. 485.
 puella, 489. 495. 514. puer, 495. 497. 577.
 puerpera, 514. pugil, 533. pugio, 533.
 pugna, 531. 532. 533. pugno, 370. 486. 532. 533.
 pugnus, 413. 450. 555. 556.
 pulcher, 278. 461. 471. 482. 515. 596.
 pulex, 378. 449. pullulo, 404.
 pullus, 372. 403. pulmentum, 474.
 pulmo, 455. pulpa, 455. puls, 474.
 pulso, 518. 532. 561. pulfus, 536.
 pulvinar, 520. pulvis, 440. 534. 537. 558.
 pumex, 425. 427. punctim, 450. 532.
 pungo, 364. 488. 567. punio, 528. 609. 614.
 pupilla, 439. puppis, 557.
 purgatio, 458. 536. 671.
 purgo, 475. 480. 518. 536.
 purus, 480. 488. 639 : 9. 646.

pus,

pus, 536. 538. pufio, 495. putamen, 404.
puteus, 429 433. putidus, 486. puto, 404.
putrefco, 458. 475. 536. 537. pyramis, 515.
pyrites, 353. pyxis nautica, 557.

Q.

Quà, 216. 291 : 11. 591. quadrupes, 376. 452.
quatruplex, 406. quæ cum ita sint, 603.
quæro, 363. 485. 491. 519. 526. 528. 615.
quæfo, 488. quæftus, 489.
qualis, 223. 266. 267. 288 : 13. 514. 548.
quam, 267. 270. 540.
quamvis, 224. 291 : 10. 608. 624.
quandiu, 607.
quando, 266. 267. 288 : 7. 27. 540. 543.
quandoque, 547.
quantum, 288 : 24 : 26. 527. 544. 551.
quantocyus, 540. 543. 230. quapropter, 267.
quare, 266. 267. 268. 288 : 13. 598. 603. 604.
quartus, 550. 546. quasillus, 520. 696.
quatenus, 267. 291 : 11. 591. 652.
quatio, 404. 538. quatuor, 208. 545. 550.
quemadmodum, 549. Quercus, 399.
querela, 535. queror, 486. 535. quidquid, 549.
qui, quæ, quod, 31. 263. 264. 265. 532. 533.
quia, 291 : 12. quidam, 295 : 5. 549. 550.
quidem, 291 : 5. quies, 480. 485. 573.
quiefco, 296 : 3. 480. 491. 519 532.
quilibet, 224 549. quinque, 545. quippe, 356. 315.
quis? 266. 267. 284. 288 : 13.
quò, 216. 267. 288 : 12. quoad, 541.
quomodo, 266. 267. 549.
quondam, 288 : 11. 540. 543. 544.
quorum, 216.
quot; 266. 267. 288 : 24. 543. 548. 550.
quoties, 287 : 3. 288 : 17. 540. 547. 639 : 14.
quotus

quotuplex, 406. 549. quotusquisque, 548.
 quousque, 288 : 7 : 23. 540. 554.

R.

Radix, 403. 404. 413. 474. rado, 404. 475.
 ramale, 342. 517. ramus, 403. 404. 517.
 rana, 378. rancidus, 455. 474. rapa, 409.
 rapax, 483. rapina, 484. rapio, 484.
 raptim, 224. 573. rapto, 404. 528.
 raro, 288 : 17. 547. 550. rarus, 544. 548. 554.
 ratio, 497. 544. ratis, 557. retus, 531.
 raucus, 535. rebellis, 483. 531. 532. 533. 809.
 reboo, 359. recedo, 488. recens, 202.
 recenseo, 526. recido, 550.
 recipio, 422. 519. 527. 598. 636. 637.
 reciprocus, 118. 185. reclino, 470.
 recoquo, 475. recordor, 480.
 recreo, 532. 543. 561. 564. 573.
 recta, 493. 494. 624. recte, 481. 482.
 rectus, 525. 554. recumbo, 521.
 recupero, 526. 563. 603.
 reddo, 421. 422. 508. 526.
 redemptor, 598. 602. 662.
 redeo, 78. 79. 209. 452. 493. 494. 496. 519. 550.
 redimo, 421. 422. (573. 667.
 redivia, 458. reductio, 492. redundo, 478.
 redux, 494. refero, 236. 490. 526. 538.
 refert, 533. refertus, 475. reficio, 532.
 refrigero, 431. refugium, 499. regio, 492.
 regno, 499. regredior, 290 : 15. rejicio, 421.
 relaxo, 368. 470. 561. religiosus, 498. 500. 798.
 relinquo, 538. 607. 628.
 reliquæ, 413. 414. 421. 422. 469. 474. 475. 478.
 reliquus, 600. remaneo. 544. remedium, 534.
 remigo, 557. 560. reminiscor, 480. 482.
 remitto, 368. 488. 558. 559. 634 : 4.

remo-

removeo, 290 : 13. 544.
remissio peccatorum, 584. 599. 600.
remunero, 480. 600. 614. remus, 557. 560.
renes, 455. renuncio, 421. 645.
repagulum, 518. repello, 532.
repente, 224. 534. 537. 540. 543.
reperio, 421. 422. 492. 526.
repeto, 226. 421. 479. 493. 526. 602. 614.
repleo, 433. 478. 551. repiico, 620.
repo, 376. 748. repono, 620.
reprehendo, 485. 491. 525. 526. 527.
repudio, 421. 544. repugno, 490. 526.
repullulo, 404. repulsa, 499. requiro, 421.
res, 420. 514. refarcio, 473. refeco, 521.
refero, 518. residuum, 421. 422. refina, 423.
resisto, 490. 526. 530. 626. refono, 359.
respiro, 446. 535. 537. 533
respondeo, 267. 288 : 22. 289. 526. 599.
respuo, 421. 544. restis, 567. 569.
restituo, 421. 422. 493. 508. 526. 536. 616. 634 : 4.
resto, 543. 544. 550. 598. 621. refuo, 473.
refurgo, 461. 496. 584. 604. 616.
refuscito, 616. rete, 395. retentio, 535.
retineo, 602. retro, 226. 290 : 15.
revereor, 453. 481. 482. 523. 844.
revertor, 452. 453. 493. reviresco, 404. 414.
revivisco, 461. 804. revoco, 488. 626.
reus, 526. 527. 530. Rex, 498.
rhamnus, 401. rheuma, 535.
rhombus, 392. 396. rhonchi, 437.
ricinus, 378. rideo, 443. 444. 516. 538. 620.
ridiculus, 192. 514. 564. rigeo, 449. 534. 535.
rigo, 520. rima, 517. 518. ringor, 370.
ripa, 430. rixa, 484. 532.
robur, 399. 461. 516. 553. robustus, 515.
rodo, 373. rogo, 289. 527. 532. 569.

ros,

ros, 347. rofarium, 524. 571 643.
 rostrum, 389. 390. rota, 568.
 rotundus, 356. 436. 554. rubeo, 346.
 rubigò, 421. 475. ruber, 417. 419. rubus, 401.
 ructo, 446. rudens, 557. rudis, 498. rudo, 372.
 ruga, 462. 470. rugofus, 462. rumino, 363.
 rumor, 58. 59. 260. 488. 516. 527.
 rumpo, 354. 467. 478. runco, 404.
 ruo, 431. 518. rupes, 359. 425. rurfus, 548.
 rus, 359. rufcus, 301. rustice, 483 484.
 rutilo, 418. 665.

S.

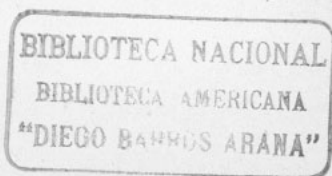
Saburro, 475. saccharum, 405. saccus, 470. 520.
 Sacerdos, 498. 639. 642. 647.
 Sacramentum, 581. 629. 630. 634. 636. 638. 644.
 sacrifico, 642. (646. 647.
 sacrilegium, 639 : 10. 601. Sacrum, 523.
 sæpe, 288 : 17. 547. 548. 639 : 14.
 sagax, 480. sagena, 395. sagino, 455. 461.
 sagitta, 531. 533. 809. sagmen, 412.
 sal, 423. 424. 520. salina, 89. 90. 423. 421.
 saliva, 457. 458. 462. salix, 399. saltem, 224.
 salto, 367. 390. 431. 478. 561. salve, 668. 289.
 Salve Regina, 583. 666. salvo, 529. 550.
 salutatio, 246. 247. 289. 506. 507.
 saluto, 289. 508. 518. 519. salvus, 550. 599.
 sanctus, 313. 319. sandapila, 537. 723. sane, 193.
 sanguis, 457. 460. 491. 503. 533. 534. 536. 538. 594.
 sanies, 536. 538. sanitas, 461. fanna, 487.
 fano, 536. 638. fanus, 461. 465.
 fapidus, 404. 405. 475. fapiens, 482. 658.
 fapio, 405. 482. 529. 530. 573. fapo, 432.
 fapor, 404. 405. farcina, 552. 553.
 farcio, 473. 566. farcophagus, 537.
 Sardinia, 392. fartor, 565.

fat,

fat, fatis, 288 : 23. 508. 543. 551. 553.
fatietas, 475. satisfacio, 421. 422. 530. 567. 597.
fatur, 475. faucio, 532. faucius, 533. (761).
faxetum, 425. faxum, 425.
fcaber, 515. fcabies, 534. 538.
fcabo, 378. 437. fcalpo, 378. 390. 437.
fcalprum, 422. 567. 568. 569. fcanoo, 452.
fcapha, 557. fcapula, 454. fcarifico, 536.
fcateo, 378. 538. fcaturio, 433. fcaurus, 462.
fceleratus, 483. 497. 514. fcelus, 483. 490. 491.
fceptrum, 449. 832. fchidia, 403. 494. 405.
fchiftus, 425. fcienter, 480.
fciendo, 404. 449. 467. 476. 521. 522. 567.
fcintilla, 352. 485. fcintillo, 333.
fcio, 62. 63. 481. 482. 594. 598. 609.
fcipio, 462. 465. fcifcitor, 527.
fciffura, 534. fciurus, 373. fclopus, 531.
fcopæ, 475. 118. 520. fcopulus, 425.
fcoria, 421. fcorpio, 378. fscortor, 485. 489.
fcribo, 571. 573. fscrotum, 451. fscurra, 514.
fcutum, 531. fcylla, 355. 530.
fcbum, 353. 455. fceco, 521. 567.
fsecretum, 460. 525. 527. 634 : 7. ffecta, 531.
fsectio, 534. fsector, 534. fecundæ, 496.
fecundum, 216. 291 : 11. 419. 652.
fecundus, 546. 548. fecuris, 403. 405. 568. 569.
fecus, 548. 549. fed, 220. 291 : 3 : 6. 598. 603. 609.
fedeo, 368. 452. 518.
fedes, 494. 500. 518. 519. feditio, 532.
feges, 413. 414. fegnis, 483.
fegrego, 363. 532. 544. fejungo, 363. 532. 544.
feligo, 421. 532. 544. femel, 288 : 17. 547. 601.
femen, 413. 414. 457. femi, 476.
femiaffus, 476. femidiameter, 357.
feminarium, 413. femino, 413. 556.
femipes, 555. femiplenus, 479.

femita,

femita, 492. 494. femivir, 514.
 semper, 288: 7. 540. 620.
 senectus, 484. 485. 495. 496. 497.
 senex, 495. 497. sensim, 288: 15. 480. 540.
 sensus, 459.
 sententia, 236. 444. 482. 488. 514. 525. 527.
 sentina, 295: 3 (528. 623. 624.
 sentio, 488. 494. 509. 550.
 seorsum, 363. 546.
 separo, 363. 493. 494. 532. 538. 544.
 sepelio, 537. 538. sepes, 413.
 sepio, 413. 414. 493 sepono, 363. 544.
 septem, 545. September, 542.
 septem Sacramenta, 581. Septentrio, 492.
 septum, 413. sepulchrum, 537. 538. 723.
 septimana, 542. sequester, 421.
 sequor, 290: 15. 452. 516. 528. 541. 542.
 sera, 539. (544. 546.
 serenus, 559. series, 554.
 sermo, 485. 488. 527. 603.
 sero, 404. 413. 414
 serò, 290: 15. 485. 540. 542.
 serpens, 376. 496. 535. servator, 529.
 servio, 482. 500. 531. 532. 601. 604.
 servo, 421. 528. 529. 598. 604.
 servus, 498. 514. sesqui, 679.
 sex, 545. 550. sexus, 514.
 Si, 291: 13. sibilo, 443. 561.
 sic, 207. 220. 287: 5. 291: 14. 422. 549.
 siccine, 291: 14.

ficco,

ficco, 349. 431. 432. 457.
ficcus, 432. 535. 542. 559.
ficut, 291 : 15. 549
fidus, 327. 328. 329. 333.
fignifico, 94. 571. 532.
fignum, 490. 531. 532.
filentium, 516 851. fileo, 443. 444.
filex, 426. filigo, 407. filiqua, 474.
fimia, 373.
similis, 199. 464. 465. 494. 538. 16.
similitudo, 596. 619. 603 627.
simplex, 465.
simul, 196. 287. 288 : 7. 363. 550.
simulo, 186. 227. 453 464. 484.
simum, 515. sine, 222. 290 : 2 : 18.
singuli, 475. 546 550. singultus, 535.
sinister, 448 sino, 193. 227.
sinus, 359 430. 445. 446. 470.
sisto, 533. sistrum, 562. sitio, 475. 478.
sitis, 477. 620. situs, 452. 519.
sobrinus, 501. socer, 504.
focius, 204 486. 563. 567.
fodalis, 514. fodomia, 489.
sol, 335. 336. 342. 539. 559. 560 681.
solanus, 558. solea, 367. 392. 469.
solennis, 523. 531. soleo, 485. 519. 609.
solicito, 235 : 4. 489. solidus, 422. 554.
soltitium 542. solum, 429. 517.
solùm, 222. 224. 544. 550
solvo, 367. 421. 422. 470. 526. 528.
Iii solus,

folus, 29. 193. 538.
 solitudo, 29. 492. 494.
 solutio, 504. 713. 776 813.
 somnus, 437. 438. 440.
 somnium, 438 535. somnio, 437.
 sonitus, 235
 sono. 367. 443. 529. 537. 564.
 sorbeo, 475. sordes, 428. 458. 475. 518.
 sordidus, 483. 515. soror, 501.
 fortior, 526. spatior, 413. 452. 453.
 spatium, 539. 540. 541. 542 543.
 species, 342. 596. 639 642. specimen, 531.
 specto, 285. 340 440. 527. spectrum, 537.
 specula, 531. speculator, 531.
 speculum, 342. 472. 596. spelunca, 492.
 sperno, 486. 488.
 spero, 421. 480. 481. 649.
 spes, 4 1. 480. spica, 413. 414.
 spiculum, 531. spina, 394 401. 454. 534.
 spinetum, 212. 219. 399. spira, 376. 473.
 Spiritus sanctus, 395. spiritus, 314. 446. 537.
 spiro, 446. 558. spissus, 404. 554.
 splen, 455. splendo, 418 665.
 spolio, 422. 468. spondeo, 333.
 sponsa, 235. 633. 643. sponsio, 563. 564.
 sponte, 193. 218. sporta, 472.
 spuma, 429. 475. 476 spuo, 457. 458.
 spurcus, 458. 515. spurius, 514.
 squama, 394 stabilis, 480. 554.
 stabulum, 367. 368. stadium, 555.
 stamen,

stamen, 472. stannum, 420.
stapes, 367. 368. statica, 551. 552. 553.
statim, 230 288: 32. 290: 15. 540. 543. 598.
statuo, 452. statura, 461. 555. 556.
status, 222. stella, 320. 665.
stemma, 496. 497. 513. stercus, 458.
sterno, 367. 413. 475. 520. sternuto, 443.
sterquilinium, 458. 274. tertio, 437.
stigma, 571.
stilla, 347. 429. 478. 518. 519. 535.
stimulo, 364. stipes, 461. 499.
stirps, 495. 496. 497. 513.
sto, 205. 437. 452. 533. 546. 554. 567.
stolidus, 483 485. stomachari, 486.
stomachus, 389. 455. 456
storea, 520. stragulum, 367. 466.
strangulo, 528. stranguria, 535.
strategema, 480. 531. stratum, 367. 520
strenuus, 533. strepitus, 235. 404. 431. 475
528. 537. 561. 573 strictim, 540.
strideo, 487. 521. 532. strigosus, 765. 455.
stringo, 467. strix, 483. 692. struma, 534.
struo, 532. struthio, 385.
studeo, 543. 573. stultus, 483. 485.
stupeo, 486. stupidus, 483. 485. 658.
stuprum, 489. stylus, 567. 568
suadeo, 481. 571. suavitas, 514. 515.
sub, 555. 556. subditus, 498. 555.
subdo, 526. 533. subduco, 532.
subeo, 452. 550. 599. subigo, 367. 526. 534

subjicio, 531. subinde, 548 subito, 540
 sublevo, 552. submergo, 395. 431. 433.
 subsideo, 431. subililo, 561. subsisto, 625
 substantiva, 6. 91. 92. 93. 212.
 substringo, 368. subsum, 500. 533. 555.
 subter, 555. subterraneus, 350.
 subtraho, 544 subvenio, 481. 531. 537.
 succedo, 538. 619. succenseo, 486.
 succido, 404 succurro, 424. 475. 481. 532
 succusso, 367. sudo, 354. 458 535. 536.
 sudus, 559. suffero, 486.
 sufficio, 479. 551. 553 597. sufflo, 354.
 suffoco, 363 528. 535. suffragium, 527.
 fugillo, 526.
 fugo, 363. 446. 475. 469. 536.
 fulco, 413. sulphur, 353. 423.
 sum, 96. 98. 99. 100. 205 494. 495. 614.
 fumo, 421. 422. 639: 12. sumptus, 422.
 suo, 473.
 supellex, 420. 422. 469. 472. 520.
 super, 290: 19. 519. 532 555. 662.
 superbus, 483. 484. supercilium, 439.
 superfluo, 478. 556 superior, 498 500. 609
 superlativum, 225. 271. 272. 288: 2: 25.
 superne, 555. supero, 270. 532. 544.
 superpono, 467. superstes, 468.
 supersum, 288: 23. 478. 479. 533. 544.
 supervacaneus, 465. supinus, 443
 suppetiæ, 532. 552. 192 supplanto, 497. 532
 supplicium, 528. 530. 823.

sup-

tego, 467. 518. 526. tegula, 517.
 temperantia, 536. 538. 573.
 tempestas, 296: 8. templum, 538.
 tempus, 227. 438. 453. 476. 478 539. 540.
 543. 564 620.
 tempestive, 213. 288: 11. 478. 479. 540.
 tempora, 436.
 tempestas, 543. 558. 559. 560.
 tenax, 483 484. tendicula, 531.
 tendo, 452. 470. 473. 567.
 tenebræ, 440. 539.
 teneo, 421. 422. 449. 528. 540.
 tentatio, 485. tenus, 216 290: 21.
 tepesco, 475. 482. 558. terebro, 567. 569.
 tero, 413. tergo, 432. tergum, 450. 452.
 terminus, 549. 555. termini technici, 300.
 terra, 356. 359. 413. 492.
 terræ motus, 359. terreo, 486. 488.
 terrestris, 350. 361. territorium, 525.
 testamentum, 537. 538. 696. testes, 451.
 testis, 526. 527. 630. testor, 510.
 testudo, 377. 555. tetricus, 486.
 texo, 472. 473. tatrix, 566
 thuribulum, 351. tibia, 454. 562.
 tigris, 275. timeo, 482. 485. 486.
 timidus, 514. tineæ, 378. 534. tingo, 418
 tinnio, 440 titillatio, 452. titio, 351.
 Titius, 550. titubo, 484. toga, 469.
 tolero, 480 486. 488. tomentum, 477.
 tondeo, 363. 365. tono, 345. 531.

tor-

tormenta bellica, 531.
torqueo, 504. 528. 610 621.
torrens, 429. torreo, 474 475. 536.
tortuosus, 404. 462. torvus, 486.
toties, 287 : 3. 547. totus, 541.
toxicum, 535. tracto, 234 : 3. 500.
trado, 526. traduco, 482.
traho, 404 431. 528. 552.
trajicio, 431. 494. 532. trama, 472.
trames, 492.
tranquillus, 296 : 3. 480. 485 491.
trans, 287 : 2. 290 : 4 : 22. 431.
transenna, 517. 540.
transeo, 213. 288 : 24. 296 : 18 431. 452.
transigo, 532.
transitiones, 118. 150. 174. 175. 181. 185.
negativæ, 148.
transversus, 567.
tremor, 450 462. 486. 535. tres, 545.
tribunal, 525. 527. triclinium, 519.
tricolor, 484. trifariam, 549.
Ss. TRINITAS, 591. tripudio, 486 561. 752
tristis, 460. 486. 488.
triticum, 407. 413. 474. trituro, 413.
triumpho, 532. 533. 550. 561.
trucido, 533. trunco, 364.
truncus, 403. 495. trutina, 551.
trutta, 392 396. trux, 483. tu, 13. 508.
tuber, 449. 534. tueor, 526. tumeo, 534.
tumulo, 723. tumulus, 723.

tunc, 288:7. tundo, 534. 567.
 tunica, 469. turba, 531.
 turbo, V. 485. 488. 519. turbo, S 558.
 turdus, 386. turgesco, 413. 534.
 turpis, 514. turris, 517. turtur, 386.
 tuffis, 535. tuus, 25. 27.
 tympanum, 562. 564. tyro, 531. 573.

V. U.

Vacca, 364. 365. vacerra, 531. 554.
 vacillo, 477. vaco, 569. vacuo, 478. 521.
 vacuus, 404. 422. 479 515.
 vado, 431. 433. 488. 617.
 vadum, 431. 433. vafer, 471.
 vagina, 467. vagio, 496.
 vagus, 493. 494 498.
 valde, 272. 288:20:24.
 valedico, 289. 442. 506. 518.
 valeo, 421. 537. 538 625. 628 635:11.
 valetudo, 461. 534. 537. 538.
 validus, 465 480 482. valor, 675.
 vallis, 359. 666. vallum, 493. 531. 532. 554.
 vapor, 352. vapore, 429. 475.
 vappa, 477. vapulo, 482. 497. 530.
 vari, 462. 534. varius, 550. 560.
 vas, 475. 478. 479. 520. vasto, 492.
 vates, 570. uber, 445. 446. 447.
 ubertas, 413. ubi, 266. 267. 288:12. 556.
 ubicunque, 288:12. 290:22. 549.
 vecors, 483. vectis, 518. vegetus, 482.
 vehe-

vehemens, 558. veho, 404 521.
vel, 291: 2. vela, 557. velitor, 532.
vello, 391. 449. 458. 475. vellus, 363.
velox, 480. 529. 560. velut, 291: 15.
vena, 425. 456. 536. 538. 773.
venatio, 360. 390. 396.
vendo, 50. 363. 421. 422. 608.
veneficus, 411. 484. 511. 537. 606. 692. 857.
venenum, 535. 537.
veneror, 500. 523. 647. 844.
venia, 236. 482. 612. 637.
venio, 76. 79. 209. 213. 296: 9. 452. 494. 519.
venter, 448. 450. 458. 476.
ventriculus, 389. 456. ventilo, 558.
ventus, 347 543. 558. 559 560.
venundo, 421. venus, 369. 496. 534.
venuto, 801. ver, 539 665. verax, 597.
verbalia, 85. 86. 87.
verbero, 482. 497. 528. 530.
verbum, 32. 91. 92. 93. 94. 274. 626.
verecundus, 481. verenda, 451.
veritas, 480. 482. vermis, 376.
verro, 475. 518. verruca, 356. 462.
verficolor, 419. verlipellis, 514.
verso, 440 452. 475. 482. 532.
versùs, 212. 216. 290: 22.
verfutus, 471. 480. vertebræ, 454.
vertex, 436. verticillus, 472.
vertigo, 535. 538. verto, 452. 470. 473.
veru, 460. 89. verus, 527.

vefcor, 475. vefica, 456. 458. vefpillo, 537.
 vefper, 333. 539. vefpertilio, 382. vefter, 25. 27.
 veftigium, 373. 528. veftris, 466. 467. 468. 469. 568
 veteranus, 543. veterator, 483. veto, 526.
 vetula, 495. 543. 710. 837. vetus, 540. 541. 543.
 vexillum, 531. 532. vexo, 484. 488. 528. 530.
 via, 492. 493. 494. 532. via lactea, 332.
 Ss. Viaticum, 636. 637. viator, 498. 492. 493.
 vibex, 812. 528. 819. Vicarius, 499. 532.
 vives, 226 287 : 3. 288 : 18. 296 : 15 547. 550.
 vicinus, 290 : 13. 328. 405. viciffitudo, 560.
 victoria, 532. 533 550. 561. victus, 536. 568. 620.
 vicus, 492. video, 62. 63. 213. 214. 223. 440. 441.
 vidua, 514. 537. 538. (482. 486. 516.
 vigil, 531. 535. 539. 798. vigilo, 437. 482. 532.
 viginti, 545. vilis, 488. villus, 458. 473.
 vincio, 470. 528. 530. 533.
 vinco, 526. 532. 533. 550. 563. 564.
 vinum, 477. violenter, 534. vir, 495,
 vires, 374. 461. 465. 480. 527. 608. virga. 530.
 virgo, 480. 489. 495. 514. 583. 643. 652.
 virgultum, 401. 404. viridis, 417 419.
 virtus, 480. 482. virus, 449. 535.
 vis, 480. 527. 556. vilcera, 456. vilcum, 401.
 vilcus, 390. 568. vilito, 518. 519.
 vilus, 440. 459. 465.
 vita, 461 496. 497. 536. 609. 624. vitellus, 474.
 vitiligo, 534. vitium, 462. 463. 483. 489.
 vitricus, 504. vitrum, 425. vitta, 458. 466.
 vitulus, 364. vitupero, 486. 488. 526.
 vivo, 496. 497. 538. 590. 616. 619.
 vix, 224. 288 : 28. 497. 518. 533. ulcus, 534.
 ullus, 548. ulna, 554. 555. 556. ulnæ, 449. 552.
 ultimus, 546. 549. ultra, 213. 216. 431. ultro, 193.
 umbilicus, 448. 451. umbra, 342.
 unà, 196. 287. 518. 550. unctio, 638.

uncus,

uncus, 449. 496. unda, 429. unde, 267. 288 : 12.
undique, 549. 619. unguis, 370. 449. 458.
ungula, 364. unicus, 288 : 23. 533. 548. 550. 651.
univerfus, 301. 548. unusquisque, 644.
unus, 545. 548. 550. 651. vocabulum, 300. 574.
vocalis, 1 2. 3. 4 vociferor, 443. 484. 561.
voco, 236. 261. 289. 443. 444. 497. 526.
vola, 448. volatilis, 361. 379. volo, as, 390. 529.
volo, vis, 56. 57. 59. 235 : 3. 598.
volucris, 665. 361. 379 413. volumen, 402. 473.
voluntas, 480. 628. volvo, 425. 432. 532.
voluptas, 440. 488. 573. voluto, 367. 372.
vomica, 535. vomo, 458. 476. 556.
vorago, 429. 803. voro, 379 385. 475.
vortex, 429 803. vos, 13. 15. 17. 499. 503. 548.
votum, 421. 444. 491. vox, 443. 447. 561. 564. 721.
upilio, 565. 569. urbanus, 506. 508. 514.
urbs, 492. 493. 694. urgeo, 526. 543.
urina, 458. 535. uro, 346. 352. uropygium, 389.
urtica, 412. usque, 216. 229. 290 : 23. 541. 549. 554
ufus, 492. 494. 497. 514. 527. 620.
ut, 48. 291 : 14 : 15 : 16 : 17. 559. utcunque, 223.
uterque, 26. 7. 489. 533. 548. 550. uterus, 448.
uterlibet, 549. utilis, 533.
utinam, 42. 44. 45. 200. utique, 288 : 2. 526.
utor, 368. 421. utrobique, 549. vulgo, 527.
vulnero, 485. 532. 533. 534.
vulnus, 296 : 19. 533. 534. 641.
vulpes, 373. 374. 375. vultur, 380.
uxor, 504. 505. 607. 613. 624. 713. 846.

Z.

Zelotypia, 486. 505. zelus, 482. zephyrus, 558.
zodiacus, 329. 330. zona, 466. 469.

A. M. D. G.

Geistæ 22. Martii 1772.

861.

861. NB. 1. Similem Indicem confeceram ex vocibus Hispanis hoc initio:

A, ab, absque, 290.
 abalancearse al peligro, 532.
 abaratar, 421.
 abarcar, 449. 530. 543.
 abatirse, humillarse, 481. 486.
 abaxo, 779.
 abeja, 388.
 abifmo, 554. 357.
 abisparse, 460. 486.
 abochornarse, 342. 560.
 abofetear, 487.
 abogar por alguno, 526.
 obominar, 486.
 abonanzar el tiempo, 559.
 abonar, 421. 526.
 aborrecer, 486.
 abortar, 496.
 abrafar, 354
 abrazar, 449. &c.

Quid quod meum Chilidugu Hispanum faltem octies feceram denuo & ex integro; at eo, uti reliquis meis libris ac manuscriptis non paucis, partim in Regno Chilensi, partim Limæ in Peruvia, nullâ juris servata forma anno 1768., cum ibi adessem captivus, sum orbatus. Patientia!

2. Unum illud Exemplar Hispanicum, quod

BIBLIOTECA NACIONAL

BIBLIOTECA AMERICANA

"DIEGO BARROS ARANA"

quod postea sic, uti hic vides, latine verti, sed cui jam memoratus Index deest, etiam a Limano milite captum fuisse, sed iam captum, Deo juvante, & ex hac captivitate, & ex naufragio Barbacoæ, & ex aliis periculis quam plurimis, quod longum esset referre, salvum abduxi, & adhuc mecum retineo, nisi pecunia, acies oculorum, ac vires corporis deessent, nam ferme plene cæcus & infirmus annum jam ago quartum supra sexagesimum, aliquando Typis imprimendum. En illius libri Titulum 862. Dedicatoriam 863. & Prologum 864.

862. TITULUS:

Chilidugu ó Lengua de los Indios de el Reyno de Chile, Enseñada fumarriamente por el R. P. Luis de Baldivia de la Compañia de JESUS y mas por extenso por el P. Bernardo Havestadt de la misma Compa.

863. *Dedicatoria al Santissimo y Laudabilissimo Nombre de JESUS.*

A quien JESUS mio! podrè mejor y con mas razon dedicar esta Obrilla, que à Vuestro santissimo y laudabilissimo Nombre? pues no pudiendo por mis achaques, va para nueve años, hazer mis Corredurias à las Tierras de los Indios como acostum-

stumbra, la trabajè en el retiro de los Colegios no con otro fin, sino que me firvièssè de Red para coger por medio de ella las almas, que me fuesse possible : y para corresponder en algun modo al nombre de Missionero de la Compañia de JESUS en las Indias, al qual hasta ahora no he renunciado, ni renunciare quanto estuviere de mi parte. No sea pues Amabilissimo JESUS mio, que mi trabajo aya sido inutil; sino que echada esta red en vuestro divinissimo Nombre, coja aquel numero de almas, que yo y mucho mas Vos señor Amador de las Animas deseais: paraque desta fuerte Vuestro Santissimo y Augustissimo Nombre tan digno de ser alabado en todo el Universo, assi para siempre se alabe, Como en el Oriente de la Asia, Africa y Europa; de la misma manera y no menos en el Occidente de esta America: y en particular por los incultos Indios de Chile, que viven en lo mas retirado de ella. Esto JESUS mio! como para Vos Señor! es lo mas Honroso, que yo desear pueda; assi lo pido por unico premio de mi trabajo: y Animado por lo que hizisteis señor con Vuestros Apostoles, dandoles luego, que echaron su red en vuestro Nombre, una grande muchedumbre de pejes, espero conseguirlo.

De el Santissimo, Laudabilissimo y Adorable

rable Nombre de Vuestra Soberana y Divina Magestad JESUS DIOS Criador y Redentor mio! fu

mas Humilde
Eſclavo y Criatura
Bernardo Haveſtadt.

864. *PROLOGO.*

Teniendo alguna noticia, ò à lo menos aviendo corrido la Grammatica de las Lenguas Alemana, Latina, Griega, Hebraica, Eſpañola, Franceſa, Italiana, Flamenga, Ingleſa, Portugueſa, y la de los Indios de el Reyno de Chile (fruto que ha ſido de mi application, no obſtante mi corta Capacidad) la que me parece (ſalvo meliore) la mas facil, elegante y copioſa, es la de los incultos Indios de Chile : de manera, que me perſuado, que ſi llegára eſte Arte à manos de los Curioſos de Europa ; ſeria factible, que algunos embeleçados la aprendieran ſolo por el guſto de hablar y eſcribir en ella antes, que en otra de las ſobredichas, las coſas de mayor ſecreto.

La Facilidad deſta Lengua es tanta, que no puede ſer mayor, pues no tiene mas que una ſola Declination y Conjugation, y eſta la mas obvia: y ſus Reglas ſon tan univerſales, que no tienen Excepcion alguna, &c.

Su

Su Elegancia consiste, en que con la mayor brevedad da la explicacion la mas clara, la mas viva y la mas Politica. Finalmente

Su Copia, en que à mas de tener Dual, tiene todos los modos de los Verbos, enteros y con todas Personas, Numeros, Tiempos y Aoristos. Passe el Benevolo Lector toto este Arte una tan sola vez, y verà quan sin Ponderacion es lo que acabo de dezir.

En el Arte seguì el Orden de los Capítulos del R. P. Luis de Baldivia, quien fuè el primero y hasta ahora el unico, cuyo Arte anda impresso; porque siguiendoeste orden, luego viene à la vista la diferencia de este y de aquel, que no aver salido mas perfecto, seria por las muchas ocupaciones que tenia esse grande è Illustre Varon, como lo creera, quien leyere la suma de su Exemplar Vida.

El unico Maestro, que he tenido en esta Lengua, fuè el R. P. Xavier Wolffwisen de fanta memoria, zelosissimo Missionero que fue, è Illustre assi por sus Virtudes como por su sangre (a) con quien vivi cerca de dos meses en la Mission de Sta Feè. Co-

(a) Germanus Frater L. B. de Wolffwisen, qui anno 1742. servavit Straubingam Marte Aufriaco bis terve nequicquam obnitente.

Como el fin deste Arte es enseñar á hablar y escribir; pues libros que leer hasta ahora no los ay en esta Lengua; en lugar de Vocabulario, me ha parecido mejor traducir el Indiculus universalis del R. P. Francisco Pomey de nuestra Sagrada Compa de JEsus, en lo que me fué possible traducirlo, facilitando su uso por muchos Centenares de Exemplos y Locuciones enteras para el exercicio de hablar y de escribir. Pero para quitar escrupulos pondre no obstante dos Additamentos de vocablos puestas en orden Alfabetico, que serviràn juntamente de Indice.

En la Tercera Parte, que es la Doctrina Christiana, trate solo aquellos Assuntos, que me parecieron precisamente necessarios para gente inculta: añadiendo al fin y puestas en solfa varios Cantares sobre las mejores melodias que se cantan en las Iglesias de mi Amada Provincia del Rhin Inferior, y especialmte en Colonia Agripina mi Estimada y querida Patria.

Paraque no falte una Formula de escribir Cartas, Pondre una de mucha Edification escrita en Chilidugu por el Pe. Fulano.

Por ultimo es de advertir, que aviendo en esta Lengua dos g, dos l, dos u, &c; la particular de esta Lengua se pondra en letra gothica ò de otro molde. Vale & ora pro me.

K k k

Ad-

865. *Adverteucia.*

A la Augusta Corona de España no puede ser de perjuizio alguno, que este libro se lea ò se imprima en Alemania ò otro Reyno de Estrangeros: porque los Lugares señalados en la mapa son inacessibles por lo metidos que estan Tierra adentro; y por lo rodeados que estan de las Tierras de su Magestad Catholica: como es facil de considerarse: y los Indios de esta Lengua no tienen ningun puerto de mar: pues Arauco à mas de ser Presidio de Españoles, no es Puerto; como lo sé porque me hallè en dicha Plaza tres vezes, y bastante tiempo. El motivo verdadero y unico porque he escrito este libro, es el que va expresado en mi Dedicatoria al Divinissimo Nombre de JESUS: y paraque los Europæos se queden assombrados viendo, que una Lengua como la de Chile, se habla en el ultimo rincon del orbe, y por una gente tosca è inculta, que ni escrivir in leer saben: una Lengua de la qual, por el Conjunto que tiene, me atrevo à dezir, y sin escrupulo, à qualquiera de otro Idioma:

Si bona Lingua tua est; tamen est præstantior illa
Lingua Chilena, docet quam brevis iste liber.

Lease el Prologo.

866. Utrumque sanctissimum Nomen
JESUS, MARIA Heraldice exhibitum.

JESUS.

Aureum Jesu Christi Redemptoris nostri
nomen in campo argenteo* radiis Sanctita-
tis circumdatum, aureâ suæ DEITATIS co-
rona coronatum, atque purpureo passionis
suæ

Fili DEUS
Miserere nobis!
B. Havestadt inv.

Mater DEI
ora pro nobis!
A. Strübel sc.

fuæ paludamento adornatum, cujus pannus subditivus est agni vel ovis pellis, tum ob innocentiam, tum ob patientiam maximam. Subscriptio Fili Deus; nam JESUS Christus non solum est Filius DEI & quidem Dei vivi & unici; sed simul Verus Deus, Deus Incarnatus, & secunda Ssmæ & individuæ TRINITATIS Persona. Unde miserere (non ora pro) nobis.

MARIA.

Aureum S. MARIÆ sine labe conceptæ nomen in campo argenteo* radiis Sanctitatis circumdatum, argentea (non aurea) Matris DEI cælique Reginæ corona coronatum; atque viridi perpetuæ suæ Virginitatis pallio vestitum, cujus pannus subditivus est holosericum rubrum, quod Martyr summi que Mater doloris, ob summam compassionem cum Filio, quem credebat morte cruentissima moriturum, ac morientem adstans aspexit. Subscriptio: Mater DEI, non autem DEUS nec DEA, quia pura Creatura, unde ora pro nobis.

* Regulæ communis de metallo alteri metallo non superponendo peræqua exceptio. Hic enim valet: aude quia major omni laude.

Locus ubi ponendæ sunt imagines: utrumque Ssmum Nomen JESUS MARIA hic. sacrosanctæ &c. post p. 186 ante Num. 300. S. Trinitas unus Deus ante Pars Tertia, Tom. II. Amor increatus ante Pars Quinta. Tom. III. Notæ musicæ, & mappa geographica ut mox dicetur, Parte sexta.

CHILIDÚGU
PARS SEXTA.
NOTÆ MUSICÆ*

AD
CANENDUM IN ORGANO
CANTIONES
PARTIS TERTIÆ

à
Numero 650 usque ad 676.

* Ad commodiorem usum veneunt separatim ; & quotquot quis volet exemplaria. Idem dico de Mapa Geographica Partis septimæ, quæ nunc sequitur.

CHILIDÚGU

PARS SEPTIMA.

MAPPA GEOGRAPHICA

ET

DIARIUM,

In quo recensentur Provinciæ, Oppida, Sacella, loca, dies & leucæ, quas ultimis mensibus anni 1751, & primis anni 1752 peragravit ad Terras Indorum Chilenſium excurrens P. BERNARDUS HAVESTADT e Societate JESU Miſſionarius.

+
IHS

Terræ Indorum Chilenſium, quæ trans fluvium *Biobio* litæ ſunt, præſcindendo ab Inſula *Chiloë*, & *Baldiviæ* Territorio; dividuntur in quatuor *Vutan mapu*, ſeu vaſtas magnasque Provinciæ; videlicet *Lafquen Vutan mapu*, ora maritima: *Ragitun Vutan mapu*, Terræ planæ oræ maritimæ confines: *ina pire Vutan mapu*, Terræ planæ adjacentes montibus *Andes*: & *Pire Vutan mapu*, ipſi *Andes*.

Ad hos Terrarum Tractus excurrebant singulis annis Societatis JESU Missionarii: nempe duo ad oram maritimam, alter ex domo Missionis *Tucapel*; ex *Arauco* alter: ad plana oræ maritimæ confinia Missionarius *Santa-Juanæ*: ad duas reliquas Provincias, nimirum ad plana Andibus adjacentia; ipsosque Andes, Missionarius domus Sanctæ Fidei: *Santa Feè*.

In Mappa geographica solum est videre has duas ultimas Provincias, quas peragravi incipiens ultimis mensibus anni 1751; & anni 1752 proxime sequentis. Primo anno 1751 fuit major copia Infantium Baptismo initiatorum; Personarumque, qui ritu Catholico contraxerunt Matrimonium: nam Laus DEO! sacro lavacro tincti sunt bis mille, centum & triginta; juncti autem Matrimonio octingenti: inter quos numerantur sex & viginti Toparchæ seu *Caciquei* virgâ & baculo insignes; & alii viginti quatuor jure ac Authoritate tales. Erectæ item triginta pluresque prægrandes Cruces: & intra centum & octo dies confectæ leucæ, singulæ trium milliarium, quadringentæ, sexaginta duæ.

At altero anno fuit major numerus leucarum; nam intra centum quinquaginta duos dies confeci leucas omnino sexcentas

&

& amplius, idque recto semper itinere a domo scilicet Missionis sanctæ Fidei, *Santa Feè*, usque ad fluvium *Alipen* sub gradu Latitudinis Australis trigesimo nono; & inde usque ad *Pategonos* seu *Puelches* in planis Transmontanis seu ultra *Andes* vulgo *las Pampas*, ubi *Malalhue* sub gradu circiter quinto & trigesimo ejusdem Latitudinis Australis: superando variis vicibus iens, rediens montes *Andes*. Sacro fonte hoc anno lustrati sunt octingenti & duodecim: & ex Infantibus qui anno priore aqua lustrali sunt abluti, jam ducenti & amplius ad cælum evolaverant. Quadringenti etiam sacro ritu utrimque matrimonio sunt devincti; atque inter hos quinque *Caciquei* Baculo Illustres, & ex istis ipse *Toqui* seu summus Armorum Præfectus *Anùgrú*: sex præterea præcipuâ nobilitate ac Clientela præclari: Erectæ Cruces præaltæ sexdecim. Cætera declarabit mappa geographica, & Diarium, quod sequitur.

Viæ ut grana Evangelii spargerem, messemq; animarum, quam possem copiosissimam Deo juvante colligerem, penultima Octobris anni 1751. primo mane me committens, trajeci rate minacem fluvium *Biobio* haud procul a Castello *el Nascimiento*, quod id temporis cis dictum fluvium situm erat, &

nunc ultra. Illa nocte ad fluvii ripam mihi fuit pernoctandum. Hujus diei iter fuit leucæ unius NB. 1.

Die ultima ejusdem Octobris dixi pro Concione in publico Sacello Toparchæ seu *Caciquei Don Juan Namculien* ad *Bureu* fluenta; quem fluvium equo trajeceram.* confectæ leucæ septem. 7.

1ma Novembris post meridiem adveni ad Sacellum *Caciquei Don Francisco Cupaian-tu*. 3.

2da pervenimus *Cùlaco* proxime fluvium *Biobio*. 7.

3tia *Huinquen* prope eundem *Biobio*, quem hic anno antecedente transiveram rate satis bonâ, & loco satis commodo: in itinere visitavi *Rucalhue*, ubi olim domus Missionis Societatis JEsu. 3

4ta. Relicto *Biobio* perrexi ad Sacellum *Caciquei Don Nicolas Pità pichun*. 9.

5ta. Mox ut amnem *Bureu* equo superavimus, attigimus Sacellum *Caciquei Don Juan Marilaf*, in Regione, Territorio, seu jurisdictione *Mùlchen*, quæ est continua matorum fylva. 2.

6ta.

* NB. Initio meæ excursionis, nempe die 31. Octobris, & primis viginti diebus Novembris, annotavi in meo diario nomen *Caciquei* nunc forte mortui, omittendo per oblivionem nomen loci, id quod nunc suppleo ponendo in Mappa diem, quo ibi eo anno 1751 versabar.

6ta. Dictum est pro Concione & Missa celebrata sub umbraculo ex frondibus constructo a *Don Francisco Rapiantú* Indo nobili & habente Clientes suos sibi subditos. 1.

7ma. Fuit expeditio spiritualis apud Caciqueum seu Toparcham *Don Lorenzo Mallancca*. 2

8va. Apud *Don Jnan Carùantù*. 1.

9na. Vix loco egressi vada *Mülchen* transivimus; & post quatuor leucas feliciter confectas, salutis æternæ viam populo ostendimus in Sacello Caciquei *Don Juan Millalaf*, unde anno superiore, qui fuit pluviosus, discessimus via ob difficiles descensus admodum periculosa, quærentes vadum, quo transiremus fluvium *Rùgaico*; sed hoc anno via alia commodiore & vado satis bono eundem superavimus. 4.

10ma. Figens Tentorium haud procul a casa Indi Ignatii *Millacheuque* sub illo consueta peregi. 3.

11ma. Omnia eadem apud Indum *Juan Millacuna*, unde eodem, quo veneram, vado profectus sum. 3.

12ma Ad Caciqueum *Don Andrès Levoepillan*; Tentorium figens ubi confluunt *Rugaico* & *Mininco*: hinc vix egressi, vado transeuntes *Rugaico*. 3.

13tia. Venimus ad Philippum *Cuyenahuel*. 2

14ta. Ad Andream *Cayuqueupu*. 2.

15ta. Ad Joannem *Chihuaillanca*: iterumque trajicientes vado fluvium *Rugaico*, perveni 2.

16ta. *Colue*, ubi olim Hispanorum civitas, cujus quædam adhuc restant rudera aut vestigia. Fidei Christianæ documentis populum erudivimus in Sacello Caciquei *Don Lorenzo Huechu coyam* juxta *Rugaico*, 2 quem transeuntes post iter novem leucarum 9.

17ma. Hospitio excepti sumus a bono fratre perversi Caciquei *Don Francisco Huenupagi* haud procul a flumine *Malleco*.

18va. Post superatum vado *Malleco* prope Andream *Paginamun* 2.

19na. Habita functio spiritualis apud Ignatium *Quetepagi*. 2.

20ma. Apud Caciqueum *Don Pedro Loncopagi*. 2.

21ma. In *Requem* apud Caciqueum *Don Juan Millapoa*. 3.

22da. In *Chacaico* apud Caciqueum *Don Ignatio Chasqueihuenu*. 4

23tia. In *Colùco*: locus aptissimus ad fundandam ibi Missionem quod abundet arboribus ad ædificandum: vivebat tunc temporis qui nos perhumaniter excepit *Don Pablo Millahueque*. 2.

24ta. In *Temucucui* apud *Diego Huenchullanca*. 2.

25ta. In *Chucauco* apud Martinum *Cheuquemilla*, 2.

26ta in *Caglo* apud Caciqueum *Don Francisco Caturehue*, 5.

27ma, in *Choquechoque* apud Joannem *Manquevùdù*, 5.

28va, in *Reivù* apud Caciqueum supremum armorum Præfectum seu *Toqui Don Juan Anùgrù*, 4.

29na, in *Panqueco* apud Caciqueum *Don Alonzo Neyùlafquen*, 2.

30mo, in *Meco* apud Dominicum *Reumailafquen*: Hinc præstat recta ire in *Dencol*, V, 2da Decembris 4.

1ma Decembris in *Boyelemu* apud Caciqueum *Don Angelito Rucalafquen* propter ripam amnis *Taiyen*: unde via in *Virquen* & brevior & commodior, 2.

2da, in *Dencol* apud Joannem *Ancamilla*: hic locus sit præcedenti anterior, 3.

3tia, in *Cuyenquen* apud Laurentium *Colùhuala*; amnem *Taiyen* equo transeuntes, 17.

4ta, periculoso vado superavimus minas intentantem *Cautun*, fluvius qui prope civitatem *Imperialem* jam dudum dirutam, devolvitur in mare Australe: perreximus in *Arquenco* apud Caciqueum *Don Nicolàs Caniunamcu*, 3.

5ta, in *Putaco* apud *Pancho Painequeupu* 2.

6ta, in *Mulpiytue* apud *Estevan Pailla Cheuque*, 4.

7ma.

7ma. in *Navao* apud *Alonzo Neculpi-chun*, uno circiter milliaro hinc distat diruta priscorum Hispanorum munitiuncula, in cujus centro etiamnum exstat haud exiguus lapidum coacervatorum colliculus, unde *Cùlacura* vocatur. 5.

8va. in *LLamuco* apud *Don Juan Naminahuel*. Hic loci ob terræ fœcunditatem & arborum fabricæ inservientium copiam, numerantur incolæ quam plurimi: unde *Missioni* peropportunos. 7.

9na. in *Tuftuf* apud *Matthæum iaupilaf*: hic locus pertinet ad *Ragitun Vùtan mapu*. 4.

10ma. in *Millahueico* apud *Don Feliz Hu-alipatùn*: Locus ob soli pinguedinem rebus omnibus, præcipue arboribus incolisque abundans: sed viæ; quando pluit, perdifficiles ac lutosæ. 2.

11ma. in *Calbuco* apud *Caciqueum Don Joan Remunahuel* 2.

12ma. in *Rahue* apud *Wenceslaum Cheuainivùdú*: hac pergitur in *Cuyúmhue* & fluvium *Alipen*, quo pervenire non potui, quod trium dierum pluvia ac sylvæ spississimæ omnem mihi aditum intercluderent: atque hic locus est; qui NB. in hoc Diario Austrum versus longius distat a *santa Feè*. 4.

13tia. in *Cudùleuvu* apud *Christoval Millanamcu*, quo transitur supra pontem lignum angustum & prælongum, ad cujus finem

nem figitur tentorium, ut eo pedetentim apportentur humeris impedimenta. 4.

14ta. in *Rehuemu* apud *Don Juan Turcellanca*. in itinere ex uno tantum loco videtur & optime quidem, Mons ignivomus *Villarica* cum longa & continua montium serie ad *Chagll* usque; cujus aspectum non distantia, sed spissæ sylvæ ac densa nemora prohibebant. 8.

15ta in *Meco* apud Caciqueum *Don Pancho Catulewvu* proxime fluvium *Cautun*, eodem in loco ubi illum anno antecedente ratis beneficio trajeceram. 6.

16ta. in *Copinmo* apud Petrum *Huenupagi*. 5.

17ma. in *Quemchol* apud *Luis Painegrú*. 3.

18va in *Huemvali* apud Caciqueum *Don Juan Namcupillan*. In itinere transivimus pontem satis bonum latumque, quo amnem *Huerquehue*, qui inferius in profundissima fossa inter scopulos præterfluit; superavimus. Est iste locus asyllum Pehuenchium, quorum non pauci hic hyemem transigunt. Estque instar munitissimæ arcis, ad quam si velint, nullus pateat aditus, eo quod ex alia parte flumine *Cautun* hic rapidissimo; ex alia dicta fossa & profundo rapidoque *Huerquehue*; ex alia Montibus Andes & præcipue flammivomo *Chagll*, qui duplici ostio humum, flammam, scopulosque ignitos evomit;

evomit ; & ubique densissimus claudatur nemoribus. 9.

19na. in *Puconileuvu* apud Gabrielem *Reumailafquen*. Transivi fluvium *Cautun* vado paucis noto, & quidem primo mane, antequam continua in Andibus nix inciperet liquefcere ; quod hoc fit unicum tempus, quo iste fluvius hic superari vado possit. 3.

20ma. in *Hueracovúd* apud Caciqueum *Don Franc. Aleantù*. 3.

21ma. in *Menuco* apud Petrum *Painellanca*. 3.

22da. in *Entuco* apud *Don Juan Lemunahuel*. Mihi videtur a loco præcedente distare quatuor leucis ; sed oblitus fui annotare. 4.

23tia. in *Cúllúm* apud Joannem *Nahuelantù* 6.

24ta. in *Tautauco* apud Ignatium *ùnalafquen*. 4.

25ta. in *LLallecura* apud *Don Luis Cheuquemanque*. 4.

26ta. in *Pelleco* apud *Don Andrès Huaiquilaf*. 8.

27ma. in *Colùco* apud Augustinum *Huainquipagi*. 4.

28va. in *Dùmmu* apud Ignatium *Millanamun*. 4.

29na. in *Taiyen* apud Thomam *Huena-huel*. 7.

3omo. in *Vihuen* apud *Panchillo Pailla-huala*. Equo trajeci *Malleco*: & ante quam perveniatur in *Vihuen*, est descensus longus, præceps & perdifficilis, adeoque procuretur optimus quadrupes, & bene ligetur ephippium. 5.

3ima in *Cule* apud *Caciqueum Don Pedro Ptulpi* Vix egressus transivi *Vihuen*, qui fluvius meo quidem iudicio est idem qui postea *Minineo* vocatur; nec apud Indos Chilenfes novum, quod idem fluvius in diversis locis diversa sortiatur nomina: hic autem scatet scopulis ac lapidibus prægrandibus: imo toto hujus diei itinere ascendimus & descendimus montem præaltum alperrimumque. In *Cule* fuit olim domus Missionis at in loco tristissimo & arctissimo, ac in vera ac mera lacrymarum valle ad fluenta *Rugaico*, in via publica euntium & redeuntium *Pehuenchium*, nullo aut perexiguuo animarum fructu. 8.

Anno superiore perrexi ulterius prædicans in *Picupicu* apud *Juanillo Taruplqui*; leucæ sex: in *Vilucura*; octo leucæ: superatur in hoc itinere prima montium *Audes* continua series: & in parte superiore copiosa nix: item multoties equo transitur *Rugaico*, & totus mons est densa altissimarum pinorum sylva, arbores oppidò proceræ,
crassæ

crassæ & omnino rectæ sed parum solidæ: nucis pineæ & nuclei pinei feraces: solum autem, ut dixi: salebrosum, asperum & scopulis lapidibusque horridum. Postea adveni in *Lolco* apud *Don Martin grùantù* retro Ignivomum *Callaqui*, qui id temporis fumi nubes emittebat: utrumque fluvium *Vilucura* & *Lonco* iens & in reditu superavi vado; & ultimum quidem vado satis periculoso, quod absque perito duce non erit facile inventu: eundem autem est primum secundo flumine ad *Insulam*, quæ videtur ad latus dexterum: in ipsa autem insula plena arboribus habetur via satis trita. Volui pergere ulterius in *Piulentue*, *Huiyili*, aliaque loca trans flumen *Biobio* sita; at deerat vadum, & ratis, imo propter bellum quod gerebant invicem, coriaceus quoque rudens, quo & in quo transire hunc fluvium mihi erat in animo; erat præscissus: quare nolens volens sum reversus in *Cule*.

ima Januarii 1752. *Cule* exiens hora nona matutina & toto illo die æstivo (nam mense Januario in Chili non summa hyems sed æstas; uti nox quando in Germania dies est) iter faciens inter perpetuas sylvas carentes aqua si unicum fontem ex quo soli homines, non autem equi mulique bibunt; excepero; post solis occasum pernoctavi
pro-

proxime amnem *Mülchen* haud procul a Saccello Caciquei *Don Juan Millalaf* (V. supra gna Novembris) primaque luce iterum arripiens iter : horâ prima pomeridiana trajeci *Biobio* partim vado, partim rate; hora autem tertia adveni gratias Deo, sanus & incolumis ad meâ domum Missionis *Santa Feè*, multis tamen magnisque periculis Deo O M. juvante ereptus : distat *Cule a Santa Feè* leucis omnino triginta. 30.

Sequitur altera eodem anno 1752. spiritalis expeditio seu excursio ad montes Andes, terrasque Pehuenchium, quæ ad *Pire Vutan Mapu* pertinent. Item ad Terras Transmontanas, quæ *las Pampas* nominantur, ubi degunt *los Puelches* seu *Patagonos*.

29na ejusdem Januarii noctem transegi in *Dito* sexdecim leucis distans a *Santa Feè* & octo ab Oppido *los Angeles*, eo quod propius non habeatur aqua, ligna & pabulum pro bestiis equis scilicet, mulisque. 16.

30ma. Octo leucarum confecto itinere fixi tentorium una leuca ultra amnem *Entuco*, ubi invenitur locus satis amœnus, & ligno, aqua, pastuque abundans: hic Hispanos ad peccatorum sacramentalem expiationem allicere studui & impetravi: nam plerique peccata confessi, sacram insuper synaxin susceperunt. 8.

31ma noctem traduxi proxime scoriam,
L11
quam

quam longe lateque projicit flammivomus mons *de la Laxa*: Hic toto hodierno die coopertus nube, occidente sole visus est ignem, flammam, scoriamque evomere: tota itidem nocte quam sæpissime multo ingemuit fragore, non sine frequenti terræ motu ac succussione. Paulo antequam ad dictum locum pervenirem, descendendus mihi fuit mons præruptus, longoque itinere: via item oppido angusta & plena lapidibus, qui conculcati mox delabuntur; nec aliter quam inflexo in latus mulo, linea semper recta at angulo peracuto.

Hic loci anno priore in summo sum ver-
 latus pereundi periculo, nam noster canis
 ob pedes itineris asperitate detritos exco-
 riatosque facturus viæ compendium, se in
 globum contrahens ex summo monte, lon-
 go tractu se dejecit ad pedes mulæ qua ve-
 hebar, instar magni lapidis subito ac inspe-
 ratus apparens: Mirum certe & soli DEO
 ac Custodi Angelo tribuendum, quod non
 uterque, scilicet mula mecum in præcipi-
 tium ruerit, sed contra se stiterit omnino
 immota, dum canis se explicaret. Et prop-
 ter hæc similiaque est periculosum atque
 etiam inutile canes in his asperis longisque
 itineribus secum adducere: nam eorum imo
 & equorum hujusmodi viis non assuetorum
 pedes

pedes intra paucos dies ita deteruntur, ut sequi quamvis maxime velint & conentur, omnino nequeant.

At in priore expeditione omnino necesse erat canem vigilem, audentem & impavidum, qui alios canes fugaret, secum afferre; nam hoc deficiente omnes canes suis dominis abeuntibus, cibi odore invitati remanent, adeo ut plures numeres canes, quam carnis in veru aut olla uncias.

Ima Februarii nobis in colligendis vasis ad iter profequendum occupatis, flammivomus mons *de la Laxa* repente in eas erupit furias; ut solum DEO confisus non arbitrarer, certoque mihi persuaderem, nos scopulorum aut scorïæ imbre obruendos: tota mea vita non vidi quid simile; nam cum ingenti fragore prodibant nigerrimarum fumi nubium compactissima volumina, jamque nostris imminebant capitibus: non vidi holosericum magis nigrum, nec diligentius involutum compressumque! Quod si in hac nigerrimi fumi nube implicita, uti solet, fuisset scoria: tametsi integro milliari longius distantes fuissetus; actum de nostra mortali vita, conclamatumque erat: at DEO O. M. favente illa omnia fuerunt mera terriculamenta: & in fumum fumus abiit: & quamvis octo leucas super hujus ignivo-

mi montis scoriam & inter ejectos scopulos proxime lacum etiam hinc ejectum, & prope ipsum montis culmen ostiumque confecerimus, monte interim jam tonante, jam tormentorum bellicorum, & quandoque complurium scloporum fragorem imitante, & nunquam non iras & fumum spirante, ac demum tantum ignium evomente, ut major fuerit quæ apparuit flamma, quam totum montis cacumen; nihil tamen passi fuimus damni. Maximus labor fuit in eo, ut meos quatuor Indos ne domum redirent, continerem: contra ut iter mecum prosequerentur, persuaderem; quod DEO juvante sum affectus eo maxime argumento, quod nullus Rex suos proprios occidat fideles milites: & quod satis scirent me hoc iter nullo alio fine suscepisse, quam ut fines Divini Imperii propagaremus, produceremus, dilataremus. 8.

2da. Primos Indos *Pehuenches* invenimus in *Liúcura*, ubi licet omnes bellum pararent, hostemque in horas expectarent; nihilominus concionantem attenti benevolique audierunt; infantesque suos baptismo obtulerunt. NB. Hic incipit herbæ malignæ genus bestiis pestiferum, uti explicabimus 19na. & 20ma. 16.

3tia. fiximus tentorium haud procul *grùlevu*. Missa, Concio, Bapt. 8. 4ta.

4ta. Post Missam accessit Caciqueus *Don Francisco Curupulqui* rogans, ut eadem suis præstarem, qui una solum distarent leuca; quod perlibenter fecimus. 1.

5ta. Post confectas duas leucas & difficilem descensum, vado transivimus fluvium *Tucuman*, & pernoctavimus ultra alterum suas minas ostentantem fluvium *Audquen*: 8 atque hæ quantum constat sunt primæ viæ, quibus illum Sacerdos, saltem Expeditionis spiritualis causa transiverit: atque idem intelligendum de reliquis deinceps locis, amnibus, fluviis. Est autem *Audquen* minax fluvius & solum rate hic superari solitus: verum cum hæc ob bellum deesset, simulque peritum viæ ducem Dei miserentis Providentia offendissem; illum vado trajecimus: at parum abfuit quin Indos omniaque impedimenta una cum bestiis ob Indorum ad viæ ducem non satis attendentium incuriam, fluvius abriperet: sed magnis multisque clamoribus moniti, ipsi quoque cum impedimentis imminenti periculo se subdlexerunt. Celebrabatur hodie in Societate JESU festum Ss. Mm. Japonensium: vadum autem fluvii erat linea recta dextrorsum inclinans sic / ad quod vadum descenditur longa atque aspera via; & quod in neutra ripa nihil omnino reperitur pa-

L11 3

buli;

buli; sed lapides duntaxat vel scopuli; pernoctandum nobis fuit post alium montem non quidem altum, sed ascensu descensuque perdifficili.

Anno superiore concionatus fueram in *Caicaien*, *unodquin*, *Rutínhue* loca ob herbam malignam periculofissima! sed quod ob bellum hæc loca essent omnino deserta, hominesque alio migrassent; mihi quoque iter alio fuit instituendum.

6ta. noctem transegi in *Pütünmalin*: toto autem die nobis fuerant ascendendi descendendique montes asperrimi: unus præcipue præ cæteris admodum altus, præceps & præruptus maximo bestiarum damno ob detritas attritasve ungulas: aliam aiebant viam dari planam & satis commodam, sed ob herbam malignam & tribulos nimium periculofam. 14.

7ma. adveni in *Tomen*, ubi est vallis & lacus ad pedem duorum montium ignivomorum, qui *Punmahuida* vocantur, procul dubio, quod fumus quem aliquando evomit, fuerit tam spissus, ater & copiosus, ut vel meridiano tempore, noctis tenebras introduxerit, ac diem in noctem transformarit: nam certum est me integro deinceps octiduo, maximo incommodo, & quadrupedum suas ungulas perdentium de-

tri-

trimento, ipsius scoriæ inambulavisse. Hic locus distat a *Pûtûnmalin* duabus duntaxat leucis, quod moneo ob duarum leucarum circuitum, quas decepti a ductore descendentes ascendentesque itinere asperrimo & periculoso confecimus. 4.

Usque ad dictum *Pûtûnmalin* pertingit via ad salifodinas, quæ unius diei itinere inde sunt distitæ, & omnino absque aqua: quare ne bestiæ siti deficient aut enecentur; & ut frigore nocturno quasi potu recreentur, vel minus sitiant; eo pergentes noctu, toto postea die occupantur in colligendo sale; & sole occidente revertuntur. Sal autem iste, ut mihi ibidem fuit narratum, est aqua salsa in montis cacumine scaturiens, & mox frigore in salem indurescens, quem salem ita durum ligneâ pala solum radentes colligunt: eo autem hic sal est melior & pellucidior quanto dies, quo ex fonte prodit, fuerit serenior: nam quando tonat, ningit, pluit, aut cælum est turbidum, etiam sal turbidus efficitur.

Veni in *Punmahuida* tempore *Cahuin*, ita vocantur dies, quibus ebrietati & genio maxime indulgent: erat ultima hujus festivitatis dies, unde mox ut eo adveneram, acinace mihi fuit percussum caput. Res ita contigit: interea temporis, quo mei Indi

erigebant figebantque meum tentorium; accedebant Indi *Pehuenches* visuri quis essem, & quid illis afferrem: me vocabat alius *Senor Capitan*, *Senor Huinca* alius; at nemo uti solent, *Patiru*; quod hic loci Patres Missionarii plerisque essent ignoti: cumque responderem nunc huic, mox alteri me venisse nunc quidem eam solum ob causam, ut eos invenirem simul & congregatos: nam singulos ob viæ asperitatem ac plurium distantiam adire non potuisse nec posse: cætera autem cras mane me ipsis dicturum: eodem quo hæc dicebam tempore, retro me accessit primogenitus Caciquei hujus loci, qui erat hujus *Vutan mapu Toqui* seu supremus Bellidux; ac nihilominus eadem hac ipsa hora, ab eodem hoc suo primogenito fuerat in facie vulneratus; hic, inquam, primogenitus retro me eques accedens *Huinca* exclamat, *gelai vinu?* cumque illi, quod aliis loquerer, non statim responderem, mihi pileo cooperto acinacem qua potuit vi impegit non in verticem sed transversim, ita ut quemadmodum ipse pileus monstrabat; ictus caderet in spatium vacuum inter meum caput & pilei partem superiorem: ea tamen vehementia ut mihi visus omnino turbaretur, nec mihi viderer aliud videre, quam innumeras erumpentes ex oculis scintillas, neque dubitarem me

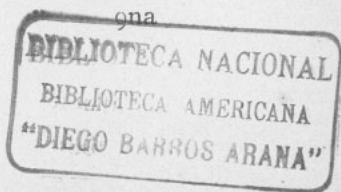
gra-

graviter esse vulneratum: verum enimvero quando sublato pileo sanguinem me visurum & copiosum quidem existimabam; nullo vulnere me læsum esse ego adstantesque admirati sumus, adeo ut quidam me insignem esse Veneficum judicarent. Plures fortasse ictus accepissem, nisi quidam *Puelche* cui *Lincopichun* nomen, me peregrerie defendisset. Quod ægerrime fero, est quod absque ullo, nisi quod Deus O. M. ipsi largiatur, & jam fuerit largitus præmio: nam die sequenti quando alia veste me invisit; quod sim oppidò myops, ipsum non agnovi; nec ullus quamvis id maxime commendaveram, me monuit: dum autem iterum iterumque in ipsum inquirerem jam abierat, nec postea comparuit.

8va. Quanta potui contentione dixi pro concione, nec absque fructu, quod non pauci Deo juvante infantes lustralibus aquis sint abluti. Degebat in vicinis locis populus satis numerosus, ad quos ob vias nimium asperas & ungulas meorum quadrupedum jam nimis detritas devenire non potui: iter tamen solo DEO Duce ea spe sum profectus, fore ut Mendozæ meos quadrupedes infirmos aut inutiles totidem aliis sanis permutarem usque in sequentem annum; sed DEO O. M. visum est aliter.

L11 5

9na attigimus *Ranqlmalin*. 8.

10ma. Trajecto vado *Pichicovùdleuvu* pernoctavi in *Lifcai*. 10.

11ma. prope amnem *Calmuco*, qui distat duabus leucis a *Huincan*: ubi

12ma post permolestum quatuor leucarum circuitum noctem traduxi. 6. Qui errantes reduxit in viam, fuit *Don Pancho HuenuCalquin* NB. duas hic loci est vias videre, & utramque veram sed suo & diverso tempore: nam quæ ducit, quaqua incedebamus via versus Nord — Este, & quæ facile primoque intuitu perspicitur, est quæ teritur tempore hyberno, quando altera non patet ob immensam nivis copiam: neque tunc deest aqua vel saltem nix: at in æstate unius & alterius diei itinere & aqua & pastus deest. Altera via, qua Nord Weste versus inceditur, inquirenda est ad latus sinistrum inter angustâ montium, e quibus postquam evaseris, videtur in superiore montis, qua deinde per alias ejusmodi fauces descenditur; tandemque pervenitur ad planum quod extenditur versus Orientem, & in ejus extremo fluit amnis *Chacaico*, ubi mansimus eo die. 6. In his secundis angustis periiit equa mulorum ductrix & magistra, viribus omnino exhausta; & asperitate viarum suis unguis orbata, quaque unica in tot itineribus usus fueram hætenus:

nec

nec inveni qui in toto deinceps itinere aliam substitueret, vel quocunque justo pretio venderet.

14ta. Confectis circiter sex leucis 6 attigimus oram *Vità Covídleuvu*, qui fluvius fluvio *Biobio* vel major vel saltem haud minor, fluit ad Orientem longa, lata & omnino recta via. Ad explorandum vadum iter facientes ad ejus marginem, quæ est terra mollis, post confectas circiter octo leucas 8 ascendimus montem quadem semita, quæ exigua diligentia invenitur: & ex hoc monte videtur vadum, quod quatuor adhuc distans leucis cognoscitur ex quam plurimis insulis, quæ flumen in plures partes distrahunt, dividuntque: proxime ad hoc vadum permanimus. 4

15ta. Trajecimus fluvium *Vítacovídleuvu* duce quodam *Puelche* qui hic in misera casa agebat excubias: flumine feliciter trajecto ipse præcessit in *Malalhue* suos quid ageretur facturus certiores: nos ultra fluvium substitimus. 1.

16ta. advenimus in *Malalhue*, qui locus situs est sub eadem ferme paralela, qua fluvius *Maule* in *Chile* omnino ultra *Andes* id *las Pampas de los Puelches* seu *Patagonos*. Videtur hinc infinita montium ab Austro in Septentrionem se extendentium series, atque

atque inter illos eminentissimus *el Zerro Nevado*. Itinerarium a *Malalhue Mendozam*, ut mihi narratum fuit a viro fide digno, est illud: *Malalhue. El arroyo Saucezito* septem leucæ: non datur incola. *Los Chacayes* quinque leucæ, incolunt *Puelches*. *El Chaidileuvu*, alio nomine: *Rio de los Sauces*, à *los Chacàicos*, novem leucæ: *Puelches*. *El rio atuèl* à *Pelahuen*, quinque leucæ: *Puelches*. *El alquitran*, octo leucæ absque aqua. *El rio Diamante* à *Manqueclen*: sex leucæ, viæ asperæ *El arroyo ondo* à *el arroyo del medio*, sex leucæ: absque incola. *Los Papagayos* à *Cortaderas*, sex leucæ: *Puelches*. *Lo de Alvarado* à *la Cenaguita de llaucha*, septem leucæ. *Lo de Videla* à *la Isla*, quatuordecim leucæ. *Lo de Correa*, estancia *Tunayan*, sex leucæ. *La estacada*, duodecim leucæ: pauci incolæ. *El Carrizal*, quinque leucæ: Hispani. *El rio* seu fluvius *Mendoza*, octo leucæ. *Mendoza* Civitas: quinque leucæ. Ordine retrogrado erit Itinerarium *Mendozà* usque *Malalhue*. 6.

In *Malalhue* aderant tres Caciquei *Puelches*: *Marivutai*, *Huelecalquin* & *Chueyu* defuncti *Pantucuero* filius cum ducentis circiter equitibus, inter quos aliqui Hispani *Mendoza* transfugæ eodem quo *Puelches* induti vestis genere & forma. Erat eorum
Inter-

Interpres (nam idioma Puelchium ab Hispano Chilenoque idiomate toto differt cælo, tametsi plerique omnes has tres linguas & intelligant & loquantur) Mendozinus quidam cui nomen *Vaviu* collo notatus ob deformem strumam monstruoso. Cum Sol jam inciperet occumbere, omnes invitans in diem sequentem, singulis Caciqueis herbam Nicotianam seu tabacum, quod maxime appetunt, ad fumandum sum elargitus.

17ma. Redierunt supradicti Caciquei cum suis equitibus, sed sine mulieribus, parvulis, infantibus: nec alia intentione quam furandi, &c. quod facile collegi ex suis gestibus & modo agendi: Nos, aiebant: ut intellexi postea, quibus furemur & quos spoliemus magnis itineribus quærimus; quidni exspoliemus hunc se nobis ultro offerentem? Etiam quærebant ex me: ad quid venisti? & statim alius: venit exploraturus, inquiebat, ac nostra observaturus: Est hostium nostrorum emissarius: aliis non credunt, at huic credent & pro certo habebunt, quidquid de nobis narraverit. Intelligentes quoque me velle pergere Mendozam: volebant ut emerem licentiam transeundi per suas Terras: idque etiam postquam illis satis manifestaveram me non meo sed ipsorum bono ac commodo venisse; nec
me

me esse Mercatorem, sed Sacerdotem & quidem Societatis JESU Missionarium. His igitur similibusque altercationibus consumpto jam die, tandem at non contenti abi- vere.

18va. Arbitratus illos duriores se præbituros si contenderem amplius, mihi qui illis significaret me, ut me meosque redimerem a vexa, justum pro transeundi Mendozam licentia pretium persolutorum: dice- rent igitur: quid mihi solvendum? mulum, aiebant, illum, qui ob ungulas detritas mihi jam esset inutilis: cumque consentirem, advenerunt memorati tres Caciquei me jam accincto ad arripiendum iter: cumque illos introduxissem in meum Tentorium, ubi jam sacris uti semper aliis singulis diebus fueram operatus; nihilominus persuadere ipsis non potui, ut saltem suos infantes af- ferrent baptizandos: Contra ipsis Caciqueis præsentibus ac videntibus, Clientes ipsorum comitesque non desistebant facere ac dicere quædam contumeliosa, & quæ ad manum erant minoris momenti furari: præcipue invaserunt tabacum & panem biscoctum, quem una cum sacco coriaceo in quo serva- batur, *lùl lùl lùl* clamantes abriperunt; jamque dictum biscoctum habuissent sibi; nisi egomet meis manibus dictum sacco-

coriaceum, & in eo majorem adhuc partem panis præfenti periculo eripuiffem.

Antequam meam mulam inſcenderem, ſingulis uti in reliquis locis dedi tabacum, acum, &c. cumque viæ Mendozam me committerem, quamvis mulum quem petierant, ipſis jam ſolviſſem, nihilo tamen minus & meos mulos equoſque, & meos quatuor Indos a dicta via repulerunt: quidquod idem fecerint & eodem modo poſtquam ſolviſſem alterum, atque iterum tantundem. Cauſam ſciſcitantibus reſponderunt ſuos equites eſſe iratos: cumque replicarem cur ita? abſque alia reſponſione domum ad arma convolârunt: ſumptisque ſuis armis omnes lancea aut acinace inſtructi, & ſuo unusquiſque tectus clypeo, militari ordine equites advolarunt: jamque paucis palmis ſuæ lanceæ aberant a meo pectore & a collo acinaces; quando quidam (an ſtratagema fuerit: an DEI ita diſponertis Providentia neſcio)prehendit mulum qui vinum portabat viginti librarum pondus non excedens, illudque extrahens, reliqui etiam ad illud bibendum me relicto convolarunt. Igitur quod ſpem abjicerem fore, ut tranſire Mendozam liceret; aut eorum infantibus baptiſmate expiarem, diſceſſi eadem qua veneram via, poſtquam mihi ſeptem mulos abſtuliffent,

sent: atque inter hos illam qua vehebar huc adveniens.

Trajecimus *Vütacovüdlewvu* in alio quam nuper 15ta vado, quod fluvius aquis auctus nunc illud vadum amiserat: invenimus hoc vadum novum, quod aliquis nescio num *Puelche* an *Pehuenche* ibidem albo equo fluvium transfret: nam hujus iter diligenter eminus observantes, nos quoque flumen in quinque vel plura brachia divisum DEO O. M. juvante feliciter transivimus, & mox fiximus tentorium meridiem versus ad pedem vicini montis eo loci quo dictus *Puelche* aut *Pehuenche* secutus viam suam ex oculis nostris evanuerat. 7.

19na. Circumivimus montem multa nive opertum, & post omnino quindecim leucarum iter, eo quod propius non reperirentur ligna, pascua, aqua; tandem pernoctavimus haud procul a colle gypseo seu ex mero gypso: unde videbatur inferius, & una leuca distans fluvius *Chadilewvu*. Vocatur hæc regio *Curumalin*, & locus ipse *Huecubugelulin*: Duo sunt hic aquarum rivi, alter tenuis, alter aquis abundans & Hydromylæ sufficiens: ad hujus itaque fluentia alacres ac sine periculi suspitione, & absque omni metu ac scrupulo substitimus: nam quamvis fontes ac putei sint semper peri-

periculosissimi, ut experientia me anno elapso satis superque docuerat; attamen non amnes, fluvii, torrentes. Post unam alteramve horam vidimus eminus transeuntem *Pehuenchem*, *Curuqueupu* illi nomen, Don Ignatii *Huenchunahuel* filium. Hic tandem persuasus ut sine metu ad nos accederet, ac locus ubi degebamus, quis esset nos edoceret; narravit primo nos quatuor tantum leucis a via quæ ad fluvium *Maule* nos perduceret, distare: demum aquam illam mulis equisque exteris, noctu præcipue pestiferam esse. Quod ut percepi, mox sine mora, multo adhuc die omnem adhibui diligentiam, ut omnes equi mulique quam primum inde abigerentur, & ad alium locum quem dicebat securum esse, quantocyus migrarent.

Res digna admiratione, quod illa eadem aqua, quam nos & noster canis sine ullo damno bibebamus & crudam & coctam, & qua coquebamus: aqua omnino clara, cristallina, nulliusque coloris saporisve nisi aquæ puræ & defecatissimæ; aqua quæ nec in olla in qua fuerat cocta, nec in fundo rivi, unde hauriebatur: neque ad ejus margines ullum relinquebat signum aut vestigium, solum si excepero, quod illi vicinus esset ille collis gypseus; quod, in-

M m m

quam

quam, illa aqua potata ab equis mulisque exteris, quales erant nostri; eis afflaret omnes illos effectus, quos hominibus affert ebrietas: nam quemadmodum homines vino madentes vacillant, cadunt: non possunt surgere, prout unusquisque plus minusve vino se ingurgitaverit: ita omnino equis mulisque succedit, prout plus minusve hac aqua fuerint poti: quid? quod & modus curandi seu medicina est eadem quæ homini ebrio, ut citius ad sanam mentem redeat, adhiberi possit: nam primum equo mulove hac aqua poto venam haud procul a naribus quam levissime incidunt ita, ut nonnihil exeat sanguinis, quem ipsa bestia videat, odoreturque: deinde ad aurem vulneri magis vicinam, pannum coloris sanguinei ita suspendunt, ut semper ipsius oculis obversetur: sic enim fit, ut equus mulusve suum olens sanguinem, dolorem item sentiens vulneris, ut ut parvi, levisque; vidensque præterea illum sanguineum panni rubri colorem, apprehendat se vulneratum, sanguinis rivum fundere: unde suas vices dolens, sibi que volens consulere, torporem excutit, & ad mentem suam revertitur: quo agnito pannus aufertur, & panno inde amoto bestia mox recreatur sanaturque.

Aliud

Aliud malum nec minus timendum imminet hic dictis equis & mulis ab herba maligna, quæ & hic & in aliis locis quam plurimis est valde frequens; nam comesta quantumvis in parva quantitate, adeo illos incendit ac debilitat; ut cadant, nec se possint pedibus sustinere, imo moriantur si paulo plus hujus herbæ comederint. Unicum remedium est, eos frequenter frigida abluere, atque ita intra triduum, maxime beneficio frigidissimæ noctis, convalescunt.

zoma. Offendimus nostros equos & mulos adeo factos supra dicta aqua inutiles, ut licet mihi essent adhuc octodecim muli superstites, & solis sex onera levia imponenda; solos quatuor invenerim alicui oneri pares: quare uni oneri fuit supponendus equus; alterum onus imponendum fuit mulo minus ægro, qui tamen quando ipsi, uti fieri solet, operiebant oculos, procumbebat humi mox. Præterea duo equi, quod erigere se, aut aliquantulum saltem pedibus insistere non possent, fuerunt nobis omnino relinquendi: & nisi DEUS O. M. hunc nobis Pehuenchem misisset; de nobis actum omnino conclamatumque fuisset. Hoc igitur duce octo leucarum facientes iter potissimum Occidentem versus, ac fluvium *Chadilewvu* multoties transeuntes, tan-

dem advenimus in *Liûmalal* apud *Don Ignatium Huenchunahuel* patrem prædicti *Curuqueupu* & Hispanis amicum: ejus *Capitaneus* erat *Sepulveda* ad *Maule* fluvium habitans. 8

Hic loci mansit noster canis (alius ab eo, de quo sum locutus supra) nam hucusque plus satis conatus nos sequi quantumvis pedibus excoriatis atque detritis, hic tandem dolori ac labori succubuit: mirum autem, quod anno millesimo septingentesimo sexagesimo tertio quando Mendoza sum profectus in *Uco*: qui locus distat Mendoza triginta leucis versus Meridiem, ibi se mihi adjunxerit iste meus canis jam senex & edentulus, mecumque eo non invitatus fuit reversus ludente in terrenis divina Providentia rebus.

21ma. Ob infirmam adversamque equorum mulorumque nostrorum valetudinem confecimus quatuor leucas 4 recta Chilim seu Occidentem versus, tametsi circumquaque non deessent incolæ: dicebatque *Don Ignatio Huenchunahuel* Patres Societatis JESU non esse incognitos senioribus, quorum complures præcis temporibus in antiquis Missionibus *Queco*, *Lolco*, *Rucalhue* ab ipsis sint initiati baptisate: at juniores nescire

re quid rei sit *Patiru*, seu Societatis JESU Missionarius; adeoque posse contingere ut illorum juniorum aliqui illos male ac injuriose habeant; contumeliis afficiant; vel etiam suis impedimentis spolient: nec inter multos deesse aliquos malos. Hæc *Huenchunahuel*.

In via incidimus in turbam Pehuenchium, inter quos erant duo Caciquei *Mariantù* & *Tureupichun*. Singulis dedi parum tabaci & acum, quo contenti suum profecuti sunt iter: & arbitror nobis non inutile fuisse, quod nos comitaretur adhuc sæpe laudatus *Don Ignatius*. Locus in quo nobis fuit pernoctandum, male audit a nimiis vehementibusque aeris tempestatibus, ut ipsimet fumus experti: nam vix fixeramus tentorium, quando tribus horis continuis decidit nix tam copiosa, ut mei Indi existimarent nos esse nive obruendos, sepeliendosque. Hanc nivem secutus est ventus adeo vehemens, ut mirer meum tentorium licet novum ex gossipio & quadraginta vacerris solo affixum nec loco motum nec in frustra discerptum; sed omnino integrum illæsumque perstitisse: nec minus admirandum, quod ex eo loco ventus spiraret; ubi mons altissimus præruptusque nos contra ventum instar parietis debuisset defendere: adeo ut suspicer in ipso illo monte quædam latere spiracula.

22da. Confecimus sex leucas, mox ubi aquam, ligna, pabulumque invenimus, subsistentes. 6.

23tia. Fecimus dispendium trium circiter leucarum versus montem quendam ignivomum; nam caret cacumine, & ad ipsius pedem est ingens lacus, cujus littus erat plenum boum vaccarumque vestigiis; sed viam qua ulterius progredieremur non reperientes sumus regressi; & post confectas eo die septem leucas, & utroque flumine *Pichicovùdleuvu* feliciter trajecto, fiximus tentorium in loco ubi duo degebant Caciquei *Don Peruchò Huenchunamcu* alter, alter *Don Perucho Praipagi*: uterque plenus officii & humanitatis. 7.

In itinere DEO favente evasi præsentissimum periculum eundi in præceps; nam præcedente meum, quo vehebar, mulum equo infirmo in via ad latus montis angustissima; is ob loci difficultatem non recta pergens, sed montem per invia ascendere conatus; retro ac proxime me, qui quantum potui passum interea acceleraveram, per invia & devia ad montis pedem est delapsus, me socium procul dubio sui habiturus infortunii nisi, ut dixi, juvante meo Angelo Tutelari, gradum acceleravissem.

24ta. Vidimus efferri ad sepulchrum cadaver

daver fratris Caciquei *Huenchumamcu*: Pompa funebris erat hæc: præcedebat eques fune ducens equum, in quo jacebat cadaver lupinum indutum colobio, & suo *Tarilonco* ligatum caput: pileus coriaceus prægrandis, & cupro flavo munitus, jacebat supra ventrem cadaveris: sequebatur alter eques cum altero equo strato, illo scilicet quo defunctus, dum esset in vivis, vehi solebat: claudebat agmen tertius eques ex adverso portans agnum: Reliqua multitudo virorum ac mulierum alia via brevitate ad locum sepulturæ antecesserat: ubi occiderunt utrumque equum agnumque; item alias duas equas pro iis, qui funeri assistebant; distribuendo carnem, sebum ac intestina inter præsentem una cum liberali haustu: pellis autem singulorum equorum equarumque capiti pedibusque adhuc unita, ita extendebatur supra perticas; ut eminus viderentur vivi, suisque insistentes pedibus. Finitis his exequiis omnes interfuerunt Doctrinæ Christianæ, & infantes nonnulli aqua lustrali sunt perfusi.

25ta Superavimus primam montium Andes seriem, eandem quam venientes ex Regno Chilensi tertiam numerant: initium fecimus itinerando primum ad *Pichicovúdleu-vu* fluenta, donec perveniremus ad locum

unde videtur ultra flumen quædam macula ingens & subnigra dimidium lunæ crescentis aliquatenus sua forma ac figura referens; quæque efformatur a scopulis præruptissimi montis, lucem ad interiora penetrare non sinentibus. Hic ergo ascenditur paulatim, donec superius ad lævam deprehendantur cœnosa loca, quibus ad sinistram relictis, tandem pervenitur ad verticem horum montium; horretque animus videre jam non terram sed nigerrimos scopulos plerosque nive opertos. Hinc iter instituimus semper quoad fieri poterat, Occidentem versus absque ullo viæ vestigio calcantes vel nivem vel durissimos nigerrimosque scopulos, donec reperiantur nonnulla ligna, pabulum & aqua, nam hæc tria simul non est invenire postmodum, nisi post confectas denuo octo leucas: nihilominus quod hic locus nobis videretur tristissimus, communi consensu statuimus pergere ulterius. Egredi itaque ex his angustiis duas offendimus semitas, utraque alteri similis ac satis trita: elegimus ire ad dextram; & post iter hujus diei duodecim omnino leucarum tandem substitimus, ubi non quidem pabulum & aqua; at deerant ligna. 12

26ta. Invenimus prima ligna trans fluvium *Barbarco* qui hic ex pulchro lacu, lato ostio emanat. 4.

27ma Profecti sumus semper versus Austrum seu Meridiem ad oram fluvii *Barbarco*, montesque illi vicinos ascendentes aut descendentes. 7.

28va. Ut heri prope fluvium *Barbarco* meridiem versus; donec is liber ab his montium angustiis, incidit in alias versus Orientem: quapropter eo relicto trajecimus montem, cujus semita nos perduxit ad fluvium *Nudquen* tribus circiter hinc distantem leucis. In via offendimus vaccas & casas vacuas Caciquei *Paginahuel*. Cis fluvium *Nudquen* duæ apparent viæ; altera versus septentrionem de qua loquemur 1ma Martii; altera Occidentem versus; quam fluvium *Nudquen* vado transeuntes secuti; mox substitimus. 10.

29na. Nobis fuit trajiciendus amnis *Raquimleuvu* ad quem pervenitur arduo & longo descensu; indeque tantundem est ascendendum; in cujus ascensûs medio datur ingens spelunca; unde tribus circiter leucis distabat Caciqueus *Don Juan Cunchamanque*: ubi dixi pro concione & aliquot infantes sacro fonte lustravi. 4. Hic locus est planum satis capax, & incolæ non pauci, plerique Hispanorum amici: & propterea hic reperi militem ex *Tucapel* novo: cumque ex eo quærerem, ubi locorum es-

sem, respondit *Tucapel nuevo* distare quinque dierum itinere hac via: *Dahuehue*, *Li-ùlewvu*, *Raùulewvu*, *Rugilewvu*, *Liàcura*, *Volcan de la Laxa*. V. supra 1ma Februarii: cumque interrogarem qua iretur *Chillanum*? se audivisse, aiebat, *Chillanum* trans montes e regione & ex adverso esse situm; verum se nunquam ei se viæ hætenus commisisse. Verum enimvero postea experientia doctus agnovi me & a meis quatuor Indis, & ab hoc milite Hispano, ac præcipue a Caciqueo *Cùncham* deceptum fuisse: primum quidem a meis Indis, nam hi & fessi itinere, & metu novorum discriminum, nec non quod jam domi suæ paulatim inciperent crapula & ebrietas; monuerant Hispanum, ut mihi reditum persuaderet domum, ac viam in *Chillan* occultaret: deinde miles ipse vehementer cupiebat nos habere reditûs sui socios: demum Caciqueus arbitratus me esse valde liberalem ob quædam munuscula quæ elargiebar; & quod plura mihi restarent; me docuit viam in *Longavì* ubi habebat filium, volens hac ratione & suo & hujus sui filii lucro consulere: Ego quoque existimans viam in *Longavì* eandem esse, quam alii viam *Chillanum* nominarent; & ne eadem via redirem qua veneram; atque ut addiscerem, observaremque complures vias, qui-

quibus Patres Missionarii Expeditionis spiritualis ergo ingredi atque egredi bono harum gentium possent; facile fui adductus; ut iter per *Longavi* instituerem. Scivi autem postea dari viam hinc *Chillanum* & *Chillano* huc & quidem satis brevem, & satis commodam; nec alio majore obice impeditam, quam quod mensibus Octobri, Novembri & majore parte Decembris, fluvius *Nuble* qui multoties est trajiciendus; sit oppidò rapidus, & aquis ob nivem quæ his mensibus liquefcit, nimium abundans: reliquis autem anni temporibus nullo negotio superatur. Incipit hæc via Chillano huc venientibus in *Alico*: & mox ipse fluvius *Nuble* ad cujus fluenta semper est proficiscendum, monstrabit reliqua hucusque.

Si quis igitur RR. PP. Missionariorum hos populos propter tot animarum ac suæ propriæ æternam salutem velit adire; DEO O. M. confusus ingrediatur primum *Chillano* huc ea quam jam descripsi via; nec dubitet de fructu, præsertim si Indi per suos *Capitanes* tempestive fuerint moniti P. Missionarium esse adventurum. Hic constitutus si placet pergere ad Orientem; habet hic notata loca præsertim si consulat map-pam geographicam, quæ ordine retrogrado illum ad Puelches ac Mendozam perdu-cant:

cant: si vero malit ire ad dextram versus Meridiem; poterit ire per *Dahuehue*, &c. & tandem egredi vel *por el Volcan de la Laxa* vel *por Duqueco*: si demum ad sinistram atque egredi tandem *por Longavi* vel *el rio Maule*, via perget quam partim jam monstravimus, partim his quæ dicemus, monstraturi sumus.

1ma Martii scripsi literas ad R. P. Superiorem Missionum; quibus eum quo loco res essent, faciebam certiorum; cumque illas dedissem Hispano militi perferendas; duo ex meis Indis primum conati sunt mihi domum ut redirem persuadere; quod cum non obtinerent; utentes meis literis instar Tesseræ, qua fallerent excubias, una cum Hispano milite sunt regressi: tertius idem meditabatur, sed pœnitens hoc eodem die ad me est reversus: unicus mihi semper fidelissimus non me deseruit, sed puero præcedente mecum equos mulosque ad regrediendum ad locum diei 28. juxta fluvium *nudquen* propulit, expulit, compulit.

2da Proficiscentes semper proxime fluvium *nudquen* versus Septentrionem, post iter unius duntaxat leucæ invenimus locum optima aqua, lignis, pastuque abundantem: nihilominus profecuti sumus iter usque ad fluvium *Taunleuvu*, qui hic in *Nudquen* influit:

fluit: uterque est hic alter alteri latitudine ac profunditate par. 6.

3tia. Primum ascendentes Occidentem versus, postea persæpe transivimus *Nudquen*, qui distans a *Taunleuvu* sex circiter leucis Septentrionem versus se intra scopulos unde decidit abscondens, deinde non videtur amplius: videntur autem hic duæ viæ altera versus Meridiem, ad Occidentem altera, quam ingressi ad latus ardui & præcelsi montis, noctem duximus ad pedem montium Andes, qui hic vocantur secunda horum montium series; proxime Torrentem, qui post unius leucæ cursum totum se tradit prædicto *Nudquen*. 7.

4ta. Superatis Andibus descendimus ad latus dextrum per angusta horum montium, ubi fluit *Relbunleuvu*, ita dictus quod herba *relbun* ad ejus oram sit valde frequens: deinde pervenimus ad quandam planitiem valde latam, longam & amœnam; ubi pascibat ingens vaccarum & equorum multitudo: dividiturque hoc planum altero in longum *Relbunleuvu* multo majore, ad cuius oram pernoctavimus. 10.

5ta advenimus apud Caciqueum *Don Juan Hueichamanque* Caciquei *Cúnchamanque* filium, ubi consueta peregrimus. Degebat hic

hic Caciqueus in loco satis tuto; ac rapidis fluviis ad utrumque latus munito; & est unicus ad hos montes ex hac parte aditus. 3.

6ta. Itineris difficillimi initium fecimus ascendendo collem, unde ad lævam per angustam vallem, ubi alius *Relbunleuvu*, progressi, defleximus ad aliam vallem, multis leucis inambulantes saxis *Cruzleuvu*; habentesque e regione Montem ignivomum *Longavi*, tandem perventum est ad colliculum terræ mollis, ubi primæ arbores licet & raræ & mediocres; quas videram a 1ma Februarii. Haud procul hinc tentorium fiximus ob pauca pascua absque aqua, quæ vel ex *Cruzleuvu* erat afferenda, vel ex fluvio vicino, ad quem longa atque aspera via descendendum, haurienda. 7.

7ma. Ob itineris hodierni difficultatem alter ex duobus, qui mihi restabant Indis, & fidelior quidem (V. 1ma Martii) *Miguel Calcuhueque* sibi stravit mulum, qui hætenus nunquam passus fuerat sessorem, unde illum nunc dejecturus, multis & magnis saltibus decurrens montem, pervenit ad ingens præcipitium, quod advertens adeo repente substitit; ut sessor per ejus caput delaberetur: actum esse de meo Michaelæ existimabam; at quando quoad potui, despexi, Eccum sedentem illic loci, qui eum vix

caperet: quare coriaceis funibus (nam unus suffecerit, non recordor) & ego, & alter Indus, ipseque Caciqueus, qui huc usque perhumaniter nos fuerat comitatus; illum attrahentes, dum ex eo quæro quomodo se haberet? bene, inquit. an nihil tibi dolet? omnino nihil: & mox incendens eundem mulum, illum scandendo montem tandiu subegit; donec mansuefactus placide descenderet.

Caciqueum igitur in digressu amplexi, cœpimus superare tertiam Andium seriem: & primum quidem descendimus longa atque aspera semita ad rivum, ex quo omnes equi mulique biberunt; nam deinceps toto die non invenitur aqua, sed plurima nix: mox paulatim & oblique ascendimus montem altissimum & tam præruptum, ut primo aspectu nullatenus conscendi posse videatur: at audentibus via non defuit. Monte superato arbitrabar me vix leucæ quadrante ab Ignivomi *Longavi* supremo abesse cacumine, atque eo pergebam; quando obstupui, steteruntque comæ, cum repente pertingerem ad marginem fossæ, quæ intervenit tam profundæ; ut ad extremum utriusque & hujus & ignivomi *Longavi* pedem recta descendat: averti gressum, & ne imaginationi altius imprimeretur; etiam
oculos

oculos idque quam potui citissime: solusque pergens Occidentem versus, Lunæ ad occasum vergentis edoctus luce, post paucarum leucarum iter ex improvise se mihi obtulit mons totus opertus nive; tamque præceps, ut eminus visus videretur longissimus altissimusque paries albus. Expectavi magna videndi Indorum meorum admirationem cupiditate; at meus Michael hac novitate parum perculsus, equum qui ob durtiem nivis non nisi tenuia relinquebat vestigia, ad latus inflectens, ac semper subiens oblique, multosque peracutos efformans angulos lateribus semper rectis; una nobiscum & cum omnibus equis mulisque parietem album transcendit; quo transsenso.

Iter direximus versus alium montem altiore, quem oportet transire proxime unos scopulos, qui eminus videntur parum distare a suo culmine, & relinquuntur ad lævam: summopere autem attendendum, ne equi mulique mixtim incedant; sed primo muli; quod gradum nunquam vel raro sistant, semper sequentes sonitum nolulæ: deinde equi bono ordine semper alius post alium, ac aliquo intervallo sejuncti; nam cum via sit angusta, nec firma; nam cum saxa dum calcantur, plerumque ruant in præceps; necesse est, ut intercedat aliquod
spa-

spatium, ne cum faxis & ipsæ delabantur bestiæ; uti accidit uni & quidem oneratae, quæ tamen subire mox conata, locum (gratias DEO) invenit, quo se reliquis in via iterum adjungeret.

Ex tanta angustia egressis alius mons nive obtectus scandendus fuit; ex quo Orientem versus tanquam ex specula & loco superiore tota videtur *Cordillera* seu omnes Montium Andes continuæ series: quarum ego ex hoc loco numeravi omnino decem: ita tamen ut hinc inde emineant aliquot altissimorum montium acutissima culmina: Apparent autem hic omnia vel omnino nigra, vel omnino alba: alba propter nivem; nigra ob nigerrimos scopulos; nec præter nivem & scopulos hic orbis terrarum Orientem versus nihil ostentat. Quærenti ex meis Indis, quomodo ista ipsis placerent? Pater, aiebat alter, si hac via nos introduxisses, ne una leuca te secuti fuissetus, sed statim aufugissetus. Videtur hic prospectus similis mari, quando nocte obscura spumans in montes collesque erigitur: hoc solo discrimine, quod ibi sint omnia spuma & aqua; hic vero nix scopulique: At Occidentem versus duas est videre montium series, quarum altera quæ ad dextram sita est, & ubi despicitur ignivomus *Longavi*, constat ex montibus illis quæ ad lævam apparent, mi-

noribus: ad extremum autem hujus utriusque seriei, velut mare ex portu, prospicitur Regnum Chilense qualis amœnissimus, uti revera est Paradisus. Qui maxime hinc distant versus Occidentem sunt montes ad oram maritimam siti, qui ex hoc loco tanquam loco longe superiore visi, videntur omnes altitudine pares ac instar lineæ rectæ: latæ & ubique æqualis. Plana autem *Chili*, quæ a Septentrione Meridiem versus ad trecentas pluresque extenduntur leucas; hinc videntur similia Holoferico viridi supra pavimentum extenso, ornatoque tot limbis argenteis, quot videntur fluvii cristallini recta ab Oriente versus Occidentem pergentes ad mare. Est tam jucundus & singularis hic aspectus, ut meâ vita nihil viderim simile; & vel solus hic prospectus dignus est ut quis ad hunc locum etiam sumptu ac labore non exiguo ascendat. Descendimus nostris mulis, illis habenas non laxando; sed ita adducendo, ut solis prioribus pedibus innixi, totoque reliquo corpore sedentes, recta supra nivem delaberentur: ubi attendendum, ut quis suos pedes satis attollat, dorsoque sui muli insidens, ita sua sede sedeat, ut a sua sede non recedat.

Cavendum hic etiam ne decipiatur a loco, qui aqua, lignis pascuisque non omnino carens, in his adjunctis ita allicit, ut quis facile

le sibi persuadeat, hac eundem esse, cum tamen penitus extra viam sit; itaque septus montibus, ut & ingressus & egressus sit perdifficilis: uti mihi contigit, cui istic loci quatuor diebus veluti in caverna, cum solo puero, alterius ex meis duobus Indis filio, fuit permanendum: nam cum nusquam deprehenderemus viam, hac esse pergendum rati, ad hunc locum descensu perdifficili pervenimus: sed cum nusquam pateret egressus, tandem communi consensu statuimus; ut ego puerque una cum bestiis, tot itineribus defessis, ac plerisque ferme absque unguis; hic permaneremus, donec mei duo Indi explorata jam via rediissent: at hi, ut dixi, non nisi quarto redierunt die.

Cognoscitur hic locus ex quodam amne, qui proxime ubi descenditur, decidit: videntur etiam quædam ligna & nonnulla, ut dixi, pascua: unde accidit, ut ibi inveniremus aliquos equos vagos, & absque omni ligno vel nota, unde constaret esse alicujus Domini: & propterea mei duo Indi unusquisque sibi stravit unum, quo viam exploratum iret: quibus tandem redeuntibus, equosque huic loco restituentibus, scivi viam haud procul abesse, & hunc locum ad dextram relinquendum fuisse. Egressi igitur ex hac tristi valle, in qua vidimus aliquoties permagna saxa suapte, cæloque placido & sere-

no decidere; post alium descensum invenimus lacum, cui jam vicini, nostro damno didicimus ad dextram versus flammivomum *Longavì* latere fossam ingentem profundamque, quæ sub vesperum propter spississimam umbram, quam projiciebat scopulus ad Occidentem situs; & quod major ejus pars glacie & nive tecta esset; non satis percipiebatur, donec unus mulus meo usui dicatus; quod a reliquis aliquantulum ob nivem petulantius recessisset; ibi repente fracta glacie mergeretur, periretque: maximæ autem DEO O. M. debentur gratiæ, quod non siverit, ut multo majore damno & luctu puer, qui equos & mulos, uti solet, præcedebat; non ad hunc eundem locum, a quo vix tribus passibus distabat, recta perrexerit; nam tunc illi & forte pluribus, uti modo isti mulo, fuisset pereundum.

Confectis hac ratione quatuor leucis pervenimus ad locum qui *el oyo* (fovea) vocatur, & unâ leuca a prædicto lacu distat; atque hic prima inveniuntur ligna, primumque pabulum a die 6ta. 4.

12ma. Superavimus montem, ad cujus pedem traduxeramus noctem, sed via tam aspera, tam angusta & tortuosa, ut mox unus equus, quod licet aliquot es frustra conatus, conscendere non posset; nobis fuerit relinquendus: alter mulus, quod onere contra sco-

pu-

pulum necessario impingeret; dejectus, postea a meis Indis, qui sarcinas suis humeris sustulerunt; ulterius devolutus, demum eo est delapsus; unde ad nos redire denique potuerit. His vicissitudinibus confecimus hodie indefesso integræ diei labore quinque leucas usque *al Zerrito de Lopez*: unde deinceps si fluvios exceperis, semper inceditur via facili mollique; quales sunt pleræque Regni Chilensis, tametsi non nunquam adhuc collis aliquis sit ascendendus descendendusque. 5. Hic die

13tia disparuit quædam mula: quod cum adverterem, moneremque meos Indos unum mulum desiderari; postquam aliquo tempore illum frustra quæxivissent; tandem cœperunt mecum contendere, omnes omnino adesse, deesse autem omnino nullum: me autem in mea opinione persistente; & ut diligentius inquirerent, insistente; cum nec sic persuaderem, tandem fuerunt convicti, quod viderent non solum abesse mulam; sed mulam oneratam & oneratam ipsis ipsorum Indorum sarcinulis; unde illam ex silvula, in qua se absconderat, adduxerunt. Fiximus tentorium *en los Durasnos*. 6.

14ta noctem duximus in *Moyunmahuida* 8

15ta. mansimus in *Longavi*, ubi Collegium Societatis JESU Pencopolitanum, quod est

in Urbe Conceptionis; habebat templum & domicilium. 3.

19na. Tentorium fiximus in *Huedchuquito*, postquam jam tertia vice trajeceramus fluvium *Longavi*. 4.

20ma. Trajecto amne *Perquilafquen*, noctem duximus ad ripam *Nuble*, de quo die 29na Februarii. 12.

21ma. Confectâ una leuca hunc *Nuble* vado transivimus; & post tres alias leucas adveni in Collegium nostrum *Chillan*. 4.

22da Fuit iter octo leucarum. 8.

23tia. Post trium leucarum iter equo trajecimus fluvium *Itata*. Nox traducta haud procul *el Rio Claro* duas leucas cis *el Rio de la Laxa* 8.

24ta. Vado latissimo superavimus *Laxam*, & quod copiosa decidere inciperet pluvia; ad domum Hispani amici divertimus. 4.

25ta. Domum *Santa Feè* redux sanus & incolumis, celebrans Missam, debitas DEO O. M. laudes toto corde, gratusque persolvi. 6. Summa 649.

En Lector Benevole Diarium, in quo breviter, familiariter, & latine, quamvis intra viginti quinque annos nihil latine scripserim nec fuerim locutus; recenseo quid mihi in singulis supradictis locis præcipue acciderit: quod autem universim vel plerumque usuvenit, est primo viarum maxima asperitas,

tas, adeo ut ex quatuor, propemodum tres partes sint vel scoria, vel scopuli, aut saxa tam dura & peracuta; ut equi mulique his viis non satis assueti intra paucos dies suas ungulas attritas detritasque deplorent. Dum adhuc degebam in medio istorum montium; me felicissimum arbitrabar, si vel cum solis farcinulis ex tot periculis casibusque evade-rem; sed Dei miserentis providentia ex sex equis duo; & ex viginti quinque mulis sedecim evasere, non includendo equam & ejus paucorum dierum pullam, quæ herbâ maligna, illa vero, ut diximus, viribus omnino exhausta concidit.

Præterea sicut in *Chili* est ingenus rerum comestibilium copia & affluentia, sic contra in his montibus summa ubique penuria, exceptis agnis vitulisque; quos tamen quoad possunt, carissime vendunt: at equum mulumve nulla ratione; & nemo credat, quam equis ac præcipue mulis, ipsius etiam P. Missionarii inhient. Ipsorum autem horum Indorum ordinarius cibus sunt equi mulique ad equitandum oneraque jam facti inutilis; & plerumque equæ, quibus abundant: comedunt præterea *guanacos* animal silvestre camelo, nisi quod gibbo careat, & ad onera sit ineptum, persimile: item ova struthionum.

Contingit etiam nullum hic inveniri viæ

ducem: unde semper viæ tritæ & ordinariæ insistendum fuit: nam præterquam quod ipsorum fidei nihil sit credendum; hi horum montium Indi plerumque sunt invicem hostes & inimici: cum enim ipsorum opes & divitiæ præsertim in eo consistant; quod magnos habeant ovium greges, armentaque; mulos quoque equosque numerent quam plurimos: illa autem non nisi sufficiente partu ac alimento sustententur; hinc ægerrime ferunt, si quis eorum terras cum multis bestiis ingreditur: aut si vicinus sua pecora non ita continet, ut extra proprios limites, quod in campo aperto est factu perdifficile, nunquam exeat: & si exierit, mox bellum & inimicitia. Neque invicem reverentur nomen Contraneï, popularis, &c.; sed solum *ni molvùn*, meus sanguis: nempe consanguinitatis, stirpis, ejusdemque secum familiae: vel *ni Cachu* meus compotator & amicus: unde extra limites sui parvi Territorii nemo audet ire solus; nec facile procul a suis consanguineis discedit.

Inter Indos Chileses non desunt, qui habeant suas domos pro suo vivendi modo satis commodas; ac P. Missionario solent præparare sacellum seu casam ex ramis ad tempus confectam cum suo tecto sufficiente contra pluviam: vel saltem umbraculum ex frondibus constructum: at inter Indos *Pehuenches*,

ches, *Puelchesque* id rarissime succedit; eo quod, ut ex supra dictis facile est colligere; nusquam reperiantur arbores nequidem mediocres: unde ipsorum ædes constant ex meris præcipue equarum pellibus, quas circumferunt; & quando aut ubi opus est; & prout ipsis fuerit visum, suis lanceis vel recta, vel oblique, vel transversum suspendunt, collocant, sustinent. P. Missionarius autem ubique secum portat suum tentorium figuræ conicæ; quod suo in medio innixum fulcro adeo extenditur, ut & cubiculi & sacelli, si sit necesse; non indecore agat, suppleatque vices.

Vestis autem P. Missionarii est eadem quæ universæ Societatis JESU est propria; excepto pallio, cujus loco in *Chili* juxta morem gentis utimur *Poncho* seu veste stragula; quæ vestis in eo consistit, quod sit confecta in forma rectanguli lati & oblongi instar straguli vel lodicis, in cujus medio est fissura, cui caput immittitur, ut deinde ita undequaque defluat, ut totum corpus una cum brachiis, quantum unusquisque voluerit, cooperiat, defendat, ornet. Nam cum in *Chili* aliisque Americæ Indiis itinera sint & longissima & frequentissima; & fere quotidianæ excursiones ad infirmos multis distantes leucis; ideoque Patres Missionarii fere semper vehantur equo; hinc supradicta vestis ipsis non

solum est magis commoda, sed omnino necessaria: quod pallium Europæum equiti non tam sit adjumento, quam oneri & impedimento; uti experientia me satis docuit.

Gestat demum, ut pictura in mappa geographica exhibet, ad pedes calcaria, & supra pectus Crucifixum PP. Missionariorum insigne, in itineribus Ducem, & in periculis scutum, præsidium & tutelam.

Cæterum Chilense Regnum est ejusmodi, ut sive commodam cœli temperiem, atque aeris clementiam salubritatemque, sive telluris solique fertilitatem & comestibulum abundantiam lautitiamque spectes, non solum Germaniâ nostra sit melius; sed ipsi adeo Hispaniæ atque Italiæ haud vel certe vix cedat. Ver illic perpetuum, tonitrua nulla, nives nullæ, si altissimorum montium, quæ versus Austrum Septentrionemque continua serie extenduntur (quam jam satis descripsi) *Cordilleræ* culmina excipias; hæc enim perpetuis nivibus obruta sunt & viginti tantum leucis, quæ maxima Regni Chilensis latitudo est, a mari pacifico distant. Longitudo autem a vigesimo octavo circiter gradu Latitudinis Australis, ubi *Copiapo*, & ubi nunquam pluit; usque ad Insulam Chiloe sub gradu quadragesimo quarto & ultra. Magna ubique inter Hispanos ubique vini rubri, tritici, hordei millique, uti & leguminum puta
len-

lentium, pisorum, fabarum, phaseolorumque abundantia: pomorum quoque, olearum, malorum punicorum, ficuum, prunorum, pirorum, malorum aureorum, persicorum, limonum, fragorumque ingens copia, & ab omni, qui in eis lateat, verme libera. Verbo cujuscunque generis semina sive arborum, sive leguminum, sive herbarum hortensium, quorumcunque illic terræ mandantur; crescunt & maturescunt feliciter.

Nec defunt ovium, caprarum, armentorumque numerosi greges; gallinarum item, anserum, gallorum Indicorum, columbarum, perdicum, &c. turba haud modica. Equorum autem præstantissimorum tanta multitudo, ut pauperrimus sit, qui plures non possideat: præ cæteris ii laudantur, quibus quod eodem ejusdem lateris utroque simul incedunt pede, sine ulla corporis succussione viginti & amplius leucas uno die eodemque itinere admirabili velocitate conficias. Idem de mulis intellige. Prætereo Auri Argenti-que fodinas plurimas & opulentissimas.

Animalia ferocia, venenosa aut aliàs valde molesta, quamvis in reliqua America sint oppido multa; in Regno Chilensi nulla prorsus existunt, Leones si exceperis, non illos Africanos; sed alios Leænæ potius quam Leoni similes; nam sunt absque júbis, & solis equis ovibusque infesti; conscendunt arbores, &
dum

dum se captos & proximos neci advertunt, lacrymas ex oculis demittunt. Vivebant mecum in illis regionibus ex variis Hispaniæ Provinciis, non pauci etiam ex Gallia, Italia, Hungaria, Peruvia, Africa; omnesque Clima solumque Chilense laudabant, prædicabant, mirabantur.

Terræ motus fateor illic esse vehementes frequentesque; verum non tanto incolarum damno, ut Europæi existimant: Habebam Mappam Geographicam (nomini Authoris parco) in qua satis accurate erat depicta Jacobopolis Regni Chilensis Metropolis; at multo nimia Hyperbole, quod de Terræ motu anni 1730 legebatur, octo scilicet interiisse hominum milliones, cum vix centum interierint; & anno 1751 cum alterâ mox septimana post Terræ motum, quo urbs Conceptionis (*Penco*) diruta est, ibidem adessem; adivi egomet præsens solos viginti octo ruinis & exundante mare obrutos fuisse: nam cum Terræ motum præcedere soleat, DEO ita misericorditer disponente, quidam strepitus, fragor vel mugitus: adhæc domus sint unius duntaxat contignationis, neque noctu undique clausæ; atque una cum tecto octo vel novem aut decem cubitorum altitudinem nunquam vel raro excedant; periculo ruinæ nimium expositæ non sunt.

Habebat Societas in vasto hoc Regno unam
Pro-

Provinciam, *Provinciam Chilensem*, in eaque undecim Collegia; Residentias ac Missiones nescio quot; locios ex variis nationibus plures trecentis; ex quibus major pars degebat Jacobopoli, ubi Collegium maximum; Collegium & domus Tertiæ Probationis sancti Pauli; Novitiatus; Seminarium Externorum; duæ domus Exercitiorum. Item in Urbe Conceptionis Collegium, seminarium, domus Exercitiorum. Idem Mendozae, in Coquimbo — At tædet meminisse! atque utinam nunc seges esset ubi Troja fuit, & non potius Iolia & zizania vitiorum; Inimicus homo hoc fecit; at vae homini illi per quem scandalum venit; melius illi esset... Tu autem Domine nostrî miserere!

Addo pro Coronide fluviorum nomina, qui in Regno Chilensi sunt frequentes; at quod haud longe distent a sua origine, plerique mediocres, neque navigabiles ob vada plurima. Habent autem suam originem a nive, quæ in montibus Andes, *la Cordillera* in hyeme est valde copiosa, & circa mensem Novembrem ac Decembrem, quando in Chili ver est, dissolvitur; præcipui autem, & quos ego non semel vado eques transivi, sunt sequentes: *Rio* (fluvius) *de Mendoza* in Provincia *Cuyo* currens versus Orientem. Uspallata, ubi argenti fodinæ *Rio de las vacas*. *Aconcagua*, qui descendit, uti reliqui omnes deinceps hic nominandi, versus Occidentem, nempe versus *Chili*; puto hunc fluvium, ubi in mare mergitur, vocari *la Ligua*: *MapuChu* ad cujus marginem sita est Jacobopolis totius Regni caput, atque Præsidis, Regii Consilii, vulgo *la Audiencia*
atque

atque Episcopi sedes, tribus circiter leucis ab Andibus distans in fertili planitie: Habet hoc particulare hic fluvius, quod circiter unâ leuca a dicta Metropoli inter juncos & caricem penitus evanescat octo vel decem leucis subterraneus; tandemque iterum e terræ sinu prodeat in lucem. *Maipo*, cui adjacet *Melipilla* oppidum, distat a *Mapuchu* sex ferme leucis. *Cachapoal*, ad cujus margines *Rancagua* oppidum, distat a præcedente circiter decem leucis. *Tingueredica* ad cujus oram *S. Ferdinando* oppidum; distat a præcedente circiter sex leucis: & quando hi duo fluvii ante ingressum in mare confluunt, uterque vocatur uno solo nomine *Rapèl*. *Tenu* distat a *Tingueredica* ferme sex leucis. *Lontuè*, hinc prope abest *Curicò* oppidum; distat a *Tenu* circiter quatuor leucis, & postquam *Tenu* & *Lontuè* confluunt, vocantur *Mataquito*. *Rio Claro* ubi *Talca* oppidum; distat a præcedente circiter octo leucis. *Maule*, ubi *Cauquènes* oppidum; distat a præcedente circiter quinque leucis. *Longavì* distat a *Maule* ferme, ut notatur in mea mappa; idem intellige de iis, qui ex *Cordillera* descendunt. *Nuble* qui demum jungitur *Itata*. Ad oram maritimam post *Itata* sequitur *la primer agua*; nempe venientibus ab urbe Conceptionis (*Penco*) distat ab *Itata* circiter septem leucis. Portus & civitas Conceptionis, olim plena populo, dives & amœna; at Terræ motu anni 1751 mense Majo omnino diruta: distat a præcedente tribus leucis. Residet in urbe conceptionis alter Episcopus dictus ab urbe *la Concepcion* Conceptionis; & ab urbe *la Imperial* jam pridem diruta & ab Indis occupata; Imperialis. *Andalièn* ob fluxum & refluxum maris periculosus, distat a *Penco* circiter duabus leucis. *Biobio* ad hunc fluvium in loco qui *Mocha* vocabatur nunc sita est civitas Conceptionis in ampla planitie, unde *Talcaguano* Portus distat fere quatuor leucis: ipsa autem nova conceptio a *Penco* vetere distat circiter tribus leucis. *Rapèl* distat a *Biobio* circiter octo leucis. *Rauco* distat hinc *Arauco* versus Austrum in littore maris, duabus leucis: propugnaculum Hispano-

rum sed non Portus; uti certo scio, qui eram ibi aliquando Missionarius.

Sequuntur alii fluvii, quorum nomina sum oblitus; aliquorum origo habetur in mappa usque ad gradum 39. & sub gradu quadragesimo sita est Baldivia, Portus. Atque deinceps propter nimias & spississimas silvas, fluviosque (*el Rio Bueno*, aliosque) vado carentes, nec facile navigabiles & sine pontibus; Hispani non potuerunt plus ultra; sunt etiam hi fluvii, quod ex altissimis decidant montibus, valde rapidi: Quæ uti & omnia supra memorata tametsi sint vera; nihilominus ita nunc sentio: Pro toto mundo in Chilim non ibo secundo; Proque DEO solo, semper adire volo. Ipsi sit honor, Laus & Gloria per infinita seculorum secula. Amen.

NB. Idem DEUS O. M. sit merces magna nimis Reverendissimo Domino D. Joanni Wilhelmo d'Oidtman Agrippinensi, dignissimo hic Monasterii, perillustri ac Collegiatae Ecclesiae ad S. Mauritium Decano, Archidiacono & Seniori, meo quondam Coloniae Agrippinae Condiscipulo, qui tunc quidem nempe anno 1729. ludente in humanis Divina Potentia rebus, quando in Poetica retuli secundum præmium, primum præripuit; at nunc 1777 ad hunc meum librum, cum sub prælo moraretur diutius, quantocyus finiendum, perhumaniter mihi dedit mutuos aliquot centum Imperiales, brevi, ut spero, DEO juvante solvendos: id quod, ipso tamen Rmo. D. Decano nesciente, nec tale quid cogitante, imo quæ sua est modestia, si sciret graviter prohibitu ac repugnaturus, hic gratus uti par est, confiteor concludens totum hoc opusculum phrasi Hispanica, nempe hac iterata, sincera atque optima appreciatione: *DIOS se lo pague* nunc & in omne ævum. Amen.

ER-

ERRATA.

AD TENACEM.

Author dat librum, nummis tamen indiget
ipse,

Debita queis solvat, Debita magna satis*
Non tibi dat dono; licet omnia fausta pre-
cetur,

Saltem justum si retribuis pretium.

* Non alia, nec aliter contracta, quam necesse fuit
ad imprimendum hunc librum, idque non obstante
omni non fordida nec indecente parsimonia.

S. MARIA Mater DEI o. p. n. p.
H. Strübel sc. Chili.

CHILDREN

1

Pars sexta:

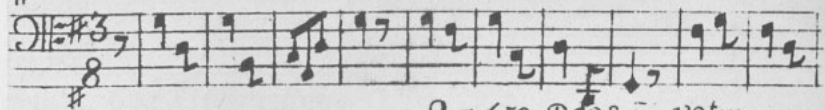
*Notæ Musicæ ad canendum
in Clavichordio*

Cantiones Partis tertice

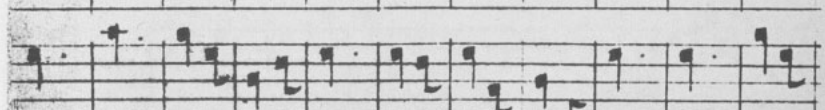
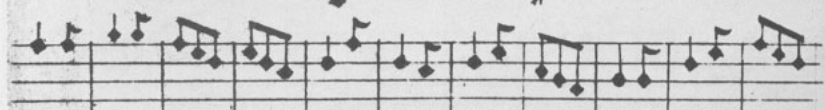
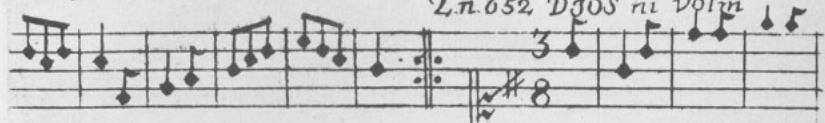
à n. 650 usque ad n.

676.

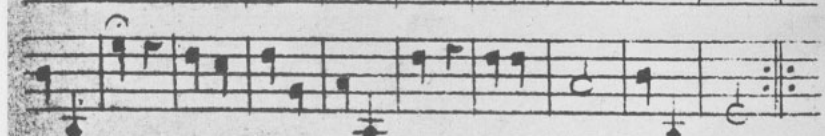
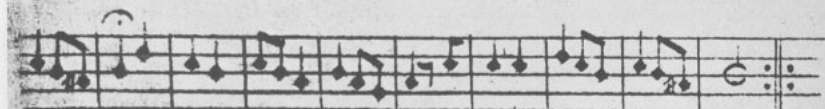
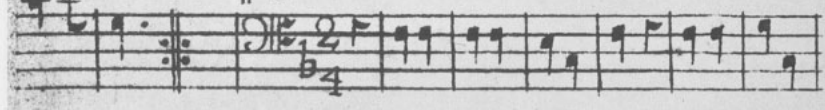
2 Cantio 1 n. 651 Quirne DJOS gei

2. n. 652 DJOS ni votu

3. n. 653 Cume que Che ni

4. n. 656 Vill dgu mo

Musical score for Vill dgu mo, measures 1-8. The score is written for two staves (treble and bass clefs) in common time (C). The key signature has one flat (B-flat). The music features a melodic line in the treble clef and a supporting bass line in the bass clef.

5. n. 657. Wfchigepes *ff. mo*

Musical score for Wfchigepes, measures 1-8. The score is written for two staves (treble and bass clefs) in 6/8 time. The key signature has one flat (B-flat). The music features a melodic line in the treble clef and a supporting bass line in the bass clef.

Musical score for Wfchigepes, measures 9-16. The score is written for two staves (treble and bass clefs) in 6/8 time. The key signature has one flat (B-flat). The music features a melodic line in the treble clef and a supporting bass line in the bass clef.

6 n. 658 Quine DIOS

Musical score for Quine DIOS, measures 1-8. The score is written for two staves (treble and bass clefs) in 2/4 time. The key signature has two sharps (F# and C#). The music features a melodic line in the treble clef and a supporting bass line in the bass clef.

Musical score for Quine DIOS, measures 9-16. The score is written for two staves (treble and bass clefs) in 2/4 time. The key signature has two sharps (F# and C#). The music features a melodic line in the treble clef and a supporting bass line in the bass clef, ending with a double bar line and repeat dots.

7.n. 659. Duamtumn

4

Handwritten musical notation for piece 7.n. 659. Duamtumn. The score is written on two staves. The treble staff begins with a 4-measure rest, followed by a melody in common time with a 3/4 time signature change in the second measure. The bass staff provides a simple accompaniment.

Continuation of piece 7.n. 659. Duamtumn, measures 5-8. The treble staff continues the melody, and the bass staff continues the accompaniment.

8.n. 660. Ventenlu

Handwritten musical notation for piece 8.n. 660. Ventenlu. The score is written on two staves. The treble staff is in 3/4 time, and the bass staff is in 4/4 time. The key signature has one flat.

Continuation of piece 8.n. 660. Ventenlu, measures 5-8. The treble staff continues the melody, and the bass staff continues the accompaniment.

9.n. 661. Duamtumn vill

Handwritten musical notation for piece 9.n. 661. Duamtumn vill. The score is written on two staves. The treble staff is in 3/4 time, and the bass staff is in 4/4 time. The key signature has one sharp.

Continuation of piece 9.n. 661. Duamtumn vill, measures 5-8. The treble staff continues the melody, and the bass staff continues the accompaniment.

10. n. 662. *At Señor DIOS*

11. n. 664. *Huera que Che*

12. n. 665. a. *Ayùeimi*

13. n. 665. b JESUS cad

Da capo.

14. n. 667. Anubige

15. n. 668: 7

Mari mari

This musical score consists of four staves. The top two staves are for a piano accompaniment, with the right hand in treble clef and the left hand in bass clef. The bottom two staves are for a vocal line, with the right hand in treble clef and the left hand in bass clef. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is common time (C). The piece is marked 'Mari mari' and ends with a double bar line and repeat dots.

16. n. 669. Santo Angel em

This musical score consists of four staves. The top two staves are for a piano accompaniment, with the right hand in treble clef and the left hand in bass clef. The bottom two staves are for a vocal line, with the right hand in treble clef and the left hand in bass clef. The key signature is two flats (Bb, Eb) and the time signature is 2/4. The piece is marked 'Santo Angel em' and ends with a double bar line and repeat dots.

17. n. 671. Cad Burenieve

This musical score consists of two staves. The top staff is for a vocal line in treble clef, and the bottom staff is for a piano accompaniment in bass clef. The key signature is two flats (Bb, Eb) and the time signature is common time (C). The piece is marked 'Cad Burenieve' and ends with a double bar line and repeat dots.

8

First piece musical notation, featuring treble and bass staves with various notes and rests.

18. n. 673. Acui

Second piece musical notation, featuring treble and bass staves with various notes and rests.

19. n. 675. Vau mlei Vau

Third piece musical notation, featuring treble and bass staves with various notes and rests.

BIBLIOTECA NACIONAL
 BIBLIOTECA AMERICANA
 "DIEGO BARRÓ ARANA"

Mappa Geographica exhibens

Provincias, Oppida, Sacella &c.
 quæ Mensibus Novembri ac Decembri
 anni 1751 et Januario Februario
 et Martio anni 1752, peragravit
 ad Indorum Chilensium terras
 excurrens P. Bernardus
 Havestadt è Soc. IESU
 Missionarius.

Explicatio Signorum:

- Oppidum Vel Municipium
- Oppidum Hispanorum, desertum et ab Indis dirutum.
- ⊙ Domus Missionis Soc. IESU
- ⊙ Domus olim à Missionariis dictæ Societatis habitata.
- ⊙ Domus ac Regio Caciquei Seu Toparchæ baculo insignis.
- Domus et Regio Caciquei ordinarii.

NB In terra plana s. los Llanos seu in a pira Vutan mapu i domus Indorum sunt stabiles ac fixæ nec fermè differunt à casis pauperum ac ruri degentium Hispanorum: ast intra montes, qui Andes, la Cordillera, et Pira Vutan mapu vocantur, Indi sedem stabilem non habent, sed vagi locum mutant, quoties id postulat necessitas, si nempe deficient vel ligna foco, vel pecori armentove pascuum: neque aliter contra æstum solis, aut aeris inclementias, quam variis pellibus in lancea vel pertica suspensis se defendunt, quapropter excursio-nem s. la Correduria i ad montes Andes aliis signis noto nempe Δ, quod significat ne illic pernoctasse, et Δ me ibi insuper dixisse pro Concione. Cümque difficiles altissimique montes intermedii iter efficiant multò longius, quàm in mappa notari possit, idcirco distantia locorum exactè, usu scalæ depre-hendi sepe nequeunt